

Ed. 1. Frumvarp til stjórnarskipunarlags [1. mál]

um breyting á stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, 17. júní 1944.

(Lagt fyrir Alþingi á 79. löggjafarþingi, 1959)

1. gr.

31. gr. stjórnarskrárinnar orðist svo:

Á Alþingi eiga sæti 60 þjóðkjörnir þingmenn, kosnir leynilegum kosningum, þar af:

a. 25 þingmenn kosnir hlutbundinni kosningu í 5 fimm manna kjördæmum:

Vesturlandskjördæmi: Borgarfjarðarsýsla, Akraneskaupstaður, Mýrasýsla, Snæfellsnes- og Hnappadalssýsla og Dalasýsla.

Vestfjarðakjördæmi: Barðastrandarsýsla, Vestur-Ísafjarðarsýsla, Ísafjarðarkaupstaður, Norður-Ísafjarðarsýsla, Strandasýsla.

Norðurlandskjördæmi vestra: Vestur-Húnavatnssýsla, Austur-Húnavatns-sýsla, Skagafjarðarsýsla, Sauðárkrókskaupstaður og Siglufjarðarkaupstaður.

Austurlandskjördæmi: Norður-Múlasýsla, Seyðisfjarðarkaupstaður, Suður-Múlasýsla, Neskaupstaður og Austur-Skaftafellssýsla.

Reykjaneskjördæmi: Gullbringu- og Kjósarsýsla, Hafnarfjarðarkaupstaður, Keflavíkurkaupstaður og Kópavogskaupstaður.

b. 12 þingmenn kosnir hlutbundinni kosningu í 2 sex manna kjördæmum:

Norðurlandskjördæmi eystra: Eyjafjarðarsýsla, Akureyrarkaupstaður, Ólafsfjarðarkaupstaður, Suður-Þingeyjarsýsla, Húsavíkurkaupstaður og Norður-Þingeyjarsýsla.

Suðurlandskjördæmi: Vestur-Skaftafellssýsla, Vestmannaeyjakaupstaður, Rangárvallasýsla og Árnessýsla.

c. 12 þingmenn kosnir hlutbundinni kosningu í Reykjavík.

d. 11 landskjörnir þingmenn til jöfnunar milli þingflokka, svo að hver þeirra hafi þingsæti í sem fyllstu samræmi við atkvæðatölu sína við almennar kosningar.

Þingmenn skulu kosnir til 4 ára. Á hverjum framboðslista skulu að jafnaði vera tvöfalt fleiri menn en kjósa á í því kjördæmi, og skulu varamenn, bæði fyrir kjördæmakosna þingmenn og landskjörna, vera svo margir sem til endist á listanum.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

3. gr.

Ákvæði um stundarsakir.

Almennar kosningar til Alþingis skulu fara fram, þegar stjórnarskipunarlög þessi öðlast gildi, og falla umboð þingmanna niður á kjördegi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frumvarp þetta, sem er samhljóða frumvarpi, sem samþykkt var á síðasta þingi, er lagt fyrir Alþingi samkvæmt ákvæðum 79. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands, 17. júní 1944.

Alþt. 1958. A. (78. löggjafarþing).

Sp.**2. Tillaga til þingsályktunar****[2. mál]**

um ráðstafanir til fjáröflunar fyrir Byggingarsjóð ríkisins.

Flm.: Þórarinn Þórarinsson.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að gera eftirtaldar ráðstafanir til að bæta úr fjárþörf Byggingarsjóðs ríkisins:

1. Að hlutast til um, að veðdeild Landsbankans gefi þegar út vísitölutryggð bankavaxtabréf, B-flokksbréf, fyrir a. m. k. 20 milljónir króna.
2. Að hlutast til um, að bankarnir kaupi A-flokksbréf fyrir a. m. k. 20 milljónir króna á árinu 1959.
3. Að beita sér fyrir því, að atvinnuleysistryggingasjóður kaupi A-flokksbréf fyrir allt að 10 milljónir króna eða veiti samningsbundið lán til skemmri tíma.
4. Að beita sér fyrir því, að Tryggingastofnun ríkisins, Brunabótafélag Íslands og önnur tryggingafélög kaupi á þessu ári A-flokksbréf fyrir a. m. k. 10 milljónir króna.
5. Að vinna að því, að hinir ýmsu sparisjóðir kaupi A-flokksbréf fyrir a. m. k. 5 milljónir króna á árinu 1959.

Greinargerð.

Framangreind tillaga er í meginatriðum byggð á ályktun, sem gerð var á fundi húsnæðismálastjórnar 8. janúar s. l.

Þessi ályktun húsnæðismálastjórnar var í allmörgum liðum, og eru í tillögu þessari aðeins teknir upp þeir liðir, sem voru samþykktir samhljóða í húsnæðismálastjórn. Þeim liðum, sem ósamkomulag var um, hefur verið sleppt, svo að ágreiningur um þá yrði ekki til að tefja fyrir framgangi þeirra ráðstafana, sem fulltrúar allra flokkanna í húsnæðismálastjórn voru sammála um, en hæstvirt ríkisstjórn hefur þó enn ekki framkvæmt.

Vegna þess, að farinn er þessi meðalvegur í tillögunni, er ekki gert ráð fyrir meira en 65 millj. kr. auknu fjármagni handa Byggingarsjóði ríkisins, en í tillögum húsnæðismálastjórnar er gert ráð fyrir nær helmingi meiri fjáröflun í þessu skyni.

Sú fjáröflun, sem ráðgerð er í þessari tillögu, ætti að geta leyst úr brýnustu þörfum fyrst um sinn og a. m. k. fram á næsta þing, eða þar til meira ráðrúm gefst til þess að athuga nánar um fleiri leiðir til tekjuöflunar. Meðal annars vegna þess, að þinginu er nú ætlaður stuttur starfstími, hefur tillagan eingöngu verið bundin við ráðstafanir, sem ætla má að fullt samkomulag eigi að geta orðið um og þurfi því ekki langan tíma til athugana.

Í rökstuðningi, sem fylgir áðurnefndri ályktun húsnæðismálastjórnar, kemur það m. a. fram, að um síðustu áramót lágu hjá húsnæðismálastofnun ríkisins umsóknir varðandi 1385 íbúðir, er enga fyrirgreiðslu höfðu fengið, og auk þess 603 umsóknir um viðbótarlán. Til þess að fullnægja þessum lánsbeiðnum á þann veg, að hver lánbeiðandi fengi 100 þús. kr. lán út á íbúð sína, eins og lög gera ráð fyrir, vantaði Byggingarsjóð ríkisins 168 millj. kr. í ársbyrjun 1959.

Síðan um áramót hefur Byggingarsjóður veitt lán, sem nema samtals um 33 millj. kr., og mun hann ekki hafa eftir til ráðstöfunar á þessu ári nema 8 millj. kr., ef engar frekari ráðstafanir verða gerðar til tekjuöflunar fyrir hann. Fé það, sem sjóðurinn hefur til ráðstöfunar á þessu ári, verður þá rúmlega 40 millj. kr., en allar horfur eru á, að þær lánabeiðnir, sem bætast við á árinu, muni nema enn hærri upphæð. Ástandið verður því að öllum líkum orðið mun verra um næstu áramót en það var í ársbyrjun, nema nýjar og sérstakar ráðstafanir verði gerðar til úrbóta.

Það þarf ekki að taka það fram, að meginþorri þeirra, sem um lánin sækja, hýr við hinar örðugustu aðstæður. Það er yfirleitt fólk, sem sýnt hefur mikinn dugnað og sparnað í þeirri viðleitni að eignast eigið húsnæði, og í þessum hópi eru

margar stórar fjölskyldur, er búa við lítt nothæft húsnæði eða yfirvofandi húsnæðisskort. Það er skylda þjóðfélagsins að koma til móts við þetta fólk og verðlauna framtak þess og sparnað með því að styrkja það til sjálfsbjargar og bjargálna.

Þau rök verða ekki notuð gegn framlögum í þessum efnum, að þau verði til þess að auka verðbólguna, því að fátt eða ekkert er mikilvægara í baráttunni við hana en að draga úr húsnæðisskortinum og koma framboði og eftirspurn á húsnæði í eðlilegt horf. Ef menn vilja hamla gegn verðbólgunni með einhverjum samdrætti, verður hann að eiga sér stað á öðrum sviðum, t. d. með minnkuðum innflutningi miður nauðsynlegra vara.

Að sjálfsögðu geta komið til greina ýmsar aðrar leiðir til fjáröflunar fyrir Byggingarsjóð en þær, sem greindar eru í ályktun húsnæðismálastjórnar og meðfylgjandi tillögu. Flutningsmaður tillögunnar er reiðubúinn til samstarfs og samkomulags um að færa tekjuöflun fyrir sjóðinn í annað horf en tillagan fjallar um, ef hægt er að sýna fram á, að það verði gert með eðlilegri og auðveldari hætti. Aðalatriðið er að sjálfsögðu það að afla sjóðnum aukins fjármagns, svo að hann geti sem bezt fullnægt hinu mikla og aðkallandi verkefni, er bíður hans.

Nd.

3. Frumvarp til laga

[3. mál]

um kosningar til Alþingis.

(Lagt fyrir Alþingi á 79. löggjafarþingi, 1959.)

I. KAFLI

Kosningarréttur og kjörgengi.

1. gr.

Kosningarrétt við kosningar til Alþingis eiga allir, karlar og konur, sem

1. eru 21 árs eða eldri, þegar kosning fer fram;
2. eiga ríkisborgararétt hér á landi;
3. hafa verið búsettir hér á landi síðustu 5 árin áður en kosning fer fram;
4. hafa óflekkað mannorð og
5. eru fjárráðir.

2. gr.

Enginn telst hafa óflekkað mannorð, sem er sekur eftir dómi um verk, sem er svívirðilegt að almenningssáliti, nema hann hafi fengið uppreist æru sinnar.

3. gr.

Gift kona telst fjárráð, þótt hún eigi óskilið fjárlag með manni sínum.

Maður telst fjárráður, þó að bú hans sé undir gjaldþrotaskiptum.

4. gr.

Kjörgengur við kosningar til Alþingis er hver sá karl eða kona, sem kosningarrétt á samkvæmt 1. gr., nema þeir dómendur, sem ekki hafa umboðsstörf á hendi.

II. KAFLI

Kjördæmi.

5. gr.

Kjósendur neyta kosningarréttar síns í sérstökum kjördæmum eftir þeim reglum og með þeim skilyrðum, er lög þessi setja, og er landinu skipt í kjördæmi, sem hér segir:

- A. Kjördæmi, þar sem kosnir eru hlutbundinni kosningu fimm alþingismenn og varamenn þeirra í hverju kjördæmi:

1. Vesturlandskjördæmi: Borgarfjarðarsýsla, Akraneskaupstaður, Mýrasýsla, Snæfellsnes- og Hnappadalssýsla og Dalasýsla.
 2. Vestfjarðakjördæmi: Barðastrandarsýsla, Vestur-Ísafjarðarsýsla, Ísafjarðar-kaupstaður, Norður-Ísafjarðarsýsla, Strandasýsla.
 3. Norðurlandskjördæmi vestra: Vestur-Húnavatnssýsla, Austur-Húnavatnssýsla, Skagafjarðarsýsla, Sauðárkrókskaupstaður og Siglufjarðarkaupstaður.
 4. Austurlandskjördæmi: Norður-Múlasýsla, Seyðisfjarðarkaupstaður, Suður-Múlasýsla, Neskaupstaður og Austur-Skaftafellssýsla.
 5. Reykjaneskjördæmi: Gullbringu- og Kjósarsýsla, Hafnarfjarðarkaupstaður, Keflavíkurkaupstaður og Kópavogskaupstaður.
- B. Kjördæmi, þar sem kosnir eru hlutbundinni kosningu sex alþingismenn og varamenn þeirra í hvoru kjördæmi:
1. Norðurlandskjördæmi eystra: Eyjafjarðarsýsla, Akureyrarkaupstaður, Ólafsfjarðarkaupstaður, Suður-Þingeyjarsýsla, Húsavíkurkaupstaður og Norður-Þingeyjarsýsla.
 2. Suðurlandskjördæmi: Vestur-Skaftafellssýsla, Vestmannaeyjakaupstaður, Rangárvallasýsla og Árnessýsla.
- C. Reykjavíkurkaupstaður er sérstakt kjördæmi, þar sem kosnir eru hlutbundinni kosningu tólf alþingismenn og varamenn þeirra.

III. KAFLI

Kjördeildir.

6. gr.

Hverju kjördæmi skal skipt í kjördeildir, og er hver hreppur eða kaupstaður ein kjördeild, nema honum hafi verið skipt í fleiri kjördeildir.

Heimilt er bæjarstjórn og hreppsnefnd með samþykki yfirkjörstjórnar að skipta kaupstað eða hreppi í kjördeildir. Hreppum má þó ekki skipta í fleiri kjördeildir en fjórar.

Í hreppum, þar sem kjördeildir eru færri en fjórar eiga 20 kjósendur, sem búsettir eru innan sama hreppshluta, rétt á, að hann verði gerður að sérstakri kjördeild, ef þeir krefjast þess áður en kjörskrá hefur verið lögð fram, enda sé þessi hluti hrepps afskekktur og erfitt um kjörsókn þaðan að álitu yfirkjörstjórnar.

Kjördeildir skal að jafnaði kenna við kjörstaði í sveitum, en tölusetja þær til aðgreiningar í kaupstöðum.

IV. KAFLI

Kjörstjórnir og kjörstjórar utan kjörfunda.

7. gr.

Kjörstjórnir við alþingiskosningar skulu vera þrennar:

1. Landskjörstjórn.
2. Yfirkjörstjórnir.
3. Undirkjörstjórnir.

8. gr.

Sameinað Alþingi kys eftir hverjar almennar alþingiskosningar fimm manna landskjörstjórn hlutbundnum kosningum og jafnmargra til vara. Landskjörstjórn velur sér sjálf oddvita og skiptir að öðru leyti með sér verkum.

9. gr.

Í hverju kjördæmi er yfirkjörstjórn og skipa hana þrír menn.

Í kjördæmum öðrum en Reykjavík skipa yfirkjörstjórn þrír sýslumenn eða bæjarfógetar, sem elztir eru að embættisaldri og búsettir eru í kjördæminu. Oddviti yfirkjörstjórnar skal sá aðalkjörstjórnamaður vera, sem elztur er að árum,

Í Reykjavík skipar borgardómari, borgarfélagi og sakadómari yfirkjörstjórn, og er borgarfélagi oddviti hennar.

Ráðherra skipar varamenn yfirkjörstjórnarmanna. Taka þeir sæti í þeirri röð, er getur í skipun ráðherra.

10. gr.

Í hverri kjördeild hrepps eða kaupstaðar skal vera undirkjörstjórn, skipuð 3 mönnum, er hreppsnefnd eða bæjarstjórn, sem í hlut á, kys til eins árs úr hópi kjósenda hreppsins eða kaupstaðarins og jafnmarga til vara. Hlutfallskosningu skal viðhafa, ef hreppsnefndarmaður eða bæjarfulltrúi krefst þess. Hreppstjóri skal þó jafnan vera formaður kjörstjórnar þess hrepps eða kjördeildar, sem hann er búsettur í. Annars velur kjörstjórn sér oddvita og skiptir að öðru leyti með sér verkum.

11. gr.

Sá, sem á sæti í yfirkjörstjórn eða undirkjörstjórn, skal víkja sæti, ef hann er í kjöri til Alþingis. Sá, sem á sæti í landskjörstjórn, skal víkja sæti, þegar úthlutað er uppþótarþingsætum, ef hann getur sjálfur komið til greina við skipun í uppþótarþingsæti.

12. gr.

Varamenn taka sæti í landskjörstjórn og undirkjörstjórn í forföllum aðalmanna eftir venjulegum reglum, þegar hlutfallskosningar eru viðhafðar, en annars eftir þeirri röð, sem þeir eru kosnir. Ef einhver kjörstjórn verður ekki á þennan hátt fullskipuð, kveður hún sjálf til þann eða þá, sem þarf til þess að talan sé fyllt.

Það er borgaraleg skylda að taka við kosningu í kjörstjórn.

13. gr.

Kjörstjórar við atkvæðagreiðslu utan kjörfunda samkvæmt lögum þessum eru sýslumenn og bæjarfélagar (í Reykjavík borgarfélagi), fulltrúar þeirra, sendiherrar og sendifulltrúar, sendiráðsritarar og attachés, útsendir aðalræðismenn, útsendir ræðismenn og vararæðismenn Íslands erlendis svo og kjörræðismenn, ef þeir eru íslenzkir ríkisborgarar eða af íslenzku þjóðerni og mæla á íslenzka tungu, hreppstjórar og skipstjórar á íslenzkum skipum. Nú eru sýslumaður og hreppstjóri búsettir á sama stað, og skal þá sýslumaður vera kjörstjóri.

V. KAFLI

Kjörskrár.

14. gr.

Sveitarstjórnir annast um, að gerðar séu kjörskrár til alþingiskosninga, er fram eiga að fara, og skal samningu skráa vera lokið svo tímanlega, að þær verði lagðar fram svo sem fyrir er mælt í 19. gr.

15. gr.

Á kjörskrá skal taka:

1. Þá, sem fullnægja öllum skilyrðum 1. gr. laga þessara og voru heimilisfastir í sveitarfélaginu 1. desember næst á undan þeim tíma, er kjörskrár skulu fram lagðar samkvæmt 1. málsg. 19. gr.
2. Þá, sem skortir það eitt á að fullnægja skilyrðum 1. töluliðs þessarar málsg., að þeir hafa ekki fyllt 21 árs aldur eða 5 ára búsetu í landinu, ef þeir ná að fullnægja þeim skilyrðum fyrir lok þess árs, er kosningar fara fram.

Um þann, sem settur er á kjörskrá og hefur ekki fullnægt skilyrðunum um aldur eða 5 ára búsetu í landinu, skal þess getið í athugasemd við nafn hans á kjörskránni, hvaða mánaðardag hann hefur náð að fullnægja öllu þessu, og skal rita framan við mánaðardaginn: Fær atkvæðisrétt.

Nöfn þeirra, sem standa á kjörskrá með slíkum athugasemdum, skal undirstrika eða auðkenna greinilega á annan hátt.

16. gr.

Kjörskrá skal rita á eyðublöð, er dómsmálaráðuneytið lætur í té, og skal farið nákvæmlega eftir þeim leiðbeiningum, sem ráðuneytið lætur skrá á þau.

Þegar kjörskrá hefur verið samin, skal oddviti í hreppnum undirrita hana og að minnsta kosti einn maður annar úr hreppsnefndinni með honum, en í kaupstöðum borgarstjóri eða bæjarstjóri.

17. gr.

Nú hefur kjörskrá ekki verið samin eða lögð fram í tæka tíð eða um það hefur ekki verið fylgt ákvæðum laga þessara, og skal þá sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík borgarfógeti), jafnskjótt sem hann fær vitneskju um það, gera nauðsynlegar ráðstafanir til, að kjörskrá verði tafarlaust samin og leiðrétt það, sem skort hefur á, að færi lögum samkvæmt.

18. gr.

Frá því að kjörskrá hefur verið samin og þangað til hún hefur verið lögð fram samkvæmt 19. gr., skal almenningur eiga aðgang að staðfestu eftirriti af henni hjá oddvita hreppsnefndar eða í skrifstofu borgar- eða bæjarstjóra. Skriflegar aðfinnslur við kjörskrána, sem koma fram á þessum tíma, skal taka til meðferðar, er kjörskrá hefur legið frammi samkvæmt 19. gr. og á þann hátt, sem fyrir er mælt um aðrar kjörskrárkærur í 20. og 21. gr.

19. gr.

Tveimur mánuðum fyrir kjördag skal leggja kjörskrá fram til sýnis á hentugum stað, einum eða fleirum, í hverri kjördeild utan kaupstaða. Kjörskrá skal jafnan liggja frammi að minnsta kosti á einum stað í hverjum kaupstað eða kaптúni.

Fjórtán dögum áður en kjörskrá er lögð fram skal auglýsa, hvar það verður gert, og á þann hátt á hverjum stað, sem venja er þar að birta opinberar auglýsingar. Þegar auglýst er í blöðum um þetta innan kaupstaða, nægir þó þriggja daga frestur. Heimilt er ráðherra að stytta frest þennan eða fella hann alveg niður.

Kjörskrá skal liggja frammi frá dagmálum til miðaftans dag hvern næstu fjórar vikur, eftir að hún var lögð fram. Staðfest eftirrit af kjörskrá má hafa til að leggja fram.

20. gr.

Þegar 3 vikur eru til kjördags, skal hver sá, sem kæra vill, að einhvern vanti á kjörskrá eða sé ofaukið þar, hafa afhent oddvita hreppsnefndar eða borgar- eða bæjarstjóra kærur sínar með þeim rökum og gögnum, sem hann vill fram færa til stuðnings máli sínu. Sé kærán um það, að einhver sé á skrá tekinn, sem ekki hafi rétt til að standa þar, skal oddviti hreppsnefndar eða borgarstjóri eða bæjarstjóri innan 3 daga gagnert senda þeim, sem yfir er kært, eftirrit af kærinni.

21. gr.

Aðfinnslum þeim við kjörskrána, sem þannig eru fram komnar, sbr. 18. og 20. gr., skal hlutaðeigandi hreppsnefnd eða bæjarstjórn skera úr á opinberum fundi, sem haldinn sé eigi síðar en 2 vikum fyrir kjördag. Til þess fundar skulu með 3 daga fyrirvara kvaddir bæði þeir, sem fram hafa komið með aðfinnslurnar, og þeir, sem mælt er á móti. Samkvæmt þeim skjölum, sem aðilar málsins leggja fram, og framburði vitna, sem þeir leiða, skal leggja úrskurð á ágreininginn og rita hann með fáum orðum í gerðabók hreppsnefndar eða bæjarstjórnar.

Þegar búið er að leiðrétta og bæta við kjörskrána samkvæmt þessu, skal öll hreppsnefndin eða bæjarstjórnin rita nafn sitt undir hana. Eftir þetta verður engin breyting gerð á kjörskránni, nema dómur sé á undan genginn.

22. gr.

Kjörskrá skal samin í tveim eintökum, og skal annað eintakið sent oddvita yfirkjörstjórnar þeirrar, er í hlut á, jafnskjótt sem kjörskráin er endanlega undir-

rituð, en 2 mánuðum fyrir kjördag skal tilkynna honum tölu þeirra, sem á kjörskrá verða, eftir því sem næst verður komizt.

23. gr.

Nú eru fyrirskipaðar kosningar til Alþingis með svo stuttum fyrirvara, að ekki er unnt að láta kjörskrá liggja jafnlengi frammi eða veita þá fresti og fyrirvara, sem hér er gert ráð fyrir, og má þá stytta þetta allt hlutfallslega eftir nánari fyrir-mælum ráðherra í auglýsingu um kosningarnar.

Ráðherra er og heimilt að stytta alla fresti, eftir því sem nauðsynlegt kann að vera, þegar gera þarf ráðstafanir út af vanrækslu hreppsnefndar eða bæjarstjórnar um samning kjörskrár, sbr. 17. gr.

24. gr.

Sá, sem er óánægður með úrskurð bæjarstjórnar eða hreppsnefndar út af kæru hans yfir kjörskrá, á kröfu til, að sér verði fengið eftirrit af úrskurðinum ókeypis, og getur hann sótt málið fyrir dómi. Á sama hátt getur sá, sem vegna fjarvistar eða af öðrum ástæðum hefur ekki átt kost á að koma fram með kæru út af kjörskrá áður en kærufrestur er liðinn, sótt málið fyrir dómi, hvort sem málið varðar hann sjálfan eða ekki. Máli út af þessu skal dómara skylt að hraða svo, að því verði lokið fyrir kjördag, ef unnt er. Skal dómari skipa mann fyrir hönd þeirrar bæjarstjórnar eða hreppsnefndar, sem stefnt er. Falli dómur þannig, að kjörskrá beri að breyta, skal fullnægja dóminum þegar er sækjandi málsins leggur fram eftirrit af honum, og frestar áfrýjun ekki fullnægingu dómsins.

Dómsgjöld skal engin greiða í málum þessum.

25. gr.

Allar kosningar til Alþingis skulu fara fram samkvæmt gildandi kjörskrá. Ekki má kjósandi greiða atkvæði nema í einu kjördæmi eða einni kjördeild við sömu kosningu til Alþingis. Ef maður er á kjörskrá í fleiri kjördæmum en einu eða fleiri kjördeildum en einni, ræður hann sjálfur, hvar hann neytir kosningarréttar síns.

Sá, sem stendur á kjörskrá með athugasemd við nafn sitt (sbr. 15. gr.), skal hafa rétt til að greiða atkvæði, ef hann samkvæmt athugasemdinni hefur öðlzt atkvæðisrétt á kjördegi, en annars ekki.

VI. KAFLI

Framboð.

26. gr.

Þegar alþingiskosningar eiga að fara fram, skulu öll framboð tilkynnt skriflega yfirkjörstjórn þeirri, sem í hlut á, eigi síðar en 4 vikum og 3 dögum fyrir kjördag. Þegar landslistar eru bornir fram, skulu þeir tilkynntir landskjörstjórn á sama hátt og eigi síðar en 4 vikum og 2 dögum fyrir kjördag.

Gæta skal þess um öll framboð að tilgreina skýrlega fullt nafn frambjóðanda, stöðu og heimili, til þess að enginn vafi geti leikið á því, hverjir í kjöri eru.

27. gr.

Framboðslista í kjördæmi skal fylgja skrifleg yfirlýsing allra þeirra, sem á listanum eru, að þeir hafi leyft að setja nöfn sín á listann, svo og skrifleg yfirlýsing um stuðning við listann frá eigi færri en 100 og eigi fleiri en 200 kjósendum í Reykjavík og eigi færri en 50 og eigi fleiri en 100 í öðrum kjördæmum.

Framboðslista skal fylgja skrifleg yfirlýsing meðmælenda listans um það, fyrir hvern stjórnsmálaflokk listinn sé boðinn fram. Ef yfirlýsingu þessa vantar, telst listi utan flokka.

28. gr.

Landskjörnir þingmenn eru kjörnir samkvæmt landslistum, sem stjórnsmálaflokkar bera fram.

Landslista skal fylgja til landskjörstjórnar skrifleg skýrsla um það, hver stjórnsmálaflokkur ber hann fram, undirrituð af flokksstjórninni. Slík skýrsla ein nægir, þegar um stjórnsmálaflokk er að ræða, sem átt hefur fulltrúa á síðast háðu Alþingi, eða náð hefur 1000 atkvæðum við síðustu alþingiskosningar, þar af að minnsta kosti 20% greiddra atkvæða eða 500 atkvæðum í einu og sama kjördæmi.

Nú uppfyllir stjórnsmálaflokkur ekki þessi skilyrði, og skal hann þá láta fylgja lista sínum og skýrslu til landskjörstjórnar skriflega yfirlýsingu frá eigi færri en 500 kjósendum, þar af eigi færri en 20% kjósenda á kjörskrá eða 250 kjósenda í einu og sama kjördæmi, um, að þeir fylli flokkinn, enda séu þeir ekki í öðrum stjórnsmálaflokki, er þátt tekur í þeim alþingiskosningum, er í hönd fara.

29. gr.

Við hinar sömu alþingiskosningar má enginn bjóða sig fram á fleiri framboðslistum en einum. Maður má ekki vera á landslista, ef hann er í kjöri utan flokka í kjördæmi. Stjórnsmálaflokkur má eigi bera fram nema einn landslista við sömu alþingiskosningar.

Nú berst yfirkjörstjórn listi, er nafn manns stendur á, án þess að skriflegt leyfi hans fylgi, eða maður hefur skriflega leyft nafn sitt á fleiri listum en einum, og skal þá yfirkjörstjórn nema það nafn burt af listanum eða listunum. Hið sama gerir landskjörstjórn, ef henni berast landslistar með sömu ágöllum.

30. gr.

Á framboðslista í kjördæmi skulu að jafnaði vera tvöfalt fleiri nöfn framboðenda en kjósa á þingmenn í hvert skipti, en aldrei fleiri. Nú berst yfirkjörstjórn listi með fleiri nöfnum en tilskilið er, og skal þá nema burtu af listanum öftustu nöfnin, sem fram yfir eru tilskilda tölu.

Á landslista skulu vera nöfn framboðenda flokks í kjördæmum, þó eigi fleiri framboðenda úr einu kjördæmi en þar á að kjósa þingmenn og varþingmenn.

Nú eru fleiri framboðendur af hálfu flokks í kjördæmi en þar á að kjósa þingmenn, og sker þá flokksstjórnin, sbr. 28. gr., úr því, hver eða hverjir þeirra skuli teknir á landslista. Á landslista skulu nöfn framboðendanna sett eftir stafrófsröð.

Röðun á landslista að kosningu lokinni ákveður landskjörstjórn samkvæmt ákvæðum 122. gr.

Framboðanda í kjördæmi er heimilt að afsala sér rétti til landslistasætis, enda tilkynni hann það landskjörstjórn, áður en framboðsfrestur fyrir landslista er liðinn, sbr. 26. gr., og verður hann þá ekki tekinn á listann.

31. gr.

Það er ekki nauðsynlegt, að kjörgengi framboðenda sé sannað fyrir yfirkjörstjórn eða landskjörstjórn, en Alþingi úrskurðar um kjörgengi þeirra, sem kosnir eru, jafnframt því sem það úrskurðar um, hvort nýkosnir þingmenn séu að öðru leyti löglega framboðnir og kosnir.

32. gr.

Nú deyr framboðandi, áður en kosning fer fram, en eftir að framboðsfrestur er liðinn eða á næstu þremur sólarhringum, áður en framboðsfrestur er liðinn, og má þá innan viku, ef fullur helmingur meðmælenda listans krefst þess, setja annan mann í stað hins látna á listann, enda sé fullnægt öðrum almennum skilyrðum um framboðið.

VII. KAFLI

Umboðsmenn.

33. gr.

Hverjum lista, bæði framboðslista í kjördæmum og landslista, skal fylgja til yfirkjörstjórnar eða landskjörstjórnar skrifleg tilkynning frá framboðendum listans eða, þegar um landslista er að tefla, frá stjórn þess stjórnsmálaflokks, sem ber

hann fram, um það, hverjir tveir menn séu umboðsmenn listans. Ef umboðsmenn listans eru ekki tilgreindir eða nauðsynjar hamla umboðsmanni, eru þeir, sem fremstir standa frambjóðenda á listanum, réttir umboðsmenn hans. Þessir umboðsmenn gæta réttar lista þeirra, sem þeir eru fyrir, við skoðun og úrskurðun listanna. Þeir gefa þær upplýsingar um listana, er yfirkjörstjórn eða landskjörstjórn óskar. Þeim er heimilt að vera viðstaddir eða gefa öðrum umboð til að vera viðstaddir kosningar á hinum einstöku kjörstöðum, talningu atkvæða og úthlutun uppþótarþingsæta. Skyldir eru umboðsmenn að hlíta þeim fundarreglum, sem kjörstjórnir setja.

34. gr.

Nú hefur stjórn málaflökkur, sem þátt tekur í alþingiskosningum, ekki landslista í kjöri, og á hann engu síður rétt á að hafa tvo umboðsmenn viðstadda, er úthlutun uppþótarþingsæta fer fram, til þess að gæta þar réttar flokksins.

VIII. KAFLI

Kosningaundirbúningur.

35. gr.

Allar kjörstjórnir skulu halda gerðabækur og bóka gerðir sínar.

Landskjörstjórn bókar um viðtöku landslista og ráðstafanir og úrskurði þeim viðvikjandi, samtölu atkvæða hinna einstöku stjórn málaflökka og úthlutun uppþótarþingsæta o. s. frv., yfirkjörstjórnir um viðtöku framboða, útsending og viðtöku kjörseðla og bréfa, hvers konar úrskurði, talningu atkvæða, úrslit kosninga og annað þess háttar, undirkjörstjórnir um allt, sem fyrir er mælt í lögum þessum eða skiptir máli um kosningaathöfnina.

Dómsmálaráðuneytið lætur í té og löggildir gerðabækur landskjörstjórnar og yfirkjörstjórnna, en yfirkjörstjórnir láta í té og löggilda gerðabækur undirkjörstjórnna.

Dómsmálaráðuneytið lætur kjörstjórnunum í té embættisinnsgli.

36. gr.

Dómsmálaráðuneytið heldur bók yfir utankjörfundarkjörgögn og bókar, hve mörg kjörblöð með umslögum það sendir hverjum kjörstjóra utan kjörfunda, sbr. 13. gr., og töluasetningu þeirra (sbr. 44. gr.).

Sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfélagi) halda sams konar bækur og færa til bókar á sama hátt utankjörfundarkjörgögn þau, er þeir láta frá sér til hreppstjóra og skipstjóra.

37. gr.

Yfirkjörstjórn skal tilkynna dómsmálaráðuneytinu væntanlega tölu kjósenda í kjördæmi sínu, jafnskjótt sem henni hefur borizt áætlun um það (sbr. 22. gr.), og eigi síðar en 6 vikum fyrir kjördag.

38. gr.

Þegar frestur sá er liðinn, sem ákveðinn er um framboð landslista, heldur landskjörstjórn fund á næsta degi, og skal umboðsmönnum listanna gefinn kostur á að vera viðstaddir. Finnist þá gallar á framboðslista, skal hlutaðeigandi umboðsmönnum gefinn kostur á að leiðrétta þá, og má veita frest í því skyni, eftir því sem tími og atvik leyfa. Séu gallar, er landskjörstjórn hefur bent á, ekki leiðréttir innan tilsetts frests, kveður hún upp úrskurð um það, hvort listi skuli fyrir það ógildur teljast. Verði ágreiningur innan landskjörstjórnar um úrskurð, ræður afl atkvæða úrslitum.

Sé listi úrskurðaður ógildur, skal eftirrit af úrskurðinum þegar afhent hlutaðeigandi umboðsmanni eða umboðsmönnum ásamt eftirriti af listanum, sem rækur er ger.

Alþt. 1959. A. (79. löggjafarþing).

39. gr.

Þegar úrskurðað er, hverjir landslistar verði í kjöri, merkir landskjörstjórnin landslista hinna eldri flokka sama bókstaf og þeir höfðu síðast og landslista nýrra flokka í áframhaldandi stafrófsröð eftir röð, er heiti þeirra stjórnmálaflokka verði í, er þeim er raðað í stafrófsröð.

Því næst gerir landskjörstjórnin þegar í stað almenningi kunna landslistana með auglýsingu í útvarpi og í Lögbirtingablaðinu þannig, að greindur er bókstafur hvers lista og nöfn frambjóðendanna á hverjum lista í stafrófsröð. Þess skal getið sérstaklega, ef frambjóðandi hefur afsalað sér rétti til landslistasætis, sbr. 30. gr.

40. gr.

Jafnframt því sem landslistar eru auglýstir samkvæmt ákvæðum 39. gr., sendir landskjörstjórn öllum yfirkjörstjórnnum svo og öllum kjörstjórnunum utan kjörfunda skriflega tilkynningu um landslista og lætur fylgja tilkynningunni nægilega mörg eintök af landslistunum prentuðum þannig, að festa megí upp eitt eintak á hverjum kjörstað og í hverjum kjörklefa.

Listana skal prenta alla á sama blað, hvern við annars hlið, í röð eftir bókstöfum sínum, en greina þá sundur með strikum. Fyrir ofan hvern lista skal standa bókstafur hans og neðan við bókstafinn: Listi ...flokksins. Þar fyrir neðan skal prenta nöfn frambjóðenda listans í stafrófsröð og með eins stórum bókstöfum að minnsta kosti og nöfn frambjóðenda á kjörseðlum í kjördæmum.

41. gr.

Þegar frestur sá er liðinn, sem ákveðinn er um framboð í kjördæmum, halda yfirkjörstjórnir fund á næsta virkum degi og taka framboðslistana til meðferðar og úrskurðar í samræmi við það, sem fyrir er mælt í 38. gr. um landslistana.

42. gr.

Þegar listar í kjördæmi hafa verið úrskurðaðir, merkir yfirkjörstjórn þá með bókstöfum á sama hátt og landslistar hafa verið merktir, og skal þess gætt, að listi hvers stjórnmálaflokks sé merktur sama bókstaf og landslisti flokksins við sömu alþingiskosningar.

Nú eru fleiri en einn listi boðnir fram fyrir sama stjórnmálaflokk í kjördæmi, og skal þá merkja þá: A, AA ..., B, BB ..., C, CC ..., o. s. frv. eftir þeirri röð, sem þeir berast til kjörstjórnar.

Listi, sem boðinn er fram utan flokka, er merktur bókstaf í áframhaldandi stafrófsröð á eftir flokkslistum.

Síðan gerir yfirkjörstjórn þegar í stað almenningi kunna listana með auglýsingu í útvarpi og Lögbirtingablaði og auk þess framboðslista í Reykjavík í dagblöðum þar á þann hátt, að greindur sé bókstafur hvers lista og nöfn frambjóðenda á hverjum lista í réttri röð.

43. gr.

Ef frambjóðandi hefur dáið og annar boðið sig fram í hans stað samkvæmt heimild og að fullnægðum skilyrðum 32. gr., skal hlutaðeigandi yfirkjörstjórn tafarlaust tilkynna það dómsmálaráðuneytinu, sem birtir listann þannig breyttan í útvarpinu og tilkynnir það öllum yfirkjörstjórnnum, svo og öllum kjörstjórnunum utan kjörfunda.

44. gr.

Dómsmálaráðuneytið lætur í té kjörseðla þá ásamt fylgibréfum og umslögum, er þar til heyra og notuð verða við atkvæðagreiðslu utan kjörfunda.

Kjörgögn þessi skal dómsmálaráðuneytið afgreiða svo tímanlega, að þau geti verið komin í hendur kjörstjóra utan kjörfunda 4 vikum fyrir kjördag.

45. gr.

Kjörseðill til atkvæðagreiðslu utan kjörfunda skulu vera þannig gerð:

Kjörseðill, fylgibréf og stofn skulu vera samföst á einu kjörblaði, en aðgreind með riflínunum. Kjörblöð skulu vera úr haldgóðum pappír, með mismunandi lit við hverjar kosningar, og svo þykkum, að skrift verði ekki greind í gegnum hann, þó að borið sé upp við birtu. Stofn og fylgibréf sama kjörblaðs skulu auðkennd sömu tölu, og öll kjörblöð, sem notuð eru við hverjar almennar kosningar um land allt, tölusettt áframhaldandi tölum. Hver 10 kjörblöð skulu vera heft saman. Kjörseðillinn skal vera alveg auður, brotinn í miðju og jaðrar hans límbornir, svo að honum megi loka eins og spjaldbréfi. Jaðrarnir skulu aðgreindir frá sjálfum seðlinum með riflínunum, svo að auðvelt sé að rífa þá frá og opna þannig seðilinn. Á fylgibréfinu skulu vera vottorð kjósenda og kjörstjóra. Kjörblað skal vera svipað þessu:

Nr.

.....
(Nafn og fœðurnafn kjósenda.)

.....
(Staða, heimili, hreppsnafn eða kaupstaður.)

kaus
(Staður, dagsetning og ár.)

hjá
(Staða.)

Nr.

Ég undirritaður, sem á heima

.....
(Heimili, hreppsnafn eða kaupstaður.)

og vegna fjarveru get ekki sótt kjörfund á kjörstað mínum, legg það undir drengskap minn og mannorð, að ég þvingunarlaust, aðstoðarlaust, í einrúmi og án þess að nokkur maður hafi séð, hef útfyllt viðfestan kjörseðil og límt hann aftur. Á sama hátt lýsi ég því yfir, að ég hef engan annan kjörseðil frá mér sent og hef ekki kosið annars staðar.

.....
(Staður, dagsetning og ár.)

.....
(Undirskrift kjósenda.)

Að
(Fullt nafn kjósenda.)

.....
(Heimili kjósenda.)

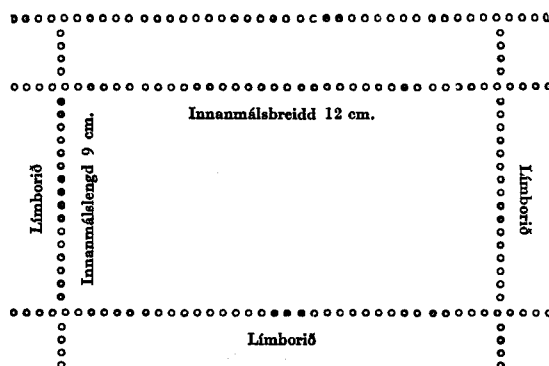
hafi undirskrifað fylgibréfið, sem er rétt dagsett, og að þar umgetinn kjörseðill sé útfylltur aðstoðarlaust og í einrúmi, vottar undirritaður.

.....
(Embættisstaða vottorðsgefanda og heimili.)

Vitundarvottar

(Embættisstimpill nægir ekki.)

.....
(Nafn.)

Umslögín skulu gerð úr þykkum, mislitum pappír, hæfilega stór utan um fylgi-bréfið og kjörseðilinn, eftir að kjörseðlinum hefur verið lokað og fylgibréfið með honum áföstum einbrotið saman. Þau skulu tölusett sömu tölum og kjörblöðin, og hverju 10 blaða hefti fylgja 10 umslög með sömu tölum.

46. gr.

Sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti) senda nægilegar birgðir utankjörfundarkjörgagna til annarra kjörstjóra, hver í sínu umdæmi, og færa hverja sendingu til bókar samkvæmt 36. gr.

Forðast skal að láta óviðkomandi sjá kjörgögnin.

47. gr.

Sérhver skipstjóri á íslenskum skipi skal gæta þess, að til séu í skipinu fyrir hverjar alþingiskosningar nægar birgðir kjörgagna til utankjörfundaratkvæðagreiðslu.

Í hífýlum skipshafnarinnar í skipinu skal vera að minnsta kosti 1 eintak af bók þeirri, er í 63. gr. getur.

Enn fremur er það skylda skipstjóra á íslenskum skipum, þá er fyrirskipaðar eru almennar alþingiskosningar eða uppkosningar, að láta skipshöfnina vita um kjördaginn, jafnskjótt og þeir vita um kosninguna.

48. gr.

Þá er skipstjóri veitir viðtöku utankjörfundarkjörgögnum, skal hlutaðeigandi sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík borgarfógeti) taka af honum drengskapar-yfirlýsingu um, að kosning í skipi hans skuli fara fram samkvæmt fyrirmælum þessara laga og að engir aðrir greiði þar atkvæði en lögskráðir skipverjar.

49. gr.

Dómsmálaráðuneytið lætur í tæka tíð yfirkjörstjórnnum í té eyðublað undir kjörseðla þá, sem notaðir verða við atkvæðagreiðslu á kjörfundi.

50. gr.

Kjörseðlar til atkvæðagreiðslu á kjörfundi skulu vera úr haldgóðum pappír, sem prent eða skrift sést ekki í gegnum. Skipta skal um lit kjörseðla við hverjar alþingiskosningar.

51. gr.

Eyðublað undir kjörseðil til atkvæðagreiðslu á kjörfundi skal gera þannig, að hægt sé að prenta listana á það, hvern við annars hlið, og skal ætla um 6 cm breidd handa hverjum lista. Eyðublaðinu skal skipta í tvo hluta, efri og neðri hluta, með um $\frac{1}{2}$ cm breiðum, svörtum borða þvert yfir seðilinn. Fyrir ofan borðann skal ætla nægilega lengd fyrir þann lista, sem hefur frambjóðendur svo marga

sem frekast má. Neðri hlutanum skal skipta með feitum þverstrikum í skákir um 1 cm háar og svo margar sem ætla má, að landslistar verði flestir.

Efri hluti eyðublaðsins er fyrir kjörseðil í kjördæmi, en neðri hluti er landskjörseðill.

52. gr.

Að liðnum framboðsfresti skulu yfirkjörstjórnir, hver fyrir sitt kjördæmi, láta fullgera kjörseðla þá, sem notaðir verða á kjörfundi, ef kosning á að fara fram í kjördæminu. Við almennar kosningar svo og uppkosningar í sambandi við þær fellur kosning ekki niður, þó að einungis einn listi sé í kjöri.

53. gr.

Kjörseðla, sem notaðir verða á kjörfundi, skal fullgera á þennan hátt:

Prenta skal listana á efri hluta eyðublaðsins hvern við annars hlið í röð eftir bókstöfum þeirra. Niður undan bókstaf hvers lista, sem skal vera stór og greinilegur og standa yfir miðjum listanum, skulu vera nöfn frambjóðenda listans í réttri röð ásamt stöðu og heimili, ef nauðsyn þykir til auðkenningar. Listarnir skulu aðgreindir með feitum langstrikum, og skal að minnsta kosti $\frac{1}{2}$ cm breitt bil vera fyrir framan nöfnin á hverjum lista.

Þess skal getið um hvern lista, fyrir hvern stjórnámálaflokk hann er í kjöri, á þann hátt að prenta með skýru letri neðan við listabókstafinn, en ofan við nöfnin á listanum: **Listiflokksins**. Ef listi er boðinn fram utan flokka, skal á sama hátt prenta neðan við listabókstafinn: **Listi utan flokka**.

Á neðri hluta eyðublaðsins skal ætla hverjum landslista eina skák. Í henni skal standa með skýru, stóru letri bókstafur landslista og aftan við komi í sömu línu: **Landslistiflokksins**. Landslistum skal raða í skákirnar í stafrófsröð.

Að minnsta kosti 1 cm breitt bil skal vera fyrir framan hvern listabókstaf.

Landskjörstjórn skal sjá um, að landskjörseðlar séu fullgerðir á fyrirskipaðan hátt.

54. gr.

Kjörseðlana skal brjóta saman þannig, að óprentaða hliðin snúi út.

Ekki skal fullgera fleiri seðla en þá, sem sendir eru undirkjörstjórnnum, og skal yfirkjörstjórn varast að láta óviðkomandi sjá seðlana, áður en hún sendir þá frá sér.

55. gr.

Tíu dögum eftir að framboðsfrestur er liðinn skulu kjörseðlarnir fullgerðir, og skal yfirkjörstjórnin eins fljótt og verða má afhenda til flutnings á næstu pósthöð sem ábyrgðarsending þá seðla, sem senda skal undirkjörstjórn hverri, nema nauðsynlegt sé að senda hraðboða með þá, en undirkjörstjórn hverri skal senda jafnmarga seðla sem kjósendur eru á kjörskrá í hennar kjördeild og minnst 10% fram yfir.

Seðlarnir skulu sendir í vönduðum umbúðum, er yfirkjörstjórn innsiglar með embættisinnsigli sínu svo vandlega, að eigi sé auðið að opna umbúðirnar og ná út seðlum, án þess að brjóta innsiglið.

Seðlum, sem eigi eru afgreiddir til undirkjörstjórnar, gerir yfirkjörstjórn grein fyrir, þegar atkvæði eru talin.

56. gr.

Jafnframt og yfirkjörstjórn sendir undirkjörstjórnnum kjörseðla, skal hún láta hverri sendingu fylgja sterk umslög með áprentaðri utanáskrift til yfirkjörstjórnarinnar. Hverri undirkjörstjórn skulu fengin 6 umslög, og skal á neðra framhorn vera prentað á tvö þeirra: **Ónýtir seðlar**, á tvö **Ágreiningseðlar** og á tvö **Afgangseðlar**.

Umslög þessi skulu vera svo stór, að allir seðlar af hverri þessari tegund komist í eitt umslag, en hin umslögin séu til vara. Auk þess skal yfirkjörstjórnin láta fylgja stórt og sterkt umslag með áprentaðri utanáskrift sinni og á efra framhorni nafn kjördeildarinnar, og skal í það umslag leggja hin umslögin. Yfirkjörstjórn

skal jafnframt senda hverri undirkjörstjórn löggilta kjörbók til afnota við kosninguna, ef hún hefur hana ekki fyrir, og skýrslu um, hver þingmannaefni hafi boðið sig fram.

IX KAFLI

Kjördagur.

57. gr.

Þá er almennar, reglulegar alþingiskosningar fara fram, skal kjördagur vera hinn sami um land allt, síðasti sunnudagur í júnímánuði.

Bæði er þetta á sér stað og þegar almennar kosningar fara fram eftir þingrof, skulu allar kosningar gilda frá hinum almenna kjördegi, þó að einstöku kosningar hafi ekki fram farið á þeim degi.

Kjörtímabilið er 4 ár.

X. KAFLI

Kjörstaðir. Atkvæðakassar. Handbók kosningalaga.

58. gr.

Kjörstað í hverri kjördeild ákveða hreppsnefndir eða bæjarstjórnir.

Sé þingstaður innan kjördeildar, skal hann að jafnaði vera kjörstaður. Kjörstað skal auglýsa almenningi á undan kjörfundi með nægum fyrirvara, nema hann sé öllum kjósendum innan kjördeildar nægilega kunnur.

59. gr.

Þar, sem kosning fer fram, skal vera herbergi áfast kjörfundarstofunni og svo um búið, að ekki verði í það gengið né séð utan frá, og er herbergið kjörklefi. Sé eigi á slíku vól, má í þess stað tjalda fyrir eitt hornið í kjörfundarstofunni, svo að ekki sjáist þangað inn.

Tjald skal festa fyrir glugga, er vera kynnu á kjörklefanum, svo að ekki verði inn þangað séð að utan, og skal tjaldið ná svo langt út fyrir gluggann, að ekki sé auðið að stinga kjörseðli út að glugganum, svo að hann sjáist að utan. Tjald þetta skal á hæfilega mörgum stöðum fest niður á jöðrum með innsigli undirkjörstjórnar.

Kjörklefar mega vera fleiri en einn. Í hverjum kjörklefa skal vera lítið borð, sem skrifa má við.

60. gr.

Í hverjum hreppi varðveitir hreppstjóri, en í kaupstað bæjarfógeti (í Reykjavík borgarfógeti) atkvæðakassana og poka, sem þeim fylgja, milli kosninga og sér um, að þeir séu til taks í tæka tíð þar, sem þarf að nota þá við kosningar. Skulu kassarnir allir vera með sömu gerð, eigi minni en 31,5 cm að lengd, 21 cm að breidd og 15,7 cm á hæð, með loki á hjörum og góðri læsingu fyrir. Langs eftir miðju lokinu skal vera rifa, er sé 15,7 cm löng að minnsta kosti, en 6,5 mm við að ofan, en víðari að neðan. Kössunum skulu fylgja sterkir strigapokar, saumlausir, hæfilega stórir til að hafa utan um kassana. Dómsmálaráðuneytið lætur í té atkvæðakassa og poka.

Yfirkjörstjórn ber ábyrgð á, að jafnan séu til nægir atkvæðakassar með pokum til afnota í kjördæminu.

61. gr.

Dómsmálaráðuneytið lætur hverri kjördeild í té tvö eintök af lögum þessum, sem það lætur gefa út ásamt stjórnarskránni í handhægri útgáfu með skýringum og leiðbeiningum, ef þurfa þykir.

Formenn undirkjörstjórna geyma eintök þessi, og skulu þau jafnan vera við höndina á kjörstað, meðan kjörfundur stendur yfir.

XI. KAFLI

Atkvæðagreiðsla utan kjörfundar.

62. gr.

Þeir, sem staddir eru eða gera ráð fyrir að verða staddir utan þess hrepps eða kaupstaðar, þar sem þeir standa á kjörskrá, þá er kosning fer fram, og af þeim ástæðum geta ekki sótt kjörfund, hafa heimild til að greiða atkvæði við kosningar til Alþingis utan kjörfundar eftir þeim reglum, sem settar eru í lögum þessum.

63. gr.

Atkvæðagreiðsla utan kjörfundar er því aðeins gild, að notuð séu hin fyrirskipuðu kjörblöð og umslög og að kosningin fari fram í skrifstofu sýslumanns eða bæjarfógeta (í Reykjavík borgarfógeta), í skrifstofu sendiráðs eða útsends aðalræðismanns, útsends ræðismanns eða vararæðismanns Íslands, eða kjöræðismanns, er uppfyllir skilyrði 13. gr., í skrifstofu eða heimili hreppstjóra eða um borð í íslenzku skipi, þar sem skipstjóri hefur fengið afhent kjörgögn samkvæmt 48. gr., enda sé þá kjósandinn skrásettur á skipinu.

64. gr.

Þeir kjósendur, er neyta vilja kosningarréttar síns utan kjörfundar, eiga rétt á að greiða atkvæði, úr því að 4 vikur eða styttri tími er til kjördags, en fari kosning fram fyrir þann tíma, er hún ógild. Atkvæðið telst greitt þann dag, sem fylgibréfið er dagsett.

Enginn má við sömu alþingiskosningar senda frá sér nema einn kjörseðil. Þegar svo stendur á, að frambjóðandi hefur dáið og annar boðið sig fram í hans stað samkvæmt heimild og að fullnægðum skilyrðum 32. gr., má þó kjósandi, sem þegar hefur greitt atkvæði utan kjörfundar, endurtaka kosninguna, og eins þó að hann eigi ekki kost á að heimta þá þegar aftur hið fyrra atkvæði sitt (sbr. 72. gr.) annaðhvort af því, að það sé í fjarlægð eða varðveitt í innsigliðum atkvæðakassa.

65. gr.

Kosning utan kjörfundar fer svo fram, að kjósandi ritar á kjörseðilinn bókstaf þess lista, sem hann vill kjósa, og má hann geta þess, hvernig hann vilji hafa röðina á listanum.

66. gr.

Nú vill kjósandi utan kjörfundar kjósa landslista, en ekki lista kjördæmisins, og ritar hann þá **Landslisti** framan við listabókstafinn.

67. gr.

Áður en kjósanda, sem greiða vill atkvæði utan kjörfundar, eru afhent kjörgögn, skal hann skýra kjörstjóra frá ástæðum til þess, að hann óskar að neyta atkvæðisréttar síns fyrir kjördag, og gera sem nákvæmasta grein fyrir því, hvar hann muni verða staddur á kjördegi. Skal kjörstjóri færa upplýsingar þessar í bók, sem yfirkjörstjórn löggildir í þessu skyni. — Að þessu loknu fær kjósandi afhent tölusett fylgibréf með áföstum kjörseðli, og skal hann síðan aðstoðarlaust, í einrúmi og án þess að nokkur maður sjái, rita atkvæði sitt á kjörseðilinn á þann hátt, er að framan greinir, loka honum síðan, þannig að það verði innan á, er hann hefur skrifað á seðilinn, og líma hann vandlega aftur.

Kjörstjóri útfyllir því næst vottorð á fylgibréfinu, og kjósandi undirskrifar það, en kjörseðilinn má ekki undirskrifa eða einkenna á nokkurn hátt né losa hann frá fylgibréfinu.

Því næst útfyllir og undirskrifar kjörstjórinn vottorð á fylgibréfinu um, að kjörseðillinn sé útfylltur í einrúmi og án aðstoðar. Einnig ritar hann á stofn kjörblaðsins nafn og heimili kjósanda og kjördæmis hans og hvaða dag kosningin fór

fram. Hann skal gæta þess vandlega, að stofn, fylgiblað og umslag, sem notað er við kosninguna, sé allt auðkennt sömu tölu.

Loks skulu vitundarvottar rita á fylgibréfið og eins þó að kosið sé hjá sýslumanni eða bæjarfógeta (í Reykjavík borgarfógeta).

Nú vill skipstjóri sjálfur greiða atkvæði utan kjörfundar og getur ekki náð til annars kjörstjóra, og skal þá atkvæðagreiðsla hans vottuð af þeim, er í hans stað gengur á skipinu, er hans missir við.

Umboðsmenn framboðslista skulu hafa aðgang að bók þeirri, sem um getur í 1. mgr. þessarar greinar.

68. gr.

Þegar gengið hefur verið frá fylgibréfinu samkvæmt ákvæðum 67. gr., skal kjósandinn láta það með kjörseðlinum áföstum í tilheyrandi umslag og loka því vandlega. Síðan skal rita utan á það til hreppstjórans í þeim hreppi eða bæjarfógetans í þeim kaupstað (í Reykjavík borgarfógeta) eða kjörstjórnarinnar í þeirri kjördeild, þar sem kjósandinn telur sig standa á kjörskrá. Síðan innsiglar kjörstjóri umslagið með lakki og þar til gerðu innsigli. Þó gildir sú meðferð ekki um þá atkvæðaseðla, er getur í 2. mgr. 71. gr. Á umslaginu skal þess getið, að í því liggi atkvæðaseðill, og skal kjósandinn undirrita þá yfirlýsingu með nafni sínu og kjördæmi.

Stofn kjörblaðsins geymir kjörstjóri.

69. gr.

Nú ónýttist kjörseðill hjá kjósanda, og má hann fá annan kjörseðil í stað hins.

Ónýtta seðilinn ásamt fylgibréfinu skal láta í umslag eins og hina gildu seðla, en á umslagið skal skrá, að í því liggi ónýttur atkvæðaseðill, og skal kjósandinn undirrita þá yfirlýsingu. Umslagið sendist til undirkjörstjórnar ásamt hinum gildu atkvæðum.

Gera skal og athugasemd á stofninn um, að kjörseðillinn hafi ónýtt.

70. gr.

Kjósandi annast sjálfur og kostar sendingu atkvæðisbréfs síns. Kjörstjóra er þó skylt, ef kjósandi óskar þess, að koma bréfinu í póst.

71. gr.

Hreppstjórar og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti) innfæra á sérstaka skrá atkvæðabréf þau, er þeir veita móttöku í áframhaldandi töluröð. Skal þess getið við hvert bréf, frá hvaða kjósanda það sé, hvenær og af hverjum það hafi verið afhent og hversu það er tölusett. Skulu bréf þessi varðveitt í venjulegum atkvæðakassa, innsigluðum af kjörstjóra ásamt undirkjörstjórn, og er umboðsmönnum lista heimilt að setja á hann innsigli sín.

Þeir kjósendur, sem greiða atkvæði hjá hreppstjóra eða bæjarfógeta (borgarfógeta) í þeim hreppi eða kaupstað, þar sem þeir standa á kjörskrá, og skilja þar eftir bréf með atkvæði sínu, skulu sjálfir láta bréfin í atkvæðakassann.

Skrá þessa ásamt kassanum með bréfunum sendir hreppstjóri eða bæjarfógeti síðan hlutaðeigandi undirkjörstjórn svo tímanlega, að hún sé komin henni í hendur, áður en kjörfundur er settur.

Þau bréf, er koma þar á eftir til kjörstjórnarinnar, en þó áður en atkvæðagreiðslu er lokið, skulu tölusett með áframhaldandi töluröð, án þess þó að innfærast á skrána, og skal tölu þeirra getið í kjörbókinni.

72. gr.

Kjósandi getur jafnan krafizt þess af hverjum þeim, er varðveitir bréf með atkvæði hans, sé það ekki varðveitt í innsigluðum atkvæðakassa, að hann afhendi sér það, allt þar til atkvæðið hefur verið tekið gilt af undirkjörstjórn.

XII. KAFLI

Atkvæðagreiðsla á kjörfundi.

73. gr.

Kjörfund skal setja á kjörstað eigi síðar en kl. 12 á hádegi, en í kaupstöðum kl. 10 árdegis. Yfirkjörstjórn í kaupstöðum getur þó ákveðið, að kjörfundur skuli hefjast kl. 9 árdegis. Fullskipuð kjörstjórn skal viðstödd, er kjörfundur er settur. Sé hún ekki öll viðstödd, taka varamenn sæti, en séu þeir eigi heldur viðstaddir, kveður sá eða þeir, sem við eru úr kjörstjórninni, valinkunnan mann eða menn af kjósendum til að taka sæti í kjörstjórninni, og halda þeir sæti sínu, unz hinir koma.

Sé kjörfundur settur fyrr en kl. 12 á hádegi, skal það auglýst með þeim fyrirvara og á þann hátt, sem segir í 19. gr., 2. málsg.

74. gr.

Á meðan á kosningarathöfninni stendur, má aldrei nema einn úr kjörstjórninni ganga út í senn, og felur hann öðrum úr kjörstjórninni verk sitt á meðan.

75. gr.

Kjörstjórnin skal sitja við borð í kjörfundarstofunni. Auk umboðsmanna lista (sbr. 33. gr.) má enginn vera inni í kjörfundarstofunni, nema þeir kjósendur, einn á hvern kjörklefa, sem eru að greiða atkvæði.

Athöfnin byrjar með því, að oddviti kjörstjórnar leggur fram seðlaböggul þann, sem hann hefur fengið frá yfirkjörstjórn, og skulu allir, sem við eru, gæta þess vel, hvort innsiglin eru heil eða böggullinn ber þess merki, að hann hafi verið opnaður. Skal þess getið í kjörbókinni, og riti kjörstjórn og umboðsmenn undir. Því næst opnar oddviti böggullinn og telur seðlana, en meðkjörstjórar og umboðsmenn telja líka. Skal þess gætt, hvort tala seðlanna kemur heim við tölu þá, sem tilgreind er í bréfi því, sem yfirkjörstjórn skal láta fylgja hverjum seðlaböggli. Þess skal getið í kjörbókinni, og riti kjörstjórn og umboðsmenn þar undir.

76. gr.

Nú hefur kjörstjórn borizt atkvæðakassi með atkvæðum greiddum utan kjörfundar, og skal þá athuga á sama hátt og að framan segir, hvort innsigli kassans séu heil og ósködduð. Oddviti opnar síðan kassann, og telur kjörstjórnin bréfin og ber þau saman við skrána, sem fylgir (sbr. 71. gr.). Bréfin leggur hún til hliðar og varðveitir þau, meðan atkvæðagreiðsla fer fram, ásamt þeim atkvæðum greiddum utan kjörfundar, er henni kunna að hafa borizt eða berast, meðan á atkvæðagreiðslunni stendur.

77. gr.

Kjörstjórn athugar, hverjir kjósendur, sem standa á kjörskrá, hafa afsalað sér rétti til að greiða atkvæði í kjördeildinni í því skyni að greiða atkvæði í annarri kjördeild (sbr. 82. gr.), og gerir athugasemd um það við nöfn hlutaðeigenda á kjörskránni og þeim afritum af henni, sem notuð eru við atkvæðagreiðsluna.

78. gr.

Í kjörfundarstofu svo og annars staðar á kjörstað skal á áberandi stað festa upp kosningaleiðbeiningar, er dómismálaráðuneytið gefur út í því skyni. Sendir dómismálaráðuneytið yfirkjörstjórnnum í tæka tíð nægilega mörg eintök, en þær aftur undirkjörstjórnnum.

79. gr.

Nú er landslisti í kjöri eða landslistar, og skal þá í kjörfundarstofunni svo og í hverjum kjörklefa festa þá upp í hæfilegri hæð fyrir kjósendurna til að kynna sér þá (sbr. 40. gr.).

Alþt. 1959. A. (79. löggjafarþing).

80. gr.

Kjörstjórn skal, áður en atkvæðagreiðsla hefst, skipa til dyravörzlu 1 mann eða fleiri, sem skiptast á.

Nú segir kjörstjórn dyraverði til, að atkvæðagreiðsla hefjist, og skal dyravörður þá hleypa inn kjósendum, og eigi fleirum í senn en kjörklefar eru margir.

Sé ágreiningur um, í hverri röð kjósendur komist að, skal röðin á kjörskrá ráða, þannig að dyravörður hleypir þeim fyrr inn, sem framar stendur á kjörskrá af þeim, sem gefa sig fram.

81. gr.

Er kjósandi kemur inn í kjörfundarstofuna, gengur hann fyrir oddvita, sem fær honum einn kjörseðil, ef hann á rétt á að greiða atkvæði samkvæmt kjörskránni.

Telji kjörstjórnin vafa á, hver maðurinn sé, er honum kostur ger að fá inn með sér 2 kjósendur, sem kjörstjórnin þekkir, og ef þeir vilja lýsa yfir því, að viðlögðum drengskap sínum, að maðurinn sé sá, er hann kveðst vera, þá er það næg sönnun, en geta skal þess í kjörbókinni. Að því búnu ganga vitni þessi út, en kjósandi verður eftir.

82. gr.

Engum manni, sem á kjörskrá stendur, má kjörstjórnin meina að greiða atkvæði, nema hann samkvæmt athugasemd við nafn hans hafi annaðhvort ekki fengið atkvæðisrétt á kjördegi eða þá að hann hefur afsalað sér atkvæðisrétti í þeirri kjördeild og greitt atkvæði annars staðar.

Engum manni, sem ekki stendur á kjörskrá, má kjörstjórn leyfa að greiða atkvæði, nema hann sanni með vottorði, að nafn hans standi á kjörskrá í annarri kjördeild innan sama kjördæmis og hafi afsalað sér þar kosningarrétti, og sé vottorðið gefið af undirkjörstjórn þeirrar kjördeildar. Undirkjörstjórn eða oddviti undirkjörstjórnar fyrir hennar hönd, sem gefur slíkt vottorð, færir það til bókar í kjörbók undirkjörstjórnar, og fylgja skal það í frumriti til yfirkjörstjórnar kjörbók þeirrar kjördeildar, þar sem það er lagt fram og notað, enda einnig getið um það í kjörbókinni og nafn og heimili kjósenda tilgreint. Vottorð er einnig gilt, sé það undirritað af hreppsnefnd í þeim hreppi, þar sem kjósandi er á kjörskrá, eða oddvita fyrir hennar hönd. Ber oddvita að tilkynna undirkjörstjórn kjördeildar fyrir kjördag, hvaða kjósendum í kjördeildinni hreppsnefnd hafi gefið vottorð.

83. gr.

Þá er kjósandi hefur tekið við kjörseðlinum, sem oddviti afhendir honum, fer kjósandi með hann inn í kjörklefann og að borði því, er þar stendur. Á borðinu skulu vera ekki færri en 2 venjuleg dökk ritblý, er kjörstjórn lætur í té og sér um, að jafnan séu nægilega vel ydd.

84. gr.

Kjósandi greiðir atkvæði á þann hátt, að hann markar með ritblýi kross á kjörseðilinn fyrir framan bókstaf þess lista, sem hann vill kjósa af þeim, sem í kjöri eru.

Vilji kjósandi breyta nafnaröð á lista þeim, er hann kýs, setur hann tölustafinn 1 fyrir framan það nafn, er hann vill hafa efst, töluna 2 fyrir framan það nafn, sem hann vill hafa annað í röðinni, töluna 3 fyrir framan það nafn, sem hann vill hafa það þriðja o. s. frv., að svo miklu leyti sem hann vill breyta til.

Sé frambjóðandi eða frambjóðendur á þeim lista, er hann kýs, sem hann vill hafna, strikar hann yfir nafnið eða nöfnin.

85. gr.

Ef landslisti eða landslistar eru í kjöri og kjósandi vill greiða landslista atkvæði, en ekki lista kjördæmisins, setur hann kross fyrir framan bókstaf þess landslista, er hann vill kjósa af þeim, sem í kjöri eru.

86. gr.

Kjósandi gætir þess, hvernig sem hann kýs, að gera engin merki á kjörseðilinn fram yfir það, sem segir í lögum þessum.

Kjósandi má ekki haggja neitt við listum, sem hann kýs ekki, hvorki strika yfir nöfn á þeim né breyta á þeim nafnaröð.

Kjósandi má ekki kjósa bæði lista kjördæmisins og landslista, heldur einungis annaðhvort lista kjördæmisins eða landslista. Ef hann greiðir landslistanum atkvæði, má hann ekki haggja neitt við lista kjördæmisins.

87. gr.

Þegar kjósandi hefur gengið frá seðlinum inni í kjörklefanum samkvæmt framansögðu, brýtur hann seðilinn í sama brot, er hann var í, þegar hann tók við honum, svo að letrið snúi inn, gengur út úr klefanum og að kjörborðinu, stingur sjálfur seðlinum í atkvæðakassann gegnum rifuna á lokinu og gætir þess, að enginn sjái, hvað á seðlinum er. Þess gætir hann engu síður, jafnvel þótt hann skili auðum seðli.

88. gr.

Ef kjósandi skýrir kjörstjórn frá því, að hann sé eigi fær um að kjósa á fyrirskipaðan hátt sakir sjónleysis eða þess, að honum sé hönd ónothæf, skal sá úr kjörstjórninni, er kjósandi nefnir til, veita honum aðstoð til þess í kjörklefanum, enda er sá, sem aðstoðina veitir, bundinn þagnarheiti um að segja ekki frá því, sem þeim fer þar á milli. Um aðstoðina skal bóka í kjörbókina, að tilgreindum ástæðum. Kjörstjórnarmanni er með öllu óheimilt að bjóða þeim aðstoð sína, er þarfnast hjálpar samkvæmt grein þessari.

89. gr.

Oddviti kjörstjórnar skal hafa fyrir sér frumrit kjörskrárinnar, en meðkjörstjórar hvor sitt eftirrit. Meðkjörstjórar gera merki við nafn hvers kjósanda, um leið og hann hefur nýtt kosningarréttar síns.

90. gr.

Áður en fyrsti kjósandi lætur seðil í kassann, skal kjörstjórnin og umboðsmenn gæta þess, að kassinn sé tómur, og síðan læsa honum.

91. gr.

Láti kjósandi sjá, hvað á seðli hans er, er seðillinn ónýtur, og má ekki leggja hann í atkvæðakassann. Ef kjósanda verður þetta á eða ef hann setur skakkt kjörmerki á seðil eða seðill krotast hjá honum af vangá, á hann rétt á að fá nýjan kjörseðil. Skal hann þá afhenda kjörstjórninni hinn fyrri seðil. Heimilt er að láta þessa kjósendur víkja frá atkvæðagreiðslunni að sinni og halda atkvæðagreiðslunni áfram, unz aðrir kjósendur þeir, er viðstaddir eru, hafa átt kost á að greiða atkvæði, og er skylt að nota þessa heimild, ef hætta er á, að kjörseðlaforðinn endist ekki.

Þá er kjósandi hefur látið seðilinn í atkvæðakassann, vikur hann út úr kjörfundarstofunni.

92. gr.

Nú er kjósandi, sem greitt hefur atkvæði utan kjörfundar og skilið eftir atkvæði sitt hjá kjörstjóra, eða sent það til þeirra eða komið því á annan hátt til undirkjörstjórnar, staddur á kjörstaðnum á þeim tíma, er kjörfundur stendur yfir, þ. e. innan þess kaupstaðar, þar sem atkvæðagreiðslan fer fram, eða í sveitum innan kjördeildarinnar, og er hann þá skyldur að tilkynna nærveru sína, áður en atkvæðagreiðslu er lokið. Getur hann þá greitt atkvæði á kjörfundinum, en utankjörfundarseðill hans kemur þá ekki til greina við kosninguna.

93. gr.

Atkvæðagreiðslu má ekki slíta fyrr en 8 klukkustundir eru liðnar, frá því að kjörfundur hófst, og ekki fyrr en hálf klukkustund er liðin, frá því að kjósandi gaf sig síðast fram. Atkvæðagreiðslu má þó slíta, er allir, sem á kjörskrá standa, hafa greitt atkvæði og eftir 5 klukkustundir, ef öll kjörstjórnin og umboðsmenn eru sammála um það, enda sé þá hálf klukkustund liðin frá því kjósandi gaf sig síðast fram.

Kjörfundi skal þó eigi slíta síðar en kl. 23 á kjördag. Þeir kjósendur, sem hafa gefið sig fram fyrir þann tíma, eiga þó rétt á að greiða atkvæði.

94. gr.

Þegar allir viðstaddir kjósendur hafa átt kost á að greiða atkvæði, greiðir kjörstjórnin atkvæði á sama hátt og aðrir kjósendur. Því næst skulu þeir kjósendur aftur kallaðir fram eftir stafrófsröð, ef nokkrir eru, sem látnir hafa verið mæta afgangi samkvæmt heimild 91. gr. fyrri málsg., og þeim fengnir nýjir kjörseðlar til að greiða atkvæði á, meðan seðlaforðinn endist.

95. gr.

Að atkvæðagreiðslu lokinni opnar oddviti umslög þeirra bréfa, sem kjörstjórninni hafa borizt með utankjörfundaratkvæðaseðlum og ekki hafa verið aftur heimt.

Kjörstjórn og umboðsmenn lista athuga fylgibréfin, bera saman tölusetningu þeirra og umslaganna og rannsaka, hvort sá, sem bréfið er frá, stendur á kjörskrá, og ef svo er, hvort hann hefur greitt atkvæði á kjörfundi. Ef svo reynist, að sá, sem bréfið er frá, standi á kjörskrá og eigi rétt á að greiða atkvæði og hafi ekki greitt atkvæði á kjörfundi, setja meðkjörstjórar merki við nafn kjósandans á eftirritin af kjörskránni.

Komi fram umslag með ónýttum seðli (sbr. 69. gr.), skal kjörstjórn athuga fylgibréf og leggja það ásamt kjörseðlinum í umslag undir ónýtta seðla, er hún sendir yfirkjörstjórn.

96. gr.

Komi það í ljós, að sá, er sent hefur utankjörfundaratkvæði, standi ekki á kjörskrá, eða hafi samkvæmt henni ekki rétt til að greiða atkvæði, eða sé búinn að greiða atkvæði, eða hafi afsalað sér atkvæðisrétti í þeirri kjördeild (sbr. 82. gr.), eða það sannist fyrir kjörstjórn, að hann sé staddur á kjörstaðnum (sbr. 92. gr.), eða hafi dáið á undan kjördegi, leggur kjörstjórnin fylgibréfið með kjörseðlinum áföstum aftur í umslagið, og kemur það þá ekki frekar til greina við kosninguna. Eins skal fara að, ef í umslaginu er eitthvað annað en eitt fylgibréf með áföstum kjörseðli, eða umslag og fylgibréf er ekki tölusett sömu tölu, eða ef sjáanlegt er, að ekki hafi verið notuð hin fyrirskipuðu kjörgögn, er dómsmálaráðuneytið hefur látið gera, eða ekki hefur verið farið eftir reglum þeim við atkvæðagreiðsluna, sem settar eru í þessum lögum.

Nú berast fleiri en eitt atkvæði greidd utan kjörfundar frá hinum sama kjósanda (sbr. 32. og 64. gr.), og skal þá aðeins hið síðast greidda atkvæði koma til greina.

97. gr.

Nú verður ágreiningur innan kjörstjórnar eða milli kjörstjórnar og umboðsmanns lista um það, hvort utankjörfundaratkvæði sé gilt eða ógilt, og skal þá bóka nákvæmlega í kjörbókina, í hverju ágreiningurinn er fólgin, og leggja atkvæðið, þ. e. fylgibréfið með áföstum kjörseðlinum aftur í umslagið og senda það til úrskurðar yfirkjörstjórnar.

98. gr.

Þá utankjörfundarkjörseðla, sem enginn ágreiningur er um, að gildir séu, rífur kjörstjórn frá fylgibréfunum, gætir þess vandlega, að þeir opnast ekki né skaddist, og lætur þá í atkvæðakassann.

99. gr.

Umboðsmenn lista eiga rétt á að gæta þess, að kjörstjórn og kjósendur hegði sér lögum samkvæmt við kosningarathöfnina, og má hver þeirra átelja við kjörstjórnina það, er honum þykir áfátt.

Nú þykir umboðsmanni eitthvað ólöglegt við kosningarathöfnina og fær það ekki leiðrétt, og á hann þá rétt á að fá ágreiningsálitið bókað þegar í stað í kjörbókina, og sker Alþingi úr því síðar, hver áhrif það skuli hafa á kosninguna.

Neiti kjörstjórn að bóka eitthvað fyrir umboðsmann áhrærandi kosningargerðina, á hann rétt á að bóka það sjálfur, og riti hann nafn sitt undir.

Umboðsmönnum lista er óheimilt:

1. að hafa meðferðis á kjörfundi kjörskrá eða aðra slíka skrá;
2. að rita til minnis á kjörfundi nöfn þeirra, er neyta atkvæðisréttar;
3. að senda af kjörfundi eða láta í té upplýsingar um, hverjir neyta atkvæðisréttar eða hverjir hafa ekki sótt kjörfund.

Skal kjörstjórn hafa eftirlit með því, að ákvæðum þessum sé fullnægt og að umboðsmenn lista hafist ekki annað að á kjörfundi en að fylgjast með því, að kosning fari fram lögum samkvæmt.

100. gr.

Þá er atkvæðagreiðslu er slitið og utankjörfundaratkvæðaseðlar þeir, er gildir hafa verið teknir, hafa verið látnir í atkvæðakassann, skal oddviti jafnskjótt ganga frá í umslagi sér öllum þeim seðlum, sem ónýttir hafa verið (sbr. 69. og 91. gr.), í öðru umslagi öllum þeim utankjörfundaratkvæðum, sem ágreiningur er um (sbr. 97. gr.), og í hinu þriðja öllum þeim seðlum, sem afgangs eru ónotaðir. Þegar umslögunum hefur verið lokað, skal ganga frá þeim öllum þremur ásamt lyklinum að atkvæðakassanum í aðalumslaginu og loka því. Til þess skal nota umslög þau, sem yfirkjörstjórn hefur sent í þessu skyni. Því næst skal oddviti, er bókun er lokið og kjörbókin hefur verið undirrituð af kjörstjórninni og umboðsmönnum lista, ef viðstaddir eru, ganga frá öllu saman, atkvæðakassa, aðalumslagi og kjörbók, í strigapoka þeim, er atkvæðakassanum fylgir, binda vandlega fyrir með snæri eða sterku seglgarni, sem ekki eru hnútar á, og setja innsigli kjörstjórnarinnar á fyrirbandið sem næst hnútnum. Umboðsmenn eiga rétt á að setja innsigli sín á enda fyrirbandsins. Pokann skal merkja til yfirkjörstjórnar og senda henni þegar í stað í pósti, ef ferð fellur þá þegar, en annars með áreiðanlegum sendimanni. Skal yfirkjörstjórn gefa viðurkenningu fyrir móttöku.

Eftir að kjörstjórn hefur gengið frá kjörgögnum samkvæmt fyrirmælum þessarar greinar, mega hin innsigluðu kjörgögn og innsigli kjörstjórnar eigi vera í vörzlu sama manns.

101. gr.

Ef yfirkjörstjórn er viðstödd á kjörstað og talning atkvæða fer fram samstundis, má undirkjörstjórn afhenda yfirkjörstjórn atkvæðakassann óinnsiglaðan, að viðstöddum umboðsmönnum lista.

Um leið og kosningu er lokið og kjörstjórn hefur unnið nauðsynlegar skýrslur úr kjörskránni, sendir hún kjörskráreintök þau, sem notuð voru við kosninguna, í innsigluðum umbúðum til yfirkjörstjórnar. Að lokinni atkvæðatalningu býr yfirkjörstjórn um kjörskrárnar í innsigluðum umbúðum og afhendir sýslumanni eða bæjarfógeta (í Reykjavík borgarfógeta) til varðveislu.

XIII. KAFLI

Kosningaúrslit í kjördæmum.

102. gr.

Yfirkjörstjórn skal með nægum fyrirvara á undan kosningum auglýsa stund og stað, þá er hún komi saman til að opna atkvæðakassana og telja atkvæðin. Undir-

kjörstjórnnum er skylt að sjá um, að þá séu atkvæðakassarnir og þau kjörgögn, sem þeim eiga að fylgja, komin í hendur yfirkjörstjórnar, nema gild forföll banni. Ætíð skal talning fara fram svo fljótt sem verða má, að dómi yfirkjörstjórnar.

103. gr.

Talning atkvæða skal fara fram fyrir opnum dyrum, svo að kjósendum gefizt kostur á að vera við, eftir því sem húsrúm leyfir.

Nú eru umboðsmenn lista eigi viðstaddir talningu, og skal yfirkjörstjórn þá kveðja valinkunna menn úr sama stjórnmálaflokki, ef unnt er, til að gæta réttar af hendi listans.

Ef landslisti er í kjöri og enginn sérstakur umboðsmaður hans viðstaddur, skal á sama hátt skipa umboðsmenn til að gæta réttar listans.

104. gr.

Í viðurvist þessara manna opnar svo yfirkjörstjórn atkvæðasendingarnar úr hverri kjördeild kjördæmisins, eftir að þeim hefur verið gefinn kostur á að sannfæraast um, að öll innsigli séu ósködduð. Jafnótt og hver atkvæðakassi er opnaður, skal seðlum þeim, sem í honum eru, óskoðuðum hellt í hæfilegt tómmt ílát með loki yfir, og þannig haldið áfram, unz allir atkvæðakassarnir eru tæmdir. En við og við skal loka ílátinu og hrista það, svo að seðlarnir úr hinum einstöku kjördeildum blandist vel saman.

Því næst skulu kjörseðlar teknir úr ílátinu, og les oddviti upp listabókstafinn, sem við er merkt á hverjum seðli, og réttir hann jafnóðum umboðsmönnum lista til athugunar, en meðkjörstjórar merkja á meðan á blað atkvæðatöluna við bókstaf hvers lista.

105. gr.

Atkvæði skal meta ógilt:

1. ef kjörseðill er auður;
2. ef ekki verður séð, við hvern lista er merkt, eða ef ekki verður séð með vissu, hvort það, sem stendur á utankjörfundarseðli, getur átt við nokkurn af listum, sem í kjöri eru (sbr. þó 107. gr.);
3. ef merkt er við fleiri listabókstafi en einn, eða tölumerkt nöfn á fleiri listum en einum eða skrifaður fleiri en einn listabókstafur á utankjörfundarseðil.
4. Ef áletrun er á kjörseðli fram yfir það, sem fyrir er mælt, eða annarleg merki, sem ætla má, að sett séu af ásettu ráði til að gera seðilinn auðkennilegan, eða ef eitthvað er innan í utankjörfundarseðli, sem ætla má að hafi verið sett þar í því skyni;
5. ef merkt er á sama kjörseðil við landslista eins flokks og kjördæmalista annars flokks eða utan flokka, eða ef merkt er á sama kjörseðli við fleiri en einn landslista;
6. ef kjörseðill er annar en kjörstjórn eða kjörstjóri hefur löglega afhent.

106. gr.

Atkvæði skal ekki meta ógilt, þó að gallað sé, ef greinilegt er, hvernig það á að falla, nema augljóslega komi í bága við framangreind ákvæði. Þannig skal taka gilt atkvæði, þó að merkt sé aftan við listabókstaf, þó að kross sé ólögulegur, þó að á utankjörfundarseðli orðið listi eða landslisti fylgi listabókstaf að óþörfu, þó að í stað listabókstafs standi heiti stjórnmálaflokks, sem landslista hefur í kjöri o. s. frv.

Listi í kjördæmi telst atkvæði, þó að láðst hafi að merkja við listabókstaf, ef nafn eða nöfn á honum eru tölusettt eða krossað við nafn, enda séu ekki aðrir gallar á.

107. gr.

Nú hefur kjósandi kosið lista flokks í kjördæmi og jafnframt orðið á að merkja við landslista hins sama flokks og skal þá að visu taka seðilinn gildan sem atkvæði greitt lista kjördæmisins, en landslistann skal þá telja ókosinn.

Utankjörfundaratkvæði, greitt lista fyrir breytingu á honum samkvæmt 32. gr., skal teljast greitt listanum þannig breyttum.

108. gr.

Nú kemur yfirkjörstjórn og umboðsmönnum lista saman um, að einhver kjörseðill sé ógildur, og skal hann þá ógildan telja. Verði ágreiningur meðal kjörstjórnar um gildi kjörseðils, skal afl atkvæða ráða úrslitum.

Úrskurða skal ágreiningsseðla jafnóðum og þeir koma fyrir og stöðva talningu atkvæða, unz úrskurður er felldur.

Nú verður ágreiningur milli kjörstjórnar og einhvers umboðsmanns um það, hvort kjörseðill sé gildur eða ógildur, og skal þá leggja þá seðla í tvö sérstök umslög, í annað þá seðla, sem kjörstjórn hefur úrskurðað gilda, og í hitt þá seðla, sem hún hefur úrskurðað ógilda.

Þá er allir kjörseðlar eru upplestir og atkvæðin skráð, telur yfirkjörstjórn atkvæðin saman með nákvæmu eftirliti umboðsmanna, og skal þess gætt, að samtölu atkvæða beri saman við tölu þeirra, sem atkvæði hafa greitt samtals í kjördæminu samkvæmt skýrslum undirkjörstjórna, og að allt komi heim við samtölu afgangsseðla.

Umslögnum með ágreiningsseðlunum skal því næst loka með innsigli yfirkjörstjórnar, og eiga umboðsmenn lista rétt á að setja einnig fyrir þau innsigli sín. Yfirkjörstjórn sendir dómsmálaráðuneytinu eftirrit af gerðabók sinni viðvíkjandi kosningunni ásamt ágreiningsseðlunum, sem dómmálaráðuneytið leggur fyrir Alþingi í þingbyrjun með sömu ummerkjum sem það tók við þeim.

109. gr.

Í kjördæmi skal telja saman, hve margir hafi kosið hvern lista, og er það atkvæðatala listanna hvers um sig.

Til þess að finna, hve margir frambjóðendur hafa náð kosningu af hverjum lista, skal leggja við atkvæðatölu hvers lista tölu þeirra atkvæða, sem í kjördæminu hafa fallið á landslista þess stjórnmalaflokks, sem listinn er í kjöri fyrir. Ef fleiri listar en einn eru í kjöri fyrir hinn sama stjórnmalaflokk, skal aðeins telja landslistaatkvæðin þeim listanum, sem hæsta hefur atkvæðatölu. Þessar tölur skal síðan skrifa hverja fyrir neðan sinn listabókstaf, þá helming talnanna, þá þriðjung þeirra, þá fjórðung o. s. frv., eftir því hve marga þingmenn á að kjósa og hverjum lista getur mest hlotnast, þannig að útkomutölur þessar standi í röð fyrir hvern lista. Síðan skal marka hæstu útkomutölurnar, jafnmargar og kjósa á þingmenn, og fær hver listi jafnmarga þingmenn kosna sem hann á af tölum þessum.

Standi ekki svo mörg nöfn á lista sem honum ber fulltrúar eftir útkomutölum, skal taka þau, sem vantar, af hinum listanum eftir sömu reglu.

110. gr.

Til þess að finna, hverjir frambjóðendur hafa náð kosningu á hverjum lista í kjördæmi, skal telja saman atkvæði hvers einstaks frambjóðanda á þann hátt, sem nú skal greina:

Kjörstjórn telur saman alla þá kjörseðla hvers lista, þar sem kjósendur hafa enga breytingu gert á röð frambjóðenda á listanum, og á efsti frambjóðandi hvers lista jafnháa atkvæðatölu samanlagt á þeim kjörseðlum og seðlarnir eru margir, en hver hinna frambjóðendanna það brot af hinni sömu atkvæðatölu, að í teljara

Þess sé tala þeirra þingmanna og varaþingmanna, sem kjósa á, að frádreginni tölu þeirra frambjóðenda, sem framar standa á listanum, og í nefnara þess tala þeirra þingmanna og varaþingmanna, sem kjósa á.

Síðan tekur kjörstjórnin alla þá kjörseðla hvers lista, þar sem kjósendur hafa gert meiri eða minni breytingar við röð frambjóðendanna á listanum, og reiknar saman atkvæðatölu hvers frambjóðanda á þessum kjörseðlum eftir framangreindri reglu. Hafi kjósandi aðeins sett tölu við eitt nafnið eða nokkuð af þeim eða strikað yfir nafn eða nöfn, telst hann una við röðina að öðru leyti, og þókast þeir frambjóðendur, sem ekki er merkt við, aðeins til við tilfærslu eða brottfall hinna. Sé strikað yfir nafn frambjóðanda á kjörseðli, telst honum ekkert atkvæði né hluti úr atkvæði á þeim seðli.

Kjörstjórnin leggur samanlagða atkvæðatölu hvers frambjóðanda á þessum kjörseðlum við samanlagða atkvæðatölu hans á þeim kjörseðlum, þar sem engin breyting var gerð á röð frambjóðendanna á lista hans, og er þar með fundin endanleg atkvæðatala hvers frambjóðanda.

Þeir frambjóðendur, sem hæsta hafa fengið samanlagða atkvæðatölu á hverjum lista samkvæmt því, sem að framan segir, hafa náð kosningu sem þingmenn listans í þeirri röð, sem atkvæðatölur þeirra segja til, og svo margir sem listanum ber eftir atkvæðamagni hans. Ef tveir eða fleiri frambjóðendur hafa fengið jafnmörg atkvæði, sker hlutkesti úr á milli þeirra eftir reglum 113. gr.

111. gr.

Framboðslisti í kjördæmi, sem hlotið hefur þingmann eða þingmenn, hefur rétt til varaþingmanna svo margra sem til endist á listanum, en sá listi, sem ekki hefur hlotið þingmann, hefur ekki rétt til varamanns, þó að hann hefði atkvæðatölu til.

Varamenn á hverjum lista taka sæti aðalmanna eftir atkvæðamagni, fyrst sá, sem flest atkvæði hefur hlotið, því næst sá, er fengið hefur næst flest atkvæði o. s. frv. Nú hefur kjörbréf verið veitt varamanni á lista í kjördæmi, en hann hlýtur síðar uppbótarpingsæti, og skal þá yfirkjörstjórn sú, er í hlut á, koma saman af nýju og gefa næsta frambjóðanda á þeim lista, ef til er, kjörbréf sem varaþingmanni.

112. gr.

Hafi ekki við almennar kosningar eða uppkosningar í sambandi við þær fleiri en einn listi verið í kjöri í kjördæmi, skal yfirkjörstjórn lýsa frambjóðendur listans kjörna sem þingmenn og varaþingmenn eftir reglum 110. og 111. gr., án tillits til þess, hver atkvæði honum hafa verið greidd og eins, þó að enginn hafi greitt honum atkvæði.

113. gr.

Hafi tveir frambjóðendur eða fleiri jöfn atkvæði og geta ekki báðir eða allir náð kjöri sem þingmenn, varpar yfirkjörstjórn hlutkesti á þann hátt, að hún ritar nöfn þeirra frambjóðenda, sem jöfn hafa atkvæði, á sams konar seðla hvert um sig, lætur seðlana samanbrotna í hylki og breiðir yfir og kveður til einhvern af óviðkomandi áhorfendum að draga einn seðil úr hylkinu, og segir nafnið á seðlinum til, hver sé kosinn.

114. gr.

Þegar búið er að telja atkvæðin að fullu, skal yfirkjörstjórn þegar í stað fá hinum kjörnu þingmönnum, og að svo stöddu jafnmörgum varaþingmönnum, kjörbréf, samið samkvæmt fyrirmynd, er dómsmálaráðuneytið segir fyrir um, og senda dómsmálaráðuneytinu tilkynningu um úrslit kosningarinnar í kjördæminu, og skal það birt í B-deild Stjórnartíðindanna.

115. gr.

Sé atkvæðasending frá einhverri kjördeild ekki komin til yfirkjörstjórnar á þeim tíma, sem nefndur er í 102. gr., skal yfirkjörstjórn engu að síður opna at-

kvæðakassa og önnur kjörgögn á ákveðnum degi, svo sem auglýst hafði verið, en aðeins eigi lýsa neinn þingmann kosinn fyrr en atkvæðasending sú, er vantaði, er komin og þau atkvæði talin með. En auglýsa skal umboðsmönnum lista, eftir því sem auðið er, hvenær sendingin verður opnuð, til þess að þeir eigi kost á að vera þá viðstaddir.

116. gr.

Yfirkjörstjórnir skulu tafarlaust senda landskjörstjórn skýrslur um atkvæðatölurnar hver úr sínu kjördæmi. Í skýrslunum skal tilgreina:

1. Hve mörg gild atkvæði hafi fallið á hvern þeirra landslista, sem í kjöri voru.
2. Hvaða atkvæðatala hafi fallið á hvern lista fyrir sig og hvernig atkvæðatala hvers lista skiptist milli framboðendanna á hverjum lista fyrir sig samkvæmt 110. gr.

Skýrslunum skulu fylgja skilríki listanna um það, fyrir hvern stjórnmalaflokk þeir hafi verið í kjöri, þau er fylgdu framboðum þeirra.

Landskjörstjórn lætur yfirkjörstjórnnum í té eyðublöð undir þessar skýrslur.

117. gr.

Yfirkjörstjórnir senda Hagstofunni, hver úr sínu kjördæmi, skýrslu um kosninguna, ritaða á eyðublað, er Hagstofan lætur í té.

XIV. KAFLI

Úthlutun uppbótarþingsæta.

118. gr.

Þegar landskjörstjórn hafa borizt skýrslur allar um kosningaúrslit í kjördæmum, eftir almennar alþingiskosningar (sbr. 116. gr.), skal hún koma saman til að úthluta 11 uppbótarþingsætum til jöfnunar milli þingflokka, þannig að hver þeirra fái þingsæti í sem fyllstu samræmi við atkvæðatölu sína við kosningarnar. Landskjörstjórn auglýsir með hæfilegum fyrirvara stað og stund, er hún kemur saman í þessu skyni, svo að umboðsmönnum gefist kostur á að vera viðstaddir (sbr. 33. gr.).

119. gr.

Landskjörstjórn tekur til meðferðar og úrskurðar, að öllum skilríkjum athuguðum, hverjum stjórnmalaflokkum skuli telja þá framboðslista, er í kjöri hafa verið við kosningarnar, og hverja utan flokka, einnig hverjir stjórnmalaflokkar hafi náð þingsæti og teljist því þingflokkar, en aðrir flokkar koma ekki til greina við úthlutun uppbótarþingsæta.

Atkvæði, sem fallið hafa á lista utan flokka, koma ekki til greina við úthlutun uppbótarþingsæta.

120. gr.

Landskjörstjórn telur nú saman atkvæðatölur hvers þingflokks og fjölda þingmanna þeirra hvers um sig, kosinna í kjördæmum.

Hverjum þingflokki teljast atkvæði á þessa leið:

1. Samanlögð atkvæði greidd framboðslistum flokksins í kjördæmum.
2. Samanlögð atkvæði greidd landslista flokksins.

121. gr.

Til þess að finna, hvernig uppbótarþingsætum ber að skipta milli þingflokka, skal fara þannig að: Skrifu skal atkvæðatölur þingflokka hverja aftur undan annarri í sömu línu og deila í þær hverja um sig tölu þingmanna hlutaðeigandi þingflokks, kosinna í kjördæmum, fyrst að viðbættum 1, síðan 2, þá 3 o. s. frv. Útkom-

urnar skal skrifa í röð niður undan atkvæðatölunum. Uppbótarþingsætum skal úthluta til þingflokka eftir tölum þessum þannig, að fyrsta uppbótarþingsætið fellur til þess flokks, sem hæsta á útkomuna, annað til þess, sem á hana næst hæsta, og síðan áfram eftir hæð talnanna, unz 11 uppbótarþingsætum hefur verið úthlutað.

Nú eru úthlutunartölur þingflokka jafnar, og skal þá varpa hlutkesti eftir reglum 113. gr. um það, hver eða hverjir þeirra þingflokka skuli hljóta þingsæti og (eða) í hvaða röð þeir skuli hljóta þingsæti, eftir því sem við á.

122. gr.

Til þess að finna, hverjir frambjóðendur þingflokks hafa náð uppbótarþingsæti sem aðalmenn, skal fara þannig að: Fyrst skal nema af landslista flokksins alla þá frambjóðendur, sem náð hafa kosningu í kjördæmum. Því næst skal skrá við nafn frambjóðanda þann atkvæðafjölda, sem sæti því, er hann skipaði á framboðslistanum, ber samkvæmt 109. gr. Ef eftir eru á listanum tveir eða fleiri, sem í kjöri hafa verið í sama kjördæmi, skal að svo stöddu nema þá alla burt, nema þann einn fyrir hvert kjördæmi, sem hæsta hefur atkvæðatölu. Því næst skal raða þeim frambjóðendum, sem eftir eru á listanum, þannig, að sá sem hæsta atkvæðatölu hefur, verði efstur, sá, sem að honum frágengnum hefur atkvæðatölu, er nemur hæstri hundraðstölu gildra kjörseðla í kjördæmi sínu, næstefstur, o. s. frv. á víxl.

Nú fær þingflokkur ekki með þessari aðferð þau uppbótarþingsæti, sem honum ber, og skal þá raða á landslista flokksins á nýjan leik, þannig að þeir frambjóðendanna, er ekki hlutu kosningu í kjördæmi, komi á listann, sem næsthæsta höfðu atkvæðatölu, og hljóti þeir því næst uppbótarþingsæti eftir sömu reglu og greinir í 1. málsg.

Ef þingflokkur hefur ekki haft landslista í kjöri, en á þó tilkall til uppbótarseta, skal landskjörstjórn gera þeim flokki uppbótarsætalista, er sé skipaður öllum frambjóðendum flokksins í kjördæmum, þó ekki fleiri frambjóðendum fyrir neitt kjördæmi en þar átti að kjósa þingmenn og varaþingmenn. Hafi fleiri verið í kjöri af hálfu þess flokks í kjördæmi en þar átti að kjósa þingmenn, tekur sá eða þeir frambjóðenda sæti á uppbótarsætalistanum, sem hefur hæsta eða hærri atkvæðatölu í kjördæminu. Því næst nemur landskjörstjórn þá frambjóðendur af listanum, sem hafa náð kosningu í kjördæmi, og skipar þeim, sem þá eru eftir, í röð á listanum samkvæmt reglum 1. málsg. þessarar gr. Ef frambjóðendur hafa jöfn atkvæði við niðurskipun á lista eða til uppbótarþingsætis, ræður hlutkesti milli þeirra eftir reglum 113. gr.

Þeir, sem nú standa eftir á landslista hvers þingflokks, hafa náð kosningu sem landskjörnir þingmenn, svo margir af hverjum landslista sem hlutaðeigandi þingflokki hafa hlotnast uppbótarsæti.

123. gr.

Þingflokkur, sem hlotið hefur uppbótarþingsæti, hefur rétt til varaþingmanna svo margra sem til endist á landslista, sbr. 138. gr.

124. gr.

Þegar úthlutað hefur verið uppbótarþingsætum samkvæmt 122. og 123. gr., skal landskjörstjórn tafarlaust gefa þeim, sem kosningu hafa náð í uppbótarþingsæti, og að svo stöddu jafnmörgum varamönnum, kjörbréf sem 1., 2., 3. o. s. frv. landskjörnum þingmönnum eða varaþingmönnum, eftir þeirri röð, sem þeir hafa náð kosningu. Kjörbréfin skulu gerð eftir fyrirmynd, er dómsmálaráðuneytið segir fyrir um.

Landskjörstjórn sendir dómsmálaráðuneytinu tilkynningu um úthlutun uppbótarþingsætanna, og skal birta nöfn hinna landskjörnu þingmanna í B-deild Stjórnartíðindanna.

125. gr.

Landskjörstjórn sendir Hagstofunni skýrslu um atkvæðatölur flokkanna og úthlutun uppþótarþingsætanna, ritaða á eyðublað, er Hagstofan lætur í té.

126. gr.

Nú er ágreiningur milli umboðsmanna landslista eða stjórnmálaflokks, sem þátt hefur tekið í alþingiskosningum, og landskjörstjórnar um felldan úrskurð, og eiga þá umboðsmenn rétt á að fá bókaðan ágreining sinn í gerðabók landskjörstjórnar. Landskjörstjórn sendir dómsmálaráðuneytinu eftirrit af gerðabók sinni um landslista og úthlutun uppþótarþingsæta svo og skýrslur þær og skilríki frá yfirkjörstjórnnum, sem ágreiningur kann að vera um, en dómsmálaráðuneytið leggur það fyrir Alþingi í þingbyrjun með sömu ummerkjum og það tók við því.

127. gr.

Nú hefur Alþingi úrskurðað ógilda kosningu lista þingflokks eftir almennar alþingiskosningar, og uppkosning hefur farið fram (sbr. 136. og 137. gr.), og skal þá landskjörstjórn, ef samanlagðar atkvæðatölur þingflokka og þingmannatala þeirra gefa nú ástæðu til slíks, leiðrétta fyrri niðurstöður um úthlutun uppþótarþingsæta, jafnvel þótt landskjörinn þingmaður missi við það umboð sitt.

XV. KAFLI

Kosningum frestað, uppkosningar og kosningar eftir þingrof.

128. gr.

Nú ferst kosning fyrir í einhverri kjördeild á hinum ákveðna degi sökum óveðurs eða af öðrum óviðráðanlegum orsökum, og kveður þá undirkjörstjórn innan viku til kjörfundar að nýju. Í kaupstöðum og kaптúnunum skal birta fundarboðið á sama hátt og venja er þar að birta opinberar auglýsingar, en í sveitum skal senda með það gagnert á hvert heimili.

Farist kosning fyrir, af því að kjörseðlasending kemur eigi til skila, skal undirkjörstjórn tafarlaust tilkynna það yfirkjörstjórn, sem endurnýjar sendinguna svo fljótt sem verða má. Undirkjörstjórn kveður síðan til kjörfundar að nýju á þann hátt, sem fyrir er mælt í 1. málsg. þessara greinar.

Komi atkvæðasending frá kjördeild ekki til skila til yfirkjörstjórnar, en kosning hefur farið fram, lætur yfirkjörstjórn nýja kosningu fara fram í kjördeildinni, og fer um hana að öllu leyti á sama hátt og fyrr segir.

129. gr.

Nú verður uppkosning nauðsynleg fyrir það, að kosning er úrskurðuð ógild samkvæmt 46. gr. stjórnarskrárinnar, sbr. 136. og 137. gr. þessara laga, og skal þá dómsmálaráðuneytið með auglýsingu í Lögbirtingablaðinu kveðja til nýrra kosninga í kjördæmi og ákveða kjördag, svo fljótt sem því verður við komið, og eigi síðar en innan mánaðar.

Kosningu og kjördag skal tilkynna yfirkjörstjórn í tæka tíð, svo að hún geti sent undirkjörstjórnnum lögboðin kjörgögn.

Að öðru leyti fer kosning fram samkvæmt fyrirmælum þessara laga.

130. gr.

Nú er þing rofið og boðað til nýrra kosninga, og ákveður forseti þá kjördag, sem skal tilkynna yfirkjörstjórnnum í tæka tíð, svo að þær geti sent undirkjörstjórnnum lögboðin kjörgögn. Að öðru leyti fara þessar kosningar fram samkvæmt fyrirmælum þessara laga.

XVI. KAFLI

Skil á utankjörfundarkjörgögnum.

131. gr.

Hreppstjórar og skipstjórar skulu tafarlaust eftir kjördag senda bæjarfógeta þeim eða sýslumanni (í Reykjavík borgarfógeta), sem þeir hafa fengið kjörgögn hjá, öll ónotuð kjörblöð með tilheyrandi umslögum svo og stofna af notuðum kjörblöðum. Hafi kjörblað eða umslag glatazt, skal þess getið sérstaklega og umslag eða kjörblað, tölusett sömu tölu, sent með. Skal hlutaðeigandi sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík borgarfógeti) ganga stranglega eftir því, að skil þessara kjörstjóra utan kjörfunda séu svo greinileg, að séð verði með fullri vissu, til hvers hvert einasta kjörblað með tilheyrandi umslagi, sem ekki er skilað aftur, hefur verið notað.

Sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti) senda síðan dómsmálaráðuneytinu afrit bóka þeirra, sem þeir halda yfir kjörgögnin (sbr. 46. gr.), ásamt skilagrein yfir notuð kjörgögn og skýrslu um það, sem ónotað er. Skulu sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti) varðveita hin ónotuðu kjörgögn til notkunar við uppkosningar, er fyrir kunna að koma. En fyrir hverjar almennar kosningar skulu þeir senda dómsmálaráðuneytinu eftirstöðvar kjörgagna og gera grein fyrir því, sem notað hefur verið, ef nokkuð er. Dómsmálaráðuneytið skal ganga stranglega eftir glöggum skilum af hendi bæjarfógeta og sýslumanna (í Reykjavík borgarfógeta).

Sendiráð og ræðismannsskrifstofur skulu strax að afstöðnum hverjum kosningum senda dómsmálaráðuneytinu fyrir milligöngu utanríkisráðuneytisins skilagrein yfir notuð kjörgögn ásamt skýrslu um það, sem ónotað er. Hin ónotuðu kjörgögn skulu fylgja skýrslunni.

132. gr.

Yfirkjörstjórnir skulu þegar að lokinni atkvæðatalningu taka alla utankjörfundarseðla, aðra en þá, sem ágreiningur kann að vera um og teknir hafa verið frá samkvæmt ákvæðum 108. gr., búa um þá í sterku umslagi eða umbúðapappír, innsigla bréfið eða böggulinn vandlega og senda til sýslumanna þeirra eða bæjarfógeta, sem úthlutuðu utankjörstaðagögnum í kjördæminu (í Reykjavík borgarfógeta). Geta skal þess með greinilegri áritun, að í bréfinu eða bögglinum séu notaðir utankjörfundarseðlar og frá hvaða kosningu.

Sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti) skulu geyma þessi bréf og böggla óopnaða í tvö ár, og hafi kjörseðlanna þá ekki verið krafizt af rannsóknardómara í sakamáli út af grun um atkvæðafölsun, skal brenna þá í óhreyfðum umbúðum.

XVII. KAFLI

Óleyfilegur kosningaráróður og kosningaspjöll.

133. gr.

Það er óleyfilegur kosningaráróður eða kosningaspjöll:

1. að safna undirskriftum undir áskoranir um framboð til þingmennsku eða loforð um kjörfylgi svo og að undirskrifa slíkar áskoranir fram yfir það, sem tekið er fram um meðmælendur með framboðslistum í 27. gr. og um yfirlýsingu um fylgi við nýja stjórnmalaflokka í 28. gr. Þó er stjórnmalafélagi, sem gert hefur ályktun um áskorun um framboð til þingmennsku innan héraðs, heimilt að koma ályktuninni á framfæri.
2. Að bera á mann fé eða friðindi til að hafa áhrif á, hvort hann greiðir atkvæði eða hvernig hann greiðir atkvæði, að svipta mann eða ógna manni með sviptingu atvinnu eða hlunninda í sama skyni, að heita á mann fé eða friðindum, ef kosning fari svo eða svo, að torvelda hjúi sínu eða öðrum, sem menn hafa

yfir að segja, sókn á kjörfund eða til utankjörfundarkjörstaðar svo og að beita þvingunarráðstöfunum í sambandi við kosningar.

3. Að reyna að hafa áhrif á atkvæðagreiðslu, hvort heldur er með ræðuhöldum, prentuðum eða skriflegum ávörpum eða auglýsingum, með því að bera eða hafa uppi flokksmerki, merki lista eða önnur slík auðkenni á sjálfum kjörstaðnum, þ. e. í kjörfundarstofu, kjörklefa eða annars staðar í eða á þeim húsakynnum, þar sem kosning fer fram, svo og í næsta nágrenni.
 4. Að hafa flokksmerki, merki lista eða önnur slík auðkenni á bifreiðum, meðan kjörfundur stendur yfir, svo og að nota gjallarhorn til áróðurs á sama tíma.
 5. Að gefa ónákvæmar eða villandi upplýsingar um sig eða aðra, svo sem um nafn, aldur, búsetu í landinu, heimilisfang eða annað, sem leiðir eða leitt getur til þess, að maður verði settur á kjörskrá, sem ekki á rétt á að vera þar, eða maður ekki settur á kjörskrá eða tekinn út af kjörskrá, sem á rétt á að vera þar, eða maður verði látinn greiða atkvæði í stað annars manns, er stendur á kjörskrá, eða fyrr en manni ber samkvæmt kjörskránni.
- Hér undir heyrir sérstaklega, ef maður telur sig til málamynda heimilisfastan í kjördæmi, aðeins til þess að verða settur þar á kjörskrá.
6. Að gefa út villandi kosningaleiðbeiningar.
 7. Að rangfæra atkvæðagreiðslu, hvort heldur er með því að eyðileggja eða breyta atkvæði, sem greitt hefur verið, eða á annan hátt.

XVIII. KAFLI

Kosningakæur.

134. gr.

Nú kærir einhver kjósandi, að þingmann þann, er kosningu hlaut, skorti einhver kjörgengisskilyrði eða að framboðslisti hafi verið ólöglega framboðinn eða kosinn, svo að ógilda beri kosninguna, og skal hann þá innan 4 vikna, frá því að kosningaúrslit voru auglýst, en þó áður en næsta Alþingi kemur saman, senda dómsmálaráðuneytinu kæru í tveimur samritum. Dómsmálaráðuneytið sendir þegar í stað umboðsmönnum framboðslistans annað samritið, en hitt skal lagt fyrir Alþingi þegar í þingbyrjun.

135. gr.

Kærum út af brotum á lögum þessum, að svo miklu leyti sem þau heyra ekki undir úrskurð hreppsnefnda og bæjarstjórna, kjörstjórna eða Alþingis, skal beina til dómsmálaráðuneytisins, og fer um málareksturinn að hætti opinberra mála með þeirri undantekningu, er getur í 24. gr.

Enginn kjósandi, sem greitt hefur atkvæði við kosningar til Alþingis, skal skyldur að skýra frá því fyrir rétti í nokkru máli, hvernig hann hefur greitt atkvæði.

XIX. KAFLI

Úrskurður Alþingis um gildi kosninga.

136. gr.

Ef Alþingi berst kæra um, að nýkosinn þingmann skorti skilyrði fyrir kjörgengi eða sé á annan hátt ólöglega framboðinn eða kosinn, rannsakar það kærana og fellir úrskurð um hana, jafnframt því sem það rannsakar kjörbréf hvers nýkosins þingmanns ásamt gögnum þeim, er Alþingi berast frá yfirkjörstjórn viðvíkjandi kosningu hans, og úrskurðar um gildi kosningarinnar á þann hátt, sem nánar er fyrir mælt í þingsköpum.

Ef þingmaður er ekki kjörgengur, úrskurðar Alþingi kosningu hans ógilda.

Ef þeir gallar eru á framboði eða kosningu þingmanns, sem ætla má, að hafi haft áhrif á úrslit kosningarinnar, úrskurðar Alþingi kosningu hans ógilda, og

einnig án þess, ef þingmaðurinn sjálfur, umboðsmenn hans eða meðmælendur hafa vísvitandi átt sök á misfellunum, enda séu þær verulegar. Fer um alla þingmenn, kosna af listanum, eins og annars um einstakan þingmann, ef misfellurnar varða listann í heild.

Ef þingmaður hefur verið í kjöri á tveimur listum í kjördæmi eða kjördæmum eða fyrir fleiri stjórnmálaflokka en einn eða fyrir stjórnmálaflokk og jafnframt utan flokka við hinar sömu alþingiskosningar, úrskurðar Alþingi kosningu hans ógilda.

Eigi varðar það ógildingu kosningar, þó gilt hafi verið metið atkvæði kjósenda utan kjörfundar, sem síðar hefur verið upplýst um, að hafi verið staddur á kjörstað á kjördegi (sbr. 92. og 96. gr.).

137. gr.

Nú hefur Alþingi úrskurðað kosningu heils lista í kjördæmi ógilda, og skal þá uppkosning fara þar fram.

XX. KAFLI

Hvernig varamenn taka þingsæti.

138. gr.

Varamenn þingmanna í kjördæmi taka þingsæti eftir reglum þeim, er greinir í 111. gr., þegar þingmenn þess lista, sem þeir eru kosnir á, falla frá eða forfallast, og án tillits til þess, hver þingmaður listans það er. Segi varamaður af sér, missi kjörgengi eða falli frá, tekur sá varamannssæti, sem næstur er á listanum og ekki var áður varamaður. Varamenn landskjörinna þingmanna taka sæti eftir hliðstæðri reglu.

Ef þingmaður í kjördæmi eða landskjörinn þingmaður deyr, segir af sér þingmennsku eða missir kjörgengi, tekur varamaður sæti sem þingmaður út kjörtímabilið.

Ef þingmaður í kjördæmi eða landskjörinn þingmaður forfallast sökum veikinda eða annars, á hann rétt á að láta varamann taka sæti sitt á meðan, en tilkynna skal hann forseta þeirrar deildar, er hann á sæti í, eða forseta sameinaðs Alþingis, ef Alþingi hefur ekki skipt sér í deildir, í hverju forföllin eru fólgin og hversu lengi þau muni vara. Ef varamaður tekur þingsæti í forföllum þingmanns, skal hann ekki sitja skemur en 2 vikur, nema Alþingi hafi verið rofið eða því slitið eða frestað áður.

Varamenn taka sæti í þeim nefndum innan Alþingis, er sá þingmaður sat í, er þeir taka sæti hans.

XXI. KAFLI

Kostnaður.

139. gr.

Um greiðslu kostnaðar vegna framkvæmda á lögum þessum fer sem hér segir:

1. Ríkissjóður greiðir framlagðan nauðsynlegan kostnað við störf landskjörstjórnar og fyrir kjörgögn þau og áhöld, er dómsmálaráðuneytið eða landskjörstjórn lætur í té samkvæmt lögum þessum, svo og fyrir húsnæði til afnota fyrir landskjörstjórn.
2. Ríkissjóður greiðir framlagðan nauðsynlegan kostnað við störf yfirkjörstjórna og fyrir kjörgögn þau og áhöld, er yfirkjörstjórnir láta í té samkvæmt lögum þessum, svo og fyrir húsnæði, þar sem talning atkvæða fer fram.
3. Hreppssjóðir eða bæjarsjóðir greiða framlagðan nauðsynlegan kostnað við störf undirkjörstjórna og fyrir kjörgögn þau og áhöld, er undirkjörstjórnir láta í té samkvæmt lögum þessum fyrir húsnæði til kjörfunda, svo og fyrir viðhald og endurnýjun atkvæðakassa með tilheyrandi pokum.

XXII. KAFLI

Refsiákvæði.

140. gr.

Það varðar sektum frá 1000—2000 kr., ef ekki liggur þyngri refsing við eftir öðrum ákvæðum þessara laga eða eftir öðrum lögum, ef hreppsnefnd, sýslunefnd, bæjarstjórn, kjörstjórn, utankjörfundarkjörstjóri eða embættismaður haga fyrirskipaðri framkvæmd laga þessara visvitandi á ólöglegan hátt eða vanrækja hana.

141. gr.

Það varðar sektum frá 400—4000 kr.:

1. Ef maður býður sig fram til þingmennsku, vitandi að hann er ekki kjörgengur.
2. Ef maður býður sig fram á fleiri listum en einum eða fyrir fleiri en einn stjórnmalaflokk eða fyrir stjórnmalaflokk og jafnframt sem utanflokkamaður.
3. Ef maður safnar undirskriftum um áskoranir um framboð til þingmennsku eða loforð um kjörfylgi fram yfir það, sem heimilað er í lögum þessum. Sömu refsingu sætir sá, sem undirskrifar slíkar áskoranir eða loforð, vitandi að lögleyfðri hámarkstölu er náð.
4. Ef kjósandi ónýtir af ásettu ráði atkvæðaseðil sinn við kosningu á kjörfundi eða við kosningu hjá utankjörfundarkjörstjóra (sbr. 69. og 91. gr.).
5. Ef kjósandi sýnir af ásettu ráði, hvernig hann kys eða hefur kosið (sbr. þó 88. gr.).
6. Ef maður njósna um, hvernig kjósandi kys eða hefur kosið.
7. Ef kjósandi gerir sér upp sjónleysi eða önnur forföll til að fá aðstoð við kosningu.
8. Ef maður aðstoðar kjósanda við atkvæðagreiðslu utan kjörfundar eða ef kjósandi þiggur slíka aðstoð.
9. Ef kjósandi, sem greitt hefur atkvæði utan kjörfundar og komið atkvæðinu til undirkjörstjórnar, er staddur innan þess kaupstaðar, þar sem atkvæðagreiðslan fer fram, eða í sveitum innan kjördeildarinnar á þeim tíma, sem atkvæðagreiðslan fer fram, vanrækir að tilkynna undirkjörstjórn nærveru sína (sbr. 92. gr.).
10. Ef maður vanrækir af ásettu ráði að koma til skila atkvæðabréfi, sem honum hefur verið trúað fyrir, eða tefur visvitandi fyrir sendingu atkvæða og kjörgagna.
11. Ef maður sendir frá sér tvo eða fleiri kjörseðla með atkvæðum greiddum utan kjörfundar við hinar sömu alþingiskosningar (sbr. þó 64. gr.).
12. Ef maður gefur ónákvæmar eða villandi upplýsingar um sig eða aðra á þann hátt, sem greint er í 133. gr. 5. tölulið, ef ekki liggur þyngri refsing við eftir öðrum ákvæðum þessara laga eða eftir öðrum lögum.
13. Ef maður gefur út villandi kosningaleiðbeiningar.

142. gr.

Það varðar 2000—20000 króna sekt, nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum:

1. Ef kjörstjórnarmaður eða utankjörfundarkjörstjóri njósna um, hvernig kjósandi kys eða hefur kosið, eða gefur visvitandi villandi kosningaleiðbeiningar.
2. Ef kjörstjórnarmaður segir frá, hvernig kjósandi, sem hann hefur aðstoðað, hefur greitt atkvæði.
3. Ef kjörstjórnarmaður, utankjörfundarkjörstjóri, póstur eða sá, sem tekið hefur að sér flutning kjörgagna samkvæmt 55. gr. eða atkvæðakassa samkvæmt 100. gr. tefur fyrir, að það komist til skila.

4. Ef maður torveldar hjúi sínu eða öðrum, sem hann á yfir að segja, sókn á kjörfund eða atkvæðagreiðslu utan kjörfundar.
5. Ef maður greiðir atkvæði á tveim stöðum við hinar sömu alþingiskosningar.

143. gr.

Það varðar 1000—20000 króna sekt, nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum:

1. Ef maður ber fé eða friðindi á mann eða heitir manni fé eða friðindum til að hafa áhrif á, hvort hann greiðir atkvæði eða hvernig hann greiðir atkvæði eða ef maður sviptir mann eða ógnar manni með sviptingu atvinnu eða hlunninda í sama skyni.
2. Ef maður tekur fé eða friðindi fyrir að greiða atkvæði, láta vera að greiða atkvæði eða að greiða atkvæði á ákveðinn hátt.

144. gr.

Það varðar varðhaldi eða fangelsi allt að 4 árum:

1. Ef maður beitir þvingunarráðstöfunum eða ofbeldi eða hótunum um ofbeldi til að raska kosningafrelsi manns, annaðhvort á þann hátt að meina honum að greiða atkvæði eða neyða hann til að greiða atkvæði á annan veg en hann vill.
2. Ef maður visvitandi rangfærir atkvæðagreiðslu, annað hvort á þann hátt að glata atkvæði, breyta atkvæði, skemma eða glata atkvæðasendingu, búa til kjörseðla, er líkjast mjög þeim, sem notaðir eru við kosningu, og hagnýtir þá sjálfur eða lætur þá frá sér til þess að aðrir geti hagnýtt þá, rugla úrslit talningar atkvæða eða á annan hátt.

145. gr.

Sektir allar samkvæmt lögum þessum renna í rikissjóð.

XXIII. KAFLI

Hvenær lögin öðlast gildi.

146. gr.

Lög þessi öðlast gildi samtímis stjórnarskrárbreytingu þeirri, sem samþykkt er af Alþingi sumarið 1959, og falla þá jafnframt úr gildi lög nr. 80 1942 um kosningar til Alþingis og lög um breytingar á þeim lögum, nr. 56 1946, nr. 20 1950, nr. 66 1953, nr. 36 1957, nr. 91 1957 og nr. 9 1959 svo og öll önnur ákvæði í lögum, er í bága kunna að koma við þessi lög.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Hinn 9. maí þ. á. var samþykkt á Alþingi frumvarp til stjórnskipunarlaganna um breytingu á stjórnarskránni. Ef frumvarpið nær einnig samþykki aukabings þess, sem það verður lagt fyrir, er óhjákvæmilegt, að sett verði ný lög um kosningar til Alþingis í samræmi við hin nýju stjórnarskrárákvæði. Verður aukabingið því einnig að setja kosningalögin, svo að unnt verði að efna til nýrra kosninga að því þingi afstöðnu. Er þá einnig haganlegast, að kosningalögin öðlist gildi samtímis stjórnarskrárbreytingunni.

Við samningu frumvarps þessa hafa að sjálfsögðu verið lögð til grundvallar gildandi lög um kosningar til Alþingis, nr. 80 7. september 1942, ásamt þeim breytingum, sem síðar hafa verið á þeim gerðar, sbr. lög nr. 56 7. maí 1946, lög nr. 20 2. marz 1950, lög nr. 66 11. nóvember 1953, lög nr. 36 13. maí 1957, lög nr. 91 27. desember 1957 og lög nr. 9 12. marz 1959. Látn hafa verið haldast óbreytt að mestu þau ákvæði gildandi kosningalaga, sem stjórnarskrárbreytingin tekur ekki til að neinu leyti. Hin fyrirhugaða breyting á kjördæmaskipun og kosningafyrirkomulagi

veldur því hins vegar, að gera verður meiri eða minni breytingar á mörgum greinum laganna eða endursemja þær.

Um einstakar greinar frumvarpsins skal eftirfarandi tekið fram:

Um 1.—4. gr.

Hér eru óbreytt ákvæði 1.—4. gr. gildandi alþingiskosningalaga, nr. 80 1942.

Um 5. gr.

Þessi gr. svarar til 5. gr. laga nr. 80 1942. Hér er tekin upp kjördæmaskipun landsins, svo sem hún er fyrirhuguð í a—c-liðum 1. gr. frumvarpsins til breytinga á stjórnarskránni. Jafnframt er greind í samræmi við sama frumvarp tala kjördæmakosinna alþingismanna. Hins vegar er tala varamanna þeirra ekki tiltekin, þar sem varamenn skulu samkvæmt greindu frumvarpi til stjórnskipunarlags vera svo margir sem til endist á hverjum þeim framboðslista, sem þingsæti hefur hlotnast. Sbr. og 144. gr. laga nr. 80 1942, eins og henni var breytt með lögum nr. 36 1957.

Um 6.—8. gr.

Ákvæði 6.—8. gr. laga nr. 80 1942 eru tekin hér upp óbreytt.

Um 9. gr.

Þessi gr. kemur í stað 9. gr. laga nr. 80 1942. Hin fyrirhugaða stjórnarskrár-breyting veitir ekki ástæðu til að haggja við ákvæðum gildandi kosningalaga um landskjörstjórn og undirkjörstjórnir. Öðru máli gegnir um yfirkjörstjórnir. Skipun þeirra er nú bundin við einstök lögsagnarumdæmi, og eru sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti) sjálfkjörnir oddvitar þeirra, en aðra yfirkjörstjórnarmenn, tvo í hverju kjördæmi, kjósa hlutaðeigandi sýslunefndir eða bæjarstjórnir, þar sem kaupstaður er sérstakt kjördæmi. Nú verður í hinum væntanlegu nýju kjördæmum utan Reykjavíkur hvorki um að ræða sameiginlegan embættismann fyrir allt kjördæmið, sem orðið geti oddviti yfirkjörstjórnar, né heldur sameiginlega héraðsstjórnarstofnun, samsvarandi sýslunefndum og bæjarstjórnnum, sem kjörið geti aðra yfirkjörstjórnarmenn. Hér verður því að fara aðrar leiðir en fyrir er mælt um í gildandi alþingiskosningalögum.

Hugsanlegt væri að fara þá leið, að yfirkjörstjórnarmenn væru kosnir hlutbundnum kosningum af öllum kjósendum kjördæmisins. Sú aðferð mundi þó verða þung í vöfum, og auk þess yrði skipun yfirkjörstjórnarmanna þá mjög háð afskiptum stjórnsmálaflokka. Gæti það vart orðið til bóta, þar sem þeim er ætlað að vinna algerlega hlutlaust embættisstarf. Önnur möguleg leið væri sú, að ráðherra skipaði yfirkjörstjórnarmenn, svo sem hann skipar nú varamenn oddvita yfirkjörstjórna. Ætla má þó, að með slíkri aðferð mundi eigi síður gæta stjórnsmálalegra sjónarmiða. Fleiri leiðir gætu væntanlega komið til álita, en í frumvarpi þessu er lagt til, að sýslumenn og bæjarfógetar, búsettir í kjördæminu, séu sjálfkjörnir yfirkjörstjórnarmenn. En þar sem ekki er ástæða til að fjölga yfirkjörstjórnarmönnum frá því sem nú er, en sýslumenn og bæjarfógetar verða fleiri en þrír í sumum kjördæmum, þá er kveðið svo á, að sæti í yfirkjörstjórn taki þeir þrír nefndra embættismanna, sem elztir eru að embættisaldri. Virðist þetta fyrirkomulag fjarlægjast einna minnst þá skipun, sem nú er. Einnig er á það að líta, að við störf yfirkjörstjórna koma lögskýringar oft til greina, og er þá haganlegt, að í henni sitji menn með lögfræðikunnáttu. Helzta ljóð á þessari skipun mætti telja, að stundum yrði nokkuð langt milli bústaða hinna einstöku yfirkjörstjórnarmanna, en eins og samgöngum er nú háttað, ættu fundarhöld þeirra ekki að verða neinum sérstökum vandkvæðum bundin. Þá er lagt til, að oddviti yfirkjörstjórnarmanna verði sá þeirra, sem elztur er að árum. Þess er að gæta, að ekki er nauðsynlegt, að fundir yfirkjörstjórnarmanna séu háðir á neinum sérstökum stað innan kjördæmisins, sbr. 102. gr. frumvarps þessa, sem svarar til 107. gr. laga nr. 80 1942. Um varamenn yfir-

Alþt. 1959. A. (79. löggjafarþing).

kjörstjórnarmanna er ákveðið, að ráðherra skipi þá, eins og hann skipar nú varamenn oddvita yfirkjörstjórna.

Þar sem Reykjavík verður framvegis eitt kjördæmi, gæti gildandi fyrirkomulag um skipun yfirkjörstjórnar haldizt þar. Ekki þykir þó eðlilegt að láta svo frábrugðið fyrirkomulag gilda í einu kjördæmi landsins. Hafa því verið sett í frumvarpið ákvæði um, að yfirkjörstjórn í Reykjavík skipi einnig lögfræðilegir embættismenn, búsettir í kjördæminu.

Um 10. og 11. gr.

Hér eru óbreytt ákvæði 10. og 11. gr. laga nr. 80 1942.

Um 12. gr.

Hér er felld niður orðið yfirkjörstjórn úr 12. gr. laga nr. 80 1942, sbr. 9. gr. frumvarpsins.

Um 13. gr.

Hér eru óbreytt ákvæði 13. gr. laga nr. 80 1942, eins og sú grein er nú orðuð samkvæmt lögum nr. 56 1946 og lögum nr. 20 1950.

Um 14., 15., 18. og 19. gr.

Sú breyting er gerð frá núgildandi ákvæðum, sbr. lög nr. 9 1959, að ekki er ætlazt til, að kjörskrár séu samdar, nema þegar kosningar til Alþingis eiga fram að fara og að kjörskrárnar gildi um þær kosningar einar, þar á meðal uppkosningar, ef því er að skipta.

Um 16., 17., 20.—23. gr.

Óbreytt ákvæði 16.—23. gr. laga nr. 80 1942 að öðru leyti en því, að í 17. gr. kemur orðið: borgarfégeti í stað orðsins: lögmaður.

Um 24. gr.

Sbr. 24. gr. laga nr. 80 1942. Hér er lagt til, að dómgjöld í þeim málum, sem greinin fjallar um, skuli ekki greidd á neinu dómstigi.

Um 25. gr.

Óbreytt 25. gr. laga nr. 80 1942.

Um 26. gr.

Breyting sú, sem hér er gerð á 26. gr. laga nr. 80 1942, stafar af því, að eftir fyrirhugaða stjórnarskrárbreytingu hverfa óhlutbundnar kosningar úr sögunni.

Um 27. gr.

Sbr. 27. gr. laga nr. 80 1942. Hér eru felld burtu ákvæði um einstaka framhjóðendur, þar sem aðeins verður um listakosningar að ræða. Kjördæmi utan Reykjavíkur verða nú stærri en til þessa hefur verið, og er því tala stuðningsmanna lista hækkuð, þ. e. að meðmælendur í þeim kjördæmum verði ekki færri en 50 og ekki fleiri en 100.

Um 28. gr.

Fyrsta málsgr. er ný og sett til skýringar, en felur ekki í sér neina efnisbreytingu frá gildandi lögum. Í 2. og 3. málsgr. eru óbreytt ákvæði 28. gr. laga nr. 80 1942.

Um 29. gr.

Sbr. 29. gr. laga nr. 80 1942. Um breytingar gilda sömu athugasemdir og um 26. gr.

Um 30. gr.

Aðalbreytingin frá ákvæðum 30. gr. laga nr. 80 1942 er hér sú, að felld er niður 4. málsgr. þeirrar gr. um raðaðan landslista samkvæmt ákvörðun stjórnmalaflokks þess, sem ber hann fram. Þetta ákvæði kosningalaganna er óbundið af stjórnarskrarákvæðum.

Um 31. gr.

Óbreytt 31. gr. laga nr. 80 1942.

Um 32. og 33. gr.

Niður eru felld þau ákvæði 32. og 33. gr. laga nr. 80 1942, sem varða óhlutbundnar kosningar.

Um 34. og 35. gr.

Óbreytt ákvæði 34. og 35. gr. laga nr. 80 1942.

Um 36. gr.

Hér er orðalagi varðandi kjörstjóra utan kjörfunda breytt til samræmis við 13. gr. frv. og 13. gr. laga nr. 80 1942, eins og henni hefur verið breytt með lögum nr. 56 1946 og lögum nr. 20 1950.

Um 37. og 38. gr.

Óbreytt ákvæði 37. og 38. gr. laga nr. 80 1942.

Um 39. gr.

Í 1. málsg. eru óbreytt ákvæði 1. málsg. 39. gr. laga nr. 80 1942, eins og þeirri málsg. var breytt með lögum nr. 66 1953. Úr 2. málsg. 39. gr. laganna er felldur niður síðasti málslíður, og leiðir það af því, að felld var burt 4. málsg. 30. gr. laganna.

Um 40. gr.

Sbr. 40. gr. laga nr. 80 1942. Um breytingu gildir sama athugasemd og um 36. gr.

Um 41. og 42. gr.

Sbr. 41. og 42. gr. laga nr. 80 1942. Um breytingar, sjá athugasemdir við 26. gr.

Um 43. gr.

Sbr. 43. gr. laga nr. 80 1942. Fyrri málsg. þeirrar gr. varðar óhlutbundnar kosningar, og er því felld niður. Orðalagi síðari málsg. er breytt til samræmis við ákvæði 13. gr.

Um 44.—49. gr.

Hér koma ákvæði 44.—49. gr. laga nr. 80 1942 óbreytt að öðru en því, að í 46. og 48. gr. er sett orðið: borgarfégeti í stað orðsins: lögmaður.

Um 50. gr.

Sbr. 50. gr. laga nr. 80 1942. Ekki verður séð ástæða til þess að hafa annan lit á kjörseðlum í Reykjavík en öðrum kjördæmum landsins.

Um 51. gr.

Þessi gr. svarar til 52. gr. laga nr. 80 1942, en 51. gr. þeirra, sem varðar óhlutbundnar kosningar, fellur burtu. Hér eru þó tekin upp ákvæði úr þeirri gr. í samræmi við tilvitnun í hana í 52. gr. laganna.

Um 52. gr.

Greinin svarar til 53. gr. laga nr. 80 1942, þó með þeirri breytingu, að ákvæði, sem varða aukakosningu í kjördæmum, falla burtu. Ef fyrirhuguð breyting á stjórnarskránni gengur fram, verður eftir það ekki um annað að ræða en listakosningar í kjördæmum. Verða aukakosningar því ekki látnar fram fara, þó að sæti einstakra þingmanna verði auð vegna fráfalls þeirra eða af öðrum ástæðum, heldur koma þá varamenn til og taka sæti þeirra.

Um 53. gr.

Þessi gr. svarar til 55. gr. laga nr. 80 1942. 54. gr. laganna fellur burtu, þar sem hún varðar óhlutbundnar kosningar. Að efni til eru ákvæði gr. óbreytt frá því, sem mælt er í 55. gr. gildandi laga, sbr. og tilvitnun þar í 54. gr. sömu laga.

Um 54.—62. gr.

Í greinum þessum eru ákvæði 56.—64. gr. laga nr. 80 1942 óbreytt að öðru en því, að í 60. gr. kemur orðið: borgarfégeti í stað orðsins: lögmaður.

Um 63. gr.

Hér koma ákvæði 65. gr. laga nr. 80 1942, eins og þeim hefur verið breytt með lögum nr. 56 1946 og lögum nr. 90 1950.

Um 64. gr.

Óbreytt 66. gr. laga nr. 80 1942.

Um 65. gr.

Greinin svarar til 68. gr. laga nr. 80 1942, en brott er felld 67. gr. þeirra, sem varðar óhlutbundnar kosningar. Um breytingar, sjá athugasemdir við 26. gr.

Um 66. gr.

Sbr. 69. gr. laga nr. 80 1942. Um breytingar, sjá athugasemdir við 26. gr.

Um 67. gr.

Að efni svarar þessi gr. til 70. gr. laga nr. 80 1942, eins og þeirri grein var breytt með lögum nr. 91 1957. Að því er varðar síðustu málsg., skal það tekið fram, að eftir að frambjóðendur á listum í kjördæmum verða eins margir og nú er gert ráð fyrir, þykir nægilegt, að umboðsmenn listanna einir, sbr. 33. gr., gæti réttar frambjóðenda við kosningarnar, eftir því sem sérstaklega er mælt í einstökum gr. kosningalaganna.

Um 68.—72. gr.

Greinar þessar svara til 71.—75. gr. laga nr. 80 1942. Um breytingar, sjá athugasemdir við 67. gr.

Um 73. gr.

Hér er tekin 76. gr. laga nr. 80 1942, eins og henni hefur verið breytt með lögum nr. 91 1957.

Um 74. gr.

Óbreytt ákvæði 77. gr. laga nr. 80 1942.

Um 75. gr.

Sbr. 78. gr. laga nr. 80 1942. Um breytingar, sjá athugasemdir við 67. gr.

Um 76. gr.

Sbr. 79. gr. laga nr. 80 1942. Gerð er smábreyting til samræmis við ákvæði 68. gr.

Um 77.—83. gr.

Óbreytt ákvæði 80.—86. gr. laga nr. 80 1942.

Um 84. gr.

Svarar til 88. gr. laga nr. 80 1942. Niður er felld 87. gr. þeirra laga, sem aðeins fjallar um óhlutbundnar kosningar.

Um 85. og 86. gr.

Sbr. 89. og 90. gr. laga nr. 80 1942. Um breytingar, sjá athugasemdir við 26. gr.

Um 87.—91. gr.

Óbreyttar 91.—95. gr. laga nr. 80 1942.

Um 92. gr.

Sbr. 96. gr. laga nr. 80 1942. Um breytingu visast til athugasemda við 36. gr.

Um 93. gr.

Hér er óbreytt 97. gr. laga nr. 80 1942, eins og hún er nú orðuð samkvæmt lögum nr. 91 1957.

Um 94. gr.

Óbreytt 98. gr. laga nr. 80 1942.

Um 95. gr.

Sbr. 99. gr. laga nr. 80 1942. Um breytingu vísast til athugasemda við 67. gr.

Um 96. gr.

Óbreytt 100. gr. laga nr. 80 1942.

Um 97. gr.

Sbr. 101. gr. laga nr. 80 1942. Um breytingu, sjá athugasemdir við 67. gr.

Um 98. gr.

Óbreytt 102. gr. laga nr. 80 1942.

Um 99. gr.

Sbr. 103. gr. laga nr. 80 1942, eins og henni hefur verið breytt með lögum nr. 91 1957. Um breytingar, sjá athugasemdir við 67. gr.

Um 100. gr.

Sbr. 104. gr. laga nr. 80 1942. Um breytingar vísast til athugasemda við 67. gr.

Um 101. gr.

Sbr. 105. gr. laga nr. 80 1942, eins og henni hefur verið breytt með lögum nr. 91 1957. Að öðru leyti vísast til athugasemda við 67. gr.

Um 102. gr.

Með því að 106. gr. laga nr. 80 1942 fjallar aðeins um aukakosningar, falla ákvæði hennar burtu, sbr. athugasemdir við 52. gr. Þessi gr. frumvarpsins svarar því til 107. gr. laganna.

Samkvæmt gildandi lögum (107. gr.) er látið óbundið, hvar talning atkvæða fer fram innan kjördæmis, og er því fyrirkomulagi ekki breytt hér. Er þannig ekki nauðsynlegt, að talning fari fram á embættisstað oddvita yfirkjörstjórnar. En vitanlega ber yfirkjörstjórn að auglýsa greinilega með nægum fyrirvara fyrir kosningar, hvar og hvenær talning eigi að fara fram. Er enn brýnni ástæða til, að þessa sé vandlega gætt, eftir að kjördæmi hafa stækkað.

Um 103.—108. gr.

Þessar greinar svara til 108.—113. gr. laga nr. 80 1942. Um breytingar, sjá athugasemdir við 26. og 67. gr.

Um 109. gr.

Þessi gr. svarar til 115. gr. laga nr. 80 1942, en 114. gr. þeirra laga fellur burtu, þar sem hún fjallar aðeins um óhlutbundnar kosningar, sbr. athugasemdir við 26. gr.

Um 110. gr.

Hér er 116. gr. laga nr. 80 1942 óbreytt að efni.

Um 111. gr.

Þessi gr. fjallar um efni, sem nú er í 117. gr. laga nr. 80 1942. Breytingar á greininni stafa af því, að samkvæmt frumvarpinu til breytingar á stjórnarskránni skulu varamenn kjördæmakosinna þingmanna vera svo margir sem til endist á framboðslista. Sbr. og 138. gr. frumvarps þessa, sem kemur í stað 144. gr. laga nr.

80 1942, eins og þeirri gr. var breytt með lögum nr. 36 1957. Að því leyti sem hér er rætt um útgáfu kjörbréfa til varamanna í kjördæmum, vísast til 114. gr. frumvarpsins og athugasemda við þá grein.

Um 112. gr.

Sbr. 118. gr. laga nr. 80 1942. Um breytingar vísast til athugasemda við 26. gr. og 111. gr.

Um 113. gr.

Óbreytt 119. gr. laga nr. 80 1942.

Um 114. gr.

Greinin svarar til 120. gr. laga nr. 80 1942. Í þeirri gr. er lagt fyrir yfirkjörstjórn að gefa hinum kjörnu þingmönnum og varapringmönnum kjörbréf, þegar að atkvæðatalningu lokinni. Með lögnum frá 1942 var ekki gert ráð fyrir, að fleiri varamenn gætu átt rétt til kjörbréfa en tala kjörinna þingmanna sagði til um. Með lögum nr. 36 1957 um breytingu á 144. gr. laganna frá 1942 var ákveðið, að varamenn skyldu vera svo margir, sem til entist á lista, en þess þá ekki gætt að færa ákvæði 120. gr. til samræmis við ákvæði 144. gr., eins og hún varð eftir breytinguna. Þó að regla laganna nr. 36 1957 hafi nú verið tekin upp í frumvarpið til breytingar á stjórnarskránni, þá þykir samt vart ástæða til að leggja fyrir yfirkjörstjórn að gefa þegar að talningu lokinni kjörbréf öllum þeim frambjóðendum, sem eftir verða á lista sem varamenn. Hefur því verið sett í frumvarp þetta ákvæði um, að ekki séu að svo stöddu gefin út kjörbréf til fleiri varamanna af hverjum lista en þingmannatala listans segir til um. Síðar getur svo yfirkjörstjórnin gefið út kjörbréf til fleiri varamanna, ef þörf gerist.

Um 115. gr.

Sbr. 121. gr. laga nr. 80 1942. Um breytingu, sjá athugasemdir við 67. gr.

Um 116. gr.

Sbr. 122. gr. laga nr. 80 1942. Um breytingar vísast til athugasemda við 26. gr.

Um 117. gr.

Óbreytt 123. gr. laga nr. 80 1942.

Um 118. gr.

Greinin svarar til 124. gr. laga nr. 80 1942. Samkvæmt frumvarpinu til breytingar á stjórnarskránni skulu landskjörnir alþingismenn vera 11, þ. e. tala þeirra er fastákveðin. Er í þessu fólgin breyting á ákvæðum D-liðs 31. gr. gildandi stjórnarskrár, sem hefur orðalagið: „allt að“ 11 þingmenn til jöfnunar o. s. frv. Samkvæmt þessu eru orðin „allt að“ í 124. gr. laga nr. 80 1942 felld niður í frumvarpsgrein þessari.

Um 119. og 120. gr.

Sbr. 125. og 126. gr. laga nr. 80 1942. Um breytingar vísast til athugasemda við 26. gr.

Um 121. gr.

Sbr. 127. gr. laga nr. 80 1942. Breytingar stafa af því, að nú ber ávallt að úthluta 11 uppbótarpingsætum, sbr. athugasemd við 118. gr., og að allir þingflokkar geta nú hlotið uppbótarpingsæti.

Um 122. gr.

Reglur um úthlutun þingsæta landskjörinna alþingismanna eru nú í 128. gr. laga nr. 80 1942. Hér eru gerðar nokkrar breytingar á ákvæðum þeirrar greinar.

Orðunum: „sem aðalmenn“ er bætt inn í 1. mgr. til glöggvunar, með því að ákvæði greinarinnar taka ekki til varamanna landskjörinna þingmanna, sbr. 123. gr.

Í 128. gr. núgildandi laga er svo mælt í 1. málsg. að eigi skuli nema af lista að svo stöddu þá frambjóðendur, sem kunna að hafa náð kosningu sem varaþingmenn. Þetta orðalag á nú ekki lengur við, þar sem allir frambjóðendur á listanum, sem koma á eftir þeim, sem kosningu hafa náð sem aðalmenn, verða nú varamenn, sbr. athugasemd við 114. gr. Greint ákvæði er því fellt niður.

Í sambandi við ákvæði 1. málsg. 128. gr. gildandi laga um, hvaða atkvæðatölu skuli skrifa við nafn frambjóðanda, verður að gera orðalagsbreytingu, þar sem óhlutbundnar kosningar falla niður, en ekki er hér um neina efnisbreytingu að ræða.

Í 1. málsg. 128. gr. segir enn fremur, að eftir að atkvæðatölur hafi verið skráðar við nöfn þeirra frambjóðenda, sem eftir verða á lista, þegar nöfn kosinna aðalmanna hafa verið numin burtu, þá skuli nema alla burt af lista, nema þann einn fyrir hvert kjördæmi, sem hæsta hefur atkvæðatölu. Koma þá þeir einir, sem þannig verða eftir, til álita við úthlutun uppbótarþingsæta. Af því leiðir, að enginn flokkur fær nema eitt uppbótarþingsæti í sama kjördæmi. Var regla þessi sett, þegar uppbótarþingsæti komu fyrst til sögu, sbr. 128. gr. laga um kosningar til Alþingis nr. 18 1934. Í athugasemdum við 131. gr. frumvarps til þeirra laga segir, að reglan sé sett til að dreifa uppbótarþingsætunum. (Alþt. 1933, aukapíngið, A bls. 60). Þessi regla er einnig lögð til grundvallar í frumvarpi því, sem hér liggur fyrir. En þar sem möguleiki er á því, að stjórnmalaflokkur hafi ekki haft menn í kjöri í eins mörgum kjördæmum og nemur tölu þeirra uppbótarþingsæta, sem hann á rétt til, þá hafa til öryggis verið sett ný ákvæði í 2. málsg. 122. gr. frumvarpsins og í samræmi við það bætt inn orðunum „að svo stöddu“, í 1. málsg. þess. Af þessu leiðir, að hugsanlegt er, að tiltekinn flokkur fái fleiri en eitt uppbótarsæti í sama kjördæmi. Þykir nauðsynin á dreifingu uppbótarþingsætanna verða að víkja fyrir rétti flokks til uppbótarþingsæta.

Niður eru felldir þrír fyrstu málslíðir 2. málsg. 128. gr. laga nr. 80 1942. Ákvæði þeirra lúta að röðun á landslista samkvæmt ákvörðun stjórnmalaflokks. Þessi ákvæði eiga ekki við, eftir að niður hefur verið felld 4. málsg. 30. gr. nefndra laga, sbr. 30. gr. frumvarps þessa.

Þá er einnig felld niður 3. málsg. 128. gr. gildandi laga. Þar er flokksstjórn heimilað að nefna menn til setu á Alþingi, þó að þeir hafi ekki verið í kjöri, hvorki í kjördæmum né á landslista. Í 31. gr. stjórnarskrárinnar segir, að ekki eigi aðrir þingmenn sæti á Alþingi en þeir, sem þjóðkjörnir eru og kosnir eru leynilegum kosningum. Virðist því ekki rétt að láta umrædda 3. málsg. 128. gr. haldast í lögum.

Um 123. gr.

Hér er 129. gr. laga nr. 80 1942 breytt til samræmis við 138. gr. frumvarps þessa og fyrirmæli í frumvarpinu til breytinga á stjórnarskránni. Sbr. og athugasemdir við 114. gr.

Um 124. gr.

Sbr. 130. gr. laga nr. 80 1942. Hér er sett regla samsvarandi þeirri, sem upp var tekin um útgáfu kjörbréfa til varamanna í kjördæmum. Sjá athugasemdir við 114. gr.

Um 125. og 126. gr.

Óbreyttar 131. og 132. gr. laga nr. 80 1942.

Um 127. gr.

Fyrri málsg. 133 gr. laga nr. 80 1942 er látin haldast með þeirri breytingu, sem leiðir af því, að óhlutbundnar kosningar falla niður. Síðari málsgreinin er felld niður. Ákvæði hennar eru að sumu leyti í ósamræmi við fyrirmæli fyrri málsg. Auk þess er ekki viðeigandi, að réttaráhrif gallaðrar kosningar haldist, eftir að úr hefur verið bætt með lögmætum kosningum.

Um 128. gr.

Óbreytt 134. gr. laga nr. 80 1942.

Um 129. gr.

Sbr. 135. gr. laga nr. 80 1942. Breytingar stafa af því, að ekki verður lengur um aukakosningar að ræða, sbr. athugasemdir við 52. gr.

Um 130.—132. gr.

Greinar þessar svara til 136.—138. gr. laga nr. 80 1942. Þær smábreytingar, sem gerðar eru, þarfnast ekki skýringa.

Um 133. gr.

Hér koma ákvæði 139. gr. laga nr. 80 1942, eins og þeim hefur verið breytt með lögum nr. 91 1957.

Um 134. gr.

Sbr. 140. gr. laga nr. 80 1942. Um breytingar, sjá athugasemdir við 26. gr.

Um 135. gr.

Sbr. 141. gr. laga nr. 80 1942. Þar sem kjördæmi utan Reykjavíkur ná samkvæmt fyrirhugaðri breytingu til margra lögsagnarumdæma, þykir rétt, að kærur sé beint til dómsmálaráðuneytisins. Þá eru og ákvæði gr. færð til samræmis við gildandi lög um réttarfar í opinberum málum.

Um 136. og 137. gr.

Sbr. 142. og 143. gr. laga nr. 80 1942. Hér eru aðeins gerðar þær breytingar, sem leiðir af því, að óhlutbundnar kosningar falla niður.

Um 138. gr.

Sbr. 144. gr. laga nr. 80 1942, eins og henni var breytt með lögum nr. 36 1957. Sama regla er nú tekin upp í frumvarpið til breytingar á stjórnarskránni. Um breytingar vísast til athugasemda við 26. gr.

Um 139. gr.

Óbreytt 145. gr. laga nr. 80 1942, að öðru leyti en því, að með hliðsjón af breyttri skipan yfirkjörstjórna er gert ráð fyrir því, að ríkissjóður beri kostnað samkv. 2. tl.

Um 140. gr.

Sbr. 1. málsg. 146. gr. laga nr. 80 1942, eins og henni var breytt með lögum nr. 91 1957. Telja verður 2. málsg. nefndrar 146. gr. óþarfa, og er hún því felld niður.

Um 141. og 142. gr.

Hér koma ákvæði 147. og 148. gr. laga nr. 80 1942, eins og þeim var breytt með lögum nr. 91 1957.

Um 143. gr.

Sbr. 149. gr. laga nr. 80 1942, eins og henni var breytt með lögum nr. 91 1957. Felld er niður ákvæðið um sviptingu kosningarréttar. Þykir rétt, að um mat á því, hvort sökunautur hafi fyrirgert kosningarrétti, fari sem um önnur refsiverð brot.

Um 144. gr.

Sbr. 150. gr. laga nr. 80 1942. Refsifyrirmælum er breytt til samræmis við ákvæði 102. og 103. gr. alm. hegningarlaga nr. 19 1940, þar sem refsing er mælt við sams konar brotum sem 144. gr. fjallar um.

Um 145. og 146. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Nd.

4. Frumvarp til laga

[4. mál]

um breyting á lögum nr. 24 29. marz 1956, um almannatryggingar.

Flm.: Skúli Guðmundsson.

1. gr.

Við 22. gr. laganna bætist ný málsgrein, þannig:

Með tekjum, sem takmörkun á lífeyrisgreiðslum miðast við samkv. þessari grein, skal ekki telja lífeyri eða aðrar greiðslur frá sérstökum lífeyris- eða eftirlaunasjóðum og eigi heldur lífeyri, sem menn hafa keypt hjá tryggingarfélagum eða stofnunum.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frv. þetta var flutt á síðasta þingi, en hlaut þá ekki fullnaðarafgreiðslu. En þar sem aðkallandi er að gera þá lagabreytingu, sem frv. felur í sér, er það nú borið fram á ný. Í grg. með frv. á síðasta þingi var eftirfarandi tekið fram til skýringar:

„Síðustu árin hafa verið stofnaðir allmargir sérstakir lífeyris- eða eftirlaunasjóðir. Þeir eru margir stofnaðir af einstökum fyrirtækjum og starfsmönnum þeirra, og er það aðalreglan, að bæði atvinnufyrirtækin og starfsmennirnir greiða iðgjöld til sjóðanna, ákveðinn hundraðshluta af útborguðum launum. Sjóðunum hefur einkum fjölgað síðan 1954, en þá var með breytingu á skattalögunum veitt heimild til þess að draga iðgjöld af lífeyristryggingu að vissu marki frá tekjum við skattaálagningu. Um síðustu áramót var fjármálaráðuneytið búið að staðfesta reglugerðir samkvæmt lagaákvæðinu frá 1954 fyrir rúmlega 20 lífeyris- og eftirlaunasjóði. Samanlagðar eignir þeirra sjóða voru þá um það bil 90 millj. kr., en tekjur þeirra árið 1957 voru yfir 20 millj. kr. Og enn fer sjóðunum fjölgandi. Eru því horfur á, að með þessum hætti safnist allmikið fé á næstu árum til hagsbóta fyrir sjóðfélagana og þjóðfélagið í heild.

Nokkrir af þessum sjóðum hafa fengið svonefnda viðurkenningu hjá Tryggingastofnun ríkisins, samkv. 85. gr. laganna um almannatryggingar. Að fenginni þeirri viðurkenningu fá sjóðfélagar lækkun á tryggingargjaldi til Tryggingastofnunarinnar, en njóta þá heldur ekki nema takmarkaðra réttinda þar. En um aðra lífeyrissjóði, sem stofnaðir hafa verið að undanfögnu, er það að segja, að sjóðfélagarnir hafa ekki óskað slíkrar viðurkenningar hjá Tryggingastofnuninni og greiða því eftir sem áður tryggingargjöld þangað án nokkurrar takmörkunar. Má því telja, að með þátttöku í stofnun sérstakra lífeyrissjóða ætli þeir að tryggja sér lífeyri til viðbótar væntanlegum lífeyrisgreiðslum frá Tryggingastofnun ríkisins.

En til þess að menn geti á þennan hátt tryggt sér lífeyri hjá sérstökum lífeyris- sjóðum eða tryggingarstofnunum, en þó haldið lífeyrisréttindum hjá Tryggingastofnun ríkisins, þarf að gera breytingar á þeim ákvæðum tryggingalaganna, sem takmarka lífeyrisgreiðslur, þegar aðrar tekjur hinna tryggðu fara yfir ákveðið mark. Og um það efni er frumvarpið, sem hér er flutt. Þar er lagt til, að sú breyting verði gerð á takmörkunarákvæðum 22. gr. laganna, að með þeim tekjum, sem valdið geta lækkun eða niðurfellingu lífeyris frá Tryggingastofnun ríkisins, skuli ekki telja þann lífeyri, sem menn hafa keypt hjá öðrum tryggingarstofnunum eða sérstökum lífeyrissjóðum.

Á næstliðnu vori samþykkti Alþingi lög um lífeyrissjóð togarasjómannna. Í 4. gr. þeirra segir, að þau réttindi, er togarasjómenn öðlast þar, skuli í engu rýra rétt þeirra til lífeyris samkv. lögum um almannatryggingar. Togarasjómenn munu

því halda áfram að greiða full tryggingargjöld til almannatrygginganna og njóta þar lífeyris á sínum tíma til jafns við aðra, án þess að tekjur þeirra frá hinum sérstaka lífeyrissjóði hafi þar nokkur áhrif til takmörkunar.

Með því ákvæði í lögnum um lífeyrissjóð togarasjóðmanna, sem hér hefur verið nefnt, hefur verið stigið skref inn á þá braut að gera mönnum fært að kaupa viðbótartryggingu hjá sérstökum lífeyrissjóðum, án þess að það valdi skerðingu á lífeyri þeirra frá Tryggingastofnun ríkisins. Þetta gildir enn sem komið er aðeins um ákveðinn hóp manna, en sjálfsagt virðist, að þessi regla gildi um alla, sem kaupa slíka viðbótartryggingu, en greiða eftir sem áður full gjöld til almannatrygginganna. Og til þess að svo megi verða, er frumvarp þetta flutt.“

Ed. 5. Tillaga til þingsályktunar [5. mál]

um stjórnarskrárnefnd.

Flm.: Gunnar Thoroddsen, Eggert G. Þorsteinsson, Björn Jónsson.

Efri deild Alþingis ályktar að kjósa 7 manna nefnd til þess að athuga fram komið frumvarp til stjórnarskipunarlaganna um breyting á stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, 17. júní 1944, og frv. til laga um kosningar til Alþingis.

Nd. 6. Frumvarp til laga [16. mál]

um endurlán eftirstöðva af erlendu láni samkv. 22. gr. fjárlaga fyrir árið 1959.

Flm.: Páll Þorsteinsson, Björn Pálsson, Ólafur Jóhannesson.

1. gr.

Eftirstöðvar af erlendu láni, sem tekið er samkv. heimild 22. gr. (LVIII) fjárlaga fyrir árið 1959, skulu endurlánaðar svo sem hér segir:

1. Til Ræktunarsjóðs Íslands	5 millj. kr.
2. — Fiskveiðasjóðs Íslands	25 — —
3. — hafnarframkvæmda	22 — —

2. gr.

Alþingi það, er samþykkir lög þessi, kýs 5 manna nefnd, sem skiptir lánsfé samkv. 3. tölul. 1. gr. milli einstakra hafna.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Á síðasta þingi var núverandi ríkisstjórn heimilað að taka allt að 6 millj. dollara erlent lán, sem fyrrv. ríkisstjórn hafði lagt drög að. Þessi upphæð í erlendri mynt jafngildir með yfirfærslubótum nál. 150 millj. króna. Fulltrúar Framsóknarflokksins í fjárveitinganefnd lögðu til, að þessar 150 millj. kr. yrðu endurlánaðar þannig, að raforkusjóður fengi 45 millj., ræktunarsjóður 30 millj., fiskveiðasjóður 25 millj. og 50 millj. yrðu lánaðar til hafnargerða. Alþingi ákvað hins vegar samkv. tillögum stjórnarflokkanna að ráðstafa eigi meiru en ca. tveim þriðju hlut-

um lánsins (98 millj.) og þá þannig, að raforkusjóður fengi 45 millj., ræktunarsjóður 25 millj. og hafnarsjóðir 28 millj. Fiskveiðasjóði var ekki ætlað neitt, ræktunarsjóði 5 millj. lægra en framsóknarmenn lögðu til og hafnarsjóðum 22 millj. minna. Með frumvarpi þessu er lagt til, að eftirstöðvunum verði skipt í samræmi við fyrrnefndar tillögur framsóknarmanna á síðasta þingi.

Fjárbörf ræktunarsjóðs hefur að undanfögnu vaxið ár frá ári. Á þessu ári mun sjóðurinn hafa fulla þörf fyrir meira fjármagn til lánveitinga en hann hefur yfir að ráða.

Sjávarútvegurinn skilar í þjóðarbúið meginhluta þess gjaldreyris, sem það fær til ráðstöfunar. Það er mjög þýðingarmikill þáttur í íslensku atvinnulífi að efla sjávarútveginn, en til þess þarf að stækka fiskiskipaflotann og reisa nýjar fiskiðnaðarstöðvar til að hagnýta sem bezt afurðir sjávarútvegsins. Fiskveiðasjóði er ætlað það hlutverk að veita stofnlán til skipaþauka og fiskvinnslustöðva. Sökum fjárskorts hefur sjóðurinn hvorki getað sinnt öllum þeim verkefnum, sem honum hefur verið ætlað — svo sem að veita lán vegna kaupna á stórum fiskiskipum — né fullnægt eftirspurn eftir lánsfé til fiskvinnslustöðva. Hér er því lagt til, að fjármagn fiskveiðasjóðs verði aukið um 25 millj. kr.

Það er undirstaða að blómlegu atvinnulífi hvarvetna við sjávarsíðuna og stuðlar að jafnvægi í byggð landsins, að hafnarskilyrði séu sem bezt. Viða hafa framkvæmdir við hafnargerðir tafizt vegna fjárskorts, og hefur það valdið erfiðleikum og tjóni á ýmsum stöðum.

Þingskjal nefnd hefur nú úthlutað þeim 28 millj. kr., sem ætlaðar voru til hafnargerða samkvæmt ákvæðum í 22. gr. fjárlaga. Hefur þeim verið skipt milli 19 hafna af þeim nálega 60 höfnum, sem fé er að jafnaði veitt til á fjárlögum ár hvert, og sumar hafnir, þar sem ráðast þarf í fjárfrekar framkvæmdir, njóta ekki stuðnings af því fé. Er því mikil þörf á, að meira lánsfé verði til ráðstöfunar í þessu skyni.

Nd.

7. Nefndarálit

[1. mál]

um frv. til stjórnarskipunarlaganna um breyting á stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, 17. júní 1944.

Frá meiri hl. stjórnarskrárnefndar.

Nefndin hefur athugað frv. Undirritaður meiri hluti nefndarinnar mælir með því, að frv. verði samþ. óbreytt, enda hefur ótvírætt komið fram í alþingiskosningunum hinn 28. júní s. l., að mikill meiri hluti kjósenda er málinu fylgjandi.

Alþingi, 27. júlí 1959.

Jóhann Hafstein, Einar Olgeirsson, Þorvaldur Garðar Kristjánsson.
form., frsm. fundaskr.

Magnús Jónsson. Steindór Steindórsson

Ed.

8. Þingsályktun

[5. mál]

um stjórnarskrárnefnd.

(Afgreidd frá Ed. 27. júlí.)

Samhljóða þskj. 5.

Sp.**9. Fyrirspurnir.****[7. mál]****I. Til ríkisstjórnarinnar um smíði togara og ráðstöfun þeirra.**

Frá Halldóri Ásgrímssyni, Vilhjálmi Hjálmarssyni og Björgvin Jónssyni.

1. Hvað hefur ríkisstjórnin gert samninga um smíði á mörgum togurum?
2. Hvaða lánasamningar hafa verið gerðir vegna togarakaupanna, og hver eru lánskjörin?
3. Hefur verið leitað tillagna frá atvinnutækjanefnd um dreifingu togaranna, skv. 1. gr. laga nr. 94 frá 1956?
4. Hverjar eru tillögur nefndarinnar?

II. Til fjármálaráðherra um skatt á stóreignir.

Frá Ólafi Jóhannessyni.

1. Hvað liður innheimtu skatts á stóreignir samkvæmt lögum nr. 44 frá 3. júní 1957?
2. Er ríkisstjórninni kunnugt um, hvort stóreignaskattsgjaldendur samkvæmt nefndum lögum, nr. 44/1957, hafa kært skattlagninguna til mannréttindanefndar Evrópu, og ef svo er, hverjar ráðstafanir hefur þá ríkisstjórnin gert af því tilefni?

Nd.**10. Nefndarálit****[1. mál]**

um frv. til stjórnarskipunarlaga um breyting á stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, 17. júní 1944.

Frá minni hl. stjórnarskrárnefndar.

Í álit minni hl. stjórnarskrárnefndar, dags. 20. apríl s. l., um frumvarp það, sem nú hefur verið lagt fyrir Alþingi í annað sinn, lögðum við undirritaðir til, að stjórnarskrárnefnd, skipuð samkv. þingsályktun 24. maí 1947, tæki stjórnarskrármálið í heild til endurskoðunar á árinu 1959 með það fyrir augum, að tillögur hennar yrðu lagðar fyrir Alþingi eigi síðar en í árslok 1960 og að hún athugaði sérstaklega tillögur þær, sem fram hefðu komið um, að málið yrði afgreitt á sérstöku stjórnlagabingi (þjóðfundi). Sú tillaga var felld. Þá bárum við fram til samkomulags við 3. umr. í Nd. breytingartillögur við frv., sem — ef samþykktar hefðu verið — hefðu komið í veg fyrir hið fyrirhugaða afnám allra kjördæma utan Reykjavíkur, en hins vegar tryggt, eigi miður en frumvarpið sjálft, fjölgun fulltrúa í fjölmennustu byggðarlögum. Við lögðum þar til, að þingmönnum Reykjavíkur yrði fjölgað úr 8 í 12, að Akureyri kysi 2 þingmenn, að Gullbringu- og Kjósarsýslu yrði skipt í 4 einmenningskjördæmi og að Akranes yrði gert að sérstöku kjördæmi.

Meiri hl. Alþingis var einnig ófáanlegur til að ganga til samkomulags á þessum grundvelli, og af hans hálfu var ekki gerð nein tilraun til að fá málið afgreitt með samkomulagi. Meiri hlutinn hélt fast við það, að öll kjördæmi utan Reykjavíkur skyldu lögð niður, og hafði að engu allan þann fjölda mótmæla, sem Alþingi bærust viðs vegar að gegn afnámi kjördæmanna. Sú gerbylting á undirstöðu þingræðisins, sem í frv. fólst, var knúin fram í báðum deildum Alþingis með meirihluta-valdi þriggja þingflokka. Þar fékkst engu breytt. Aðspurðir lýstu fulltrúar meiri

hlutans yfir því í stjórnarskrárnefnd Ed., að þeir mundu ekki heldur fallast á þjóðar-atkvæðagreiðslu í neinni mynd um stjórnarskrárbreytinguna, þótt fram á það yrði farið í þinginu, töldu þá möguleika nægja, sem kjósendur hefðu til að láta í ljós vilja sinn í sambandi við kosningar alþingismanna. Alþingi var síðan rofið og efnt til kosninga 28. júní s. l. vegna fyrirhugaðrar stjórnarskrárbreytingar, eftir að frumvarpið hafði hlotið einfalt samþykki á Alþingi, sbr. 79. gr. stjórnarskrárinnar.

Nú, að loknum kosningum, er þetta frv. lagt fyrir Alþingi í annað sinn og farið fram á fullnaðarsamþykkt af þingsins hálfu. Hljóti frv. einnig samþykki að þessu sinni, eru kjördæmin 27 þar með lögð niður.

Minni hl. telur rétt að rifja upp í stuttu máli nokkur meginatriði þeirra raka, sem andstæðingar frv. hafa borið fram gegn því á Alþingi og síðar í kosninga-baráttunni. Þess er þá fyrst að geta, að það fyrirheit, sem gefið var fyrir löngu um endurskoðun stjórnarskrárinnar í heild, ber að efna og að vítavert er að stofna til stórdeilna í landinu einungis út af illa þokkaðri breytingu á kjördæmaskipuninni í stað þess að reyna að leysa kjördæmaskipunarmálið á skaplegan hátt í sambandi við heildarendurskoðun stjórnarskrárinnar. Má og ætla, að breyting, sem þjóðin almennt hefði sætt sig við, hefði fremur orðið til frambúðar en sú, sem nú er til stofnað. Er og sýnt, að gengið mun eftir því, að fyrirheitið um nýja lýðveldis-stjórnarskrá verði efnt. Er þá enn miklu verki ólokið og ný stjórnarskrárbreyting fram undan í því sambandi, áður en langt liður. — Það er harkaleg aðferð og illt fordæmi í réttarríki, þótt það sé framkvæmanlegt með meirihlutavaldi flokka, að svipta hinar löghelguðu félagsheildir, sýslur og kaupstaði, sögulegum og hefðbundnum rétti til að gæta þar hagsmuna þeirra byggðarlaga, og það því fremur sem sá réttur er þeim nauðsyn. Hætt er við, að afnám kjördæmanna stuðli að enn meira ójafnvægi en ella í byggð landsins. Frá almenningi í landinu hafa undanfarin ár ekki verið uppi opinberlega neinar óskir um afnám kjördæmanna, ekki einu sinni, svo að vitað sé, í því eina kjördæmi, höfuðstaðnum, sem ekki á að leggja niður, þaðan af síður í hlutaðeigandi kjördæmum, heldur þvert á móti. Óskir í þessa átt virðast eingöngu komnar frá forvígismönnum flokka, sem vilja efla vald sitt á kostnað almennings í sýslum og kaupstöðum. Afnám á rétti þeim, sem kjósendur enn hafa til persónulegrar kosningar manna, sem þeir treysta til að fara með umboð sitt, er spor í öfuga átt og ekki til þess fallið að styrkja grundvöll þingræðisins. Hin persónulega ábyrgð breytist í flokksábyrgð. Það þingræði og það ríkisvald, sem áður hvíldi á herðum persónulega ábyrgra manna, á nú fyrst og fremst að hvíla á herðum flokka. Reynsla annarra þjóða af hlutfallskosningum er í seinni tíð vægast sagt misjöfn og hvetur ekki til að gera það fyrirkomulag viðtækara en það nú er hér á landi. Þær tryggja ekki heldur til fulls rétt meiri hlutans í hlutfallskosningakjördæmi. Þær stuðla að fjölgun flokka, og sú fjölgun getur hæglega haft það í för með sér, að minni hluti kjósenda hljóti meiri hluta hinna hlutfallskjörnu fulltrúa. Hin frjáslu félög og félagasambönd landsmanna nota yfirleitt ekki hlutfallskosningar, og þar sem þær hafa átt sér stað, hefur í seinni tíð verið að því stefnt að taka upp persónulegar kosningar í staðinn.

Eins og fyrr var að vikið, var af hálfu meiri hl. á síðasta þingi algerlega neitað að fallast á, að sérstök atkvæðagreiðsla í einhverri mynd um afnám kjördæmanna yrði látin fara fram þá, og talið, að kjósendur gætu látið sér nægja að láta í ljós vilja sinn með kosningu þingmanna. Hefði þá mátt ætla, að forsvarsmenn flokka, sem í hlut áttu, hefðu gert sitt til þess að brýna fyrir kjósendum, að þeim bæri fyrst og fremst að taka afstöðu til frambjóðenda eftir því, hvort þeir væru með eða á móti aðalmáli og tilefni kosninganna, þ. e. stjórnarskrárbreytingunni. En þetta fór á allt annan veg. Frambjóðendur andstöðuflokksins, Framsóknarflokksins, gerðu að vísu það, sem í þeirra valdi stóð, til þess að benda kjósendum á tilgang kosninganna, og hið sama gerðu blöð flokksins. En blöð þeirra flokka, sem að frv. stóðu, og frambjóðendur þeirra yfirleitt héldu því þvert á móti fast að kjósendum, að stjórnarskrármálið væri ekkert höfuðmál

í kosningunum, heldur aðeins eitt af mörgum, sem kjósa bæri um, og að sumt annað skipti meira máli, m. ö. o., að þessar kosningar væru í raun og veru ekki frábrugðnar öðrum kosningum að þessu leyti. Með margföldum ræðutíma og blaðakosti á við Framsóknarflokkinn höfðu þessir flokkar að sjálfsögðu góða aðstöðu til að koma á framfæri áróðri gegn því, að kosningarnar snerust um stjórnarskrármálið. Jafnvel þótt um engan slíkan áróður hefði verið að ræða, mátti við því búast, að margir flokksmenn kæmust í vanda, þegar ekki var hægt að greiða atkvæði gegn málinu nema með því að greiða um leið atkvæði gegn flokki sínum eða frambjóðanda hans, og að tryggð við flokka mætti sín þá mikils við kjörborðið. Má af þessu raunar auðsætt vera, að ákvæði 1. málsg. 79. gr. stjórnarskrárinnar um sérstakar alþingiskosningar vegna stjórnarskrárbreytinga ná því miður ekki tilgangi sínum, nema þá því aðeins að flokkarnir sjálfir stuðli að því fyrir sitt leyti, en eins og fyrr er að vikið, var fjarri því, að það ætti sér stað almennt í þetta sinn. Hér þyrftu til að koma ákvæði sama eðlis og nú eru í 2. málsg. 79. gr. varðandi breytingar á kirkjuskipun ríkisins.

Þrátt fyrir þau missmiði, sem hér var um að ræða, gefa kosningaúrslitin eigi að síður nokkra bendingu um þá miklu andstöðu, sem raunverulega er til staðar með þjóðinni gegn afnámi kjördæmanna og hinum fyrirhuguðu stóru kjördæmasamsteypum með hlutfallskosningum. En það er úr lausu lofti gripið og hlýtur að vera hart undir að búa fyrir fjölda kjósenda, þegar því er nú haldið fram eftir kosningar, að allt þetta fólk hafi með kosningu frambjóðanda eða flokks greitt atkvæði um þetta mál og að allir aðrir en þeir, sem kusu frambjóðendur eða lista Framsóknarflokksins, séu með afnámi kjördæmanna.

Minni hl. telur, að úr þessu sé rétt og skylt að bæta eftir föngum og að enn sé hægt að tryggja það, að vilji kjósenda í kjördæmunum komi fram. Hann telur, að hægt sé að koma þessu í kring án þess að fella frumvarpið að svo stöddu eða breyta því. Þetta er hægt með því að fresta aukabínginu um hrið og láta fara fram almenna atkvæðagreiðslu í hverju kjördæmi um afnám kjördæmanna, það meginatriði, sem aðallega er andstaða gegn í landinu. Sú atkvæðagreiðsla er að vísu ekki lagalega bindandi, en þess er að vænta, að þingmenn tækju fullt tillit til hennar við afgreiðslu málsins, og komið væri í veg fyrir, að fjöldi kjósenda um land allt, sem kusu flokka sína 28. júní, lægi óréttilega undir því á mæli að hafa viljað leggja kjördæmin niður.

Atkvæðagreiðsla sú, sem hér er um að ræða, ætti að geta farið fram sunnudaginn 23. ágúst n. k., og e. t. v. fyrr. Þegar að talningu atkvæða lokinni í kjördæmunum gæti aukabíngið komið saman á ný og afgreitt frv. á einhvern hátt. Kosningar til Alþingis gætu farið fram síðari hluta októbermánaðar, ef þeirra reyndist þörf.

Ef tillaga minni hl. verður samþykkt, mun ríkisstjórnin væntanlega afla sér heimildar til þingfrestunar, ef á þarf að halda, þar sem málið mundi að öðrum kosti ekki koma til frekari meðferðar á aukabínginu.

Samkv. þessu leggur minni hl. til, að samþykkt verði svo hljóðandi

RÖKSTUDD DAGSKRÁ:

Þar sem afstaða kjósenda til annarra mála en þeirrar breytingar á kjördæmskipuninni, sem frumvarp þetta fjallar um, réð miklu um viðhorf þeirra í síðustu alþingiskosningum og úrslit kosninganna veita þar af leiðandi ófullnægjandi upplýsingar um vilja manna í því efni, beinir deildin því til ríkisstjórnarinnar að láta fram fara eigi síðar en 23. ágúst n. k. í öllum kjördæmum, hverju fyrir sig, almenna, leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda, er svari með jái eða nei, hvort þeir vilja, að niður skuli lögð öll núverandi 27 kjördæmi, utan Reykjavíkur, og stofnuð í þeirra stað 7 stór hlutfallskosningakjördæmi. Jafnframt leggur deildin til, að aukabíngi því, er nú situr, verði frestað og afgreiðslu frumvarpsins, þar

til úrslit atkvæðagreiðslunnar eru kunn, og tekur því fyrir að sinni samkvæmt framansögðu næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 28. júlí 1959.

Gísli Guðmundsson, Páll Þorsteinsson.
frsm.

Sp. 11. Tillaga til þingsályktunar [8. mál]

um að ljúka heildarendurskoðun stjórnarskrár lýðveldisins Íslands.

Flm.: Björn Fr. Björnsson, Halldór E. Sigurðsson,
Tómas Árnason, Ágúst Þorvaldsson.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að hlutast til um, að nefnd, skipuð samkvæmt ályktun Alþingis 24. maí 1947, ljúki sem fyrst heildarendurskoðun stjórnarskrár lýðveldisins Íslands og að niðurstöður hennar verði lagðar fyrir Alþingi.

Greinargerð.

Þegar hið íslenska lýðveldi var stofnað 1944, var að kalla mátti aðeins vikið til orðalagi í áður gildandi stjórnarskrá konungsríkisins Íslands, svo að lýðveldi kæmi þar í stað konungsríkis, forseti í stað konungs o. s. frv. Flest önnur úrelt eða umdeilanleg ákvæði voru látin standa óbreytt. Þetta skyldi þó aðeins vera til bráðabirgða. Því var slegið föstu á Alþingi, að haldið yrði áfram endurskoðun stjórnarskrárinnar í heild og hinu unga lýðveldi sett hið allra fyrsta heilsteypstjórnarskrá. En þetta hefur nú dregið í hálfan annan áratug þrátt fyrir ítrekaðar ákvarðanir Alþingis fyrst framan af og skipun nefndar, sem setið hefur í samfleytt tólf ár með verkefni þetta á hendi.

Að visu hafa þrír þingflokkar af skyndingu hlaupið til þess — utan við nefndina — að breyta einni grein stjórnarskrárinnar, 31. greininni. En þó að sú breyting kunni að öðlast gildi, verður heildarfrágangi stjórnarskrárinnar ólokið eftir sem áður, og getur það engan veginn talizt viðunanlegt.

Þingsályktunartillaga þessi er flutt til þess að herða á því, að heildarendurskoðunin fari fram og henni ljúki sem fyrst.

Sp. 12. Tillaga til þingsályktunar [9. mál]

um skipun nefndar til athugunar á verðtryggingu sparifjár.

Flm.: Ólafur Jóhannesson.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að skipa fimm manna nefnd til að athuga, með hverjum hætti verði við komið verðtryggingu sparifjár, þar á meðal á innstæðufé opinberra sjóða. Fjórir nefndarmanna skulu skipaðir samkvæmt tilnefningu þingflokka, en sá fimmti skal skipaður eftir tillögu Seðlabankans, og er hann formaður nefndarinnar.

Nefndin skal, ef kostur er, skila álit, áður en næsta reglulegt Alþingi kemur saman.

Kostnaður við störf nefndarinnar greiðist úr ríkissjóði.

Greinargerð.

Meinsemdir efnahagslífsins eru margar. Ein þeirra — og efalaust einhver sú alvarlegasta — er hin sífellda rýrnun á verðgildi íslenskra peninga. Er það alkunn staðreynd, hversu kaupmáttur krónunnar — íslensku — hefur stöðugt þorrið. Hefur þetta verðfall krónunnar komið tilfinnanlega við sparifjäreigendur. Maður, sem lagt hefur tiltekna peningafjárhæð inn í banka, hefur orðið að sæta því, að fjárhæð sú væri orðin raunverulega miklu minna virði, er hann síðar, t. d. að fjórum eða fimm árum liðnum, tekur hana út ásamt áföllnum vöxtum. Ungur maður, sem árlega leggur nokkuð af vinnulaunum sínum til hliðar í því skyni að kaupa sér síðar íbúð fyrir hið samansafnaða sparifé, kemst ef til vill nokkrum árum síðar að þeirri sorglegu staðreynd, að hann er alls ekkert nær því marki að eignast íbúð heldur en í öndverðu, er hann hóf sparifjársöfnun sína. Ráðdeildarfolk, sem sparað hefur saman nokkra fjárhæð til elliáranna og falið opinberri peningastofnun fjárhæðina til vörzlu og ávöxtunar, verður fyrir sárum vonbrigðum, því að þegar til kemur, hefur verðbólgan étið upp bróðurpartinn af þessari elliþryggingu. Sama máli gegnir um opinbera sjóði, sem stofnaðir hafa verið til styrktar ákveðnu málefni eða til að standa undir tilteknum þörfum. Verðgildi sjóðanna er svo stórlega rýrt vegna verðfalls peninganna, að þeir verða allsendis ófærir til að gegna hlutverki sínu. Ýmiss konar tryggingarsjóðir, svo sem lífeyrissjóðir, hafa sömu sögu að segja. Starfsemi þeirra er beinlínis í hættu af þessum sökum.

Hér er illa og ómaklega farið með eigendur sparifjár og sjóða, því að í mörgum tilfellum hafa aðrir grætt á þeirra kostnað, þ. e. a. s. lántakar, sem endurgreiða lán sín að visu með sömu krónutölu, en með miklu verðminni krónum. Verði verðþenslan eigi stöðvuð, er ranglátt að halda niðri þessum aðilum einum — eigendum sparifjár og sjóða. Þeirra hlut þarf þá að rétta eigi síður en annarra. Það er fullkomið sanngirnismál, því að þjóðfélagið hefur hlunnfarið þessa aðila.

En ástand það í peningamálum, sem hér hefur lítillega verið lýst, er einnig stórhættulegt frá þjóðhagslegu sjónarmiði. Það hefur leitt til vaxandi vantrúar á gildi peninga, dregið úr sparifjársöfnun, ýtt undir ýmiss konar óeðlilega fjárfestingu og óparfa neyzlu og stuðlað að margvislegri spákaupmennsku í þjóðfélaginu. Hið síbreytilega og rýrnandi verðgildi peninganna hefur átt mikinn þátt í óeðlilega mikilli lánsfjáreffirspurn og hefur þar með ýtt undir það jafnvægisleysi, sem ríkt hefur að undanfögnu á peningamarkaðinum.

Hér geta sjálfsagt ýmsar leiðir til úrbóta komið til álita. Ein þeirra er sú að verðtryggja sparifé miðað við almenna vísitölu. Auðvitað yrði þá einnig að vísitölubinda útlán með samsvarandi hætti. Aðrar leiðir geta einnig komið til greina. En hér þarf margs að gæta, og að engu má hrapa.

Flutningsmaður þessarar tillögu telur óhjákvæmilegt, að mál þetta sé þegar í stað tekið til gaumgæfilegrar rannsóknar. Fer síðan eftir niðurstöðum þeirrar rannsóknar, hverjar leiðir hér þykja færar. En einskis má láta ófreistað til að sporna við þeirri óheillaþróun, sem hér hefur átt sér stað, og til að rétta hlut sparifjäreigenda og sjóða. Jafnframt er líklegt, að með slíkum ráðstöfunum væri stórt spor stigið í þá átt að draga úr verðþenslu.

Fyrir máli þessu mun nánari grein gerð í framsögu.

Sp.**13. Fyrirspurn****[10. mál]**

til ríkisstjórnarinnar um kaup á jarðbor.

Frá Karli Kristjánssyni.

Hvaða ráðstafanir hefur ríkisstjórnin gert til þess að framkvæma þann vilja síðasta Alþingis „að kaupa í samráði við jarðhitadeild raforkumálaskrifstofunnar jarðbor, sem notaður verði til jarðhitarannsóknna á Norðurlandi“ (sbr. heimild 22. gr. XLII. í fjárlögum 1959)?

Nd.**14. Breytingartillögur****[3. mál]**

við frv. til l. um kosningar til Alþingis.

Frá stjórnarskrárnefnd.

1. Við 3. gr. Fyrri máls. falli niður.
2. Við 6. gr. Í stað „20“ í 3. málsg. komi: 15.
3. Við 10. gr. Aftan við greinina bætist ný málsg., svo hljóðandi:
Í kaupstöðum, þar sem kjördeildir eru fleiri en ein, skipar yfirkjörstjórn umboðsmenn til þess að hafa með höndum yfirstjórn undirkjörstjórna á hverjum kjörstað, að svo miklu leyti sem hún getur ekki sjálf komið við yfirstjórn þeirra á kjörstöðunum. Yfirkjörstjórnir skulu jafnan vera reiðubúnar til þess að mæta fyrirvaralaust á fundi á kjördegi til ákvarðana og úrskurða í sambandi við kosninguna, ef með þarf.
4. Við 13. gr.
 - a. Á eftir orðunum „á íslenskum skipum“ í lok fyrri máls. komi: í milli-landasiglingum og á fjarlægum miðum.
 - b. Aftan við greinina bætist ný málsg., svo hljóðandi:
Ef kjörstjórar eru í framboði, skulu þeir víkja sæti og varamenn gegna störfum þeirra, og ekki má utankjörfundarkosning fara fram á heimili fram-
bjóðanda.
5. Við 21. gr. Aftan við 2. máls. 1. málsg. bætist: eða umboðsmenn þeirra.
6. Við 26. gr. Síðari máls. 1. málsg. falli niður.
7. 28. gr. orðist svo:
Við hinar sömu alþingiskosningar má enginn bjóða sig fram á fleiri fram-
boðslistum en einum.
8. 29. gr. orðist svo:
Nú berst yfirkjörstjórn listi, er nafn manns stendur á, án þess að skriflegt leyfi hans fylgi, eða maður hefur skriflega leyft nafn sitt á fleiri listum en einum, og skal þá yfirkjörstjórn nema það nafn burt af listanum eða listunum.
9. 30. gr. orðist svo:
Á framboðslista skulu að jafnaði vera tvöfalt fleiri nöfn frambjóðenda en kjósa á þingmenn í hvert skipti, en aldrei fleiri. Nú berst yfirkjörstjórn listi með fleiri nöfnum en tilskilið er, og skal þá nema burt af listanum öftustu nöfnin, sem fram yfir eru tilskilda tölu.
10. 33. gr. orðist svo:
Hverjum framboðslista skal fylgja til yfirkjörstjórnar skrifleg tilkynning frá frambjóðendum listans um það, hverjir tveir menn séu umboðsmenn listans. Ef umboðsmenn listans eru ekki tilgreindir eða nauðsynjar hamla umboðs-
manni, eru þeir, sem fremstir standa frambjóðenda á listanum, réttir umboðs-
Alþt. 1959. A. (79. löggjafarþing).

menn hans. Þessir umboðsmenn gæta réttar lista þeirra, sem þeir eru fyrir, við skoðun og úrskurðun listanna. Þeir gefa þær upplýsingar um listana, er yfirkjörstjórn óskar. Þeim er heimilt að vera viðstaddir eða gefa öðrum heimild til að vera viðstaddir kosningar á hinum einstöku kjörstöðum og talningu atkvæða. Skyldir eru umboðsmenn að hlíta þeim fundarreglum, sem kjörstjórnir setja.

11. 34. gr. orðist svo:

Stjórnmalaflokkur, sem þátt tekur í alþingiskosningum, á rétt á að hafa tvo umboðsmenn viðstadda, er úthlutun uppþótarþingsæta fer fram, til þess að gæta þar réttar flokksins.

12. Við 35. gr. Upphaf 2. málsg. orðist svo:

Landskjörstjórn bókar um viðtöku kjörgagna, samtölu atkvæða hinna einstöku stjórnmalaflokka og úthlutun uppþótarþingsæta o. s. frv.

13. 38. gr. orðist svo:

Þegar frestur sá er liðinn, sem ákveðinn er um framboð, heldur yfirkjörstjórn fund á næsta virkum degi, og skal umboðsmönnum framboðslista veittur kostur á að vera viðstaddir. Finnist þá gallar á framboðslista, skal hlutaðeigandi umboðsmönnum gefinn kostur á að leiðrétta þá, og má veita frest í því skyni, eftir því sem tími og atvik leyfa. Séu gallar, sem yfirkjörstjórn hefur bent á, ekki leiðréttir innan tilsetts frests, kveður hún upp úrskurð um það, hvort listi skuli fyrir það ógildur teljast. Verði ágreiningur innan yfirkjörstjórnar um úrskurð, ræður afl atkvæða úrslitum.

14. 39. gr. orðist svo:

Nú er framboðslisti úrskurðaður ógildur, og skal þá eftirrit af úrskurði þá þegar afhent hlutaðeigandi umboðsmanni eða umboðsmönnum ásamt eftirriti af lista þeim, sem rækur er ger.

15. 40. gr. orðist svo:

Er yfirkjörstjórn hefur lagt úrskurð á framboðslista, merkir hún lista hinna eldri stjórnmalaflokka sama bókstaf og þeir höfðu síðast og lista nýrra stjórnmalaflokka í áframhaldandi stafrófsröð eftir röð, er heiti þeirra stjórnmalaflokka verður í, er þeim er raðað í stafrófsröð.

Landskjörstjórn skal sjá um, að samræmi sé í merkingu framboðslista milli kjördæma, þannig að sami stjórnmalaflokkur hafi alls staðar sama listabókstaf.

16. 41. gr. orðist svo:

Nú eru fleiri en einn listi boðnir fram fyrir sama stjórnmalaflokk í kjördæmi, og skal þá merkja þá: A, AA, B, BB, C, CC, o. s. frv. Listi, sem boðinn er fram utan flokka, er merktur bókstaf í áframhaldandi stafrófsröð á eftir flokkslistum.

17. 42. gr. orðist svo:

Yfirkjörstjórn gerir síðan þegar í stað almenningi kunna listana með auglýsingu í útvarpi og Lögbirtingablaði og auk þess framboðslista í Reykjavík í dagblöðum eða vikublöðum í viðkomandi kjördæmi á þann hátt, að greindur sé bókstafur hvers lista, fyrir hvaða stjórnmalaflokk hann er í kjöri, að hann sé utan flokka, ef því er að skipta, og svo nöfn frambjóðenda á hverjum lista í rétttri röð.

18. 47. gr. orðist svo:

Skipstjórar þeir, sem eru kjörstjórar við atkvæðagreiðslu utan kjörfunda samkvæmt 13. gr., skulu gæta þess, að til séu í skipinu fyrir hverjar alþingiskosningar nægar birgðir kjörgagna til utankjörfundaratkvæðagreiðslu.

Í híbýlum skipshafnarinnar í skipinu skal vera að minnsta kosti 1 eintak af bók þeirri, er í 61. gr. getur.

Enn fremur er skylda skipstjóra á íslenskum skipum, þá er fyrirskipaðar eru almennar alþingiskosningar eða uppkosningar, að láta skipshöfnina vita um kjördaginn, jafnskjótt og þeir vita um kosninguna.

19. 51. gr. orðist svo:

Eyðublað undir kjörseðil til atkvæðagreiðslu á kjörfundi skal gera þannig, að hægt sé að prenta listana á það, hvern við annars hlið, og skal ætla um 6 cm breidd hverjum lista, en lengd skal miðuð við fulla löglega tölu framhjóðenda.

20. Við 53. gr.

a. 1. málsl. 2. málsgr. orðist svo:

Prenta skal listana á eyðublaðið, hvern við annars hlið, í röð eftir bókstöfum þeirra.

b. 4.—6. mgr. falli burt.

21. Við 62. gr. bætist ný málsgr., svo hljóðandi:

Sömu heimild til að greiða atkvæði utan kjörfundar hafa þeir, sem samkvæmt læknisvottorði er ráðgert að dveljast muni í sjúkrahúsi á kjördegi, einnig barnshafandi konur, sem ætla má að muni verða hindraðar í að sækja kjörfund á kjördegi.

22. 66. gr. orðist svo:

Áður en kjósanda, sem greiða vill atkvæði utan kjörfundar, eru afhent kjörgögn, skal hann skýra kjörstjóra frá ástæðum til þess, að hann óskar að neyta atkvæðisréttar síns fyrir kjördag, og gera sem nákvæmasta grein fyrir því, hvar hann muni verða staddur á kjördegi. Skal kjörstjóri færa upplýsingar þessar í bók, sem yfirkjörstjórn löggildir í þessu skyni. — Að þessu loknu fær kjósandi afhent tölusett fylgibréf með áföstum kjörseðli, og skal hann síðan aðstoðarlaust, í einrúmi og án þess að nokkur maður sjái, rita atkvæði sitt á kjörseðilinn á þann hátt, er að framan greinir, loka honum síðan, þannig að það verði innan á, er hann hefur skrifað á seðilinn, og líma hann vandlega aftur.

Kjörstjóri útfyllir því næst vottorð á fylgibréfinu, og kjósandi undirskrifar það, en kjörseðilinn má ekki undirskrifa eða einkenna á nokkurn hátt né losa hann frá fylgibréfinu.

Því næst útfyllir og undirskrifar kjörstjórinn vottorð á fylgibréfinu um, að kjörseðillinn sé útfylltur í einrúmi og án aðstoðar. Einnig ritar hann á stofn kjörblaðsins nafn og heimili kjósanda og kjördæmis hans og hvaða dag kosningin fór fram. Hann skal gæta þess vandlega, að stofn, fylgiblað og umslag, sem notað er við kosninguna, sé allt auðkennt sömu tölu.

Loks skulu vitundarvottar rita á fylgibréfið og eins þó að kosið sé hjá sýslumanni eða bæjarfógeta (í Reykjavík borgarfógeta).

Nú vill skipstjóri sjálfur greiða atkvæði utan kjörfundar og getur ekki náð til annars kjörstjóra, og skal þá atkvæðagreiðsla hans vottuð af þeim, er í hans stað gengur á skipinu, er hans missir við.

23. 67. gr. orðist svo:

Umboðsmenn framboðslista skulu hafa aðgang að bók þeirri, sem greinir í 1. mgr. 66. gr.

24. Við 71. gr. bætist ný málsgr., svo hljóðandi:

Nægjanlegt er að koma bréfi með utankjörfundaratkvæði í einhverja kjördeild þess kjördæmis, þar sem hlutaðeigandi kjósandi er á kjörskrá, en þegar svo stendur á, að bréfi er komið í aðra kjördeild en þá, þar sem hlutaðeigandi kjósanda hefur borið að kjósa, skal undirkjörstjórn geta þess sérstaklega í kjörbókinni og senda slík bréf aðskilin til yfirkjörstjórnar.

25. 78. gr. orðist svo:

Í kjörfundarstofu svo og annars staðar á kjörstað skal á áberandi stað festa upp kosningaleiðbeiningar, er dómsmálaráðuneytið gefur út í því skyni.

26. 79. gr. orðist svo:

Dómsmálaráðuneytið sendir yfirkjörstjórnnum í tæka tíð nægilega mörg eintök leiðbeininga þeirra, er getur í 78. gr., en yfirkjörstjórnir senda þær aftur undirkjörstjórnnum.

27. 85. gr. orðist svo:
Kjósandi gætir þess, hvernig sem hann kýs, að gera engin merki á kjörseðilinn fram yfir það, sem segir í lögum þessum.
28. 86. gr. orðist svo:
Kjósandi má ekki haggja neitt við listum, sem hann kýs ekki, hvorki strika yfir nöfn á þeim né breyta á þeim nafnaröð.
29. Við 91. gr. 4. málsl. fyrri málsg. falli niður.
30. Við 92. gr. Aftan við greinina bætist:
Sama gildir ef ráðgerð forföll samkv. 2. málsg. 62. gr. reynast ekki fyrir hendi á kjördegi.
31. Við 94. gr. Síðari málsl. falli niður.
32. Við 100. gr. Aftan við orðin „aðalumslagi og kjörbók“ í 4. málsl. bætist: eða afriti úr kjörbók, sem undirritað er af kjörstjórninni og umboðsmönnum lista, ef þeir hafa verið viðstaddir.
33. Við 103. gr. 3. málsg. falli burt.
34. 105. gr. orðist svo:
Atkvæði skal meta ógilt:
1. Ef kjörseðill er auður.
2. Ef ekki verður séð, við hvern lista er merkt, eða ef ekki verður séð með vissu, hvort það, sem stendur á utankjörfundarseðli, getur átt við nokkurn af listum, sem í kjöri eru.
3. Ef merkt er við fleiri listabókstafi en einn, eða tölumerkt nöfn á fleiri listum en einum eða skrifaður fleiri en einn listabókstafur á utankjörfundarseðil.
4. Ef áletrun er á kjörseðli fram yfir það, sem fyrir er mælt, eða annarleg merki, sem ætla má að sett séu af ásettu ráði til að gera seðilinn auðkennilegan, eða ef eitthvað er innan í utankjörfundarseðli, sem ætla má að hafi verið sett þar í því skyni.
5. Ef kjörseðill er annar en kjörstjórn eða kjörstjóri hefur löglega afhent.
35. 106. gr. orðist svo:
Atkvæði skal ekki meta ógilt, þó að gallað sé, ef greinilegt er, hvernig það á að falla, nema augljóslega komi í bága við framangreind ákvæði. Þannig skal taka gilt atkvæði, þó að ekki sé merkt framan við listabókstafinn, en t. d. aftan við hann, þó að kross sé ólögulegur, þó að á utankjörfundarseðli orðið listi fylgi listabókstaf að óþörfu, þó að í stað listabókstafs standi heiti stjórnmalaflokks o. s. frv.
Lista í kjördæmi telst atkvæði, þó að láðst hafi að merkja við listabókstaf, ef nafn eða nöfn á honum eru tölusett eða krossað við nafn, enda séu ekki aðrir gallar á.
36. 107. gr. orðist svo:
Utankjörfundaratkvæði, greitt lista fyrir breytingu á honum samkvæmt 32. gr., skal teljast listanum þannig breyttum.
Sé kosningu frestað samkvæmt 128. gr., má talning atkvæða aldrei fara fram, fyrr en kosningu er hvarvetna lokið.
37. 109. gr. orðist svo:
Í kjördæmi skal telja saman, hve margir hafi kosið hvern lista, og er það atkvæðatala listanna hvers um sig.
Til þess að finna, hve margir frambjóðendur hafa náð kosningu af hverjum lista, skal skrifa atkvæðatölur listanna hverja fyrir neðan sinn bókstaf, þá helming talnanna, þá þriðjung þeirra, þá fjórðung o. s. frv., eftir því, hve marga á að kjósa og hverjum lista getur mest hlotnast, þannig að útkomutölur þessar standi í röð fyrir hvern lista. Síðan skal marka hæstu útkomutölurnar, jafnmargar og kjósa á þingmenn, og fær hver listi jafnmarga þingmenn kosna sem hann á af tölum þessum.

Standi ekki svo mörg nöfn á lista sem honum ber fulltrúar eftir útkomutölum, skal taka þau, sem vantar, af hinum listunum eftir sömu reglu.

38. 110. gr. orðist svo:

Til þess að finna, hverjir frambjóðendur hafa náð kosningu á hverjum lista í kjördæmi skal reikna frambjóðendunum hlutfallstölu á eftirfarandi hátt:

Yfirkjörstjórn telur fyrst saman alla kjörseðla hvers lista, eins og engin breyting hafi verið gerð á listanum, og á efsti frambjóðandi hvers lista jafnháa tölu og seðlarnir eru margir, en hver hinna frambjóðendanna það brot af hinni sömu tölu, að í teljara sé tala þeirra þingmanna og varaþingmanna, sem kjósa á, að fráðreginni tölu þeirra frambjóðenda, sem framar standa á listanum, og í nefnara tala þeirra þingmanna og varaþingmanna, sem kjósa á.

Síðan telur yfirkjörstjórn saman alla þá kjörseðla hvers lista, þar sem kjósendur hafa enga breytingu gert á röð frambjóðenda á listanum, og reiknast þá hverjum frambjóðanda atkvæðahlutfall eftir sömu reglu og í næstu málsgrein hér á undan.

Að lokum tekur yfirkjörstjórn alla þá kjörseðla hvers lista, þar sem kjósendur hafa gert meiri eða minni breytingar við röð frambjóðendanna á listanum, og reiknar tölu hvers frambjóðanda á þessum kjörseðlum eftir framangreindri reglu. Hafi kjósandi aðeins sett tölu við eitt nafnið eða nokkuð af þeim eða strikað yfir nafn eða nöfn, telst hann una við röðina að öðru leyti, og þokast þeir frambjóðendur, sem ekki er merkt við, aðeins til við tilfærslu eða brottfall hinna. Sé strikað yfir nafn frambjóðanda á kjörseðli, telst honum ekkert atkvæði né hluti úr atkvæði á þeim seðli.

Yfirkjörstjórn leggur saman framangreindar tölur hvers frambjóðanda, og er þá fundin hlutfallstala sú, sem segir til um, í hvaða röð frambjóðendur á listanum ná kosningu, fyrstur sá, sem hefur hæsta tölu þannig reiknaða, annar sá, sem hefur næsthæsta tölu, o. s. frv., og svo margir sem listanum ber eftir atkvæðamagni hans. Ef tveir eða fleiri frambjóðendur hafa fengið jafnháa tölu, sker hlutkesti úr á milli þeirra eftir reglum 113. gr.

39. Við 116. gr. 1. málsg. orðist svo:

Yfirkjörstjórnir skulu tafarlaust senda landskjörstjórn skýrslur um atkvæðatölurnar hver úr sínu kjördæmi. Í skýrslunum skal tilgreina, hvaða atkvæðatala hafi fallið á hvern lista fyrir sig, og atkvæðahlutfall hvers frambjóðendanna samkvæmt 110. gr.

40. Við 120. gr. 2. málsg. orðist svo:

Hverjum þingflokki teljast samanlögð atkvæði, greidd framboðslistum flokksins í kjördæmum.

41. 122. gr. orðist svo:

Til þess að finna, hverjir frambjóðendur þingflokks hafa hlotið uppbótarpingsæti sem aðalmenn, skal fara þannig að: Fyrst skal gera flokknum landskjörlista, þannig að rita skal á lista í stafrófsröð nöfn allra frambjóðenda flokksins, er eigi hafa náð kosningu í kjördæmum. Því næst skal skrá við nafn hvers frambjóðanda þann atkvæðafjölda, er sæti því, sem hann skipar á framboðslistanum að kosningu lokinni, ber samkvæmt 109. gr. Ef þá eru á listanum tveir eða fleiri, sem í kjöri hafa verið í sama kjördæmi, skal að svo stöddu nema þá alla burt, nema þann einn fyrir hvert kjördæmi, sem hæsta hefur atkvæðatölu. Því næst skal raða þeim frambjóðendum, sem eftir eru á listanum, þannig, að sá, sem hæsta atkvæðatölu hefur, verði efstur, sá, sem að honum frágengnum hefur atkvæðatölu, er nemur hæstri hundraðstölu gildra kjörseðla í kjördæmi sínu, næstefstur o. s. frv. á víxl.

Nú fær þingflokkur ekki með þessari aðferð þau uppbótarpingsæti, sem honum ber, og skal þá raða á landskjörlista flokksins á nýjan leik, þannig að þeir frambjóðendanna, er næsthæsta hlutu atkvæðatölu af þeim, sem ekki náðu

kosningu í kjördæmum, komi á listann og hljóti þeir síðan uppbótarsæti eftir sömu reglu sem greinir í 1. málsg.

Þeir, sem nú standa efstir á landskjörslista hvers þingflokks, hafa náð kosningu sem landskjörnir þingmenn, svo margir af hverjum landskjörslista sem hlutaðeigandi þingflokki hafa hlotnast uppbótarþingsæti.

42. 123. gr. orðist svo:

Þeir frambjóðendur á landskjörslista, er eigi hljóta uppbótarþingsæti samkvæmt ákvæðum 122. gr., eru eins og til endist varaþingmenn landskjörinna þingmanna af þeim lista, og fer um skipun frambjóðenda í sæti varamanna eftir reglum nefndrar greinar um aðalmenn.

43. 126. gr. orðist svo:

Nú er ágreiningur milli umboðsmanna stjórnmalaflokks, sem þátt hefur tekið í alþingiskosningum, og landskjörstjórnar um felldan úrskurð, og eiga þá umboðsmenn rétt á að fá bókaðan ágreining sinn í gerðabók landskjörstjórnar. Landskjörstjórn sendir dómsmálaráðuneytinu eftirrit af gerðabók sinni um útlutun uppbótarþingsæta svo og skýrslur þær og skilríki frá yfirkjörstjórnnum, sem ágreiningur kann að vera um, en dómsmálaráðuneytið leggur það fyrir Alþingi í þingbyrjun með sömu ummerkjum og það tók við því.

44. Við 127. gr. bætist ný málsg., svo hljóðandi:

Þó að framboðslisti flokks fjölgi við sig atkvæðum við uppkosningu, miðast uppbót flokksins aldrei við hærri atkvæðatölu en honum var reiknuð eftir aðalkosninguna. Flokkur, sem við aðalkosninguna hefur ekki náð þingsæti í kjördæmi, en nær því við uppkosningu, fær ekki við það rétt til uppbótarþingsætis.

45. Við 128. gr. Á eftir 2. málsg. komi ný málsg., svo hljóðandi:

Undirkjörstjórn getur frestað kosningu í kjördeild, eftir að hún er hafin, ef hún telur óviðráðanlegar ástæður eins og óveður hindra það, að kosning geti fram haldið, og allir kjörstjórnarmenn eru sammála um frestunina, enda komi til samþykki yfirkjörstjórnar. Yfirkjörstjórn í Reykjavík tekur ákvörðun um frestun kosninga þar. Hafi kosningu verið frestað, ber að kveðja til kjörfundar að nýju með sama hætti og segir í 1. málsg. þessarar greinar.

46. Við 133. gr. Orðin „og um yfirlýsingu um fylgi við nýja stjórnmalaflokka í 28. gr.“ í lok 1. málsl. falli niður.

Nd.

15. Nefndarálit

[3. mál]

um frv. til laga um kosningar til Alþingis.

Frá meiri hl. stjórnarskrárnefndar.

Nefndin hefur athugað frumvarpið ýtarlega. Átti hún jafnframt fimm sameiginlega fundi með stjórnarskrárnefnd efri deildar. Að sjálfsöögðu bar sérstaklega að íhuga þær breytingar, sem óhjákvæmilega mundi leiða af stjórnarskrárbreytingu þeirri, sem þingið hefur nú til meðferðar. Í frv. var ekki gert ráð fyrir þeim breytingum, sem hlaut að leiða af þeirri breytingu á 31. gr. stjórnarskrárinnar, sem samþykkt var á síðasta þingi og allt bendir til, að nú verði samþykkt, að felld er niður heimild flokka að hafa landslista í kjöri við alþingiskosningar. Mjög víða þarf að leiðrétta frv. af þessum sökum. Var um það fullt samkomulag innan stjórnarskrárnefndanna.

Enn fremur voru ýmis eldri ákvæði kosningalaganna, sem fullt samkomulag var um að leiðrétta.

Stjórnarskrárnefnd stendur einróma að slíkum breytingartillögum, sem fluttar eru á sérstöku þingskjali.

Hins vegar hefur orðið ágreiningur innan nefndarinnar um afstöðu til frumvarpsins í heild, sem leiðir af ágreiningi þingflokka um kjördæmabreytinguna, sem tekin er upp í 5. gr. frumvarpsins.

Tveir nefndarmanna, Gísli G og PÞ, munu því skila sérstöku nefndarálini.

Undirritaður meiri hl. nefndarinnar leggur til, að frv. verði samþykkt með þeim breytingartillögum, sem áður er vísað til, en nefndarmenn hafa þó óbundnar hendur um einstakar breytingartillögur og áskilja sér jafnframt rétt til að flytja eða fylgja öðrum breytingartillögum.

Alþingi, 5. ágúst 1959.

Jóhann Hafstein, Einar Olgeirsson, Magnús Jónsson.
form., frsm. fundaskr.
Steindór Steindórsson. Þorvaldur Garðar Kristjánsson.

Sp. 16. Tillaga til þingsályktunar [11. mál]

um niðurgreiðslu á landbúnaðarvörum.

Flm.: Ásgeir Bjarnason, Ágúst Þorvaldsson, Vilhjálmur Hjálmarsson,
Páll Zóphóníasson.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að auka ekki niðurgreiðslur á aðalframleiðsluvörum landbúnaðarins nema hafa áður haft um það samráð við framleiðsluráð landbúnaðarins og taka fullt tillit til tillagna þess.

Greinargerð.

Tillaga þessi til þingsályktunar er fram borin vegna þeirrar hættu, sem flutningsmönnum sýnist vera fyrir hendi, ef niðurgreiðslur væru auknar frá því, sem nú er á landbúnaðarvörum. Eins og nú er komið þróun þessara niðurgreiðslumála, þá er útsöluverð helztu landbúnaðarvara komið niður fyrir framleiðsluverð, t. d. á mjólk um 84 aura á mjólkurlitra og á dílkakjöti um rúmar 4 kr. á kg, miðað við heildsöluverð. Eru vörur þessar nú þegar orðnar framleiðendum almennt dýrari til neyzlu en öðrum landsmönnum, og hinar miklu niðurgreiðslur hafa því skert tekjur bænda frá því, sem var gert ráð fyrir við verðlagningu á s. l. hausti. Þá hefur þessi þróun valdið stórfelldu misræmi á útsöluverði hinna ýmsu tegunda landbúnaðarvara. Það verður að teljast frá sjónarmiði framleiðenda mjög varhugavert, hve langt er gengið í tiltölulega einhliða niðurgreiðslum á landbúnaðarvörum, er orðið getur landbúnaðinum hættulegt siðar, þegar að því kemur, að dregið yrði úr þeim að meira eða minna leyti, og þá torveldað söluna innanlands.

Þegar niðurgreiðslur voru stórkostlega auknar á s. l. vetri, voru þær m. a. rökstuddar með því, að neyzla niðurgreiðsluvaranna mundi mjög aukast. Allt bendir hins vegar til þess nú, að svo hafi ekki orðið.

Stjórn Stéttarsambands bænda og framleiðsluráð landbúnaðarins eru fulltrúar bænda í þessum málum, og fer þingsályktunartillaga þessi fram á, að ríkisstjórnin geri ekkert í verðlagsmálum landbúnaðarins öðruvísi en að taka fullt tillit til vilja þessara aðila.

Nd.**17. Nefndarálit****[3. mál]**

um frv. til laga um kosningar til Alþingis.

Frá minni hl. stjórnarskrárnefndar.

Í frv. þessu eru mörg ákvæði, sem eru afleiðing af stjórnarskrárbreytingu þeirri, er nú liggur fyrir Alþingi. Til dæmis eru ákvæði 5. gr. frv. samhljóða ákvæðum stjórnarskrárfrv. um hina nýju kjördæmaskipun, sem þrír þingflokkar vilja lögleiða. Við erum andvígir þeirri breytingu og getum ekki samþykkt þau ákvæði þessa frv., sem þar að lúta.

En jafnframt leggur nefndin til, að gerðar verði ýmsar leiðréttingar á frv. og breytingar á gildandi kosningalögum, sem standa ekki í sambandi við stjórnarskrárbreytinguna, og eru þær að okkar dómi réttmætar. Við styðjum því breytingartillögur, sem nefndin flytur við frv., en mælum ekki með samþykkt þess. Við áskiljum okkur rétt til að flytja sérstakar brtt. við frv. og fylgja brtt., sem fram kunna að koma.

Alþingi, 5. ágúst 1959.

Páll Þorsteinsson, Gísli Guðmundsson.
frsm.**Nd.****18. Breytingartillögur****[3. mál]**

við brtt. á þskj. 14 [Kosningar til Alþingis].

Frá stjórnarskrárnefnd.

1. Á eftir 32. tölulið komi nýr töluliður, svo hljóðandi:
Aftan við 102. gr. bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:
Sé kosningu frestað samkvæmt 128. grein, má talning atkvæða aldrei fara fram, fyrr en kosningu er hvarvetna lokið.
2. Önnur efnismálgrein 36. töluliðar falli niður.

Nd.**19. Breytingartillaga****[3. mál]**

við brtt. á þskj. 14 [Kosningar til Alþingis].

Frá stjórnarskrárnefnd.

Við 17. brtt. Orðin „síðan“ og „framboðslista í Reykjavík“ falli niður.

Nd.**20. Frumvarp til laga****[3. mál]**

um kosningar til Alþingis.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

I. KAFLI**Kosningarréttur og kjörgengi.****1. gr.**

Kosningarrétt við kosningar til Alþingis eiga allir, karlar og konur, sem

1. eru 21 árs eða eldri, þegar kosning fer fram;
2. eiga ríkisborgararétt hér á landi;
3. hafa verið búsettir hér á landi síðustu 5 árin áður en kosning fer fram;
4. hafa óflekkað mannorð og
5. eru fjárráðir.

2. gr.

Enginn telst hafa óflekkað mannorð, sem er sekur eftir dómi um verk, sem er svívirðilegt að almenningsáliti, nema hann hafi fengið uppreist æru sinnar.

3. gr.

Maður telst fjárráður, þó að bú hans sé undir gjaldþrotaskiptum.

4. gr.

Kjörgengur við kosningar til Alþingis er hver sá karl eða kona, sem kosningarrétt á samkvæmt 1. gr., nema þeir dómendur, sem ekki hafa umboðsstörf á hendi.

II. KAFLI**Kjördæmi.****5. gr.**

Kjósendur neyta kosningarréttar síns í sérstökum kjördæmum eftir þeim reglum og með þeim skilyrðum, er lög þessi setja, og er landinu skipt í kjördæmi, sem hér segir:

- A. Kjördæmi, þar sem kosnir eru hlutbundinni kosningu fimm alþingismenn og varamenn þeirra í hverju kjördæmi:
 1. Vesturlandskjördæmi: Borgarfjarðarsýsla, Akraneskaupstaður, Mýrasýsla, Snæfellsnes- og Hnappadalssýsla og Dalasýsla.
 2. Vestfjarðakjördæmi: Barðastrandarsýsla, Vestur-Ísafjarðarsýsla, Ísafjarðarkaupstaður, Norður-Ísafjarðarsýsla, Strandasýsla.
 3. Norðurlandskjördæmi vestra: Vestur-Húnavatnssýsla, Austur-Húnavatns-sýsla, Skagafjarðarsýsla, Sauðárkrókskaupstaður og Siglufjarðarkaupstaður.
 4. Austurlandskjördæmi: Norður-Múlasýsla, Seyðisfjarðarkaupstaður, Suður-Múlasýsla, Neskaupstaður og Austur-Skaftafellssýsla.
 5. Reykjaneskjördæmi: Gullbringu- og Kjósarsýsla, Hafnarfjarðarkaupstaður, Keflavíkurkaupstaður og Kópavogskaupstaður.
- B. Kjördæmi, þar sem kosnir eru hlutbundinni kosningu sex alþingismenn og varamenn þeirra í hvoru kjördæmi:
 1. Norðurlandskjördæmi eystra: Eyjafjarðarsýsla, Akureyrarkaupstaður, Ólafsfjarðarkaupstaður, Suður-Þingeyjarsýsla, Húsavíkurkaupstaður og Norður-Þingeyjarsýsla.

Alþt. 1959. A. (79. löggjafarþing).

2. Suðurlandskjördæmi: Vestur-Skaftafellssýsla, Vestmannaeyjakaupstaður, Rangárvallasýsla og Árnessýsla.
- C. Reykjavíkurborg er sérstakt kjördæmi, þar sem kosnir eru hlutbundinni kosningu tólf alþingismenn og varamenn þeirra.

III. KAFLI

Kjördeildir.

6. gr.

Hverju kjördæmi skal skipt í kjördeildir, og er hver hreppur eða kaupstaður ein kjördeild, nema honum hafi verið skipt í fleiri kjördeildir.

Heimilt er bæjarstjórn og hreppsnefnd með samþykki yfirkjörstjórnar að skipta kaupstað eða hreppi í kjördeildir. Hreppum má þó ekki skipta í fleiri kjördeildir en fjórar.

Í hreppum, þar sem kjördeildir eru færri en fjórar, eiga 15 kjósendur, sem búsettir eru innan sama hreppshluta, rétt á, að hann verði gerður að sérstakri kjördeild, ef þeir krefjast þess, áður en kjörskrá hefur verið lögð fram, enda sé þessi hluti hrepps afskekktur og erfitt um kjörsókn þaðan að álitu yfirkjörstjórnar.

Kjördeildir skal að jafnaði kenna við kjörstaði í sveitum, en tölusetja þær til aðgreiningar í kaupstöðum.

IV. KAFLI

Kjörstjórnir og kjörstjórar utan kjörfunda.

7. gr.

Kjörstjórnir við alþingiskosningar skulu vera þrennar:

1. Landskjörstjórn.
2. Yfirkjörstjórnir.
3. Undirkjörstjórnir.

8. gr.

Sameinað Alþingi kýs eftir hverjar almennar alþingiskosningar fimm manna landskjörstjórn hlutbundnum kosningum og jafnmarga til vara. Landskjörstjórn velur sér sjálf oddvita og skiptir að öðru leyti með sér verkum.

9. gr.

Í hverju kjördæmi er yfirkjörstjórn, og skipa hana þrír menn.

Í kjördæmum öðrum en Reykjavík skipa yfirkjörstjórn þrír sýslumenn eða bæjarfógetar, sem elztir eru að embættisaldri og búsettir eru í kjördæminu. Oddviti yfirkjörstjórnar skal sá aðalkjörstjórnarmaður vera, sem elstur er að árum.

Í Reykjavík skipa borgardómari, borgarfógeti og sakadómari yfirkjörstjórn, og er borgarfógeti oddviti hennar.

Ráðherra skipar varamenn yfirkjörstjórnarmanna. Taka þeir sæti í þeirri röð, er getur í skipun ráðherra.

10. gr.

Í hverri kjördeild hrepps eða kaupstaðar skal vera undirkjörstjórn, skipuð 3 mönnum, er hreppsnefnd eða bæjarstjórn, sem í hlut á, kýs til eins árs úr hópi kjósenda hreppsins eða kaupstaðarins og jafnmarga til vara. Hlutfallskosningu skal viðhafa, ef hreppsnefndarmaður eða bæjarfulltrúi krefst þess. Hreppstjóri skal þó jafnan vera formaður kjörstjórnar þess hrepps eða kjördeildar, sem hann er búsettur í. Annars velur kjörstjórn sér oddvita og skiptir að öðru leyti með sér verkum.

Í kaupstöðum, þar sem kjördeildir eru fleiri en ein, skipar yfirkjörstjórn umboðsmenn til þess að hafa með höndum yfirstjórn undirkjörstjórna á hverjum kjörstað, að svo miklu leyti sem hún getur ekki sjálf komið við yfirstjórn

þeirra á kjörstöðunum. Yfirkjörstjórnir skulu jafnan vera reiðubúnar til þess að mæta fyrirvaralaust á fundi á kjördegi til ákvarðana og úrskurða í sambandi við kosninguna, ef með þarf.

11. gr.

Sá, sem á sæti í yfirkjörstjórn eða undirkjörstjórn, skal víkja sæti, ef hann er í kjöri til Alþingis. Sá, sem á sæti í landskjörstjórn, skal víkja sæti, þegar úthlutað er uppþótarþingsætum, ef hann getur sjálfur komið til greina við skipun í uppþótarþingsæti.

12. gr.

Varamenn taka sæti í landskjörstjórn og undirkjörstjórn í forföllum aðalmanna eftir venjulegum reglum, þegar hlutfallskosningar eru viðhafðar, en annars eftir þeirri röð, sem þeir eru kosnir. Ef einhver kjörstjórn verður ekki á þennan hátt fullskipuð, kveður hún sjálf til þann eða þá, sem þarf til þess, að talan sé fyllt.

Það er borgaraleg skylda að taka við kosningu í kjörstjórn.

13. gr.

Kjörstjórar við atkvæðagreiðslu utan kjörfunda samkvæmt lögum þessum eru sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti), fulltrúar þeirra, sendiherrar og sendifulltrúar, sendiráðsritarar og attachés, útsendir aðalræðismenn, útsendir ræðismenn og vararæðismenn Íslands erlendis svo og kjörræðismenn, ef þeir eru íslenzkir ríkisborgarar eða af íslenzku þjóðerni og mæla á íslenzka tungu, hreppstjórar og skipstjórar á íslenzkum skipum í millilandasiglingum og á fjarlægum miðum. Nú eru sýslumaður og hreppstjóri búsettir á sama stað, og skal þá sýslumaður vera kjörstjóri.

Ef kjörstjórar eru í framboði, skulu þeir víkja sæti og varamenn gegna störfum þeirra, og ekki má utankjörfundarkosning fara fram á heimili frambjóðanda.

V. KAFLI

Kjörskrár.

14. gr.

Sveitarstjórnir annast um, að gerðar séu kjörskrár til alþingiskosninga, er fram eiga að fara, og skal samningu skráa vera lokið svo tímanlega, að þær verði lagðar fram svo sem fyrir er mælt í 19. gr.

15. gr.

Á kjörskrá skal taka:

1. Þá, sem fullnægja öllum skilyrðum 1. gr. laga þessara og voru heimilisfastir í sveitarfélaginu 1. desember næst á undan þeim tíma, er kjörskrár skulu fram lagðar samkvæmt 1. málsg. 19. gr.
2. Þá, sem skortir það eitt á að fullnægja skilyrðum 1. töluliðs þessarar málsg., að þeir hafa ekki fyllt 21 árs aldur eða 5 ára búsetu í landinu, ef þeir ná að fullnægja þeim skilyrðum fyrir lok þess árs, er kosningar fara fram.

Um þann, sem settur er á kjörskrá og hefur ekki fullnægt skilyrðunum um aldur eða 5 ára búsetu í landinu, skal þess getið í athugasemd við nafn hans á kjörskránni, hvaða mánaðardag hann hefur náð að fullnægja öllu þessu, og skal rita framan við mánaðardaginn: Fær atkvæðisrétt.

Nöfn þeirra, sem standa á kjörskrá með slíkum athugasemdum, skal undirstrika eða auðkenna greinilega á annan hátt.

16. gr.

Kjörskrá skal rita á eyðublöð, er dómsmálaráðuneytið lætur í té, og skal farið nákvæmlega eftir þeim leiðbeiningum, sem ráðuneytið lætur skrá á þau.

Þegar kjörskrá hefur verið samin, skal oddviti í hreppnum undirrita hana og

að minnsta kosti einn maður annar úr hreppsnefndinni með honum, en í kaupstöðum borgarstjóri eða bæjarstjóri.

17. gr.

Nú hefur kjörskrá ekki verið samin eða lögð fram í tæka tíð eða um það hefur ekki verið fylgt ákvæðum laga þessara, og skal þá sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík borgarfógeti), jafnskjótt sem hann fær vitneskju um það, gera nauðsynlegar ráðstafanir til, að kjörskrá verði tafarlaust samin og leiðrétt það, sem skort hefur á, að færi lögum samkvæmt.

18. gr.

Frá því að kjörskrá hefur verið samin og þangað til hún hefur verið lögð fram samkvæmt 19. gr., skal almenningur eiga aðgang að staðfestu eftirriti af henni hjá oddvita hreppsnefndar eða í skrifstofu borgar- eða bæjarstjóra. Skriflegar aðfinnslur við kjörskrána, sem koma fram á þessum tíma, skal taka til meðferðar, er kjörskrá hefur legið frammi samkvæmt 19. gr., og á þann hátt, sem fyrir er mælt um aðrar kjörskrárkærur í 20. og 21. gr.

19. gr.

Tveimur mánuðum fyrir kjördag skal leggja kjörskrá fram til sýnis á hentugum stað, einum eða fleirum, í hverri kjördeild utan kaupstaða. Kjörskrá skal jafnan liggja frammi að minnsta kosti á einum stað í hverjum kaupstað eða kaupsýslu.

Fjörtán dögum áður en kjörskrá er lögð fram skal auglýsa, hvar það verður gert, og á þann hátt á hverjum stað, sem venja er þar að birta opinberar auglýsingar. Þegar auglýst er í blöðum um þetta innan kaupstaða, nægir þó þriggja daga frestur. Heimilt er ráðherra að stytta frest þennan eða fella hann alveg niður.

Kjörskrá skal liggja frammi frá dagmálum til miðnætis dag hvern næstu fjórar vikur, eftir að hún var lögð fram. Staðfest eftirrit af kjörskrá má hafa til að leggja fram.

20. gr.

Þegar 3 vikur eru til kjördags, skal hver sá, sem kæra vill, að einhvern vanti á kjörskrá eða sé ofaukið þar, hafa afhent oddvita hreppsnefndar eða borgar- eða bæjarstjóra kærna sína með þeim rökum og gögnum, sem hann vill fram færa til stuðnings máli sínu. Sé kærnan um það, að einhver sé á skrá tekinn, sem ekki hafi rétt til að standa þar, skal oddviti hreppsnefndar eða borgarstjóri eða bæjarstjóri innan 3 daga gagnert senda þeim, sem yfir er kært, eftirrit af kærnunni.

21. gr.

Aðfinnslum þeim við kjörskrána, sem þannig eru fram komnar, sbr. 18. og 20. gr., skal hlutaðeigandi hreppsnefnd eða bæjarstjórn skera úr á opinberum fundi, sem haldinn sé eigi síðar en 2 vikum fyrir kjördag. Til þess fundar skulu með 3 daga fyrirvara kvaddir bæði þeir, sem fram hafa komið með aðfinnslurnar, og þeir, sem mælt er á móti, eða umboðsmenn þeirra. Samkvæmt þeim skjölum, sem aðilar málsins leggja fram, og framburði vitna, sem þeir leiða, skal leggja úrskurð á ágreininginn og rita hann með fáum orðum í gerðabók hreppsnefndar eða bæjarstjórnar.

Þegar búið er að leiðrétta og bæta við kjörskrána samkvæmt þessu, skal öll hreppsnefndin eða bæjarstjórnin rita nafn sitt undir hana. Eftir þetta verður engin breyting gerð á kjörskránni, nema dómur sé á undan genginn.

22. gr.

Kjörskrá skal samin í tveim eintökum, og skal annað eintakið sent oddvita yfirkjörstjórnar þeirrar, er í hlut á, jafnskjótt sem kjörskráin er endanlega undirrituð, en 2 mánuðum fyrir kjördag skal tilkynna honum tölu þeirra, sem á kjörskrá verða, eftir því sem næst verður komið.

23. gr.

Nú eru fyrirskipaðar kosningar til Alþingis með svo stuttum fyrirvara, að ekki er unnt að láta kjörskrá liggja jafnlengi frammi eða veita þá fresti og fyrirvara, sem hér er gert ráð fyrir, og má þá stytta þetta allt hlutfallslega eftir nánari fyrir-mælum ráðherra í auglýsingu um kosningarnar.

Ráðherra er og heimilt að stytta alla fresti, eftir því sem nauðsynlegt kann að vera, þegar gera þarf ráðstafanir út af vanrækslu hreppsnefndar eða bæjarstjórnar um samning kjörskrár, sbr. 17. gr.

24. gr.

Sá, sem er óánægður með úrskurð bæjarstjórnar eða hreppsnefndar út af kæru hans yfir kjörskrá, á kröfu til, að sér verði fengið eftirrit af úrskurðinum ókeypis, og getur hann sótt málið fyrir dómi. Á sama hátt getur sá, sem vegna fjarvistar eða af öðrum ástæðum hefur ekki átt kost á að koma fram með kæru út af kjörskrá, áður en kærufrestur er liðinn, sótt málið fyrir dómi, hvort sem málið varðar hann sjálfan eða ekki. Máli út af þessu skal dómara skylt að hraða svo, að því verði lokið fyrir kjördag, ef unnt er. Skal dómari skipa mann fyrir hönd þeirrar bæjarstjórnar eða hreppsnefndar, sem stefnt er. Falli dómur þannig, að kjörskrá beri að breyta, skal fullnægja dóminum þegar er sækjandi málsins leggur fram eftirrit af honum, og frestar áfrýjun ekki fullnægingu dómsins.

Dómsgjöld skal engin greiða í málum þessum.

25. gr.

Allar kosningar til Alþingis skulu fara fram samkvæmt gildandi kjörskrá. Ekki má kjósandi greiða atkvæði nema í einu kjördæmi eða einni kjördeild við sömu kosningu til Alþingis. Ef maður er á kjörskrá í fleiri kjördæmum en einu eða fleiri kjördeildum en einni, ræður hann sjálfur, hvar hann neytir kosningarréttar síns.

Sá, sem stendur á kjörskrá með athugasemd við nafn sitt (sbr. 15. gr.), skal hafa rétt til að greiða atkvæði, ef hann samkvæmt athugasemdinni hefur öðlazzt atkvæðisrétt á kjördegi, en annars ekki.

VI. KAFLI

Framboð.

26. gr.

Þegar alþingiskosningar eiga að fara fram, skulu öll framboð tilkynnt skriflega yfirkjörstjórn þeirri, sem í hlut á, eigi síðar en 4 vikum og 3 dögum fyrir kjördag.

Gæta skal þess um öll framboð að tilgreina skýrlega fullt nafn frambjóðanda, stöðu og heimili, til þess að enginn vafi geti leikið á því, hverjir í kjöri eru.

27. gr.

Framboðslista í kjördæmi skal fylgja skrifleg yfirlýsing allra þeirra, sem á listanum eru, að þeir hafi leyft að setja nöfn sín á listann, svo og skrifleg yfirlýsing um stuðning við listann frá eigi færri en 100 og eigi fleiri en 200 kjósendum í Reykjavík og eigi færri en 50 og eigi fleiri en 100 í öðrum kjördæmum.

Framboðslista skal fylgja skrifleg yfirlýsing meðmælenda listans um það, fyrir hvern stjórnmalaflokk listinn sé boðinn fram. Ef yfirlýsingu þessa vantar, telst listi utan flokka.

28. gr.

Við hinar sömu alþingiskosningar má enginn bjóða sig fram á fleiri framboðslistum en einum.

29. gr.

Nú berst yfirkjörstjórn listi, er nafn manns stendur á, án þess að skriflegt leyfi hans fylgi, eða maður hefur skriflega leyft nafn sitt á fleiri listum en einum, og skal þá yfirkjörstjórn nema það nafn burt af listanum eða listunum.

30. gr.

Á framboðslista í kjördæmi skulu að jafnaði vera tvöfalt fleiri nöfn framhjóðenda en kjósa á þingmenn í hvert skipti, en aldrei fleiri. Nú berst yfirkjörstjórn listi með fleiri nöfnum en tilskilið er, og skal þá nema burt af listanum öftustu nöfnin, sem fram yfir eru tilskilda tölu.

31. gr.

Það er ekki nauðsynlegt, að kjörgengi framhjóðenda sé sannað fyrir yfirkjörstjórn eða landskjörstjórn, en Alþingi úrskurðar um kjörgengi þeirra, sem kosnir eru, jafnframt því sem það úrskurðar um, hvort nýkosnir þingmenn séu að öðru leyti löglega framboðnir og kosnir.

32. gr.

Nú deyr frambjóðandi, áður en kosning fer fram, en eftir að framboðsfrestur er liðinn eða á næstu þremur sólarhringum, áður en framboðsfrestur er liðinn, og má þá innan viku, ef fullur helmingur meðmælenda listans krefst þess, setja annan mann í stað hins látna á listann, enda sé fullnægt öðrum almennum skilyrðum um framboðið.

VII. KAFLI

Umboðsmenn.

33. gr.

Hverjum framboðslista skal fylgja til yfirkjörstjórnar skrifleg tilkynning frá framhjóðendum listans um það, hverjir tveir menn séu umboðsmenn listans. Ef umboðsmenn listans eru ekki tilgreindir eða nauðsynjar hamlar umboðsmanni, eru þeir, sem fremstir standa framhjóðenda á listanum, réttir umboðsmenn hans. Þessir umboðsmenn gæta réttar lista þeirra, sem þeir eru fyrir, við skoðun og úrskurðun listanna. Þeir gefa þær upplýsingar um listana, er yfirkjörstjórn óskar. Þeim er heimilt að vera viðstaddir eða gefa öðrum umboð til að vera viðstaddir kosningar á hinum einstöku kjörstöðum og talningu atkvæða. Skyldir eru umboðsmenn að hlíta þeim fundarreglum, sem kjörstjórnir setja.

34. gr.

Stjórnmalaflokkur, sem þátt tekur í alþingiskosningum, á rétt á að hafa tvo umboðsmenn viðstadda, er úthlutun uppþótarþingsæta fer fram, til þess að gæta þar réttar flokksins.

VIII. KAFLI

Kosningaundirbúningur.

35. gr.

Allar kjörstjórnir skulu halda gerðabækur og bóka gerðir sínar.

Landskjörstjórn bókar um viðtöku kjörgagna, samtölu atkvæða hinna einstöku stjórnmalaflokka og úthlutun uppþótarþingsæta o. s. frv., yfirkjörstjórnir um viðtöku framboða, útsending og viðtöku kjörseðla og bréfa, hvers konar úrskurði, talningu atkvæða, úrslit kosninga og annað þess háttar, undirkjörstjórnir um allt, sem fyrir er mælt í lögum þessum eða skiptir máli um kosningaathöfnina.

Dómsmálaráðuneytið lætur í té og löggildir gerðabækur landskjörstjórnar og yfirkjörstjórna, en yfirkjörstjórnir láta í té og löggilda gerðabækur undirkjörstjórna. Dómsmálaráðuneytið lætur kjörstjórnnum í té embættisinsigli.

36. gr.

Dómsmálaráðuneytið heldur bók yfir utankjörfundarkjörgögn og bókar, hve mörg kjörblöð með umslögum það sendir hverjum kjörstjóra utan kjörfunda, sbr. 13. gr., og tölusetningu þeirra (sbr. 44. gr.).

Sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfélagi) halda sams konar bækur og færa til bókar á sama hátt utankjörfundarkjörgögn þau, er þeir láta frá sér til hreppstjóra og skipstjóra.

37. gr.

Yfirkjörstjórn skal tilkynna dómsmálaráðuneytinu væntanlega tölu kjósenda í kjördæmi sínu, jafnskjótt sem henni hefur borizt áætlun um það (sbr. 22. gr.), og eigi síðar en 6 vikum fyrir kjördag.

38. gr.

Þegar frestur sá er liðinn, sem ákveðinn er um framboð, heldur yfirkjörstjórn fund á næsta virkum degi, og skal umboðsmönnum framboðslista veittur kostur á að vera viðstaddir. Finnist þá gallar á framboðslista, skal hlutaðeigandi umboðsmönnum gefinn kostur á að leiðrétta þá, og má veita frest í því skyni, eftir því sem tími og atvik leyfa. Séu gallar, sem yfirkjörstjórn hefur bent á, ekki leiðréttir innan tilsetts frests, kveður hún upp úrskurð um það, hvort listi skuli fyrir það ógildur teljast. Verði ágreiningur innan yfirkjörstjórnar um úrskurð, ræður afl atkvæða úrslitum.

39. gr.

Nú er framboðslisti úrskurðaður ógildur, og skal þá eftirrit af úrskurði þá þegar afhent hlutaðeigandi umboðsmanni eða umboðsmönnum ásamt eftirriti af lista þeim, sem rækur er ger.

40. gr.

Er yfirkjörstjórn hefur lagt úrskurð á framboðslista, merkir hún lista hinna eldri stjórnmalaflokka sama bókstaf og þeir höfðu síðast og lista nýrra stjórnmalaflokka í áframhaldandi stafrófsröð eftir röð, er heiti þeirra stjórnmalaflokka verður í, er þeim er raðað í stafrófsröð.

Landskjörstjórn skal sjá um, að samræmi sé í merkingu framboðslista milli kjördæma, þannig að sami stjórnmalaflokkur hafi alls staðar sama listabókstaf.

41. gr.

Nú eru fleiri en einn listi boðnir fram fyrir sama stjórnmalaflokk í kjördæmi, og skal þá merkja þá: A, AA, B, BB, C, CC, o. s. frv. Listi, sem boðinn er fram utan flokka, er merktur bókstaf í áframhaldandi stafrófsröð á eftir flokkslistum.

42. gr.

Yfirkjörstjórn gerir þegar í stað almenningi kunna listana með auglýsingu í útvarpi og Lögbirtingablaði og auk þess í dagblöðum eða vikublöðum í viðkomandi kjördæmi á þann hátt, að greindur sé bókstafur hvers lista, fyrir hvaða stjórnmalaflokk hann er í kjöri, að hann sé utan flokka, ef því er að skipta, og svo nöfn frambjóðenda á hverjum lista í réttari röð.

43. gr.

Ef frambjóðandi hefur dáið og annar boðið sig fram í hans stað samkvæmt heimild og að fullnægðum skilyrðum 32. gr., skal hlutaðeigandi yfirkjörstjórn

tafarlaust tilkynna það dómsmálaráðuneytinu, sem birtir listann þannig breyttan í útvarpinu og tilkynnir það öllum yfirkjörstjórnnum, svo og öllum kjörstjórnunum utan kjörfunda.

44. gr.

Dómsmálaráðuneytið lætur í té kjörseðla þá ásamt fylgibréfum og umslögum, er þar til heyra og notuð verða við atkvæðagreiðslu utan kjörfunda.

Kjörgögn þessi skal dómsmálaráðuneytið afgreiða svo tímanlega, að þau geti verið komin í hendur kjörstjóra utan kjörfunda 4 vikum fyrir kjördag.

45. gr.

Kjörgögn til atkvæðagreiðslu utan kjörfunda skulu vera þannig gerð:

Kjörseðill, fylgibréf og stofn skulu vera samföst á einu kjörblaði, en aðgreind með riflinum. Kjörblöð skulu vera úr haldgóðum pappír, með mismunandi lit við hverjar kosningar, og svo þykkum, að skrift verði ekki greind í gegnum hann, þó að borið sé upp við birtu. Stofn og fylgibréf sama kjörblaðs skulu auðkennd sömu tölu, og öll kjörblöð, sem notuð eru við hverjar almennar kosningar um land allt, tölusett áframhaldandi tölum. Hver 10 kjörblöð skulu vera heft saman. Kjörseðillinn skal vera alveg auður, brotinn í miðju og jaðrar hans límbornir, svo að honum megi loka eins og spjaldbréfi. Jaðrarnir skulu aðgreindir frá sjálfum seðlinum með riflinum, svo að auðvelt sé að rífa þá frá og opna þannig seðilinn. Á fylgibréfinu skulu vera vottorð kjósenda og kjörstjóra. Kjörblað skal vera svipað þessu:

Nr.

.....
(Nafn og föðurnafn kjósenda.)

.....
(Staða, heimili, hreppsnafn eða kaupstaður.)

kaus
(Staður, dagsetning og ár.)

hjá
(Staða.)

.....

Nr.

Ég undirritaður, sem á heima

.....
(Heimili, hreppsnafn eða kaupstaður.)

og vegna fjarveru get ekki sótt kjörfund á kjörstað mínum, legg það undir drengskap minn og mannorð, að ég þvingunarlaust, aðstoðarlaust, í einrúmi og án þess að nokkur maður hafi séð, hef útfyllt viðfestan kjörseðil og límt hann aftur. Á sama hátt lýsi ég því yfir, að ég hef engan annan kjörseðil frá mér sent og hef ekki kosið annars staðar.

.....
(Staður, dagsetning og ár.)

.....
(Undirskrift kjósenda.)

Að
(Fullt nafn kjósenda.)

.....
(Heimili kjósenda.)

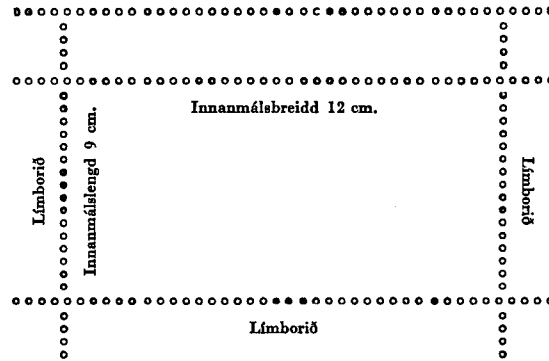
hafi undirskrifað fylgibréfið, sem er rétt dagsett, og að þar umgetinn kjörseðill sé útfylltur aðstoðarlaust og í einrúmi, vottar undirritaður.

Vitundarvottar

(Embættisstimpill nægir ekki.)

.....
(Embættisstaða vottorðsgefanda og heimili.)

.....
(Nafn.)

Umslögín skulu gerð úr þykkum, mislitum pappír, hæfilega stór utan um fylgibréfið og kjörseðilinn, eftir að kjörseðlinum hefur verið lokað og fylgibréfið með honum áföstum einbrotið saman. Þau skulu tölusett sömu tölum og kjörblöðin, og hverju 10 blaða hefti fylgja 10 umslög með sömu tölum.

46. gr.

Sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfélagi) senda nægilegar birgðir utankjörfundarkjörgagna til annarra kjörstjóra, hver í sínu umdæmi, og færa hverja sendingu til bókar samkvæmt 36. gr.

Forðast skal að láta óviðkomandi sjá kjörgögnin.

47. gr.

Skipstjórar þeir, sem eru kjörstjórar við atkvæðagreiðslu utan kjörfunda samkvæmt 13. gr., skulu gæta þess, að til séu í skipinu fyrir hverjar alþingiskosningar nægar birgðir kjörgagna til utankjörfundaratkvæðagreiðslu.

Í húbólum skipshafnarinnar í skipinu skal vera að minnsta kosti 1 eintak af bók þeirri, er í 61. gr. getur.

Enn fremur er skylda skipstjóra á íslenskum skipum, þá er fyrirskipaðar eru almennar alþingiskosningar eða uppkosningar, að láta skipshöfnina vita um kjördaginn, jafnskjótt og þeir vita um kosninguna.

48. gr.

Þá er skipstjóri veitir viðtöku utankjörfundarkjörgögnum, skal hlutaðeigandi sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík borgarfélagi) taka af honum drengskaparyfirlýsingu um, að kosning í skipi hans skuli fara fram samkvæmt fyrirmælum þessara laga og að engir aðrir greiði þar atkvæði en lögskráðir skipverjar.

49. gr.

Dómsmálaráðuneytið lætur í tæka tíð yfirkjörstjórnnum í té eyðublöð undir kjörseðla þá, sem notaðir verða við atkvæðagreiðslu á kjörfundi.

Alþt. 1959. A. (79. löggjafarþing).

50. gr.

Kjörseðlar til atkvæðagreiðslu á kjörfundi skulu vera úr haldgóðum pappír, sem prent eða skrift sést ekki í gegnum. Skipta skal um lit kjörseðla við hverjar alþingiskosningar.

51. gr.

Eyðublað undir kjörseðil til atkvæðagreiðslu á kjörfundi skal gera þannig, að hægt sé að prenta listana á það, hvern við annars hlið, og skal ætla um 6 cm breidd hverjum lista, en lengd skal miðuð við fulla löglega tölu frambjóðenda.

52. gr.

Að liðnum framboðsfresti skulu yfirkjörstjórnir, hver fyrir sitt kjördæmi, láta fullgera kjörseðla þá, sem notaðir verða á kjörfundi, ef kosning á að fara fram í kjördæminu. Við almennar kosningar svo og uppkosningar í sambandi við þær fellur kosning ekki niður, þó að einungis einn listi sé í kjöri.

53. gr.

Kjörseðla, sem notaðir verða á kjörfundi, skal fullgera á þennan hátt:

Prenta skal listana á eyðublaðið, hvern við annars hlið, í röð eftir bókstöfum þeirra. Niður undan bókstaf hvers lista, sem skal vera stór og greinilegur og standa yfir miðjum listanum, skulu vera nöfn frambjóðenda listans í rétttri röð ásamt stöðu og heimili, ef nauðsyn þykir til auðkenningar. Listarnir skulu aðgreindir með feitum langstrikum, og skal að minnsta kosti $\frac{1}{2}$ cm breitt bil vera fyrir framan nöfnin á hverjum lista.

Þess skal getið um hvern lista, fyrir hvern stjórnmálaflokk hann er í kjöri, á þann hátt að prenta með skýru lettri neðan við listabókstafinn, en ofan við nöfnin á listanum: Listiflokksins. Ef listi er boðinn fram utan flokka, skal á sama hátt prenta neðan við listabókstafinn: Listi utan flokka.

54. gr.

Kjörseðlana skal brjóta saman þannig, að óprentaða hliðin snúi út.

Ekki skal fullgera fleiri seðla en þá, sem sendir eru undirkjörstjórnnum, og skal yfirkjörstjórn varast að láta óviðkomandi sjá seðlana, áður en hún sendir þá frá sér.

55. gr.

Tíu dögum eftir að framboðsfrestur er liðinn skulu kjörseðlarnir fullgerðir, og skal yfirkjörstjórnin eins fljótt og verða má afhenda til flutnings á næstu pósthöð sem ábyrgðarsending þá seðla, sem senda skal undirkjörstjórn hverri, nema nauðsynlegt sé að senda hraðboða með þá, en undirkjörstjórn hverri skal senda jafnmarga seðla sem kjósendur eru á kjörskrá í hennar kjördeild og minnst 10% fram yfir.

Seðlarnir skulu sendir í vönduðum umbúðum, er yfirkjörstjórn innsiglar með embættisinnsigli sínu svo vandlega, að eigi sé auðið að opna umbúðirnar og ná út seðlum án þess að brjóta innsiglið.

Seðlum, sem eigi eru afgreiddir til undirkjörstjórnar, gerir yfirkjörstjórn grein fyrir, þegar atkvæði eru talin.

56. gr.

Jafnframt og yfirkjörstjórn sendir undirkjörstjórnnum kjörseðla, skal hún láta hverri sendingu fylgja sterk umslög með áprentaðri utanáskrift til yfirkjörstjórnarinnar. Hverri undirkjörstjórn skulu fengin 6 umslög, og skal á neðra framhorn vera prentað á tvö þeirra: Ónýtir seðlar, á tvö Ágreiningsseðlar og á tvö Afgangsseðlar.

Umslög þessi skulu vera svo stór, að allir seðlar af hverri þessari tegund komist í eitt umslag, en hin umslögin séu til vara. Auk þess skal yfirkjörstjórnin láta fylgja stórt og sterkt umslag með áprentaðri utanáskrift sinni og á efra framhorni nafn kjördeildarinnar, og skal í það umslag leggja hin umslögin. Yfirkjörstjórn

skal jafnframt senda hverri undirkjörstjórn löggilta kjörbók til afnota við kosninguna, ef hún hefur hana ekki fyrir, og skýrslu um, hver þingmannaefni hafi boðið sig fram.

IX. KAFLI

Kjördagur.

57. gr.

Þá er almennar, reglulegar alþingiskosningar fara fram, skal kjördagur vera hinn sami um land allt, síðasti sunnudagur í júnímánuði.

Bæði er þetta á sér stað og þegar almennar kosningar fara fram eftir þingrof, skulu allar kosningar gilda frá hinum almenna kjördegi, þó að einstöku kosningar hafi ekki fram farið á þeim degi.

Kjörtímabilið er 4 ár.

X. KAFLI

Kjörstaðir. Atkvæðakassar. Handbók kosningalaga.

58. gr.

Kjörstað í hverri kjördeild ákveða hreppsnefndir eða bæjarstjórnir.

Sé þingstaður innan kjördeildar, skal hann að jafnaði vera kjörstaður. Kjörstað skal auglýsa almenningi á undan kjörfundi með nægum fyrirvara, nema hann sé öllum kjósendum innan kjördeildar nægilega kunnur.

59. gr.

Þar, sem kosning fer fram, skal vera herbergi áfast kjörfundarstofunni og svo um búið, að ekki verði í það gengið né séð utan frá, og er herbergið kjörklefi. Sé eigi á slíku völ, má í þess stað tjalda fyrir eitt hornið í kjörfundarstofunni, svo að ekki sjáist þangað inn.

Tjald skal festa fyrir glugga, er vera kynnu á kjörklefanum, svo að ekki verði inn þangað séð að utan, og skal tjaldið ná svo langt út fyrir gluggann, að ekki sé auðið að stinga kjörseðli út að glugganum, svo að hann sjáist að utan. Tjald þetta skal á hæfilega mörgum stöðum fest niður á jöðrum með innsigli undirkjörstjórnar.

Kjörklefar mega vera fleiri en einn. Í hverjum kjörklefa skal vera lítið borð, sem skrifa má við.

60. gr.

Í hverjum hreppi varðveitir hreppstjóri, en í kaupstað bæjarfógeti (í Reykjavík borgarfógeti) atkvæðakassana og poka, sem þeim fylgja, milli kosninga og sér um, að þeir séu til taks í tæka tíð þar, sem þarf að nota þá við kosningar. Skulu kassararnir allir vera með sömu gerð, eigi minni en 31,5 cm að lengd, 21 cm að breidd og 15,7 cm á hæð, með loki á hjörum og góðri læsingu fyrir. Langs eftir miðju lokinu skal vera rifa, er sé 15,7 cm löng að minnsta kosti, en 6,5 mm við að ofan, en víðari að neðan. Kössunum skulu fylgja sterkir strigapokar, saumlausir, hæfilega stórir til að hafa utan um kassana. Dómsmálaráðuneytið lætur í té atkvæðakassa og poka.

Yfirkjörstjórn ber ábyrgð á, að jafnan séu til nægir atkvæðakassar með pokum til afnota í kjördæminu.

61. gr.

Dómsmálaráðuneytið lætur hverri kjördeild í té tvö eintök af lögum þessum, sem það lætur gefa út ásamt stjórnarskránni í handhægri útgáfu með skýringum og leiðbeiningum, ef þurfa þykir.

Formenn undirkjörstjórnna geyma eintök þessi, og skulu þau jafnan vera við höndina á kjörstað, meðan kjörfundur stendur yfir.

XI. KAFLI

Atkvæðagreiðsla utan kjörfundar.

62. gr.

Þeir, sem staddir eru eða gera ráð fyrir að verða staddir utan þess hrepps eða kaupstaðar, þar sem þeir standa á kjörskrá, þá er kosning fer fram, og af þeim ástæðum geta ekki sótt kjörfund, hafa heimild til að greiða atkvæði við kosningar til Alþingis utan kjörfundar eftir þeim reglum, sem settar eru í lögum þessum.

Sömu heimild til að greiða atkvæði undan kjörfundar hafa þeir, sem samkvæmt læknisvottorði er ráðgert að dveljast muni í sjúkrahúsi á kjördegi, einnig barnshafandi konur, sem ætla má að muni verða hindraðar í að sækja kjörfund á kjördegi.

63. gr.

Atkvæðagreiðsla utan kjörfundar er því aðeins gild, að notuð séu hin fyrirskipuðu kjörblöð og umslög og að kosningin fari fram í skrifstofu sýslumanns eða bæjarfógeta (í Reykjavík borgarfógeta), í skrifstofu sendiráðs eða útsends aðalræðismanns, útsends ræðismanns eða vararæðismanns Íslands, eða kjörræðismanns, er uppfyllir skilyrði 13. gr., í skrifstofu eða heimili hreppstjóra eða um borð í islenzku skipi, þar sem skipstjóri hefur fengið afhent kjörgögn samkvæmt 48. gr., enda sé þá kjósandinn skrásettur á skipinu.

64. gr.

Þeir kjósendur, er neyta vilja kosningarréttar síns utan kjörfundar, eiga rétt á að greiða atkvæði, úr því að 4 vikur eða styttri tími er til kjördags, en fari kosning fram fyrir þann tíma, er hún ógild. Atkvæðið telst greitt þann dag, sem fylgibréfið er dagsett.

Enginn má við sömu alþingiskosningar senda frá sér nema einn kjörseðil. Þegar svo stendur á, að frambjóðandi hefur dáið og annar boðið sig fram í hans stað samkvæmt heimild og að fullnægðum skilyrðum 32. gr., má þó kjósandi, sem þegar hefur greitt atkvæði utan kjörfundar, endurtaka kosninguna, og eins þó að hann eigi ekki kost á að heimta þá þegar aftur hið fyrra atkvæði sitt (sbr. 72. gr.) annaðhvort af því, að það sé í fjarlægð eða varðveitt í innsigliðum atkvæðakassa.

65. gr.

Kosning utan kjörfundar fer svo fram, að kjósandi ritar á kjörseðilinn bókstaf þess lista, sem hann vill kjósa, og má hann geta þess, hvernig hann vilji hafa röðina á listanum.

66. gr.

Áður en kjósanda, sem greiða vill atkvæði utan kjörfundar, eru afhent kjörgögn, skal hann skýra kjörstjóra frá ástæðum til þess, að hann óskar að neyta atkvæðisréttar síns fyrir kjördag, og gera sem nákvæmasta grein fyrir því, hvar hann muni verða staddur á kjördegi. Skal kjörstjóri færa upplýsingar þessar í bók, sem yfirkjörstjórn löggildir í þessu skyni. — Að þessu loknu fær kjósandi afhent tölusett fylgibréf með áföstum kjörseðli, og skal hann síðan aðstoðarlaust, í einrúmi og án þess að nokkur maður sjái, rita atkvæði sitt á kjörseðilinn á þann hátt, er að framan greinir, loka honum síðan, þannig að það verði innan á, er hann hefur skrifað á seðilinn, og líma hann vandlega aftur.

Kjörstjóri útfyllir því næst vottorð á fylgibréfinu, og kjósandi undirskrifar það, en kjörseðilinn má ekki undirskrifa eða einkenna á nokkurn hátt né losa hann frá fylgibréfinu.

Því næst útfyllir og undirskrifar kjörstjórinn vottorð á fylgibréfinu um, að kjörseðillinn sé útfylltur í einrúmi og án aðstoðar. Einnig ritar hann á stofn kjörblaðsins nafn og heimili kjósanda og kjördæmis hans og hvaða dag kosningin fór

fram. Hann skal gæta þess vandlega, að stofn, fylgiblað og umslag, sem notað er við kosninguna, sé allt auðkennt sömu tölu.

Loks skulu vitundarvottar rita á fylgibréfið og eins þó að kosið sé hjá sýslumanni eða bæjarfógeta (í Reykjavík borgarfógeta).

Nú vill skipstjóri sjálfur greiða atkvæði utan kjörfundar og getur ekki náð til annars kjörstjóra, og skal þá atkvæðagreiðsla hans voltuð af þeim, er í hans stað gengur á skipinu, er hans missir við.

67. gr.

Umboðsmenn framboðslista skulu hafa aðgang að bók þeirri, sem um getur í 1. mgr. 66. gr.

68. gr.

Þegar gengið hefur verið frá fylgibréfinu samkvæmt ákvæðum 66. gr., skal kjósandinn láta það með kjörseðlinum áföstum í tilheyrandi umslag og loka því vandlega. Síðan skal rita utan á það til hreppstjórans í þeim hreppi eða bæjarfógetans í þeim kaupstað (í Reykjavík borgarfógeta) eða kjörstjórnarinnar í þeirri kjördeild, þar sem kjósandinn telur sig standa á kjörskrá. Síðan innsiglar kjörstjóri umslagið með lakki og þar til gerðu innsigli. Þó gildir sú meðferð ekki um þá atkvæðaseðla, er getur í 2. mgr. 71. gr. Á umslaginu skal þess getið, að í því liggja atkvæðaseðill, og skal kjósandinn undirrita þá yfirlýsingu með nafni sínu og kjördæmi.

Stofn kjörblaðsins geymir kjörstjóri.

69. gr.

Nú ónýttist kjörseðill hjá kjósanda, og má hann fá annan kjörseðil í stað hins. Ónýtta seðilinn ásamt fylgibréfinu skal láta í umslag eins og hina gildu seðla, en á umslagið skal skrá, að í því liggja ónýttur atkvæðaseðill, og skal kjósandinn undirrita þá yfirlýsingu. Umslagið sendist til undirkjörstjórnar ásamt hinum gildu atkvæðum.

Gera skal og athugasemd á stofninn um, að kjörseðillinn hafi ónýtt.

70. gr.

Kjósandi annast sjálfur og kostar sendingu atkvæðisbréfs síns. Kjörstjóra er þó skylt, ef kjósandi óskar þess, að koma bréfinu í póst.

71. gr.

Hreppstjórar og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti) innfæra á sérstaka skrá atkvæðabréf þau, er þeir veita móttöku, í áframhaldandi töluröð. Skal þess getið við hvert bréf, frá hvaða kjósanda það sé, hvenær og af hverjum það hafi verið afhent og hversu það er tölusett. Skulu bréf þessi varðveitt í venjulegum atkvæðakassa, innsigluðum af kjörstjóra ásamt undirkjörstjórn, og er umboðsmönnum lista heimilt að setja á hann innsigli sín.

Þeir kjósendur, sem greiða atkvæði hjá hreppstjóra eða bæjarfógeta (borgarfógeta) í þeim hreppi eða kaupstað, þar sem þeir standa á kjörskrá, og skilja þar eftir bréf með atkvæði sínu, skulu sjálfir láta bréfin í atkvæðakassann.

Skrá þessa ásamt kassanum með bréfunum sendir hreppstjóri eða bæjarfógeti síðan hlutaðeigandi undirkjörstjórn svo tímanlega, að hún sé komin henni í hendur, áður en kjörfundur er settur.

Þau bréf, er koma þar á eftir til kjörstjórnarinnar, en þó áður en atkvæðagreiðslu er lokið, skulu tölusett með áframhaldandi töluröð, án þess þó að innfæraast á skrána, og skal tölu þeirra getið í kjörbókinni.

Nægjanlegt er að koma bréfi með utankjörfundaratkvæði í einhverja kjördeild þess kjördæmis, þar sem hlutaðeigandi kjósandi er á kjörskrá, en þegar svo stendur á, að bréfi er komið í aðra kjördeild en þá, þar sem hlutaðeigandi kjós-

anda hefur borið að kjósa, skal undirkjörstjórn geta þess sérstaklega í kjörbók-inni og senda slík bréf aðskilin til yfirkjörstjórnar.

72. gr.

Kjósandi getur jafnan krafizt þess af hverjum þeim, er varðveitir bréf með atkvæði hans, sé það ekki varðveitt í innsigluðum atkvæðakassa, að hann afhendi sér það, allt þar til atkvæðið hefur verið tekið gilt af undirkjörstjórn.

XII. KAFLI

Atkvæðagreiðsla á kjörfundi.

73. gr.

Kjörfund skal setja á kjörstað eigi síðar en kl. 12 á hádegi, en í kaupstöðum kl. 10 árdegis. Yfirkjörstjórn í kaupstöðum getur þó ákveðið, að kjörfundur skuli hefjast kl. 9 árdegis. Fullskipuð kjörstjórn skal viðstödd, er kjörfundur er settur. Sé hún ekki öll viðstödd, taka varamenn sæti, en séu þeir eigi heldur viðstaddir, kveður sá eða þeir, sem við eru úr kjörstjórninni, valinkunnan mann eða menn af kjósendum til að taka sæti í kjörstjórninni, og halda þeir sæti sínu, unz hinir koma.

Sé kjörfundur settur fyrr en kl. 12 á hádegi, skal það auglýst með þeim fyrirvara og á þann hátt, sem segir í 19. gr., 2. málsg.

74. gr.

Á meðan á kosningarathöfninni stendur, má aldrei nema einn úr kjörstjórninni ganga út í senn, og felur hann öðrum úr kjörstjórninni verk sitt á meðan.

75. gr.

Kjörstjórnin skal sitja við borð í kjörfundarstofunni. Auk umboðsmanna lista (sbr. 33. gr.) má enginn vera inni í kjörfundarstofunni, nema þeir kjósendur, einn á hvern kjörklefa, sem eru að greiða atkvæði.

Athöfnin byrjar með því, að oddviti kjörstjórnar leggur fram seðlaböggul þann, sem hann hefur fengið frá yfirkjörstjórn, og skulu allir, sem við eru, gæta þess vel, hvort innsiglin eru heil eða böggullinn ber þess merki, að hann hafi verið opnaður. Skal þess getið í kjörbókinni, og riti kjörstjórn og umboðsmenn undir. Því næst opnar oddviti böggulinn og telur seðlana, en meðkjörstjórar og umboðsmenn telja líka. Skal þess gætt, hvort tala seðlanna kemur heim við tölu þá, sem tilgreind er í bréfi því, sem yfirkjörstjórn skal láta fylgja hverjum seðlaböggli. Þess skal getið í kjörbókinni, og riti kjörstjórn og umboðsmenn þar undir.

76. gr.

Nú hefur kjörstjórn borizt atkvæðakassi með atkvæðum greiddum utan kjörfundar, og skal þá athuga á sama hátt og að framan segir, hvort innsigli kassans séu heil og ósködduð. Oddviti opnar síðan kassann, og telur kjörstjórnin bréfin og ber þau saman við skrána, sem fylgir (sbr. 71. gr.). Bréfin leggur hún til hliðar og varðveitir þau, meðan atkvæðagreiðsla fer fram, ásamt þeim atkvæðum greiddum utan kjörfundar, er henni kunna að hafa borizt eða berast, meðan á atkvæðagreiðslunni stendur.

77. gr.

Kjörstjórn athugar, hverjir kjósendur, sem standa á kjörskrá, hafa afsalað sér rétti til að greiða atkvæði í kjördeildinni í því skyni að greiða atkvæði í annarri kjördeild (sbr. 82. gr.), og gerir athugasemd um það við nöfn hlutaðeigenda á kjörskránni og þeim afritum af henni, sem notuð eru við atkvæðagreiðsluna.

78. gr.

Í kjörfundarstofu svo og annars staðar á kjörstað skal á áberandi stað festa upp kosningaleiðbeiningar, er dómsmálaráðuneytið gefur út í því skyni.

79. gr.

Dómsmálaráðuneytið sendir yfirkjörstjórnnum í tæka tíð nægilega mörg eintök leiðbeininga þeirra, er getur í 78. gr., en yfirkjörstjórnir senda þær aftur undirkjörstjórnnum.

80. gr.

Kjörstjórn skal, áður en atkvæðagreiðsla hefst, skipa til dyravörzlu 1 mann eða fleiri, sem skiptast á.

Nú segir kjörstjórn dyraverði til, að atkvæðagreiðsla hefjist, og skal dyravörður þá hleypa inn kjósendum, og eigi fleirum í senn en kjörklefar eru margir.

Sé ágreiningur um, í hverri röð kjósendur komist að, skal röðin á kjörskrá ráða, þannig að dyravörður hleypir þeim fyrr inn, sem framar stendur á kjörskrá af þeim, sem gefa sig fram.

81. gr.

Er kjósandi kemur inn í kjörfundarstofuna, gengur hann fyrir oddvita, sem fær honum einn kjörseðil, ef hann á rétt á að greiða atkvæði samkvæmt kjörskránni.

Telji kjörstjórnin vafa á, hver maðurinn sé, er honum kostur ger að fá inn með sér 2 kjósendur, sem kjörstjórnin þekkir, og ef þeir vilja lýsa yfir því, að viðlögðum drengskap sínum, að maðurinn sé sá, er hann kveðst vera, þá er það næg sönnun, en geta skal þess í kjörbókinni. Að því búnu ganga vitni þessi út, en kjósandi verður eftir.

82. gr.

Engum manni, sem á kjörskrá stendur, má kjörstjórnin meina að greiða atkvæði, nema hann samkvæmt athugasemd við nafn hans hafi annaðhvort ekki fengið atkvæðisrétt á kjördegi eða þá að hann hefur afsalað sér atkvæðisrétti í þeirri kjördeild og greitt atkvæði annars staðar.

Engum manni, sem ekki stendur á kjörskrá, má kjörstjórn leyfa að greiða atkvæði, nema hann sanni með vottorði, að nafn hans standi á kjörskrá í annarri kjördeild innan sama kjördæmis og hafi afsalað sér þar kosningarrétti, og sé vottorðið gefið af undirkjörstjórn þeirrar kjördeildar. Undirkjörstjórn eða oddviti undirkjörstjórnar fyrir hennar hönd, sem gefur slíkt vottorð, færir það til bókar í kjörbók undirkjörstjórnar, og fylgja skal það í frumriti til yfirkjörstjórnar kjörbók þeirrar kjördeildar, þar sem það er lagt fram og notað, enda einnig getið um það í kjörbókinni og nafn og heimili kjósanda tilgreint. Vottorð er einnig gilt, sé það undirritað af hreppsnefnd í þeim hreppi, þar sem kjósandi er á kjörskrá, eða oddvita fyrir hennar hönd. Ber oddvita að tilkynna undirkjörstjórn kjördeildar fyrir kjördag, hvaða kjósendum í kjördeildinni hreppsnefnd hafi gefið vottorð.

83. gr.

Þá er kjósandi hefur tekið við kjörseðlinum, sem oddviti afhendir honum, fer kjósandi með hann inn í kjörklefann og að borði því, er þar stendur. Á borðinu skulu vera ekki færri en 2 venjuleg dökk ritblý, er kjörstjórn lætur í té og sér um, að jafnan séu nægilega vel ydd.

84. gr.

Kjósandi greiðir atkvæði á þann hátt, að hann markar með ritblýi kross á kjörseðilinn fyrir framan bókstaf þess lista, sem hann vill kjósa af þeim, sem í kjöri eru.

Vilji kjósandi breyta nafnaröð á lista þeim, er hann kys, setur hann tölustafinn 1 fyrir framan það nafn, er hann vill hafa efst, töluna 2 fyrir framan það nafn,

sem hann vill hafa annað í röðinni, töluna 3 fyrir framan það nafn, sem hann vill hafa það þriðja o. s. frv., að svo miklu leyti sem hann vill breyta til.

Sé frambjóðandi eða frambjóðendur á þeim lista, er hann kýs, sem hann vill hafna, strikar hann yfir nafnið eða nöfnin.

85. gr.

Kjósandi gætir þess, hvernig sem hann kýs, að gera engin merki á kjörseðilinn fram yfir það, sem segir í lögum þessum.

86. gr.

Kjósandi má ekki haggja neitt við listum, sem hann kýs ekki, hvorki strika yfir nöfn á þeim né breyta á þeim nafnaröð.

87. gr.

Þegar kjósandi hefur gengið frá seðlinum inni í kjörklefanum samkvæmt framansögðu, brýtur hann seðilinn í sama brot, er hann var í, þegar hann tók við honum, svo að letrið snúi inn, gengur út úr klefanum og að kjörborðinu, stingur sjálfur seðlinum í atkvæðakassann gegnum rifuna á lokinu og gætir þess, að enginn sjái, hvað á seðlinum er. Þess gætir hann engu síður, jafnvel þótt hann skili auðum seðli.

88. gr.

Ef kjósandi skýrir kjörstjórn frá því, að hann sé eigi fær um að kjósa á fyrirskipaðan hátt sakir sjónleysis eða þess, að honum sé hönd ónothæf, skal sá úr kjörstjórninni, er kjósandi nefnir til, veita honum aðstoð til þess í kjörklefanum, enda er sá, sem aðstoðina veitir, bundinn þagnarheiti um að segja ekki frá því, sem þeim fer þar á milli. Um aðstoðina skal bóka í kjörbókina, að tilgreindum ástæðum. Kjörstjórnarmanni er með öllu óheimilt að bjóða þeim aðstoð sína, er þarfnast hjálpar samkvæmt grein þessari.

89. gr.

Oddviti kjörstjórnar skal hafa fyrir sér frumrit kjörskrárinnar, en meðkjörstjórar hvor sitt eftirrit. Meðkjörstjórar gera merki við nafn hvers kjósanda, um leið og hann hefur neytt kosningarréttar síns.

90. gr.

Áður en fyrsti kjósandi lætur seðil í kassann, skal kjörstjórnin og umboðsmenn gæta þess, að kassinn sé tómur, og síðan læsa honum.

91. gr.

Láti kjósandi sjá, hvað á seðli hans er, er seðillinn ónýtur, og má ekki leggja hann í atkvæðakassann. Ef kjósanda verður þetta á eða ef hann setur skakkt kjörmerki á seðil eða seðill krotast hjá honum af vangá, á hann rétt á að fá nýjan kjörseðil. Skal hann þá afhenda kjörstjórninni hinn fyrri seðil.

Þá er kjósandi hefur látið seðilinn í atkvæðakassann, vikur hann út úr kjörfundarstofunni.

92. gr.

Nú er kjósandi, sem greitt hefur atkvæði utan kjörfundar og skilið eftir atkvæði sitt hjá kjörstjóra, eða sent það til hans eða komið því á annan hátt til undirkjörstjórnar, staddur á kjörstaðnum á þeim tíma, er kjörfundur stendur yfir, þ. e. innan þess kaupstaðar, þar sem atkvæðagreiðslan fer fram, eða í sveitum innan kjördeildarinnar, og er hann þá skyldur að tilkynna nærveru sína, áður en atkvæðagreiðslu er lokið. Getur hann þá greitt atkvæði á kjörfundinum, en utankjörfundarseðill hans kemur þá ekki til greina við kosninguna. Sama gildir, ef ráðgerð forföll samkv. 2. málsg. 62. gr. reynast ekki fyrir hendi á kjördegi.

93. gr.

Atkvæðagreiðslu má ekki slíta fyrr en 8 klukkustundir eru liðnar, frá því að kjörfundur hófst, og ekki fyrr en hálf klukkustund er liðin, frá því að kjósandi gaf sig síðast fram. Atkvæðagreiðslu má þó slíta, er allir, sem á kjörskrá standa, hafa greitt atkvæði, og eftir 5 klukkustundir, ef öll kjörstjórnin og umboðsmenn eru sammála um það, enda sé þá hálf klukkustund liðin frá því kjósandi gaf sig síðast fram.

Kjörfundi skal þó eigi slíta síðar en kl. 23 á kjördag. Þeir kjósendur, sem hafa gefið sig fram fyrir þann tíma, eiga þó rétt á að greiða atkvæði.

94. gr.

Þegar allir viðstaddir kjósendur hafa átt kost á að greiða atkvæði, greiðir kjörstjórnin atkvæði á sama hátt og aðrir kjósendur.

95. gr.

Að atkvæðagreiðslu lokinni opnar oddviti umslög þeirra bréfa, sem kjörstjórninni hafa horízt með utankjörfundaratkvæðaseðlum og ekki hafa verið aftur heimt.

Kjörstjórn og umboðsmenn lista athuga fylgibréfin, bera saman tölusetningu þeirra og umslaganna og rannsaka, hvort sá, sem bréfið er frá, stendur á kjörskrá, og ef svo er, hvort hann hefur greitt atkvæði á kjörfundi. Ef svo reynist, að sá, sem bréfið er frá, standi á kjörskrá og eigi rétt á að greiða atkvæði og hafi ekki greitt atkvæði á kjörfundi, setja meðkjörstjórar merki við nafn kjósandans á eftirritin af kjörskránni.

Komi fram umslag með ónýttum seðli (sbr. 69. gr.), skal kjörstjórn athuga fylgibréf og leggja það ásamt kjörseðlinum í umslag undir ónýtta seðla, er hún sendir yfirkjörstjórn.

96. gr.

Komi það í ljós, að sá, er sent hefur utankjörfundaratkvæði, standi ekki á kjörskrá, eða hafi samkvæmt henni ekki rétt til að greiða atkvæði, eða sé búinn að greiða atkvæði, eða hafi afsalað sér atkvæðisrétti í þeirri kjördeild (sbr. 82. gr.), eða það sannist fyrir kjörstjórn, að hann sé staddur á kjörstaðnum (sbr. 92. gr.), eða hafi dáið á undan kjördegi, leggur kjörstjórnin fylgibréfið með kjörseðlinum áföstum aftur í umslagið, og kemur það þá ekki frekar til greina við kosninguna. Eins skal fara að, ef í umslaginu er eitthvað annað en eitt fylgibréf með áföstum kjörseðli, eða umslag og fylgibréf er ekki tölusett sömu tölu, eða ef sjáanlegt er, að ekki hafi verið notuð hin fyrirskipuðu kjörgögn, er dómsmálaráðuneytið hefur látið gera, eða ekki hefur verið farið eftir reglum þeim við atkvæðagreiðsluna, sem settar eru í þessum lögum.

Nú berast fleiri en eitt atkvæði greidd utan kjörfundar frá hinum sama kjósanda (sbr. 32. og 64. gr.), og skal þá aðeins hið síðast greidda atkvæði koma til greina.

97. gr.

Nú verður ágreiningur innan kjörstjórnar eða milli kjörstjórnar og umboðsmanns lista um það, hvort utankjörfundaratkvæði sé gilt eða ógilt, og skal þá bóka nákvæmlega í kjörbókina, í hverju ágreiningurinn er fólgin, og leggja atkvæðið, þ. e. fylgibréfið með áföstum kjörseðlinum, aftur í umslagið og senda það til úrskurðar yfirkjörstjórnar.

98. gr.

Þá utankjörfundarkjörseðla, sem enginn ágreiningur er um, að gildir séu, rífur kjörstjórn frá fylgibréfunum, gætir þess vandlega, að þeir opnast ekki né skaddist, og lætur þá í atkvæðakassann.

Alþt. 1959. A. (79. löggjafarþing).

99. gr.

Umboðsmenn lista eiga rétt á að gæta þess, að kjörstjórn og kjósendur hegði sér lögum samkvæmt við kosningarathöfnina, og má hver þeirra átella við kjörstjórnina það, er honum þykir áfátt.

Nú þykir umboðsmanni eitthvað ólöglegt við kosningarathöfnina og fær það ekki leiðrétt, og á hann þá rétt á að fá ágreiningsálitid bókad þegar í stað í kjörbókina, og sker Alþingi úr því síðar, hver áhrif það skuli hafa á kosninguna.

Neiti kjörstjórn að boka eitthvað fyrir umboðsmann áhrærandi kosningargerðina, á hann rétt á að boka það sjálfur, og riti hann nafn sitt undir.

Umboðsmönnum lista er óheimilt:

1. að hafa meðferðis á kjörfundi kjörskrá eða aðra slíka skrá;
2. að rita til minnis á kjörfundi nöfn þeirra, er neyta atkvæðisréttar;
3. að senda af kjörfundi eða láta í té upplýsingar um, hverjir neyta atkvæðisréttar eða hverjir hafa ekki sótt kjörfund.

Skal kjörstjórn hafa eftirlit með því, að ákvæðum þessum sé fullnægt og að umboðsmenn lista hafist ekki annað að á kjörfundi en að fylgjast með því, að kosning fari fram lögum samkvæmt.

100. gr.

Þá er atkvæðagreiðsla er slitið og utankjörfundaratkvæðaseðlar þeir, er gildir hafa verið teknir, hafa verið látnir í atkvæðakassann, skal oddviti jafnskjótt ganga frá í umslagi sér öllum þeim seðlum, sem ónýttir hafa verið (sbr. 69. og 91. gr.), í öðru umslagi öllum þeim utankjörfundaratkvæðum, sem ágreiningur er um (sbr. 97. gr.), og í hinu þriðja öllum þeim seðlum, sem afgangs eru ónotaðir. Þegar umslögunum hefur verið lokað, skal ganga frá þeim öllum þremur ásamt lyklinum að atkvæðakassanum í aðalumslaginu og loka því. Til þess skal nota umslög þau, sem yfirkjörstjórn hefur sent í þessu skyni. Því næst skal oddviti, er bókun er lokið og kjörbókin hefur verið undirrituð af kjörstjórninni og umboðsmönnum lista, ef viðstaddir eru, ganga frá öllu saman, atkvæðakassa, aðalumslagi og kjörbók eða afriti úr kjörbók, sem undirritað er af kjörstjórninni og umboðsmönnum lista, ef þeir hafa verið viðstaddir, í strigapoka þeim, er atkvæðakassanum fylgir, binda vandlega fyrir með snæri eða sterku seglgarni, sem ekki eru hnútar á, og setja innsigli kjörstjórnarinnar á fyrirbandið sem næst hnútnum. Umboðsmenn eiga rétt á að setja innsigli sín á enda fyrirbandsins. Pokann skal merkja til yfirkjörstjórnar og senda henni þegar í stað í pósti, ef ferð fellur þá þegar, en annars með áreiðanlegum sendimanni. Skal yfirkjörstjórn gefa viðurkenningu fyrir móttöku.

Eftir að kjörstjórn hefur gengið frá kjörgögnum samkvæmt fyrirmælum þessarar greinar, mega hin innsigluðu kjörgögn og innsigli kjörstjórnar eigi vera í vörzlu sama manns.

101. gr.

Ef yfirkjörstjórn er viðstödd á kjörstað og talning atkvæða fer fram samstundis, má undirkjörstjórn afhenda yfirkjörstjórn atkvæðakassann óinnsiglaðan, að viðstöddum umboðsmönnum lista.

Um leið og kosningu er lokið og kjörstjórn hefur unnið nauðsynlegar skýrslur úr kjörskránni, sendir hún kjörskráreintök þau, sem notuð voru við kosninguna, í innsigluðum umbúðum til yfirkjörstjórnar. Að lokinni atkvæðatalningu býr yfirkjörstjórn um kjörskrárnar í innsigluðum umbúðum og afhendir sýslumanni eða bæjarfógeta (í Reykjavík borgarfógeta) til varðveislu.

XIII. KAFLI

Kosningaúrslit í kjördæmum.

102. gr.

Yfirkjörstjórn skal með nægum fyrirvara á undan kosningum auglýsa stund og stað, þá er hún komi saman til að opna atkvæðakassana og telja atkvæðin. Undirkjörstjórnnum er skylt að sjá um, að þá séu atkvæðakassarnir og þau kjörgögn, sem þeim eiga að fylgja, komin í hendur yfirkjörstjórnar, nema gild forföll banni. Ætíð skal talning fara fram svo fljótt sem verða má, að dómi yfirkjörstjórnar.

Sé kosningu frestað samkvæmt 128. gr., má talning atkvæða aldrei fara fram, fyrr en kosningu er hvarvetna lokið.

103. gr.

Talning atkvæða skal fara fram fyrir opnum dyrum, svo að kjósendum gefist kostur á að vera við, eftir því sem húsrúm leyfir.

Nú eru umboðsmenn lista eigi viðstaddir talningu, og skal yfirkjörstjórn þá kveðja valinkunna menn úr sama stjórnmalaflokki, ef unnt er, til að gæta réttar af hendi listans.

104. gr.

Í viðurvist þessara manna opnar svo yfirkjörstjórn atkvæðasendingarnar úr hverri kjördeild kjördæmisins, eftir að þeim hefur verið gefinn kostur á að sannfærast um, að öll innsigli séu óskoðduð. Jafnótt og hver atkvæðakassi er opnaður, skal seðlum þeim, sem í honum eru, óskoðuðum hellt í hæfilegt tómmt ílát með loki yfir, og þannig haldið áfram, unz allir atkvæðakassarnir eru tæmdir. En við og við skal loka ílátinu og hrista það, svo að seðlarnir úr hinum einstöku kjördeildum blandist vel saman.

Því næst skulu kjörseðlar teknir úr ílátinu, og les oddviti upp listabókstafinn, sem við er merkt á hverjum seðli, og réttir hann jafnóðum umboðsmönnum lista til athugunar, en meðkjörstjórar merkja á meðan á blað atkvæðatöluna við bókstaf hvers lista.

105. gr.

Atkvæði skal meta ógilt:

1. Ef kjörseðill er auður.
2. Ef ekki verður séð, við hvern lista er merkt, eða ef ekki verður séð með vissu, hvort það, sem stendur á utankjörfundarseðli, getur átt við nokkurn af listum, sem í kjöri eru.
3. Ef merkt er við fleiri listabókstafi en einn, eða tölumerkt nöfn á fleiri listum en einum eða skrifaður fleiri en einn listabókstafur á utankjörfundarseðil.
4. Ef áletrun er á kjörseðli fram yfir það, sem fyrir er mælt, eða annarleg merki, sem ætla má, að sett séu af ásettu ráði til að gera seðilinn auðkennilegan, eða ef eitthvað er innan í utankjörfundarseðli, sem ætla má að hafi verið sett þar í því skyni.
5. Ef kjörseðill er annar en kjörstjórn eða kjörstjóri hefur löglega afhent.

106. gr.

Atkvæði skal ekki meta ógilt, þó að gallað sé, ef greinilegt er, hvernig það á að falla, nema augljóslega komi í bága við framangreind ákvæði. Þannig skal taka gilt atkvæði, þó að ekki sé merkt framan við listabókstafinn, en t. d. aftan við hann, þó að kross sé ólöglegur, þó að á utankjörfundarseðli orðið listi fylgi listabókstaf að óþörfu, þó að í stað listabókstafs standi heiti stjórnmalaflokks o. s. frv.

Lista í kjördæmi telst atkvæði, þó að láðst hafi að merkja við listabókstaf, ef nafn eða nöfn á honum eru tölusett eða krossað við nafn, enda séu ekki aðrir gallar á.

107. gr.

Utankjörfundaratkvæði, greitt lista fyrir breytingu á honum samkvæmt 32. gr., skal teljast greitt listanum þannig breyttum.

108. gr.

Nú kemur yfirkjörstjórn og umboðsmönnum lista saman um, að einhver kjörseðill sé ógildur, og skal hann þá ógildan telja. Verði ágreiningur meðal kjörstjórnar um gildi kjörseðils, skal afl atkvæða ráða úrslitum.

Úrskurða skal ágreiningsseðla jafnóðum og þeir koma fyrir og stöðva talningu atkvæða, unz úrskurður er felldur.

Nú verður ágreiningur milli kjörstjórnar og einhvers umboðsmanns um það, hvort kjörseðill sé gildur eða ógildur, og skal þá leggja þá seðla í tvö sérstök umslög, í annað þá seðla, sem kjörstjórn hefur úrskurðað gilda, og í hitt þá seðla, sem hún hefur úrskurðað ógilda.

Þá er allir kjörseðlar eru upplesnir og atkvæðin skráð, telur yfirkjörstjórn atkvæðin saman með nákvæmu eftirliti umboðsmanna, og skal þess gætt, að samtölu atkvæða beri saman við tölu þeirra, sem atkvæði hafa greitt samtals í kjördæminu samkvæmt skýrslum undirkjörstjórna, og að allt komi heim við samtölu afgangsseðla.

Umslögnum með ágreiningsseðlunum skal því næst loka með innsigli yfirkjörstjórnar, og eiga umboðsmenn lista rétt á að setja einnig fyrir þau innsigli sín. Yfirkjörstjórn sendir dómsmálaráðuneytinu eftirrit af gerðabók sinni viðvikjandi kosningunni ásamt ágreiningsseðlunum, sem dómmálaráðuneytið leggur fyrir Alþingi í þingbyrjun með sömu ummerkjum sem það tók við þeim.

109. gr.

Í kjördæmi skal telja saman, hve margir hafi kosið hvern lista, og er það atkvæðatala listanna hvers um sig.

Til þess að finna, hve margir frambjóðendur hafa náð kosningu af hverjum lista, skal skrifa atkvæðatölur listanna hverja fyrir neðan sinn bókstaf, þá helming talnanna, þá þriðjung þeirra, þá fjórðung o. s. frv., eftir því, hve marga á að kjósa og hverjum lista getur mest hlotnast, þannig að útkomutölur þessar standi í röð fyrir hvern lista. Síðan skal marka hæstu útkomutölurnar, jafnmargar og kjósa á þingmenn, og fær hver listi jafnmarga þingmenn kosna sem hann á af tölum þessum.

Standi ekki svo mörg nöfn á lista sem honum ber fulltrúar eftir útkomutölum, skal taka þau, sem vantar, af hinum listunum eftir sömu reglu.

110. gr.

Til þess að finna, hverjir frambjóðendur hafa náð kosningu á hverjum lista í kjördæmi, skal telja saman atkvæði hvers einstaks frambjóðanda á þann hátt, sem nú skal greina:

Kjörstjórn telur saman alla þá kjörseðla hvers lista, þar sem kjósendur hafa enga breytingu gert á röð frambjóðenda á listanum, og á efsti frambjóðandi hvers lista jafnháa atkvæðatölu samanlagt á þeim kjörseðlum og seðlarnir eru margir, en hver hinna frambjóðendanna það brot af hinni sömu atkvæðatölu, að í teljara þess sé tala þeirra þingmanna og varþingmanna, sem kjósa á, að frádreginni tölu þeirra frambjóðenda, sem framar standa á listanum, og í nefnara þess tala þeirra þingmanna og varþingmanna, sem kjósa á.

Síðan tekur kjörstjórnin alla þá kjörseðla hvers lista, þar sem kjósendur hafa gert meiri eða minni breytingar við röð frambjóðendanna á listanum, og reiknar saman atkvæðatölu hvers frambjóðanda á þessum kjörseðlum eftir framangreindri reglu. Hafi kjósandi aðeins sett tölu við eitt nafnið eða nokkuð af þeim eða strikað yfir nafn eða nöfn, telst hann una við röðina að öðru leyti, og þókast þeir fram-

bjóðendur, sem ekki er merkt við, aðeins til við tilfærslu eða brottfall hinna. Sé strikað yfir nafn frambjóðanda á kjörseðli, telst honum ekkert atkvæði né hluti úr atkvæði á þeim seðli.

Kjörstjórnin leggur samanlagða atkvæðatölu hvers frambjóðanda á þessum kjörseðlum við samanlagða atkvæðatölu hans á þeim kjörseðlum, þar sem engin breyting var gerð á röð frambjóðendanna á lista hans, og er þar með fundin endanleg atkvæðatala hvers frambjóðanda.

Þeir frambjóðendur, sem hæsta hafa fengið samanlagða atkvæðatölu á hverjum lista samkvæmt því, sem að framan segir, hafa náð kosningu sem þingmenn listans í þeirri röð, sem atkvæðatölur þeirra segja til, og svo margir sem listanum ber eftir atkvæðamagni hans. Ef tveir eða fleiri frambjóðendur hafa fengið jafnmörg atkvæði, sker hlutkesti úr á milli þeirra eftir reglum 113. gr.

111. gr.

Framboðslisti í kjördæmi, sem hlotið hefur þingmann eða þingmenn, hefur rétt til varaþingmanna svo margra sem til endist á listanum, en sá listi, sem ekki hefur hlotið þingmann, hefur ekki rétt til varamanns, þó að hann hefði atkvæðatölu til.

Varamenn á hverjum lista taka sæti aðalmanna eftir atkvæðamagni, fyrst sá, sem flest atkvæði hefur hlotið, því næst sá, er fengið hefur næstflest atkvæði o. s. frv. Nú hefur kjörbréf verið veitt varamanni á lista í kjördæmi, en hann hlýtur síðar uppbótarþingsæti, og skal þá yfirkjörstjórn sú, er í hlut á, koma saman af nýju og gefa næsta frambjóðanda á þeim lista, ef til er, kjörbréf sem varaþingmanni.

112. gr.

Hafi ekki við almennar kosningar eða uppkosningar í sambandi við þær fleiri en einn listi verið í kjöri í kjördæmi, skal yfirkjörstjórn lýsa frambjóðendur listans kjörna sem þingmenn og varaþingmenn eftir reglum 110. og 111. gr., án tillits til þess, hver atkvæði honum hafa verið greidd, og eins, þó að enginn hafi greitt honum atkvæði.

113. gr.

Hafi tveir frambjóðendur eða fleiri jöfn atkvæði og geta ekki báðir eða allir náð kjöri sem þingmenn, varpar yfirkjörstjórn hlutkesti á þann hátt, að hún ritar nöfn þeirra frambjóðenda, sem jöfn hafa atkvæði, á sams konar seðla hvert um sig, lætur seðlana samanbrotna í hylki og breiðir yfir og kveður til einhvern af óviðkomandi áhorfendum að draga einn seðil úr hylkinu, og segir nafnið á seðlinum til, hver sé kosinn.

114. gr.

Þegar búið er að telja atkvæðin að fullu, skal yfirkjörstjórn þegar í stað fá hinum kjörnu þingmönnum, og að svo stöddu jafnmörgum varaþingmönnum, kjörbréf, samið samkvæmt fyrirmynd, er dómsmálaráðuneytið segir fyrir um, og senda dómsmálaráðuneytinu tilkynningu um úrslit kosningarinnar í kjördæminu, og skal það birt í B-deild Stjórnartíðindanna.

115. gr.

Sé atkvæðasending frá einhverri kjördeild ekki komin til yfirkjörstjórnar á þeim tíma, sem nefndur er í 102. gr., skal yfirkjörstjórn engu að síður opna atkvæðakassa og önnur kjörgögn á ákveðnum degi, svo sem auglýst hafði verið, en aðeins eigi lýsa neinn þingmann kosinn, fyrr en atkvæðasending sú, er vantaði, er komin og þau atkvæði talin með. En auglýsa skal umboðsmönnum lista, eftir því sem auðið er, hvenær sendingin verður opnuð, til þess að þeir eigi kost á að vera þá viðstaddir.

116. gr.

Yfirkjörstjórnir skulu tafarlaust senda landskjörstjórn skýrslur um atkvæðatölurnar hver úr sínu kjördæmi. Í skýrslunum skal tilgreina, hvaða atkvæðatala hafi fallið á hvern lista fyrir sig, og hlutfallstölu hvers frambjóðendanna samkvæmt 110. gr.

Skýrslunum skulu fylgja skilríki listanna um það, fyrir hvern stjórnmálaflokk þeir hafi verið í kjöri, þau er fylgdu framboðum þeirra.

Landskjörstjórn lætur yfirkjörstjórnnum í té eyðublöð undir þessar skýrslur.

117. gr.

Yfirkjörstjórnir senda Hagstofunni, hver úr sínu kjördæmi, skýrslu um kosninguna, ritaða á eyðublað, er Hagstofan lætur í té.

XIV. KAFLI

Úthlutun uppbótarþingsæta.

118. gr.

Þegar landskjörstjórn hafa borizt skýrslur allar um kosningaúrslit í kjördæmum eftir almennar alþingiskosningar (sbr. 116. gr.), skal hún koma saman til að úthluta 11 uppbótarþingsætum til jöfnunar milli þingflokka þannig, að hver þeirra fái þingsæti í sem fyllstu samræmi við atkvæðatölu sína við kosningarnar. Landskjörstjórn auglýsir með hæfilegum fyrirvara stað og stund, er hún kemur saman í þessu skyni, svo að umboðsmönnum gefist kostur á að vera viðstaddir (sbr. 34. gr.).

119. gr.

Landskjörstjórn tekur til meðferðar og úrskurðar, að öllum skilríkjum athuguðum, hverjum stjórnmálaflokkum skuli telja þá framboðslista, er í kjöri hafa verið við kosningarnar, og hverja utan flokka, einnig hverjir stjórnmálaflokkar hafi náð þingsæti og teljist því þingflokkar, en aðrir flokkar koma ekki til greina við úthlutun uppbótarþingsæta.

Atkvæði, sem fallið hafa á lista utan flokka, koma ekki til greina við úthlutun uppbótarþingsæta.

120. gr.

Landskjörstjórn telur nú saman atkvæðatölur hvers þingflokks og fjölda þingmanna þeirra hvers um sig, kosinna í kjördæmum.

Hverjum þingflokki teljast samanlögð atkvæði, greidd framboðslistum flokksins í kjördæmum.

121. gr.

Til þess að finna, hvernig uppbótarþingsætum ber að skipta milli þingflokka, skal fara þannig að: Skrifa skal atkvæðatölur þingflokka hverja aftur undan annarri í sömu línu og deila í þær hverja um sig tölu þingmanna hlutaðeigandi þingflokks, kosinna í kjördæmum, fyrst að viðbættum 1, síðan 2, þá 3 o. s. frv. Útkomurnar skal skrifa í röð niður undan atkvæðatölunum. Uppbótarþingsætum skal úthluta til þingflokka eftir tölum þessum þannig, að fyrsta uppbótarþingsætið fellur til þess flokks, sem hæsta á útkomuna, annað til þess, sem á hana næsthæsta, og síðan áfram eftir hæð talnanna, unz 11 uppbótarþingsætum hefur verið úthlutað.

Nú eru úthlutunartölur þingflokka jafnar, og skal þá varpa hlutkesti eftir reglum 113. gr. um það, hver eða hverjir þeirra þingflokka skuli hljóta þingsæti og (eða) í hvaða röð þeir skuli hljóta þingsæti, eftir því sem við á.

122. gr.

Til þess að finna, hverjir frambjóðendur þingflokks hafa hlotið uppbótarþingsæti sem aðalmenn, skal fara þannig að: Fyrst skal gera flokknum landskjörslita, þannig að rita skal á lista í stafrófsröð nöfn allra frambjóðenda flokksins, er eigi hafa náð kosningu í kjördæmum. Því næst skal skrá við nafn hvers frambjóðanda þann atkvæðafjölda, er sæti því, sem hann skipar á framboðslistanum að kosningu lokinni, her samkvæmt 109. gr. Ef þá eru á listanum tveir eða fleiri, sem í kjöri hafa verið í sama kjördæmi, skal að svo stöddu nema þá alla burt, nema þann einn fyrir hvert kjördæmi, sem hæsta hefur atkvæðatölu. Því næst skal raða þeim frambjóðendum, sem eftir eru á listanum, þannig, að sá, sem hæsta atkvæðatölu hefur, verði efstur, sá, sem að honum frágengnum hefur atkvæðatölu, er nemur hæstri hundraðstölu gildra kjörseðla í kjördæmi sínu, næst efstur o. s. frv. á vixl.

Nú fær þingflokkur ekki með þessari aðferð þau uppbótarþingsæti, sem honum ber, og skal þá raða á landskjörslita flokksins á nýjan leik, þannig að þeir frambjóðendanna, er næsthæsta hlutu atkvæðatölu af þeim, sem ekki náðu kosningu í kjördæmum, komi á listann og hljóti þeir síðan uppbótarsæti eftir sömu reglu sem greinir í 1. málsg.

Þeir, sem nú standa efstir á landskjörslita hvers þingflokks, hafa náð kosningu sem landskjörnir þingmenn, svo margir af hverjum landskjörslita sem hlutaðeigandi þingflokki hafa hlotnast uppbótarþingsæti.

123. gr.

Þeir frambjóðendur á landskjörslita, er eigi hljóta uppbótarþingsæti samkvæmt ákvæðum 122. gr., eru eins og til endist varaþingmenn landskjörinna þingmanna af þeim lista, og fer um skipun frambjóðenda í sæti varamanna eftir reglum nefndrar greinar um aðalmenn.

124. gr.

Þegar úthlutað hefur verið uppbótarþingsætum samkvæmt 122. og 123. gr., skal landskjörstjórn tafarlaust gefa þeim, sem kosningu hafa náð í uppbótarþingsæti, og að svo stöddu jafnmörgum varamönnum, kjörbréf sem 1., 2., 3. o. s. frv. landskjörnum þingmönnum eða varaþingmönnum, eftir þeirri röð, sem þeir hafa náð kosningu. Kjörbréfin skulu gerð eftir fyrirmynd, er dómsmálaráðuneytið segir fyrir um.

Landskjörstjórn sendir dómsmálaráðuneytinu tilkynningu um úthlutun uppbótarþingsætanna, og skal birta nöfn hinna landskjörnu þingmanna í B-deild Stjórnartíðindanna.

125. gr.

Landskjörstjórn sendir Hagstofunni skýrslu um atkvæðatölur flokkanna og úthlutun uppbótarþingsætanna, ritaða á eyðublað, er Hagstofan lætur í té.

126. gr.

Nú er ágreiningur milli umboðsmanna stjórnmalaflokks, sem þátt hefur tekið í alþingiskosningum, og landskjörstjórnar um felldan úrskurð, og eiga þá umboðsmenn rétt á að fá bókaðan ágreining sinn í gerðabók landskjörstjórnar. Landskjörstjórn sendir dómsmálaráðuneytinu eftirrit af gerðabók sinni um úthlutun uppbótarþingsæta svo og skýrslur þær og skilríki frá yfirkjörstjórnnum, sem ágreiningur kann að vera um, en dómsmálaráðuneytið leggur það fyrir Alþingi í þingbyrjun með sömu ummerkjum og það tók við því.

127. gr.

Nú hefur Alþingi úrskurðað ógilda kosningu lista þingflokks eftir almennar alþingiskosningar, og uppkosning hefur farið fram (sbr. 136. og 137. gr.), og skal

þá landskjörstjórn, ef samanlagðar atkvæðatölur þingflokka og þingmannatala þeirra gefa nú ástæðu til slíks, leiðrétta fyrri niðurstöður um úthlutun uppbótarpingsæta, jafnvel þótt landskjörinn þingmaður missi við það umboð sitt.

Þó að framboðslisti flokks fjölgi við sig atkvæðum við uppkosningu, miðast uppbót flokksins aldrei við hærri atkvæðatölu en honum var reiknuð eftir aðalkosninguna. Flokkur, sem við aðalkosninguna hefur ekki náð þingsæti í kjördæmi, en nær því við uppkosningu, fær ekki við það rétt til uppbótarpingsætis.

XV. KAFLI

Kosningum frestað, uppkosningar og kosningar eftir þingrof.

128. gr.

Nú ferst kosning fyrir í einhverri kjördeild á hinum ákveðna degi sökum óveðurs eða af öðrum óviðráðanlegum orsökum, og kveður þá undirkjörstjórn innan viku til kjörfundar að nýju. Í kaupstöðum og kaupsýslum skal birta fundarboðið á sama hátt og venja er þar að birta opinberar auglýsingar, en í sveitum skal senda með það gagnert á hvert heimili.

Farist kosning fyrir, af því að kjörseðlasending kemur eigi til skila, skal undirkjörstjórn tafarlaust tilkynna það yfirkjörstjórn, sem endurnýjar sendinguna svo fljótt sem verða má. Undirkjörstjórn kveður síðan til kjörfundar að nýju á þann hátt, sem fyrir er mælt í 1. málsg. þessarar greinar.

Undirkjörstjórn getur frestað kosningu í kjördeild, eftir að hún er hafin, ef hún telur óviðráðanlegar ástæður eins og óveður hindra það, að kosning geti fram haldið, og allir kjörstjórnarmenn eru sammála um frestunina, enda komi til samþykki yfirkjörstjórnar. Yfirkjörstjórn í Reykjavík tekur ákvörðun um frestun kosninga þar. Hafi kosningu verið frestað, ber að kveðja til kjörfundar að nýju með sama hætti og segir í 1. málsg. þessarar greinar.

Komi atkvæðasending frá kjördeild ekki til skila til yfirkjörstjórnar, en kosning hefur farið fram, lætur yfirkjörstjórn nýja kosningu fara fram í kjördeildinni, og fer um hana að öllu leyti á sama hátt og fyrr segir.

129. gr.

Nú verður uppkosning nauðsynleg fyrir það, að kosning er úrskurðuð ógild samkvæmt 46. gr. stjórnarskrárinnar, sbr. 136. og 137. gr. þessara laga, og skal þá dómsmálaráðuneytið með auglýsingu í Lögbirtingablaðinu kveðja til nýrra kosninga í kjördæmi og ákveða kjördag, svo fljótt sem því verður við komið, og eigi síðar en innan mánaðar.

Kosningu og kjördag skal tilkynna yfirkjörstjórn í tæka tíð, svo að hún geti sent undirkjörstjórnnum lögboðin kjörgögn.

Að öðru leyti fer kosning fram samkvæmt fyrirmælum þessara laga.

130. gr.

Nú er þing rofið og boðað til nýrra kosninga, og ákveður forseti þá kjördag, sem skal tilkynna yfirkjörstjórnnum í tæka tíð, svo að þær geti sent undirkjörstjórnnum lögboðin kjörgögn. Að öðru leyti fara þessar kosningar fram samkvæmt fyrirmælum þessara laga.

XVI. KAFLI

Skil á utankjörfundarkjörgögnum.

131. gr.

Hreppstjórar og skipstjórar skulu tafarlaust eftir kjördag senda bæjarfógeta þeim eða sýslumanni (í Reykjavík borgarfógeta), sem þeir hafa fengið kjörgögn

hjá, öll ónotuð kjörblöð með tilheyrandi umslögum svo og stofna af notuðum kjörblöðum. Hafi kjörblað eða umslag glatazt, skal þess getið sérstaklega og umslag eða kjörblað, tölusett sömu tölu, sent með. Skal hlutaðeigandi sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík borgarfógeti) ganga stranglega eftir því, að skil þessara kjörstjóra utan kjörfunda séu svo greinileg, að séð verði með fullri vissu, til hvers hvert einasta kjörblað með tilheyrandi umslagi, sem ekki er skilað aftur, hefur verið notað.

Sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti) senda síðan dómsmálaráðuneytinu afrit bóka þeirra, sem þeir halda yfir kjörgögnin (sbr. 46. gr.), ásamt skilagrein yfir notuð kjörgögn og skýrslu um það, sem ónotað er. Skulu sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti) varðveita hin ónotuðu kjörgögn til notkunar við uppkosningar, er fyrir kunna að koma. En fyrir hverjar almennar kosningar skulu þeir senda dómsmálaráðuneytinu eftirstöðvar kjörgagna og gera grein fyrir því, sem notað hefur verið, ef nokkuð er. Dómsmálaráðuneytið skal ganga stranglega eftir glöggum skilum af hendi bæjarfógeta og sýslumanna (í Reykjavík borgarfógeta).

Sendiráð og ræðismannsskrifstofur skulu strax að afstöðnum hverjum kosningum senda dómsmálaráðuneytinu fyrir milligöngu utanríkisráðuneytisins skilagrein yfir notuð kjörgögn ásamt skýrslu um það, sem ónotað er. Hin ónotuðu kjörgögn skulu fylgja skýrslunni.

132. gr.

Yfirkjörstjórnir skulu þegar að lokinni atkvæðatalningu taka alla utankjörfundarseðla, aðra en þá, sem ágreiningur kann að vera um og teknir hafa verið frá samkvæmt ákvæðum 108. gr., búa um þá í sterku umslagi eða umbúðapappír, innsigla bréfið eða böggulinn vandlega og senda til sýslumanna þeirra eða bæjarfógeta, sem úthlutuðu utankjörstaðagögnum í kjördæminu (í Reykjavík borgarfógeta). Geta skal þess með greinilegri áritun, að í bréfinu eða bögglinum séu notaðir utankjörfundarseðlar og frá hvaða kosningu.

Sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti) skulu geyma þessi bréf og böggla óopnaða í tvö ár, og hafi kjörseðlanna þá ekki verið krafizt af rannsóknardómara í sakamáli út af grun um atkvæðafölsun, skal brenna þá í óhreyfðum umbúðum.

XVII. KAFLI

Óleyfilegur kosningaáróður og kosningaspjöll.

133. gr.

Það er óleyfilegur kosningaáróður eða kosningaspjöll:

1. Að safna undirskriftum undir áskoranir um framboð til þingmennsku eða loforð um kjörfylgi svo og að undirskrifa slíkar áskoranir fram yfir það, sem tekið er fram um meðmælendur með framboðslistum í 27. gr. Þó er stjórnmalafélagi, sem gert hefur ályktun um áskorun um framboð til þingmennsku innan héraðs, heimilt að koma ályktuninni á framfæri.
2. Að bera á mann fé eða friðindi til að hafa áhrif á, hvort hann greiðir atkvæði eða hvernig hann greiðir atkvæði, að svipta mann eða ógna manni með sviptingu atvinnu eða hlunninda í sama skyni, að heita á mann fé eða friðindum, ef kosning fari svo eða svo, að torvela hjúi sínu eða öðrum, sem menn hafa yfir að segja, sókn á kjörfund eða til utankjörfundarkjörstaðar svo og að beita þvingunarráðstöfunum í sambandi við kosningar.
3. Að reyna að hafa áhrif á atkvæðagreiðslu, hvort heldur er með ræðuhöldum, prentuðum eða skriflegum ávörpum eða auglýsingum, með því að bera eða hafa uppi flokksmerki, merki lista eða önnur slík auðkenni á sjálfum kjörstaðnum, þ. e. í kjörfundarstofu, kjörklefa eða annars staðar í eða á þeim húsakynnum, þar sem kosning fer fram, svo og í næsta nágranni.

Alpt. 1959. A. (79. löggjafarþing).

4. Að hafa flokksmerki, merki lista eða önnur slík auðkenni á bifreiðum, meðan kjörfundur stendur yfir, svo og að nota gjallarhorn til áróðurs á sama tíma.
5. Að gefa ónákvæmar eða villandi upplýsingar um sig eða aðra, svo sem um nafn, aldur, búsetu í landinu, heimilisfang eða annað, sem leiðir eða leitt getur til þess, að maður verði settur á kjörskrá, sem ekki á rétt á að vera þar, eða maður ekki settur á kjörskrá eða tekinn út af kjörskrá, sem á rétt á að vera þar, eða maður verði látinn greiða atkvæði í stað annars manns, er stendur á kjörskrá, eða fyrr en manni ber samkvæmt kjörskránni.
- Hér undir heyrir sérstaklega, ef maður telur sig til málamynda heimilisfastan í kjördæmi, aðeins til þess að verða settur þar á kjörskrá.
6. Að gefa út villandi kosningaleiðbeiningar.
7. Að rangfæra atkvæðagreiðslu, hvort heldur er með því að eyðileggja eða breyta atkvæði, sem greitt hefur verið, eða á annan hátt.

XVIII. KAFLI

Kosningakæur.

134. gr.

Nú kærir einhver kjósandi, að þingmann þann, er kosningu hlaut, skorti einhver kjörgengisskilyrði eða að framboðslisti hafi verið ólöglega framboðinn eða kosinn, svo að ógilda beri kosninguna, og skal hann þá innan 4 vikna, frá því að kosningaúrslit voru auglýst, en þó áður en næsta Alþingi kemur saman, senda dómsmálaráðuneytinu kærú í tveimur samritum. Dómsmálaráðuneytið sendir þegar í stað umboðsmönnum framboðslistans annað samritið, en hitt skal lagt fyrir Alþingi þegar í þingbyrjun.

135. gr.

Kærum út af brotum á lögum þessum, að svo miklu leyti sem þau heyra ekki undir úrskurð hreppsnefnda og bæjarstjórna, kjörstjórna eða Alþingis, skal beina til dómsmálaráðuneytisins, og fer um málareksturinn að hætti opinberra mála með þeirri undantekningu, er getur í 24. gr.

Enginn kjósandi, sem greitt hefur atkvæði við kosningar til Alþingis, skal skyldur að skýra frá því fyrir rétti í nokkru máli, hvernig hann hefur greitt atkvæði.

XIX. KAFLI

Úrskurður Alþingis um gildi kosninga.

136. gr.

Ef Alþingi berst kæra um, að nýkosinn þingmann skorti skilyrði fyrir kjörgengi eða sé á annan hátt ólöglega framboðinn eða kosinn, rannsakar það kærúna og fellir úrskurð um hana, jafnframt því sem það rannsakar kjörbréf hvers nýkosins þingmanns ásamt gögnum þeim, er Alþingi berast frá yfirkjörstjórn viðvíkjandi kosningu hans, og úrskurðar um gildi kosningarinnar á þann hátt, sem nánar er fyrir mælt í þingsköpum.

Ef þingmaður er ekki kjörgengur, úrskurðar Alþingi kosningu hans ógilda.

Ef þeir gallar eru á framboði eða kosningu þingmanns, sem ætla má, að hafi haft áhrif á úrslit kosningarinnar, úrskurðar Alþingi kosningu hans ógilda, og einnig án þess, ef þingmaðurinn sjálfur, umboðsmenn hans eða meðmælendur hafa vísvitandi átt sök á misfellunum, enda séu þær verulegar. Fer um alla þingmenn, kosna af listanum, eins og annars um einstakan þingmann, ef misfellurnar varða listann í heild.

Ef þingmaður hefur verið í kjöri á tveimur listum í kjördæmi eða kjördæmum eða fyrir fleiri stjórnmálaflokka en einn eða fyrir stjórnmálaflokk og jafn-

framt utan flokka við hinar sömu alþingiskosningar, úrskurðar Alþingi kosningu hans ógilda.

Eigi varðar það ógildingu kosningar, þó að gilt hafi verið metið atkvæði kjósenda utan kjörfundar, sem síðar hefur verið upplýst um, að hafi verið staddur á kjörstað á kjördegi (sbr. 92. og 96. gr.).

137. gr.

Nú hefur Alþingi úrskurðað kosningu heils lista í kjördæmi ógilda, og skal þá uppkosning fara þar fram.

XX. KAFLI

Hvernig varamenn taka þingsæti.

138. gr.

Varamenn þingmanna í kjördæmi taka þingsæti eftir reglum þeim, er greinir í 111. gr., þegar þingmenn þess lista, sem þeir eru kosnir á, falla frá eða forfallast, og án tillits til þess, hver þingmaður listans það er. Segi varamaður af sér, missi kjörgengi eða falli frá, tekur sá varamannssæti, sem næstur er á listanum og ekki var áður varamaður. Varamenn landskjörinna þingmanna taka sæti eftir hliðstæðri reglu.

Ef þingmaður í kjördæmi eða landskjörinn þingmaður deyr, segir af sér þingmennsku eða missir kjörgengi, tekur varamaður sæti sem þingmaður út kjörtímabilið.

Ef þingmaður í kjördæmi eða landskjörinn þingmaður forfallast sökum veikinda eða annars, á hann rétt á að láta varamann taka sæti sitt á meðan, en tilkynna skal hann forseta þeirrar deildar, er hann á sæti í, eða forseta sameinaðs Alþingis, ef Alþingi hefur ekki skipt sér í deildir, í hverju forföllin eru fólgin og hversu lengi þau muni vara. Ef varamaður tekur þingsæti í forföllum þingmanns, skal hann ekki sitja skemur en 2 vikur, nema Alþingi hafi verið rofið eða því slitið eða frestað áður.

Varamenn taka sæti í þeim nefndum innan Alþingis, er sá þingmaður sat í, er þeir taka sæti hans.

XXI. KAFLI

Kostnaður.

139. gr.

Um greiðslu kostnaðar vegna framkvæmda á lögum þessum fer sem hér segir:

1. Ríkissjóður greiðir framlagðan nauðsynlegan kostnað við störf landskjörstjórnar og fyrir kjörgögn þau og áhöld, er dómsmálaráðuneytið eða landskjörstjórn lætur í té samkvæmt lögum þessum, svo og fyrir húsnæði til afnota fyrir landskjörstjórn.
2. Ríkissjóður greiðir framlagðan nauðsynlegan kostnað við störf yfirkjörstjórna og fyrir kjörgögn þau og áhöld, er yfirkjörstjórnir láta í té samkvæmt lögum þessum, svo og fyrir húsnæði, þar sem talning atkvæða fer fram.
3. Hreppssjóðir eða bæjarsjóðir greiða framlagðan nauðsynlegan kostnað við störf undirkjörstjórna og fyrir kjörgögn þau og áhöld, er undirkjörstjórnir láta í té samkvæmt lögum þessum, fyrir húsnæði til kjörfunda, svo og fyrir viðhald og endurnýjun atkvæðakassa með tilheyrandi pokum.

XXII. KAFLI

Refsiákvæði.

140. gr.

Það varðar sektum frá 1000—20000 kr., ef ekki liggur þyngri refsing við eftir öðrum ákvæðum þessara laga eða eftir öðrum lögum, ef hreppsnefnd, sýslunefnd, bæjarstjórn, kjörstjórn, utankjörfundarkjörstjóri eða embættismaður haga fyrirskipaðri framkvæmd laga þessara visvitandi á ólöglegan hátt eða vanrækja hana.

141. gr.

Það varðar sektum frá 400—4000 kr.:

1. Ef maður býður sig fram til þingmennsku, vitandi að hann er ekki kjörgengur.
2. Ef maður býður sig fram á fleiri listum en einum eða fyrir fleiri en einn stjórnmalaflokk eða fyrir stjórnmalaflokk og jafnframt sem utanflokkamaður.
3. Ef maður safnar undirskriftum um áskoranir um framboð til þingmennsku eða loforð um kjörfylgi fram yfir það, sem heimilað er í lögum þessum. Sömu refsingu sætir sá, sem undirskrifar slíkar áskoranir eða loforð, vitandi að lögleyfðri hámarkstölu er náð.
4. Ef kjósandi ónýtir af ásettu ráði atkvæðaseðil sinn við kosningu á kjörfundi eða við kosningu hjá utankjörfundarkjörstjóra (sbr. 69. og 91. gr.).
5. Ef kjósandi sýnir af ásettu ráði, hvernig hann kys eða hefur kosið (sbr. þó 88. gr.).
6. Ef maður njósna um, hvernig kjósandi kys eða hefur kosið.
7. Ef kjósandi gerir sér upp sjónleysi eða önnur forföll til að fá aðstoð við kosningu.
8. Ef maður aðstoðar kjósanda við atkvæðagreiðslu utan kjörfundar eða ef kjósandi þiggur slíka aðstoð.
9. Ef kjósandi, sem greitt hefur atkvæði utan kjörfundar og komið atkvæðinu til undirkjörstjórnar, er staddur innan þess kaupstaðar, þar sem atkvæðagreiðslan fer fram, eða í sveitum innan kjördeildarinnar á þeim tíma, sem atkvæðagreiðslan fer fram, vanrækir að tilkynna undirkjörstjórn nærveru sína (sbr. 92. gr.).
10. Ef maður vanrækir af ásettu ráði að koma til skila atkvæðabréfi, sem honum hefur verið trúað fyrir, eða tefur visvitandi fyrir sendingu atkvæða og kjörgagna.
11. Ef maður sendir frá sér tvo eða fleiri kjörseðla með atkvæðum greiddum utan kjörfundar við hinar sömu alþingiskosningar (sbr. þó 64. gr.).
12. Ef maður gefur ónákvæmar eða villandi upplýsingar um sig eða aðra á þann hátt, sem greint er í 133. gr. 5. tölulið, ef ekki liggur þyngri refsing við eftir öðrum ákvæðum þessara laga eða eftir öðrum lögum.
13. Ef maður gefur út villandi kosningaleiðbeiningar.

142. gr.

Það varðar 2000—20000 króna sekt, nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum:

1. Ef kjörstjórnarmaður eða utankjörfundarkjörstjóri njósna um, hvernig kjósandi kys eða hefur kosið, eða gefur visvitandi villandi kosningaleiðbeiningar.
2. Ef kjörstjórnarmaður segir frá, hvernig kjósandi, sem hann hefur aðstoðað, hefur greitt atkvæði.
3. Ef kjörstjórnarmaður, utankjörfundarkjörstjóri, póstur eða sá, sem tekið hefur að sér flutning kjörgagna samkvæmt 55. gr. eða atkvæðakassa samkvæmt 100. gr., tefur fyrir, að það komist til skila.

4. Ef maður torveldar hjúi sínu eða öðrum, sem hann á yfir að segja, sókn á kjörfund eða atkvæðagreiðslu utan kjörfundar.
5. Ef maður greiðir atkvæði á tveim stöðum við hinar sömu alþingiskosningar.

143. gr.

Það varðar 1000—20000 króna sekt, nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum:

1. Ef maður ber fé eða friðindi á mann eða heitir manni fé eða friðindum til að hafa áhrif á, hvort hann greiðir atkvæði eða hvernig hann greiðir atkvæði, eða ef maður sviptir mann eða ógnar manni með sviptingu atvinnu eða hlunninda í sama skyni.
2. Ef maður tekur fé eða friðindi fyrir að greiða atkvæði, láta vera að greiða atkvæði eða að greiða atkvæði á ákveðinn hátt.

144. gr.

Það varðar varðhaldi eða fangelsi allt að 4 árum:

1. Ef maður beitir þvingunarráðstöfunum eða ofbeldi eða hótunum um ofbeldi til að raska kosningafrelsi manns, annaðhvort á þann hátt að meina honum að greiða atkvæði eða neyða hann til að greiða atkvæði á annan veg en hann vill.
2. Ef maður visvitandi rangfærir atkvæðagreiðslu, annaðhvort á þann hátt að glata atkvæði, breyta atkvæði, skemma eða glata atkvæðasendingu, búa til kjörseðla, er líkjast mjög þeim, sem notaðir eru við kosningu, og hagnýtir þá sjálfur eða lætur þá frá sér, til þess að aðrir geti hagnýtt þá, rugla úrslit talningar atkvæða eða á annan hátt.

145. gr.

Sektir allar samkvæmt lögum þessum renna í ríkissjóð.

XXIII. KAFLI

Hvenær lögin öðlast gildi.

146. gr.

Lög þessi öðlast gildi samtímis stjórnarskrárbreytingu þeirri, sem samþykkt er af Alþingi sumarið 1959, og falla þá jafnframt úr gildi lög nr. 80 1942, um kosningar til Alþingis, og lög um breytingar á þeim lögum, nr. 56 1946, nr. 20 1950, nr. 66 1953, nr. 36 1957, nr. 91 1957 og nr. 9 1959, svo og öll önnur ákvæði í lögum, er í bága kunna að koma við þessi lög.

Nd.

21. Frumvarp til laga

[12. mál]

um breyting á lögum nr. 40 23. maí 1949, um áburðarverksmiðju.

Flm.: Einar Olgeirsson.

1. gr.

Í stað orðsins „þremur“ í 4. gr. laganna komi: fimm.

2. gr.

13. gr. laganna falli niður.

3. gr.

Ákvæði til bráðabirgða orðist svo:

Hlutabréf annarra hluthafa, er hlutabréf hafa keypt í rekstrarfélaginu Áburðarverksmiðjan h/f, er ríkissjóði skylt að innleysa á nafnverði að viðbættum 6%

ársvöxtum af upphæðinni, frá því að þau voru keypt. Þó skal ríkisstjórninni heimilt að greiða hærra verð, ef hluthafar krefjast þess, enda hafi þá sérstök þingnefnd, er þingflokkanir tilnefni hver einn mann í, samþykkt það mótaskvæðalaust.

Umboð núverandi stjórnar áburðarverksmiðjunnar fellur niður, enda sé kosin ný verksmiðjustjórn samkvæmt ákvæðum 4. gr. laganna á yfirstandandi þingi.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Umræður um áburðarvinnslu á Íslandi hófust fyrst fyrir alvöru árin 1934—1937, þegar skipulagsnefnd atvinnumála var að störfum. Lét hún gera allmiklar rannsóknir á möguleikum til framleiðslu tilbúins áðurðar hér á landi.

Stjórnarfrumvarp um byggingu lítillar verksmiðju til framleiðslu köfnunar-efnis var flutt á Alþingi 1944. Var frumvarpinu vísað til nýbyggingarráðs og því falið málið til frekari rannsókna. Á grundvelli rannsókna þeirra, er það lét gera, var aftur flutt stjórnarfrumvarp um byggingu áburðarverksmiðju á þinginu 1947, sem ekki náði þó afgreiðslu. Haustið 1948 var þetta frumvarp aftur flutt á Alþingi nokkuð breytt og verður að lögum vorið 1949.

Í öllum þeim miklu umræðum og athugunum, sem fram höfðu farið í sambandi við alla meðferð málsins í hálfan annan áratug, hafði enginn maður svo mikið sem imprað á því, að nokkur annar en ríkið ætti að eiga þetta fyrirtæki, enda lá það ljóst fyrir öllum, að fjármagn til byggingar þess yrði ríkið að útvega annaðhvort með framlögum eða lánum. Það var fyrst á síðustu stigum málsins í önnur síðustu þingdaga vorið 1949, að flutt var í efri deild breytingartillaga þess efnis, að verksmiðjan skyldi vera hlutafélag. Var breytingartillaga þessi samþykkt sem 13. gr. frumvarpsins.

Eins og lögín líta út núna, er svo ákveðið í 3. gr., að verksmiðjan skuli vera sjálfseignarstofnun, er lýtur sérstakri stjórn. En í 13. gr. er ákveðið, að ríkisstjórninni sé heimilt að leita eftir þátttöku félaga eða einstaklinga um hlutafjárframlög og ef slík framlög nema minnst 4 millj. kr., skuli ríkissjóður leggja fram það, sem á vantar, til þess að hlutafé nemi 10 millj., og skuli þá verksmiðjan rekin sem hlutafélag.

Þannig standa ákvæði laganna, þar sem þessu síðara ákvæði hefur verið fylgt. Verksmiðjan er sjálfseignarstofnun, en rekin sem hlutafélag.

Nú veit það hver maður, sem eitthvað þekkir inn í venjulegan hlutafélagarekstur, að hluthafi er eigandi að jafnstórum hlut í viðkomandi hlutafélagi og hlutabréfaeign hans segir til um. Það virðist einnig sýnilegt, að þá reglu eigi að nota til þess að koma eignarrétti yfir áburðarverksmiðjunni í hendur þessa hlutafélags, þótt 3. gr. laganna kveði skýrt á um, að hún eigi að vera sjálfseignarstofnun.

Á næstu árum eftir samþykkt frv. í þessari mynd gerðust svo þau tíðindi, að tveir forustumenn Framsóknarflokksins, þeir Hermann Jónasson, er þá var um nokkurt skeið landbúnaðarráðherra, og Eysteinn Jónsson, er löngum var fjármálaráðherra, tóku að lýsa yfir því úr ráðherrastóli á Alþingi, að verksmiðjan væri eign hlutafélagsins, þótt skýrum orðum stæði í lögnum, að hún væri sjálfseignarstofnun. Var þessum yfirlýsingum strax harðlega mótmælt og átalíð, að ráðherrar væru að reyna að breyta skýrum lagaákvæðum með yfirlýsingum á Alþingi, er bakað gætu ríkinu stórtjón.

Áburðarverksmiðjan mun hafa kostað um 130 millj. kr. Þar af nemur hlutaféð 10 millj., og skulu aðrir hluthafar en ríkið eiga $\frac{2}{5}$ hluta þess, eða 4 millj. kr. Allt hitt fjármagnið verður ríkið að leggja fram sem hlutafé eða lán. Þessi lán, sem samkvæmt þessu mundu nema um 120 millj., eiga að greiðast af notendum áburðarins í áburðarverðinu. Það liggja einnig fyrir ráðherryfirlýsingar um það. Fjármagn þetta, sem að nokkru leyti er fé mótvirðissjóðs, er ríkið lánar verksmiðjunni,

eða lán, sem ríkið tekur erlendis og endurlánar fyrirtækinu, á að greiðast á 20 árum með 5—6% vöxtum.

Ef hlutafélagið á nú að fá eignarrétt verksmiðjunnar samkvæmt yfirlýsingum ráðherranna, í stað þess að fylgt verði ákvæðum 3. gr. laganna um, að verksmiðjan sé sjálfseignarstofnun, þá þýðir það, að þeir hluthafar, sem eiga 4 millj. kr. hlutafé á móti ríkinu, eiga að þessum 20 árum liðnum $\frac{2}{5}$ hluta fyrirtækisins, þegar skuldir eru greiddar, og mundu þá þessir $\frac{2}{5}$ hlutar nema að verðgildi 52 millj. kr., miðað við sama peningagildi og nú. Það þýðir að eignast 2.4 millj. kr. verðgildi á ári í fyrirtækinu, auk þess sem lögin heimila þeim að taka 6% í arð af hlutafé sínu.

Þá má enn fremur minna á þá yfirlýsingu, sem núverandi bankastjóri Framkvæmdabankans gaf á fundi fjárhagsnefndar efri deildar á þingi 1952, að tilætlunin væri að selja hlutabréf ríkisins í Áburðarverksmiðjunni síðar meir. Verði horfið að því ráði, verður verksmiðjan öll afhent einkaaðilum á sama hátt.

Ég dreg mjög í efa, að allir þeir þingmenn, er réðu breytingartillögu þeirri, er varð 13. gr., fylgi sitt á síðustu stigum málsins vorið 1949, hafi þá ætlað til þess, að breytingin yrði notuð til þess að afhenda verksmiðjuna einkaaðilum til eignar að einhverju eða jafnvel öllu leyti. Miklu fremur er líklegt, að þeir hafi litið svo á, að ummæli 3. gr. um, að verksmiðjan væri sjálfseignarstofnun, yrðu hin raunverulega gildandi ákvæði um eignarrétt hennar.

Það er ekki fyrr en nokkru eftir að lögin voru samþykkt, að ráðherrar fara að lýsa yfir þeim skilningi, að verksmiðjan sé eign hlutafélagsins, þvert ofan í skýlaus ákvæði 3. gr.

Það er því sjálfsagt, að Alþingi breyti þessum lögum í það horf, sem ætíð var fyrirhugað þangað til á allra síðustu stundu málsins í þinginu, felli burt 13. gr. þeirra og sýndi þar með ákveðið þann vilja, að þetta fyrirtæki eigi ekki að komast í eign einkaaðila.

Það ástand, sem nú ríkir í málum áburðarverksmiðjunnar, ýtir og undir það, að stjórn og eign ríkisins á þessu mikla fyrirtæki sé gerð skýlaus.

Ég hef áður flutt frv. um þetta mál og flyt það nú í nokkuð nýrri mynd, og skulu ástæður til þess skýrðar nánar í framsögu.

Ed.

22. Nefndarálit

[1. mál]

um frv. til stjórnarskipunarlaganna um breyting á stjórnarskrá lýðveldisins Íslands 17. júní 1944.

Frá meiri hl. stjórnarskrárnefndar.

Meiri hl. n. leggur til, að frv. verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 7. ágúst 1959.

Gísli Jónsson,
form.

Björn Jónsson,
fundaskr.

Gunnar Thoroddsen,
frsm.

Sigurður Bjarnason.

Eggert G. Þorsteinsson.

Nd.

23. Breytingartillögur

[3. mál]

við frv. til l. um kosningar til Alþingis.

Frá stjórnarskrárnefnd.

1. Við 13. gr. Síðari málsg. orðist svo:

Ef kjörstjórar eru í framboði, skulu þeir vika sæti og varamenn gegna störfum þeirra. Fulltrúar sýslumanna og bæjarfógeta (í Reykjavík borgarfógeta) skulu vera varamenn þeirra, en sýslumenn skipa varamenn hreppstjóra, og 1. stýrimaður skal vera varamaður skipstjóra. Ekki má utankjörfundarkosning fara fram á heimili frambjóðanda.

2. Við 33. gr. Í stað orðanna „þeir, sem fremstir standa frambjóðenda á listanum“ í 2. málsl. komi: frambjóðendur í aðalsætum hver um sig.

3. Við 104. gr. Á eftir 1. málsl. 1. málsg. komi nýr málslíður, svo hljóðandi: Hafi yfirkjörstjórn borizt bréf með utankjörfundaratkvæði samkv. 71. gr. 5. málsg., skal fara með það eins og segir í 95. gr.

4. 110. gr. orðist svo:

Til þess að finna, hverjir frambjóðendur hafa náð kosningu á hverjum lista í kjördæmi, skal reikna frambjóðendunum atkvæðatölu á eftirfarandi hátt:

Yfirkjörstjórn telur fyrst saman alla kjörseðla hvers lista, eins og engin breyting hafi verið gerð á listanum, og á efsti frambjóðandi hvers lista tvo þriðju atkvæðanna, en hver hinna frambjóðendanna það brot af þessari atkvæðatölu, að í teljara sé tala þeirra þingmanna og varaþingmanna, sem kjósa á, að frá-dreginni tölu þeirra frambjóðenda, sem frammar standa á listanum, og í nefnara tala þeirra þingmanna og varaþingmanna, sem kjósa á.

Síðan telur yfirkjörstjórn saman alla þá kjörseðla hvers lista, þar sem kjós-endur hafa enga breytingu gert á röð frambjóðenda á listanum, og á efsti fram-bjóðandi þriðjung atkvæðanna og aðrir frambjóðendur brot af þeirri atkvæða-tölu eftir sömu reglu og í næstu málsgrein hér á undan.

Að lokum tekur yfirkjörstjórn alla þá kjörseðla hvers lista, þar sem kjós-endur hafa gert meiri eða minni breytingar við röð frambjóðendanna á list-anum, og reiknar atkvæðatölu hvers frambjóðanda á þessum kjörseðlum eftir næstu málsgrein hér á undan. Hafi kjósandi aðeins sett tölu við eitt nafnið eða nokkuð af þeim eða strikað yfir nafn eða nöfn, telst hann una við röðina að öðru leyti, og þokast þeir frambjóðendur, sem ekki er merkt við, aðeins til við tilfærslu eða brottfall hinna. Sé strikað yfir nafn frambjóðanda á kjörseðli, telst honum ekki hluti úr atkvæði á þeim seðli.

Yfirkjörstjórn leggur saman framangreindar tölur hvers frambjóðanda, og er þá fundin atkvæðatala sú, sem segir til um, í hvaða röð frambjóðendur á listanum ná kosningu, fyrstur sá, sem hefur hæsta tölu þannig reiknaða, annar sá, sem hefur næsthæsta tölu o. s. frv., og svo margir, sem listanum ber eftir atkvæðamagni hans. Ef tveir eða fleiri frambjóðendur hafa fengið jafnháa tölu, sker hlutkesti úr á milli þeirra eftir reglum 113. gr.

5. Við 116. gr. Fyrir orðið „hlutfallstölu“ í 1. málsg. komi: atkvæðatölu.

6. Við 128. gr. Á eftir 3. málsg. komi ný málsgrein, svo hljóðandi:

Þegar kosningu hefur verið frestað, skal í öllu svo að farið sem fyrir er mælt í 100. gr., eftir því sem við á, að því viðbættu, að kjörskráin og þau eftirrit hennar, sem kjörstjórn hefur haft til afnota, skulu lögð með öðrum kjörgögnum í poka þann, sem innsiglaður er. Eftir að kjörfundur er settur hinn síðari kjör-dag, opnar kjörstjórn hinn innsiglaða poka og umslög, sem í honum eru, í við-urvist frambjóðenda eða umboðsmanna þeirra. Sé frambjóðandi eigi mættur eða umboðsmaður hans, kveður hún til valinkunnan mann að vera umboðsmaður frambjóðanda. Sé eigi unnt að fullnægja þessu ákvæði, má þó rjúfa innsigli, opna

umslögin og hefja kosningu, þegar klukkustund er liðin frá setningu kjörfundar. Um hinn síðari kjördag gilda ákvæði XII. kafla laganna, eftir því sem við á.

7. Á eftir 146. gr. komi svo hljóðandi

Ákvæði til bráðabirgða.

Í kosningum þeim, sem fram fara næst eftir gildistöku þessara laga, skulu vera tveir kjördagar, þó ekki í þeim kjördeildum, sem eru að öllu leyti innan takmarka kaupstaðar eða kaupsýslunnar.

Ef öll kjörstjórnin er sammála og allir frambjóðendur eða umboðsmenn þeirra, sem mættir eru, samþykkja, má kjörstjórn, þegar kosningu er lokið hinn fyrri kjördag, ákveða, að eigi skuli vera fleiri kjördagar í kjördeildinni, enda sé kjörbókin undirrituð af frambjóðendum og umboðsmönnum, sem samþykkt hafa. Hafi 80% eða fleiri af kjósendum í kjördeildinni kosið eða fengið vottorð samkv. 82. gr., nægir einróma samþykki kjörstjórnar til slíkrar ákvörðunar.

Hinn fyrri kjördag skal setja kjörfund kl. 10 árdegis og hinn síðari kjördag kl. 12 á hádegis.

Ed.

24. Nefndarálit

[1. mál]

um frv. til stjórnarskipunarlaga um breyting á stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, 17. júní 1944.

Frá minni hl. stjórnarskrárnefndar.

Aðalmálgrein 79. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands frá 17. júní 1944 hljóðar svo orðrétt:

„Tillögur, hvort sem eru til breytinga eða viðauka á stjórnarskrá þessari, má bera upp bæði á reglulegu Alþingi og auka-Alþingi. Nái tillagan samþykkt beggja þingdeilda, skal rjúfa Alþingi þá þegar og stofna til almennra kosninga af nýju. Samþykki báðar deildir ályktunina óbreytta, skal hún staðfest af forseta lýðveldisins, og er hún þá gild stjórnarskipunarlög“.

Augljóst er, að fyrirmæli þessarar greinar ætlast til, að alþingiskosning, sem fer fram milli þinga, er fjalla um stjórnarskrárbreytingu, sé þjóðaratkvæðagreiðsla, — að með þeim hætti komi fram samþykki eða synjun þjóðarinnar á breytingunni. Stjórnarskipunarlögunum á þannig að gera hærra undir höfði en annarri löggjöf. Alþingi skal ekki vera einrátt um setningu stjórnarskrárákvæða. Umboð alþingismanna er með þessu móti takmarkað, að því er hana snertir.

Þetta er óumdeilanlegt.

En formið, sem gert er ráð fyrir í greininni að dugi til þess að leiða í ljós afstöðu almennings til stjórnarskrárbreytinga, er ekki lengur nothæft.

Við kosningar til Alþingis geta — eins og nú er komið — stjórnsmálaflokkar notað flokksbönd og afstöðu til óskyldra málefna til svo mikillar truflunar, að stjórnarskrárbreyting við alþingiskosningar verður hjá mörgum aukaatriði.

Síðustu kosningar eru full sönnun þessa.

Formið er frá þeim tíma, þegar þjóðin var ekki farin að skiptast eins og nú í fastmótaða, skipulagða stjórnsmálaflokka. Gengið var út frá því þá, að hver kjósendi gengi frjáls og óháður því líkum félagsskap til kosninga og greiddi atkvæði einvörðungu um stjórnarskrárbreytingu, þegar hann kysi til Alþingis, er fjalla ætti um slíka breytingu.

En svo einfalt er þetta ekki lengur, — eða fær ekki að vera svo einfalt.

Þarna er um að ræða eitt af mörgum ákvæðum stjórnarskrárinnar, sem er úrelt og kallar á þá heildarendurskoðun stjórnarskipunarlaganna, sem Alþingi ákvað að lokið skyldi hið fyrsta eftir endurreisn lýðveldisins 1944, en flokkarnir þrír,

Alþt. 1959. A. (79. löggjafarþing).

sem að frumvarpi þessu standa, vilja ekki með nokkru móti fallast á að gerð sé nú, af því að þeim er svo brátt að koma á kjördæmabyltingunni, sem þeir hafa samið um sín í milli.

Nú hefði vitanlega í alla staði verið heimilt að láta fram fara sérstaka þjóðaratkvæðagreiðslu til samþykkis eða synjunar frumvarpinu, samhliða kosningunum 28. júní s. l. Og með því hefði verið fullnægt tilgangi og anda 79. greinarinnar. En þegar við framsóknarmenn lögðum til í sambandi við afgreiðslu málsins á síðasta þingi, að sú aðferð yrði viðhöfð, var því synjað.

Hvernig var svo málið lagt fyrir í kosningunum í vor af fylgismönnum þess? Var það á nokkurn hátt gert í anda 79. gr. stjórnarskrárinnar? Nei, alls ekki.

Blöð þeirra þriggja stjórnarálflokka, sem bundizt höfðu á Alþingi órofa samtökum um að gera breytingar þessar að lögum, sögðu, að kosið væri miklu frekar um allt annað en stjórnarskrármálið, enda væri það í raun og veru þegar afgreitt með samningum framámanna þessara flokka. Frambjóðendur þeirra flokka og annað áróðurslið sagði yfirleitt það sama.

Framsóknarflokkurinn einn allra stjórnarálflokkanna lagði málið af sinni hálfu fyrir í blöðum sínum og umræðum eins og stjórnarskráin ætlast til, lagði áherzlu á, að Alþingi hefði verið rofið til þess, að þjóðin tæki afstöðu til þessa máls. En þó að hann gerði þetta, hrökk það vitanlega ekki til að bæta, eins og þurfi, úr mistúlkun hinna flokkanna, sem allir lögðu saman.

Niðurstaðan varð sú, að þjóðarviljinn gagnvart stjórnarskrarbreytingunni kom ekki fram, eins og þó er ótvírætt að 79. gr. grundvallarlaganna ætlast til að hann geri hverju sinni. Kosningarnar snerust að allt of miklu leyti um almenn þjóðmál, sitt á hvað, og stuðning við flokka og fulltrúa þeirra, svo sem um venjulegar kosningar til Alþingis væri að ræða.

Kosningarnar leiddu þó mjög greinilega í ljós, þrátt fyrir allt, að kjördæmabreyting sú, sem forustumenn flokkanna þriggja berjast fyrir að koma á, er óvinsæl, enda bylting og stórkostleg skerðing á rétti og sjálfstæði héraða og byggða landsins utan Reykjavíkur, og fyrir Reykjavík er líka síður en svo keppikefli að landsbyggðinni sé misboðið. Breytingin er fram borin af fljótfærni og með tilliti til ænnarlegra sjónarmiða.

Í kosningunum kom fram svo mikil hrein og ákveðin andstaða gegn kjördæmabyltingunni og einnig svo viðtæk óánægja meðal fólks, sem þó léði fylgjendum hennar atkvæði af óskyldum ástæðum, að flokkar þeir, sem staðið hafa að frumvarpinu á Alþingi, ættu að telja sér skylt að fallast á að stofna til sérstakrar þjóðaratkvæðagreiðslu um efni frumvarpsins, svo að vilji kjósenda, óbundinn af öðrum málefnum, geti í ljós komið, áður en Alþingi rekur á það smiðshögg. Hér er um svo stórt mál og ábyrgðarmikið að ræða, að annað á ekki við, úr því að þeir, sem bera ábyrgð á því innan Alþingis, vilja ekki að þegar gefnu tilefni taka það strax til endurskoðunar og breytinga.

Enn er tími til, að þjóðaratkvæðagreiðsla um málið geti komizt á í sumar. Tillögu um hana fluttu framsóknarmenn í neðri deild. Hún var felld þar. Við fluttum slíka tillögu á fundi stjórnarskrárnefndar efri deildar í gær, en meiri hluti nefndarinnar taldi sig ekki geta fallizt á hana.

En þrátt fyrir þetta teljum við ómaksins vert og skyldugt að gefa efri deild tækifæri til þess að rétta málið við og beina því inn á þá braut, að fullnægt verði efnislega — en ekki aðeins í misnotuðu, úreltu formi — fyrirmælum 79. gr. gildandi stjórnarskrár.

Samkvæmt framansögðu — og enn fremur með skírskotun til nefndarálits minni hl. stjórnarskrárnefndar neðri deildar á þskj. 10 — leggjum við til, að samþykkt verði svofelld

RÖKSTUDD DAGSKRÁ:

Þar sem afstaða kjósenda til annarra mála en þeirrar breytingar á kjördæmaskipuninni, sem frumvarp þetta fjallar um, réð miklu um viðhorf þeirra í síð-

ustu alþingiskosningum og úrslit kosninganna veita þar af leiðandi ófullnægjandi upplýsingar um vilja manna í því efni, beinir deildin því til ríkisstjórnarinnar að láta fram fara eigi síðar en 30. þ. m. í öllum kjördæmum, hverju fyrir sig, almenna, leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda, er svari með jái eða nei, hvort þeir vilja, að niður skuli lögð öll núverandi 27 kjördæmi, utan Reykjavíkur, og stofnuð í þeirra stað 7 stór hlutfallskosningakjördæmi. Jafnframt leggur deildin til, að aukabíngi því, er nú situr, verði frestað og afgreiðslu frumvarpsins, þar til úrslit atkvæðagreiðslunnar eru kunn, og tekur því fyrir að sinni samkvæmt framansögðu næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 8. ágúst 1959.

Karl Kristjánsson, Hermann Jónasson.
frsm.

Nd. 25. Breytingartillögur [3. mál]

við frv. til 1. um kosningar til Alþingis.

Frá Einari Olgeirssyni, Steindóri Steindórssyni og Jóhanni Hafstein.

1. Við 9. gr. Greinin orðist svo:

Í hverju kjördæmi er yfirkjörstjórn. Skal hún skipuð fimm mönnum og jafnmörgum til vara, og eru þeir kosnir af sameinuðu Alþingi á sama hátt og landskjörstjórn. Kys hún sér sjálf formann. Yfirkjörstjórnarmenn skulu allir vera búsettir í hlutaðeigandi kjördæmi.

Yfirkjörstjórn skal með nægum fyrirvara á undan kosningum auglýsa aðsetur sitt, þar sem hún veitir viðtöku framboðslistum og þar sem hún dvelst, meðan kosning fer fram, og skal aðsetur hennar vera eins miðsvæðis í kjördæminu og kostur er, enda liggi það vel við samgöngum.

2. Við 10. gr. Fyrsti málsl. 2. málsg. orðist svo:

Í kaupstöðum, þar sem kjördeildir eru fleiri en ein, kys bæjarstjórn 3 manna kjörstjórn til þess að hafa með höndum stjórn undirkjörstjórna á hverjum kjörstað.

3. Við 40. gr. Aftan við 1. málsg. bætist:

Þó er stjórn málaflakki heimilt að velja sér bókstaf, sem eigi er notaður af þingflokki, en tilkynna skal hann landskjörstjórn slíkt val samstundis. Sé ágreiningur um slíkt val milli flokka, sker landskjörstjórn úr.

4. Við 133. gr. Á eftir 1. tölulið komi nýr töluliður, svo hljóðandi:

Að safna undirskriftum um stuðning eða andstöðu við ákveðin málefni, sem heyra eða heyrt geta undir valdsvið Alþingis, eftir að almennar alþingiskosningar hafa verið ákveðnar.

Nd. 26. Breytingartillögur [3. mál]

við brtt. á þskj. 23 [Kosningar til Alþingis].

Frá Steindóri Steindórssyni.

Við 4. tölulið.

a. Fyrir orðin „tvo þriðju atkvæðanna“ í 2. málsg. komi: þrjá fjórðu atkvæðanna.

b. Fyrir orðin „þriðjung atkvæðanna“ í 3. málsg. komi: fjórðung atkvæðanna.

Nd. 27. Breytingartillaga [3. mál]

við frv. til l. um kosningar til Alþingis.

Frá Steindóri Steindórssyni og Einari Olgeirssyni.

Við 57. gr. 1. málsg. Í stað „síðasti sunnudagur í júnímánuði“ komi: annar sunnudagur í júnímánuði.

Nd. 28. Breytingartillaga [3. mál]

við frv. til l. um kosningar til Alþingis.

Frá Lúðvík Jósefssyni.

Við 133. gr. 3. töluliður orðist svo:

Að reyna að hafa áhrif á atkvæðagreiðslu, eftir að kjörfundur er hafinn, með ræðuhöldum, prentuðum eða skriflegum ávörpum eða auglýsingum, með því að hafa uppi áróðursspjöld, áróðursborða, flokksmerki, merki lista eða önnur slík auðkenni á sjálfum kjörstaðnum eða annars staðar í kjördæminu. Þó má auðkenna flokkshús og kosningaskrifstofur.

Nd. 29. Breytingartillaga [3. mál]

við frv. til l. um kosningar til Alþingis.

Frá Steindóri Steindórssyni og Einari Olgeirssyni.

Við 99. gr. 4. og 5. málsg. falli niður.

Nd. 30. Breytingartillaga [3. mál]

við brtt. á þskj. 25 [Kosningar til Alþingis].

Frá Páli Þorsteinssyni og Gísla Guðmundssyni.

Í stað fyrri málsg. 1. tölul. komi:

Í hverju kjördæmi er yfirkjörstjórn.

Í Reykjavík kys bæjarstjórn fimm menn í yfirkjörstjórn og fimm til vara. Hlutfallskosningu skal viðhafa, ef bæjarfulltrúi krefst þess. Annars staðar kys hver sýslunefnd og bæjarstjórn í kjördæmi einn mann, er sé búsettur í hlutaðeigandi sýslu eða kaupstað, í yfirkjörstjórn og annan til vara.

Nú er tala hinna kjörnu yfirkjörstjórnarmanna ójöfn, og skipar ráðherra þá úr þeirra hópi oddvita yfirkjörstjórnar og varamann hans. Sé tala hinna kjörnu yfirkjörstjórnarmanna jöfn, skipar ráðherra einn mann úr hópi annarra kjósenda í kjördæminu í yfirkjörstjórn, og sé hann oddviti yfirkjörstjórnar. Ráðherra skipar einnig varamann oddvita.

Kosning yfirkjörstjórnarmanna og skipun oddvita gildir til fjögurra ára í senn.

Sp. 31. Breytingartillaga [2. mál]

við till. til þál. um ráðstafanir til fjáröflunar fyrir Byggingarsjóð ríkisins.

Frá Hannibal Valdimarssyni.

Tillögugreinin orðist svo:

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að gera eftirfarandi ráðstafanir til að bæta úr fjárþörf Byggingarsjóðs ríkisins:

1. Að hlutast til um, að veðdeild Landsbankans gefi þegar út vísitölutryggð bankavaxtabréf, B-flokksbréf, fyrir a. m. k. 20 milljónir króna.
2. Að seðlabankinn tryggi sölu á bankavaxtabréfum A- og B-flokks að upphæð 40 milljónir króna.
3. Að beita sér fyrir því, að atvinnuleysistryggingasjóður kaupi A-flokksbréf fyrir allt að 10 milljónir króna eða veiti samningsbundið lán til skemmri tíma.
4. Tekið verði erlent lán að upphæð 50 milljónir króna, og verði það endurlánað Byggingarsjóði ríkisins, enda verði láninu að verulegu leyti varið til íbúða-bygginga á félagsgrundvelli, er húsnæðismálastofnun ríkisins hafi forgöngu um og við það miðist að lækka íbúðaverð og bæta úr húsnæðisvanda þeirra, sem verst eru settir í þeim efnun.

Nd. 32. Breytingartillaga [3. mál]

við frv. til l. um kosningar til Alþingis.

Frá Jóhanni Hafstein.

Við 133. gr. Aftan við 4. tölulið bætist:

Þó má hafa flokksauðkenni á framrúðu bifreiðar, sem ekki sé stærra en 7 sm í þvermál.

Nd. 33. Nefndarálit [4. mál]

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 24 29. marz 1956, um almannatryggingar.

Frá meiri hl. heilbrigðis- og félagsmálanefndar.

Nefndin hefur haldið tvo fundi um málið.

Hannibal Valdimarsson lagði á fyrri fundinum fram þá breytingartillögu við 1. gr. frumvarpsins, að frumvarpsgreinin skyldi orðast svo:

„1. og 2. málsg. 22. gr. almannatryggingarlaganna falli niður.“

Þetta þýðir, að skerðingarákvæði almannatryggingarlaganna varðandi elli- og örorkulífeyri skuli falla niður án tillits til atvinnutekna.

Á seinni fundi nefndarinnar var gengið til atkvæða um tillögunna, og var hún samþykkt með þremur samhljóða atkvæðum, þeirra Þórarins Þórarinssonar, Óskars Jónssonar og Hannibals Valdimarssonar. Kjartan J. Jóhannsson og Ragnhildur Helgadóttir greiddu ekki atkvæði.

Meiri hluti nefndarinnar leggur því til, að frumvarpið verði samþykkt með svo hljóðandi

BREYTINGU:

Við 1. gr. Greinin orðist svo:

1. og 2. málsg. 22. gr. laganna falli niður.

Alþingi, 10. ágúst 1959.

Hannibal Valdimarsson,
form., frsm.

Þórarinn Þórarinsson.

Óskar Jónsson.

Ed.

34. Frumvarp til laga

[3. mál]

um kosningar til Alþingis.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

Samhljóða þskj. 20 með þessum breytingum:

9. gr. hljóðar svo:

Í hverju kjördæmi er yfirkjörstjórn. Skal hún skipuð fimm mönnum og jafnmörgum til vara, og eru þeir kosnir af sameinuðu Alþingi á sama hátt og landskjörstjórn. Kys hún sér sjálf formann. Yfirkjörstjórnarmenn skulu allir vera búsettir í hlutaðeigandi kjördæmi.

Yfirkjörstjórn skal með nægum fyrirvara á undan kosningum auglýsa aðsetur sitt, þar sem hún veitir viðtöku framboðslistum og þar sem hún dvelst, meðan kosning fer fram, og skal aðsetur hennar vera eins miðsvæðis í kjördæminu og kostur er, enda liggi það vel við samgöngum.

10. gr. hljóðar svo:

Í hverri kjördeild hrepps eða kaupstaðar skal vera undirkjörstjórn, skipuð 3 mönnum, er hreppsnefnd eða bæjarstjórn, sem í hlut á, kys til eins árs úr hópi kjósenda hreppsins eða kaupstaðarins og jafnmarga til vara. Hlutfallskosningu skal viðhafa, ef hreppsnefndarmaður eða bæjarfulltrúi krefst þess. Hreppstjóri skal þó jafnan vera formaður kjörstjórnar þess hrepps eða kjördeildar, sem hann er búsettur í. Annars velur kjörstjórn sér oddvita og skiptir að öðru leyti með sér verkum.

Í kaupstöðum, þar sem kjördeildir eru fleiri en ein, kys bæjarstjórn 3 manna kjörstjórn til þess að hafa með höndum stjórn undirkjörstjórna á hverjum kjörstað. Yfirkjörstjórnir skulu jafnan vera reiðubúnar til þess að mæta fyrirvaralaust á fundi á kjördegi til ákvarðana og úrskurða í sambandi við kosninguna, ef með þarf.

13. gr. hljóðar svo:

Kjörstjórar við atkvæðagreiðslu utan kjörfunda samkvæmt lögum þessum eru sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti), fulltrúar þeirra, sendiherrar og sendifulltrúar, sendiráðsritarar og attachés, útsendir aðalræðismenn, útsendir ræðismenn og vararæðismenn Íslands erlendis svo og kjörræðismenn, ef þeir eru íslenzkir ríkisborgarar eða af íslenzku þjóðerni og mæla á íslenzka tungu, hreppstjórar og skipstjórar á íslenzkum skipum í millilandasiglingum og á fjarlægum miðum. Nú eru sýslumaður og hreppstjóri búsettir á sama stað, og skal þá sýslumaður vera kjörstjóri.

Ef kjörstjórar eru í framboði, skulu þeir víkja sæti og varamenn gegna störfum þeirra. Fulltrúar sýslumanna og bæjarfógeta (í Reykjavík borgarfógeta) skulu

vera varamenn þeirra, en sýslumenn skipa varamenn hreppstjóra, og 1. stýrimaður skal vera varamaður skipstjóra. Ekki má utankjörfundarkosning fara fram á heimili frambjóðanda.

33. gr. hljóðar svo:

Hverjum framboðslista skal fylgja til yfirkjörstjórnar skrifleg tilkynning frá fram-
bjóðendum listans um það, hverjir tveir menn séu umboðsmenn listans. Ef umboðs-
menn listans eru ekki tilgreindir eða nauðsynjar hamla umboðsmanni, eru fram-
bjóðendur í aðalsætum hver um sig réttir umboðsmenn hans. Þessir umboðsmenn
gæta réttar lista þeirra, sem þeir eru fyrir, við skoðun og úrskurðun listanna. Þeir
gefa þær upplýsingar um listana, er yfirkjörstjórn óskar. Þeim er heimilt að vera
viðstaddir eða gefa öðrum umboð til að vera viðstaddir kosningar á hinum einstöku
kjörstöðum og talningu atkvæða. Skyldir eru umboðsmenn að hlíta þeim fundar-
reglum, sem kjörstjórnir setja.

40. gr. hljóðar svo:

Er yfirkjörstjórn hefur lagt úrskurð á framboðslista, merkir hún lista hinna
eldri stjórnmalaflokka sama bókstaf og þeir höfðu síðast og lista nýrra stjórnmalaf-
flokka í áframhaldandi stafrófsröð eftir röð, er heiti þeirra stjórnmalaflokka
verður í, er þeim er raðað í stafrófsröð. Þó er stjórnmalaflokkur heimilt að velja sér
bókstaf, sem eigi er notaður af þingflokki, en tilkynna skal hann landskjörstjórn
slíkt val samstundis. Sé ágreiningur um slíkt val milli flokka, sker landskjörstjórn úr.

Landskjörstjórn skal sjá um, að samræmi sé í merkingu framboðslista milli
kjördæma, þannig að sami stjórnmalaflokkur hafi alls staðar sama listabókstaf.

42. gr. hljóðar svo:

Yfirkjörstjórn gerir þegar í stað almenningi kunna listana með auglýsingu í
útvarpi og Lögbirtingablaði og auk þess í dagblöðum eða vikublöðum í viðkomandi
kjördæmi á þann hátt, að greindur sé bókstafur hvers lista, fyrir hvaða stjórn-
malaflokk hann er í kjöri, að hann sé utan flokka, ef því er að skipta, og svo nöfn
frambjóðenda á hverjum lista í réttari röð.

99. gr. hljóðar svo:

Umboðsmenn lista eiga rétt á að gæta þess, að kjörstjórn og kjósendur hegði
sér lögum samkvæmt við kosningarathöfnina, og má hver þeirra átelja við kjör-
stjórnina það, er honum þykir áfátt.

Nú þykir umboðsmanni eitthvað ólöglegt við kosningarathöfnina og fær það
ekki leiðrétt, og á hann þá rétt á að fá ágreiningsálitið bókað þegar í stað í kjör-
bókina, og sker Alþingi úr því síðar, hver áhrif það skuli hafa á kosninguna.

Neiti kjörstjórn að bóka eitthvað fyrir umboðsmann áhrærandi kosningargerð-
ina, á hann rétt á að bóka það sjálfur, og riti hann nafn sitt undir.

104. gr. hljóðar svo:

Í viðurvist þessara manna opnar svo yfirkjörstjórn atkvæðasendingarnar úr
hverri kjördeild kjördæmisins, eftir að þeim hefur verið gefinn kostur á að sann-
færast um, að öll innsigli séu ósködduð. Hafi yfirkjörstjórn borizt bréf með utan-
kjörfundaratkvæði samkv. 71. gr. 5. málsg., skal fara með það eins og segir í 95. gr.
Jafnótt og hver atkvæðakassi er opnaður, skal seðlum þeim, sem í honum eru,
óskaðuðum hellt í hæfilegt tómmt ílát með loki yfir og þannig haldið áfram, unz allir
atkvæðakassarnir eru tæmdir. En við og við skal loka ílátinu og hrista það, svo að
seðlarnir úr hinum einstöku kjördeildum blandist vel saman.

Því næst skulu kjörseðlar teknir úr ílátinu, og les oddviti upp listabókstafinn,
sem við er merkt á hverjum seðli, og réttir hann jafnóðum umboðsmönnum lista
til athugunar, en meðkjörstjórnar merkja á meðan á blað atkvæðatöluna við bókstaf
hvers lista.

110. gr. hljóðar svo:

Til þess að finna, hverjir frambjóðendur hafa náð kosningu á hverjum lista í kjördæmi, skal reikna frambjóðendunum atkvæðatölu á eftirfarandi hátt:

Yfirkjörstjórn telur fyrst saman alla kjörseðla hvers lista, eins og engin breyting hafi verið gerð á listanum, og á efsti frambjóðandi hvers lista tvo þriðju atkvæðanna, en hver hinna frambjóðendanna það brot af þessari atkvæðatölu, að í teljara sé tala þeirra þingmanna og varaþingmanna, sem kjósa á, að frádreginni tölu þeirra frambjóðenda, sem framar standa á listanum, og í nefnara tala þeirra þingmanna og varaþingmanna, sem kjósa á.

Síðan telur yfirkjörstjórn saman alla þá kjörseðla hvers lista, þar sem kjósendur hafa enga breytingu gert á röð frambjóðenda á listanum, og á efsti frambjóðandi þriðjung atkvæðanna og aðrir frambjóðendur brot af þeirri atkvæðatölu eftir sömu reglu og í næstu málsgrein hér á undan.

Að lokum tekur yfirkjörstjórn alla þá kjörseðla hvers lista, þar sem kjósendur hafa gert meiri eða minni breytingar við röð frambjóðendanna á listanum, og reiknar atkvæðatölu hvers frambjóðanda á þessum kjörseðlum eftir næstu málsgrein hér á undan. Hafi kjósandi aðeins sett tölu við eitt nafnið eða nokkuð af þeim eða strikað yfir nafn eða nöfn, telst hann una við röðina að öðru leyti, og þokast þeir frambjóðendur, sem ekki er merkt við, aðeins til við tilfærslu eða brottfall hinna. Sé strikað yfir nafn frambjóðanda á kjörseðli, telst honum ekki hluti úr atkvæði á þeim seðli.

Yfirkjörstjórn leggur saman framangreindar tölur hvers frambjóðanda, og er þá fundin atkvæðatala sú, sem segir til um, í hvaða röð frambjóðendur á listanum ná kosningu, fyrstur sá, sem hefur hæsta tölu þannig reiknaða, annar sá, sem hefur næsthæsta tölu o. s. frv., og svo margir, sem listanum ber eftir atkvæðamagni hans. Ef tveir eða fleiri frambjóðendur hafa fengið jafnháa tölu, sker hlutkesti úr á milli þeirra eftir reglum 113. gr.

116. gr. hljóðar svo:

Yfirkjörstjórnir skulu tafarlaust senda landskjörstjórn skýrslur um atkvæðatölurnar hver úr sínu kjördæmi. Í skýrslunum skal tilgreina, hvaða atkvæðatala hafi fallið á hvern lista fyrir sig, og atkvæðatölu hvers frambjóðendanna samkvæmt 110. gr.

Skýrslunum skulu fylgja skilríki listanna um það, fyrir hvern stjórnmálaflokk þeir hafi verið í kjöri, þau er fylgdu framboðum þeirra.

Landskjörstjórn lætur yfirkjörstjórnnum í té eyðublöð undir þessar skýrslur.

128. gr. hljóðar svo:

Nú ferst kosning fyrir í einhverri kjördeild á hinum ákveðna degi sökum óveðurs eða af öðrum óviðráðanlegum orsökum, og kveður þá undirkjörstjórn innan viku til kjörfundar að nýju. Í kaupstöðum og kauptúnum skal birta fundarboðið á sama hátt og venja er þar að birta opinberar auglýsingar, en í sveitum skal senda með það gagnert á hvert heimili.

Farist kosning fyrir, af því að kjörseðlasending kemur eigi til skila, skal undirkjörstjórn tafarlaust tilkynna það yfirkjörstjórn, sem endurnýjar sendinguna svo fljótt sem verða má. Undirkjörstjórn kveður síðan til kjörfundar að nýju á þann hátt, sem fyrir er mælt í 1. málsg. þessarar greinar.

Undirkjörstjórn getur frestað kosningu í kjördeild, eftir að hún er hafin, ef hún telur óviðráðanlegar ástæður eins og óveður hindra það, að kosning geti fram haldið, og allir kjörstjórnarmenn eru sammála um frestunina, enda komi til samþykki yfirkjörstjórnar. Yfirkjörstjórn í Reykjavík tekur ákvörðun um frestun kosninga þar. Hafi kosningu verið frestað, ber að kveðja til kjörfundar að nýju með sama hætti og segir í 1. málsg. þessarar greinar.

Þegar kosningu hefur verið frestað, skal í öllu svo að farið sem fyrir er mælt í 100. gr., eftir því sem við á, að því viðbættu, að kjörskráin og þau eftirrit hennar, sem kjörstjórnin hefur haft til afnota, skulu lögð með öðrum kjörgögnum í poka þann, sem innsiglaður er. Eftir að kjörfundur er settur hinn síðari kjördag, opnar kjörstjórn hinn innsiglaða poka og umslög, sem í honum eru, í viðurvist frambjóðenda eða umboðsmanna þeirra. Sé frambjóðandi eigi mættur eða umboðsmaður hans, kveður hún til valinkunnan mann að vera umboðsmaður frambjóðanda. Sé eigi unnt að fullnægja þessu ákvæði, má þó rjúfa innsigli, opna umslögin og hefja kosningu, þegar klukkustund er liðin frá setningu kjörfundar. Um hinn síðari kjördag gilda ákvæði XII. kafla laganna, eftir því sem við á.

Komi atkvæðasending frá kjördeild ekki til skila til yfirkjörstjórnar, en kosning hefur farið fram, lætur yfirkjörstjórn nýja kosningu fara fram í kjördeildinni, og fer um hana að öllu á sama hátt og fyrr segir.

133. hljóðar svo:

Það er óleyfilegur kosningaáróður og kosningaspjöll:

1. Að safna undirskriftum undir áskoranir um framboð til þingmennsku eða loforð um kjörfylgi svo og að undirskrifa slíkar áskoranir fram yfir það, sem tekið er fram um meðmælendur með framboðslistum í 27. gr. Þó er stjórnmalafélagi, sem gert hefur ályktun um áskorun um framboð til þingmennsku innan héraðs, heimilt að koma ályktuninni á framfæri.
2. Að safna undirskriftum um stuðning eða andstöðu við ákveðin málefni, sem heyra eða heyrt geta undir valdsvið Alþingis, eftir að almennar alþingiskosningar hafa verið ákveðnar.
3. Að bera á mann fé eða friðindi til að hafa áhrif á, hvort hann greiðir atkvæði eða hvernig hann greiðir atkvæði, að svipta mann eða ógna manni með sviptingu atvinnu eða hlunninda í sama skyni, að heita á mann fé eða friðindum, ef kosning fari svo eða svo, að torvela hjúi sínu eða öðrum, sem menn hafa yfir að segja, sókn á kjörfund eða til utankjörfundarkjörstaðar svo og að beita þvingunarráðstöfunum í sambandi við kosningar.
4. Að reyna að hafa áhrif á atkvæðagreiðslu, hvort heldur er með ræðuhöldum, prentuðum eða skriflegum ávörpum eða auglýsingum, með því að bera eða hafa uppi flokksmerki, merki lista eða önnur slík auðkenni á sjálfum kjörstaðnum, þ. e. í kjörfundarstofu, kjörklefa eða annars staðar í eða á þeim húsakynnum, þar sem kosning fer fram, svo og í næsta nágrenni.
5. Að hafa flokksmerki, merki lista eða önnur slík auðkenni á bifreiðum, meðan kjörfundur stendur yfir, svo og að nota gjallarhorn til áróðurs á sama tíma.
6. Að gefa ónákvæmar eða villandi upplýsingar um sig eða aðra, svo sem um nafn, aldur, búsetu í landinu, heimilisfang eða annað, sem leiðir eða leitt getur til þess, að maður verði settur á kjörskrá, sem ekki á rétt á að vera þar, eða maður ekki settur á kjörskrá eða tekinn út af kjörskrá, sem á rétt á að vera þar, eða maður verði látinn greiða atkvæði í stað annars manns, er stendur á kjörskrá, eða fyrr en manni ber samkvæmt kjörskránni.

Hér undir heyrir sérstaklega, ef maður telur sig til málamynda heimilisfastan í kjördæmi, aðeins til þess að verða settur þar á kjörskrá.

7. Að gefa út villandi kosningaleiðbeiningar.
8. Að rangfæra atkvæðagreiðslu, hvort heldur er með því að eyðileggja eða breyta atkvæði, sem greitt hefur verið, eða á annan hátt.

141. gr. hljóðar svo:

Það varðar sektum frá 400—4000 kr.:

1. Ef maður býður sig fram til þingmennsku, vitandi að hann er ekki kjörgengur.
2. Ef maður býður sig fram á fleiri listum en einum eða fyrir fleiri en einn stjórnmalaflokk eða fyrir stjórnmalaflokk og jafnframt sem utanflokkamaður.

Alþt. 1959. A. (79. löggjafarþing).

3. Ef maður safnar undirskriftum um áskoranir um framboð til þingmennsku eða loforð um kjörfylgi fram yfir það, sem heimilað er í lögum þessum. Sömu refsingu sætir sá, sem undirskrifar slíkar áskoranir eða loforð, vitandi að lögleyfðri hámarkstölu er náð.
4. Ef kjósandi ónýtir af ásettu ráði atkvæðaseðil sinn við kosningu á kjörfundi eða við kosningu hjá utankjörfundarkjörstjóra (sbr. 69. og 91. gr.).
5. Ef kjósandi sýnir af ásettu ráði, hvernig hann kys eða hefur kosið (sbr. þó 88. gr.).
6. Ef maður njósnar um, hvernig kjósandi kys eða hefur kosið.
7. Ef kjósandi gerir sér upp sjónleysi eða önnur forföll til að fá aðstoð við kosningu.
8. Ef maður aðstoðar kjósanda við atkvæðagreiðslu utan kjörfundar eða ef kjósandi þiggur slíka aðstoð.
9. Ef kjósandi, sem greitt hefur atkvæði utan kjörfundar og komið atkvæðinu til undirkjörstjórnar, er staddur innan þess kaupstaðar, þar sem atkvæðagreiðslan fer fram, eða í sveitum innan kjördeildarinnar á þeim tíma, sem atkvæðagreiðslan fer fram, vanrækir að tilkynna undirkjörstjórn nærveru sína (sbr. 92. gr.).
10. Ef maður vanrækir af ásettu ráði að koma til skila atkvæðabréfi, sem honum hefur verið trúnað fyrir, eða tefur vísvitandi fyrir sendingu atkvæða og kjörgagna.
11. Ef maður sendir frá sér tvo eða fleiri kjörseðla með atkvæðum greiddum utan kjörfundar við hinar sömu alþingiskosningar (sbr. þó 64. gr.).
12. Ef maður gefur ónákvæmar eða villandi upplýsingar um sig eða aðra á þann hátt, sem greint er í 133. gr. 6. tölulið, ef ekki liggur þyngri refsing við eftir öðrum ákvæðum þessara laga eða eftir öðrum lögum.
13. Ef maður gefur út villandi kosningaleiðbeiningar.

Ákvæði til bráðabirgða (nýtt) hljóðar svo:

Í kosningum þeim, sem fram fara næst eftir gildistöku þessara laga, skulu vera tveir kjördagar, þó ekki í þeim kjördeildum, sem eru að öllu leyti innan takmarka kaupstaðar eða kaupsýnis.

Ef öll kjörstjórnin er sammála og allir frambjóðendur eða umboðsmenn þeirra, sem mættir eru, samþykkja, má kjörstjórn, þegar kosningu er lokið hinn fyrri kjördag, ákveða, að eigi skuli vera fleiri kjördagar í kjördeildinni, enda sé kjörbókin undirrituð af frambjóðendum og umboðsmönnum, sem samþykkt hafa. Hafi 80% eða fleiri af kjósendum í kjördeildinni kosið eða fengið vottorð samkv. 82. gr., nægir einróma samþykki kjörstjórnar til slíkrar ákvörðunar.

Hinn fyrri kjördag skal setja kjörfund kl. 10 árdegis og hinn síðari kjördag kl. 12 á hádegis.

Ed.

35. Stjórnarskipunarlög

[1. mál]

um breyting á stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, 17. júní 1944.

(Afgreidd frá Ed. 11. ágúst.).

Samhljóða þskj. 1.

Nd. 36. Frumvarp til laga [13. mál]

um samkomudag reglulegs Alþingis 1959.

Flm.: Emil Jónsson.

1. gr.

Reglulegt Alþingi 1959 skal koma saman föstudaginn 20. nóvember, hafi forseti Íslands eigi tiltekið annan samkomudag fyrr á árinu.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og falla jafnframt úr gildi lög nr. 3/1959, um samkomudag reglulegs Alþingis 1959.

Greinargerð.

Samkvæmt lögum nr. 3/1959 á reglulegt Alþingi 1959 að koma saman mánu- daginn 12. október 1959, hafi forseti Íslands eigi tiltekið annan samkomudag fyrr á árinu. Eigi benda líkur til, að alþingiskosningar á hausti komanda fari fram svo snemma, að Alþingi geti komið saman á þeim tíma, sem framangreind lög nr. 3/1959 gera ráð fyrir. Er því með frumvarpi þessu lagt til, að reglulegt Alþingi 1959 komi saman eigi síðar en föstudaginn 20. nóvember n. k.

Ed. 37. Nefndarálit [3. mál]

um frv. til laga um kosningar til Alþingis.

Frá stjórnarskrárnefnd.

Nefndin hefur athugað frv. ýtarlega á tveimur fundum og borið það saman við gildandi kosningalög og breytingu þá á stjórnarskipunarlögunum, sem gerð var á síðasta Alþingi og nú hefur verið samþykkt. Hafði nefndin áður unnið með stjórnar- skrárnefnd Nd. á fimm fundum og rætt þar flestar þær breytingar, sem gerðar voru á frv. í Nd. Í meginatriðum eru teknar upp þær einar breytingar, sem nauð- synlegar eru til samræmingar þeim breytingum, sem gerðar hafa verið á stjórnar- skipunarlögunum, en þó hafa og nokkrar aðrar breytingar verið samþykktar inn í frv.

Nefndin leggur til, að frv. verði samþykkt með nokkrum breytingum, sem hún flytur á sérstöku þskj., en einstakir nefndarmenn áskilja sér rétt til að bera fram tillögur um breytingar eða fylgja öðrum, sem fram kynnu að koma, og skrifa því undir nál. með fyrirvara.

Skrifstofustjóri Alþingis starfaði með nefndinni við athugun á frv.

Alþingi, 12. ágúst 1959.

Gísli Jónsson, form., frsm.	Björn Jónsson, fundaskr.	Gunnar Thoroddsen.
Karl Kristjánsson, með fyrirvara.	Hermann Jónasson, með fyrirvara	Eggert G. Þorsteinsson.
	Sigurður Bjarnason.	

Ed. 38. Breytingartillögur [3. mál]

við frv. til l. um kosningar til Alþingis.

Frá stjórnarskrárnefnd.

1. Við 12. gr. Á eftir orðinu „landskjörstjórn“ í 1. másl. komi: yfirkjörstjórn.
2. Við 39. gr. Fyrir orðin „skal þá“ komi: skal.
3. Við 71. gr. Á eftir orðinu „bæjarfógeti“ í 3. málsg. komi: (borgarfógeti).
4. Við 101. gr. Síðari másl. 2. málsg. orðist svo:
Að lokinni atkvæðatalningu býr yfirkjörstjórn um kjörskrárnar í innsígluðum umbúðum og sendir þær dómsmálaráðuneytinu.
5. Við 140. gr. Orðið „sýslunefnd“ falli niður.

Ed. 39. Breytingartillaga [3. mál]

við frv. til l. um kosningar til Alþingis.

Frá Karli Kristjánssyni og Hermanní Jónassyni.

Í stað fyrri málsg. 9. gr. komi:

Í hverju kjördæmi er yfirkjörstjórn.

Í Reykjavík kys bæjarstjórn fimm menn í yfirkjörstjórn og fimm til vara. Hlutfallskosningu skal viðhafa, ef bæjarfulltrúi krefst þess. Annars staðar kys hver sýslunefnd og bæjarstjórn í kjördæmi einn mann, er sé búsettur í hlutaðeigandi sýslu eða kaupstað, í yfirkjörstjórn og annan til vara.

Nú er tala hinna kjörnu yfirkjörstjórnarmanna ójöfn, og skipar ráðherra þá úr þeirra hópi oddvita yfirkjörstjórnar og varamann hans. Sé tala hinna kjörnu yfirkjörstjórnarmanna jöfn, skipar ráðherra einn mann úr hópi annarra kjósenda í kjördæminu í yfirkjörstjórn, og sé hann oddviti yfirkjörstjórnar. Ráðherra skipar einnig varamann oddvita.

Kosning yfirkjörstjórnarmanna og skipun oddvita gildir til fjögurra ára í senn.

Ed. 40. Breytingartillaga [3. mál]

við frv. til l. um kosningar til Alþingis.

Frá stjórnarskrárnefnd.

Við ákvæði til bráðabirgða. Á eftir 2. málsg. komi ný málsg., svo hljóðandi:

Er kosningu er lokið hinn fyrri kjördag, skal um meðferð kjörgagna fara eftir ákvæðum 4. málsg. 128. gr.

Ed.

41. Frumvarp til laga

[3. mál]

um kosningar til Alþingis.

(Eftir 2. umr. í Ed.)

Samhljóða þskj. 20 með þessum breytingum:

9. gr. hljóðar svo:

Í hverju kjördæmi er yfirkjörstjórn. Skal hún skipuð fimm mönnum og jafnmörgum til vara, og eru þeir kosnir af sameinuðu Alþingi á sama hátt og landskjörstjórn. Kýs hún sér sjálf formann. Yfirkjörstjórnarmenn skulu allir vera búsettir í hlutaðeigandi kjördæmi.

Yfirkjörstjórn skal með nægum fyrirvara á undan kosningum auglýsa aðsetur sitt, þar sem hún veitir viðtöku framboðslistum og þar sem hún dvelst, meðan kosning fer fram, og skal aðsetur hennar vera eins miðsvæðis í kjördæminu og kostur er, enda liggi það vel við samgöngum.

10. gr. hljóðar svo:

Í hverri kjördeild hrepps eða kaupstaðar skal vera undirkjörstjórn, skipuð 3 mönnum, er hreppsnefnd eða bæjarstjórn, sem í hlut á, kýs til eins árs úr hópi kjósenda hreppsins eða kaupstaðarins og jafnmarga til vara. Hlutfallskosningu skal viðhafa, ef hreppsnefndarmaður eða bæjarfulltrúi krefst þess. Hreppstjóri skal þó jafnan vera formaður kjörstjórnar þess hrepps eða kjördeildar, sem hann er búsettur í. Annars velur kjörstjórn sér oddvita og skiptir að öðru leyti með sér verkum.

Í kaupstöðum, þar sem kjördeildir eru fleiri en ein, kýs bæjarstjórn 3 manna kjörstjórn til þess að hafa með höndum stjórn undirkjörstjórna á hverjum kjörstað. Yfirkjörstjórnir skulu jafnan vera reiðubúnar til þess að mæta fyrirvaralaust á fundi á kjördegi til ákvarðana og úrskurða í sambandi við kosninguna, ef með þarf.

12. gr. hljóðar svo:

Varamenn taka sæti í landskjörstjórn, yfirkjörstjórn og undirkjörstjórn í forföllum aðalmanna eftir venjulegum reglum, þegar hlutfallskosningar eru viðhafðar, en annars eftir þeirri röð, sem þeir eru kosnir. Ef einhver kjörstjórn verður ekki á þennan hátt fullskipuð, kveður hún sjálf til þann eða þá, sem þarf til þess, að talan sé fyllt.

Það er borgaraleg skylda að taka við kosningu í kjörstjórn.

13. gr. hljóðar svo:

Kjörstjórar við atkvæðagreiðslu utan kjörfunda samkvæmt lögum þessum eru sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti), fulltrúar þeirra, sendiherrar og sendifulltrúar, sendiráðsritarar og attachés, útsendir aðalræðismenn, útsendir ræðismenn og vararæðismenn Íslands erlendis svo og kjörræðismenn, ef þeir eru íslenzkir ríkisborgarar eða af íslenzku þjóðerni og mæla á íslenzka tungu, hreppstjórar og skipstjórar á íslenzkum skipum í millilandasiglingum og á fjarlægum miðum. Nú eru sýslumaður og hreppstjóri búsettir á sama stað, og skal þá sýslumaður vera kjörstjóri.

Ef kjörstjórar eru í framboði, skulu þeir víkja sæti og varamenn gegna störfum þeirra. Fulltrúar sýslumanna og bæjarfógeta (í Reykjavík borgarfógeta) skulu vera varamenn þeirra, en sýslumenn skipa varamenn hreppstjóra, og 1. stýrimaður skal vera varamaður skipstjóra. Ekki má utankjörfundarkosning fara fram á heimili frambjóðanda.

33. gr. hljóðar svo:

Hverjum framboðslista skal fylgja til yfirkjörstjórnar skrifleg tilkynning frá fram-
bjóðendum listans um það, hverjir tveir menn séu umboðsmenn listans. Ef umboðs-
menn listans eru ekki tilgreindir eða nauðsynjar hamla umboðsmanni, eru fram-
bjóðendur í aðalsætum hver um sig réttir umboðsmenn hans. Þessir umboðsmenn
gæta réttar lista þeirra, sem þeir eru fyrir, við skoðun og úrskurðun listanna. Þeir
gefa þær upplýsingar um listana, er yfirkjörstjórn óskar. Þeim er heimilt að vera
viðstaddir eða gefa öðrum umboð til að vera viðstaddir kosningar á hinum einstöku
kjörstöðum og talningu atkvæða. Skyldir eru umboðsmenn að hlíta þeim fundar-
reglum, sem kjörstjórnir setja.

39. gr. hljóðar svo:

Nú er framboðslisti úrskurðaður ógildur, og skal eftirrit af úrskurði þá þegar
afhent hlutaðeigandi umboðsmanni eða umboðsmönnum ásamt eftirriti af lista
þeim, sem rækur er ger.

40. gr. hljóðar svo:

Er yfirkjörstjórn hefur lagt úrskurð á framboðslista, merkir hún lista hinna
eldri stjórnmalaflokka sama bókstaf og þeir höfðu síðast og lista nýrra stjórnmalaflo-
kka í áframhaldandi stafrófsröð eftir röð, er heiti þeirra stjórnmalaflokka
verður í, er þeim er raðað í stafrófsröð. Þó er stjórnmalaflokki heimilt að velja sér
bókstaf, sem eigi er notaður af þingflokki, en tilkynna skal hann landskjörstjórn
slíkt val samstundis. Sé ágreiningur um slíkt val milli flokka, sker landskjörstjórn úr.

Landskjörstjórn skal sjá um, að samræmi sé í merkingu framboðslista milli
kjördæma, þannig að sami stjórnmalaflokkur hafi alls staðar sama listabókstaf.

42. gr. hljóðar svo:

Yfirkjörstjórn gerir þegar í stað almenningi kunna listana með auglýsingu í
útlarpi og Lögbirtingablaði og auk þess í dagblöðum eða vikublöðum í viðkomandi
kjördæmi á þann hátt, að greindur sé bókstafur hvers lista, fyrir hvaða stjórn-
malaflokk hann er í kjöri, að hann sé utan flokka, ef því er að skipta, og svo nöfn
framboðenda á hverjum lista í réttri röð.

71. gr. hljóðar svo:

Hreppstjórar og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti) innfæra á sérstaka
skrá atkvæðabréf þau, er þeir veita móttöku, í áframhaldandi töluröð. Skal þess
getið við hvert bréf, frá hvaða kjósenda það sé, hvenær og af hverjum það hafi
verið afhent og hversu það er tölusett. Skulu bréf þessi varðveitt í venjulegum
atkvæðakassa, innsigluðum af kjörstjóra ásamt undirkjörstjórn, og er umboðsmön-
num lista heimilt að setja á hann innsigli sín.

Þeir kjósendur, sem greiða atkvæði hjá hreppstjóra eða bæjarfógeta (borgar-
fógeta) í þeim hreppi eða kaupstað, þar sem þeir standa á kjörskrá, og skilja þar
eftir bréf með atkvæði sínu, skulu sjálfir láta bréfin í atkvæðakassann.

Skrá þessa ásamt kassanum með bréfunum sendir hreppstjóri eða bæjarfógeti
(borgarfógeti) síðan hlutaðeigandi undirkjörstjórn svo tímanlega, að hún sé komin
henni í hendur, áður en kjörfundur er settur.

Þau bréf, er koma þar á eftir til kjörstjórnarinnar, en þó áður en atkvæða-
greiðslu er lokið, skulu tölusett með áframhaldandi töluröð, án þess þó að inn-
færast á skrána, og skal tölu þeirra getið í kjörbókinni.

Nægjanlegt er að koma bréfi með utankjörfundaratkvæði í einhverja kjördeild
þess kjördæmis, þar sem hlutaðeigandi kjósandi er á kjörskrá, en þegar svo stendur
á, að bréfi er komið í aðra kjördeild en þá, þar sem hlutaðeigandi kjósenda hefur
borið að kjósa, skal undirkjörstjórn geta þess sérstaklega í kjörbókinni og senda
slík bréf aðskilin til yfirkjörstjórnar.

99. gr. hljóðar svo:

Umboðsmenn lista eiga rétt á að gæta þess, að kjörstjórn og kjósendur hegði sér lögum samkvæmt við kosningarathöfnina, og má hver þeirra átelja við kjörstjórnina það, er honum þykir áfátt.

Nú þykir umboðsmanni eitthvað ólöglegt við kosningarathöfnina og fær það ekki leiðrétt, og á hann þá rétt á að fá ágreiningsálitið bókað þegar í stað í kjörbókina, og sker Alþingi úr því síðar, hver áhrif það skuli hafa á kosninguna.

Neiti kjörstjórn að bóka eitthvað fyrir umboðsmann áhrærandi kosningargerðina, á hann rétt á að bóka það sjálfur, og riti hann nafn sitt undir.

101. gr. hljóðar svo:

Ef yfirkjörstjórn er viðstödd á kjörstað og talning atkvæða fer fram samstundis, má undirkjörstjórn afhenda yfirkjörstjórn atkvæðakassann óinnsiglaðan, að viðstöddum umboðsmönnum lista.

Um leið og kosningu er lokið og kjörstjórn hefur unnið nauðsynlegar skýrslur úr kjörskránni, sendir hún kjörskráreintök þau, sem notuð voru við kosninguna, í innsigluðum umbúðum til yfirkjörstjórnar. Að lokinni atkvæðatalningu býr yfirkjörstjórn um kjörskrárnar í innsigluðum umbúðum og sendir þær dómsmálaráðuneytinu.

104. gr. hljóðar svo:

Í viðurvist þessara manna opnar svo yfirkjörstjórn atkvæðasendingarnar úr hverri kjördeild kjördæmisins, eftir að þeim hefur verið gefinn kostur á að sannfærast um, að öll innsigli séu ósködduð. Hafi yfirkjörstjórn borizt bréf með utankjörfundaratkvæði samkv. 71. gr. 5. málsg., skal fara með það eins og segir í 95. gr. Jafnótt og hver atkvæðakassi er opnaður, skal seðlum þeim, sem í honum eru, óskoðuðum hellt í hæfilegt tómmt ílát með loki yfir og þannig haldið áfram, unz allir atkvæðakassarnir eru tæmdir. En við og við skal loka ílátinu og hrista það, svo að seðlarnir úr hinum einstöku kjördeildum blandist vel saman.

Því næst skulu kjörseðlar teknir úr ílátinu, og les oddviti upp listabókstafinn, sem við er merkt á hverjum seðli, og réttir hann jafnóðum umboðsmönnum lista til athugunar, en meðkjörstjórnar merkja á meðan á blað atkvæðatöluna við bókstaf hvers lista.

110. gr. hljóðar svo:

Til þess að finna, hverjir frambjóðendur hafa náð kosningu á hverjum lista í kjördæmi, skal reikna frambjóðendunum atkvæðatölu á eftirfarandi hátt:

Yfirkjörstjórn telur fyrst saman alla kjörseðla hvers lista, eins og engin breyting hafi verið gerð á listanum, og á efsti frambjóðandi hvers lista tvo þriðju atkvæðanna, en hver hinna frambjóðendanna það brot af þessari atkvæðatölu, að í teljara sé tala þeirra þingmanna og varaþingmanna, sem kjósa á, að frádreginni tölu þeirra frambjóðenda, sem framar standa á listanum, og í nefnara tala þeirra þingmanna og varaþingmanna, sem kjósa á.

Síðan telur yfirkjörstjórn saman alla þá kjörseðla hvers lista, þar sem kjósendur hafa enga breytingu gert á röð frambjóðenda á listanum, og á efsti frambjóðandi þriðjung atkvæðanna og aðrir frambjóðendur brot af þeirri atkvæðatölu eftir sömu reglu og í næstu málsgrein hér á undan.

Að lokum tekur yfirkjörstjórn alla þá kjörseðla hvers lista, þar sem kjósendur hafa gert meiri eða minni breytingar við röð frambjóðendanna á listanum, og reiknar atkvæðatölu hvers frambjóðanda á þessum kjörseðlum eftir næstu málsgrein hér á undan. Hafi kjósandi aðeins sett tölu við eitt nafnið eða nokkuð af þeim eða strikað yfir nafn eða nöfn, telst hann una við röðina að öðru leyti, og þokast þeir frambjóðendur, sem ekki er merkt við, aðeins til við tilfærslu eða

brottfall hinna. Sé strikað yfir nafn frambjóðanda á kjörseðli, telst honum ekki hluti úr atkvæði á þeim seðli.

Yfirkjörstjórn leggur saman framangreindar tölur hvers frambjóðanda, og er þá fundin atkvæðatala sú, sem segir til um, í hvaða röð frambjóðendur á listanum ná kosningu, fyrstur sá, sem hefur hæsta tölu þannig reiknaða, annar sá, sem hefur næsthæsta tölu o. s. frv., og svo margir, sem listanum ber eftir atkvæðamagni hans. Ef tveir eða fleiri frambjóðendur hafa fengið jafnháa tölu, sker hlutkesti úr á milli þeirra eftir reglum 113. gr.

116. gr. hljóðar svo:

Yfirkjörstjórnir skulu tafarlaust senda landskjörstjórn skýrslur um atkvæðatölurnar hver úr sínu kjördæmi. Í skýrslunum skal tilgreina, hvaða atkvæðatala hafi fallið á hvern lista fyrir sig, og atkvæðatölu hvers frambjóðendanna samkvæmt 110. gr.

Skýrslunum skulu fylgja skilríki listanna um það, fyrir hvern stjórnmálaflokk þeir hafi verið í kjöri, þau er fylgdu framboðum þeirra.

Landskjörstjórn lætur yfirkjörstjórnnum í té eyðublöð undir þessar skýrslur.

128. gr. hljóðar svo:

Nú ferst kosning fyrir í einhverri kjördeild á hinum ákveðna degi sökum óveðurs eða af öðrum óviðráðanlegum orsökum, og kveður þá undirkjörstjórn innan viku til kjörfundar að nýju. Í kaupstöðum og kaптúnunum skal birta fundarboðið á sama hátt og venja er þar að birta opinberar auglýsingar, en í sveitum skal senda með það gagngert á hvert heimili.

Farist kosning fyrir, af því að kjörseðlasending kemur eigi til skila, skal undirkjörstjórn tafarlaust tilkynna það yfirkjörstjórn, sem endurnýjar sendinguna svo fljótt sem verða má. Undirkjörstjórn kveður síðan til kjörfundar að nýju á þann hátt, sem fyrir er mælt í 1. málsg. þessarar greinar.

Undirkjörstjórn getur frestað kosningu í kjördeild, eftir að hún er hafin, ef hún telur óviðráðanlegar ástæður eins og óveður hindra það, að kosning geti fram haldið, og allir kjörstjórnarmenn eru sammála um frestunina, enda komi til samþykki yfirkjörstjórnar. Yfirkjörstjórn í Reykjavík tekur ákvörðun um frestun kosninga þar. Hafi kosningu verið frestað, ber að kveðja til kjörfundar að nýju með sama hætti og segir í 1. málsg. þessarar greinar.

Þegar kosningu hefur verið frestað, skal í öllu svo að farið sem fyrir er mælt í 100. gr., eftir því sem við á, að því viðbættu, að kjörskráin og þau eftirrit hennar, sem kjörstjórnin hefur haft til afnota, skulu lögð með öðrum kjörgögnum í poka þann, sem innsiglaður er. Eftir að kjörfundur er settur hinn síðari kjördag, opnar kjörstjórn hinn innsiglaða poka og umslög, sem í honum eru, í viðurvist frambjóðenda eða umboðsmanna þeirra. Sé frambjóðandi eigi mættur eða umboðsmaður hans, kveður hún til valinkunnann mann að vera umboðsmaður frambjóðanda. Sé eigi unnt að fullnægja þessu ákvæði, má þó rjúfa innsigli, opna umslögin og hefja kosningu, þegar klukkustund er liðin frá setningu kjörfundar. Um hinn síðari kjördag gilda ákvæði XII. kafla laganna, eftir því sem við á.

Komi atkvæðasending frá kjördeild ekki til skila til yfirkjörstjórnar, en kosning hefur farið fram, lætur yfirkjörstjórn nýja kosningu fara fram í kjördeildinni, og fer um hana að öllu á sama hátt og fyrr segir.

133. gr. hljóðar svo:

Það er óleyfilegur kosningaáróður og kosningaspjöll:

1. Að safna undirskriftum undir áskoranir um framboð til þingmennsku eða loforð um kjörfylgi svo og að undirskrifa slíkar áskoranir fram yfir það, sem tekið er fram um meðmælendur með framboðslistum í 27. gr. Þó er stjórnmála-

félagi, sem gert hefur ályktun um áskorun um framboð til þingmennsku innan héraðs, heimilt að koma ályktuninni á framfæri.

2. Að safna undirskriftum um stuðning eða andstöðu við ákveðin málefni, sem heyra eða heyrt geta undir valdsvið Alþingis, eftir að almennar alþingiskosningar hafa verið ákveðnar.
3. Að bera á mann fé eða friðindi til að hafa áhrif á, hvort hann greiðir atkvæði eða hvernig hann greiðir atkvæði, að svipta mann eða ógna manni með sviptingu atvinnu eða hlunninda í sama skyni, að heita á mann fé eða friðindum, ef kosning fari svo eða svo, að torvela hjúi sínu eða öðrum, sem menn hafa yfir að segja, sókn á kjörfund eða til utankjörfundarkjörstaðar svo og að beita þvingunarráðstöfunum í sambandi við kosningar.
4. Að reyna að hafa áhrif á atkvæðagreiðslu, hvort heldur er með ræðuhöldum, prentuðum eða skriflegum ávörpum eða auglýsingum, með því að bera eða hafa uppi flokksmerki, merki lista eða önnur slík auðkenni á sjálfum kjörstaðnum, þ. e. í kjörfundarstofu, kjörklefa eða annars staðar í eða á þeim húsakynnum, þar sem kosning fer fram, svo og í næsta nágrenni.
5. Að hafa flokksmerki, merki lista eða önnur slík auðkenni á bifreiðum, meðan kjörfundur stendur yfir, svo og að nota gjallarhorn til áróðurs á sama tíma.
6. Að gefa ónákvæmar eða villandi upplýsingar um sig eða aðra, svo sem um nafn, aldur, búsetu í landinu, heimilisfang eða annað, sem leiðir eða leitt getur til þess, að maður verði settur á kjörskrá, sem ekki á rétt á að vera þar, eða maður ekki settur á kjörskrá eða tekinn út af kjörskrá, sem á rétt á að vera þar, eða maður verði látinn greiða atkvæði í stað annars manns, er stendur á kjörskrá, eða fyrr en manni ber samkvæmt kjörskránni.

Hér undir heyrir sérstaklega, ef maður telur sig til málamynda heimilisfastan í kjördæmi, aðeins til þess að verða settur þar á kjörskrá.

7. Að gefa út villandi kosningaleiðbeiningar.
8. Að rangfæra atkvæðagreiðslu, hvort heldur er með því að eyðileggja eða breyta atkvæði, sem greitt hefur verið, eða á annan hátt.

140. gr. hljóðar svo:

Það varðar sektum frá 1000—20000 kr., ef ekki liggur þyngri refsing við eftir öðrum ákvæðum þessara laga eða eftir öðrum lögum, ef hreppsnefnd, bæjarstjórn, kjörstjórn, utankjörfundarkjörstjóri eða embættismaður haga fyrirskipaðri framkvæmd laga þessara vísvitandi á ólöglegan hátt eða vanrækja hana.

141. gr. hljóðar svo:

Það varðar sektum frá 400—4000 kr.:

1. Ef maður býður sig fram til þingmennsku, vitandi að hann er ekki kjörgengur.
2. Ef maður býður sig fram á fleiri listum en einum eða fyrir fleiri en einn stjórnmalaflokk eða fyrir stjórnmalaflokk og jafnframt sem utanflokkamaður.
3. Ef maður safnar undirskriftum um áskoranir um framboð til þingmennsku eða loforð um kjörfylgi fram yfir það, sem heimilað er í lögum þessum. Sömu refsingu sætir sá, sem undirskrifar slíkar áskoranir eða loforð, vitandi að lögleyfðri hámarkstölu er náð.
4. Ef kjósandi ónýtir af ásettu ráði atkvæðaseðil sinn við kosningu á kjörfundi eða við kosningu hjá utankjörfundarkjörstjóra (sbr. 69. og 91. gr.).
5. Ef kjósandi sýnir af ásettu ráði, hvernig hann kys eða hefur kosið (sbr. þó 88. gr.).
6. Ef maður njósar um, hvernig kjósandi kys eða hefur kosið.
7. Ef kjósandi gerir sér upp sjónleysi eða önnur forföll til að fá aðstoð við kosningu.
8. Ef maður aðstoðar kjósanda við atkvæðagreiðslu utan kjörfundar eða ef kjósandi þiggur slíka aðstoð.

Alþt. 1959. A. (79. löggjafarþing).

9. Ef kjósandi, sem greitt hefur atkvæði utan kjörfundar og komið atkvæðinu til undirkjörstjórnar, er staddur innan þess kaupstaðar, þar sem atkvæðagreiðslan fer fram, eða í sveitum innan kjördeildarinnar á þeim tíma, sem atkvæðagreiðslan fer fram, vanrækir að tilkynna undirkjörstjórn nærveru sína (sbr. 92. gr.).
10. Ef maður vanrækir af ásettu ráði að koma til skila atkvæðabréfi, sem honum hefur verið trúað fyrir, eða tefur vísitandi fyrir sendingu atkvæða og kjörgagna.
11. Ef maður sendir frá sér tvo eða fleiri kjörseðla með atkvæðum greiddum utan kjörfundar við hinar sömu alþingiskosningar (sbr. þó 64. gr.).
12. Ef maður gefur ónákvæmar eða villandi upplýsingar um sig eða aðra á þann hátt, sem greint er í 133. gr. 6. tölulið, ef ekki liggur þyngri refsing við eftir öðrum ákvæðum þessara laga eða eftir öðrum lögum.
13. Ef maður gefur út villandi kosningaleiðbeiningar.

Ákvæði til bráðabirgða (nýtt) hljóðar svo:

Í kosningum þeim, sem fram fara næst eftir gildistöku þessara laga, skulu vera tveir kjördagar, þó ekki í þeim kjördeildum, sem eru að öllu leyti innan takmarka kaupstaðar eða kaupsýnis.

Ef öll kjörstjórnin er sammála og allir frambjóðendur eða umboðsmenn þeirra, sem mættir eru, samþykkja, má kjörstjórn, þegar kosningu er lokið hinn fyrri kjördag, ákveða, að eigi skuli vera fleiri kjördagar í kjördeildinni, enda sé kjörbókin undirrituð af frambjóðendum og umboðsmönnum, sem samþykkt hafa. Hafi 80% eða fleiri af kjósendum í kjördeildinni kosið eða fengið vottorð samkv. 82. gr., nægir einróma samþykki kjörstjórnar til slíkrar ákvörðunar.

Er kosningu er lokið hinn fyrri kjördag, skal um meðferð kjörgagna fara eftir ákvæðum 4. málgr. 128. gr.

Hinn fyrri kjördag skal setja kjörfund kl. 10 árdegis og hinn síðari kjördag kl. 12 á hádegi.

Nd. 42. Frumvarp til laga [4. mál]

um breyting á lögum nr. 24 29. marz 1956, um almannatryggingar.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

1. gr.

1. og 2. málgr. 22. gr. laganna falli niður.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ed. 43. Breytingartillaga [3. mál]

við frv. til laga um kosningar til Alþingis.

Frá stjórnarskrárnefnd.

Við 9. gr. Aftan við fyrri málsgrein bætist:

Nú forfallast landskjörstjórnar- eða yfirkjörstjórnarmaður, eða yfirkjörstjórnarmaður flyzt búferlum úr kjördæmi og varamaður er ekki tiltækur, og skipar ráðherra menn í þeirra stað eftir tillögu þess flokks, sem kaus þá á Alþingi.

Nd.

44. Frumvarp til laga

[3. mál]

um kosningar til Alþingis.

(Eftir 3. umr. í Ed.)

Samhljóða þskj. 20 með þessum breytingum:

9. gr. hljóðar svo:

Í hverju kjördæmi er yfirkjörstjórn. Skal hún skipuð fimm mönnum og jafnmörgum til vara, og eru þeir kosnir af sameinuðu Alþingi á sama hátt og landskjörstjórn. Kýs hún sér sjálf formann. Yfirkjörstjórnamenn skulu allir vera búsettir í hlutaðeigandi kjördæmi. Nú forfallast landskjörstjórnar- eða yfirkjörstjórnamaður, eða yfirkjörstjórnamaður flyzt búferlum úr kjördæmi og varamaður er ekki tiltækur, og skipar ráðherra menn í þeirra stað eftir tillögu þess flokks, sem kaus þá á Alþingi.

Yfirkjörstjórn skal með nægum fyrirvara á undan kosningum auglýsa aðsetur sitt, þar sem hún veitir viðtöku framboðslistum og þar sem hún dvelst, meðan kosning fer fram, og skal aðsetur hennar vera eins miðsvæðis í kjördæminu og kostur er, enda liggi það vel við samgöngum.

10. gr. hljóðar svo:

Í hverri kjördeild hrepps eða kaupstaðar skal vera undirkjörstjórn, skipuð 3 mönnum, er hreppsnefnd eða bæjarstjórn, sem í hlut á, kýs til eins árs úr hópi kjósenda hreppsins eða kaupstaðarins og jafnmarga til vara. Hlutfallskosningu skal viðhafa, ef hreppsnefndarmaður eða bæjarfulltrúi krefst þess. Hreppstjóri skal þó jafnan vera formaður kjörstjórnar þess hrepps eða kjördeildar, sem hann er búsettur í. Annars velur kjörstjórn sér oddvita og skiptir að öðru leyti með sér verkum.

Í kaupstöðum, þar sem kjördeildir eru fleiri en ein, kýs bæjarstjórn 3 manna kjörstjórn til þess að hafa með höndum stjórn undirkjörstjórna á hverjum kjörstað. Yfirkjörstjórnir skulu jafnan vera reiðubúnar til þess að mæta fyrirvaralaust á fundi á kjördegi til ákvarðana og úrskurða í sambandi við kosninguna, ef með þarf.

12. gr. hljóðar svo:

Varamenn taka sæti í landskjörstjórn, yfirkjörstjórn og undirkjörstjórn í forföllum aðalmanna eftir venjulegum reglum, þegar hlutfallskosningar eru viðhafðar, en annars eftir þeirri röð, sem þeir eru kosnir. Ef einhver kjörstjórn verður ekki á þennan hátt fullskipuð, kveður hún sjálf til þann eða þá, sem þarf til þess, að talan sé fyllt.

Það er borgaraleg skylda að taka við kosningu í kjörstjórn.

13. gr. hljóðar svo:

Kjörstjórar við atkvæðagreiðslu utan kjörfunda samkvæmt lögum þessum eru sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti), fulltrúar þeirra, sendiherrar og sendifulltrúar, sendiráðsritarar og attachés, útsendir aðalræðismenn, útsendir ræðismenn og vararæðismenn Íslands erlendis svo og kjörræðismenn, ef þeir eru íslenzkir ríkisborgarar eða af íslenzku þjóðerni og mæla á íslenzka tungu, hreppstjórar og skipstjórar á íslenskum skipum í millilandasiglingum og á fjarlægum miðum. Nú eru sýslumaður og hreppstjóri búsettir á sama stað, og skal þá sýslumaður vera kjörstjóri.

Ef kjörstjórar eru í framboði, skulu þeir víkja sæti og varamenn gegna störfum þeirra. Fulltrúar sýslumanna og bæjarfógeta (í Reykjavík borgarfógeta) skulu vera varamenn þeirra, en sýslumenn skipa varamenn hreppstjóra, og 1. stýrimaður

skal vera varamaður skipstjóra. Ekki má utankjörfundarkosning fara fram á heimili frambjóðanda.

33. gr. hljóðar svo:

Hverjum framboðslista skal fylgja til yfirkjörstjórnar skrifleg tilkynning frá frambjóðendum listans um það, hverjir tveir menn séu umboðsmenn listans. Ef umboðsmenn listans eru ekki tilgreindir eða nauðsynjar hamla umboðsmanni, eru frambjóðendur í aðalsætum hver um sig réttir umboðsmenn hans. Þessir umboðsmenn gæta réttar lista þeirra, sem þeir eru fyrir, við skoðun og úrskurðun listanna. Þeir gefa þær upplýsingar um listana, er yfirkjörstjórn óskar. Þeim er heimilt að vera viðstaddir eða gefa öðrum umboð til að vera viðstaddir kosningar á hinum einstöku kjörstöðum og talningu atkvæða. Skyldir eru umboðsmenn að hlíta þeim fundarreglum, sem kjörstjórnir setja.

39. gr. hljóðar svo:

Nú er framboðslisti úrskurðaður ógildur, og skal eftirrit af úrskurði þá þegar afhent hlutaðeigandi umboðsmanni eða umboðsmönnum ásamt eftirriti af lista þeim, sem rækur er ger.

40. gr. hljóðar svo:

Er yfirkjörstjórn hefur lagt úrskurð á framboðslista, merkir hún lista hinna eldri stjórnsmálaflokka sama bókstaf og þeir höfðu síðast og lista nýrra stjórnsmálaflokka í áframhaldandi stafrófsröð eftir röð, er heiti þeirra stjórnsmálaflokka verður í, er þeim er raðað í stafrófsröð. Þó er stjórnsmálaflokkur heimilt að velja sér bókstaf, sem eigi er notaður af þingflokki, en tilkynna skal hann landskjörstjórn slíkt val samstundis. Sé ágreiningur um slíkt val milli flokka, sker landskjörstjórn úr.

Landskjörstjórn skal sjá um, að samræmi sé í merkingu framboðslista milli kjördæma, þannig að sami stjórnsmálaflokkur hafi alls staðar sama listabókstaf.

42. gr. hljóðar svo:

Yfirkjörstjórn gerir þegar í stað almenningi kunna listana með auglýsingu í útvarpi og Lögbirtingablaði og auk þess í dagblöðum eða vikublöðum í viðkomandi kjördæmi á þann hátt, að greindur sé bókstafur hvers lista, fyrir hvaða stjórnsmálaflokk hann er í kjöri, að hann sé utan flokka, ef því er að skipta, og svo nöfn frambjóðenda á hverjum lista í réttri röð.

71. gr. hljóðar svo:

Hreppstjórar og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfélagi) innfæra á sérstaka skrá atkvæðabréf þau, er þeir veita móttöku, í áframhaldandi töluröð. Skal þess getið við hvert bréf, frá hvaða kjósanda það sé, hvenær og af hverjum það hafi verið afhent og hversu það er tölusett. Skulu bréf þessi varðveitt í venjulegum atkvæðakassa, innsigliðum af kjörstjóra ásamt undirkjörstjórn, og er umboðsmönnum lista heimilt að setja á hann innsigli sín.

Þeir kjósendur, sem greiða atkvæði hjá hreppstjóra eða bæjarfógeta (borgarfégeta) í þeim hreppi eða kaupstað, þar sem þeir standa á kjörskrá, og skilja þar eftir bréf með atkvæði sínu, skulu sjálfir láta bréfin í atkvæðakassann.

Skrá þessa ásamt kassanum með bréfunum sendir hreppstjóri eða bæjarfógeti (borgarfégeti) síðan hlutaðeigandi undirkjörstjórn svo tímanlega, að hún sé komin henni í hendur, áður en kjörfundur er settur.

Þau bréf, er koma þar á eftir til kjörstjórnarinnar, en þó áður en atkvæðagreiðslu er lokið, skulu tölusett með áframhaldandi töluröð, án þess þó að innfærast á skrána, og skal tölu þeirra getið í kjörbókinni.

Nægjanlegt er að koma bréfi með utankjörfundaratkvæði í einhverja kjördeild þess kjördæmis, þar sem hlutaðeigandi kjósandi er á kjörskrá, en þegar svo stendur á, að bréfi er komið í aðra kjördeild en þá, þar sem hlutaðeigandi kjósanda hefur borið að kjósa, skal undirkjörstjórn geta þess sérstaklega í kjörbókinni og senda slík bréf aðskilin til yfirkjörstjórnar.

99. gr. hljóðar svo:

Umboðsmenn lista eiga rétt á að gæta þess, að kjörstjórn og kjósendur hegði sér lögum samkvæmt við kosningarathöfnina, og má hver þeirra átella við kjörstjórnina það, er honum þykir áfátt.

Nú þykir umboðsmanni eitthvað ólöglegt við kosningarathöfnina og fær það ekki leiðrétt, og á hann þá rétt á að fá ágreiningsálitið bókað þegar í stað í kjörbókina, og sker Alþingi úr því síðar, hver áhrif það skuli hafa á kosninguna.

Neiti kjörstjórn að bóka eitthvað fyrir umboðsmann áhrærandi kosningargerðina, á hann rétt á að bóka það sjálfur, og riti hann nafn sitt undir.

101. gr. hljóðar svo:

Ef yfirkjörstjórn er viðstödd á kjörstað og talning atkvæða fer fram samstundis, má undirkjörstjórn afhenda yfirkjörstjórn atkvæðakassann óinnsiglaðan, að viðstöddum umboðsmönnum lista.

Um leið og kosningu er lokið og kjörstjórn hefur unnið nauðsynlegar skýrslur úr kjörskránni, sendir hún kjörskráreintök þau, sem notuð voru við kosninguna, í innsigluðum umbúðum til yfirkjörstjórnar. Að lokinni atkvæðatalningu býr yfirkjörstjórn um kjörskrárnar í innsigluðum umbúðum og sendir þær dómsmálaráðuneytinu.

104. gr. hljóðar svo:

Í viðurvist þessara manna opnar svo yfirkjörstjórn atkvæðasendingarnar úr hverri kjördeild kjördæmisins, eftir að þeim hefur verið gefinn kostur á að sannfærast um, að öll innsigli séu ósködduð. Hafi yfirkjörstjórn horizt bréf með utankjörfundaratkvæði samkv. 71. gr. 5. mgr., skal fara með það eins og segir í 95. gr. Jafnótt og hver atkvæðakassi er opnaður, skal seðlum þeim, sem í honum eru, óskoðuðum hellt í hæfilegt tómmt ílát með loki yfir og þannig haldið áfram, unz allir atkvæðakassarnir eru tæmdir. En við og við skal loka ílátinu og hrista það, svo að seðlarnir úr hinum einstöku kjördeildum blandist vel saman.

Því næst skulu kjörseðlar teknir úr ílátinu, og les oddviti upp listabókstafinn, sem við er merkt á hverjum seðli, og réttir hann jafnóðum umboðsmönnum lista til athugunar, en meðkjörstjórar merkja á meðan á blað atkvæðatöluna við bókstaf hvers lista.

110. gr. hljóðar svo:

Til þess að finna, hverjir frambjóðendur hafa náð kosningu á hverjum lista í kjördæmi, skal reikna frambjóðendum atkvæðatölu á eftirfarandi hátt:

Yfirkjörstjórn telur fyrst saman alla kjörseðla hvers lista, eins og engin breyting hafi verið gerð á listanum, og á efsti frambjóðandi hvers lista tvo þriðju atkvæðanna, en hver hinna frambjóðendanna það brot af þessari atkvæðatölu, að í teljara sé tala þeirra þingmanna og varaþingmanna, sem kjósa á, að frádreginni tölu þeirra frambjóðenda, sem framar standa á listanum, og í nefnara tala þeirra þingmanna og varaþingmanna, sem kjósa á.

Síðan telur yfirkjörstjórn saman alla þá kjörseðla hvers lista, þar sem kjósendur hafa enga breytingu gert á röð frambjóðenda á listanum, og á efsti frambjóðandi þriðjung atkvæðanna og aðrir frambjóðendur brot af þeirri atkvæðatölu eftir sömu reglu og í næstu málsgrein hér á undan.

Að lokum tekur yfirkjörstjórn alla þá kjörseðla hvers lista, þar sem kjósendur hafa gert meiri eða minni breytingar við röð frambjóðendanna á listanum, og reiknar atkvæðatölu hvers frambjóðanda á þessum kjörseðlum eftir næstu málsgrein hér á undan. Hafi kjósandi aðeins sett tölu við eitt nafnið eða nokkuð af þeim eða strikað yfir nafn eða nöfn, telst hann una við röðina að öðru leyti, og þókast þeir frambjóðendur, sem ekki er merkt við, aðeins til við tilfærslu eða brottfall hinna. Sé strikað yfir nafn frambjóðanda á kjörseðli, telst honum ekki hluti úr atkvæði á þeim seðli.

Yfirkjörstjórn leggur saman framangreindar tölur hvers frambjóðanda, og er þá fundin atkvæðatala sú, sem segir til um, í hvaða röð frambjóðendur á listanum ná kosningu, fyrstur sá, sem hefur hæsta tölu þannig reiknaða, annar sá, sem hefur næsthæsta tölu o. s. frv., og svo margir, sem listanum ber eftir atkvæðamagni hans. Ef tveir eða fleiri frambjóðendur hafa fengið jafnháa tölu, sker hlutkesti úr á milli þeirra eftir reglum 113. gr.

116. gr. hljóðar svo:

Yfirkjörstjórnir skulu tafarlaust senda landskjörstjórn skýrslur um atkvæðatölurnar hver úr sínu kjördæmi. Í skýrslunum skal tilgreina, hvaða atkvæðatala hafi fallið á hvern lista fyrir sig, og atkvæðatölu hvers frambjóðendanna samkvæmt 110. gr.

Skýrslunum skulu fylgja skilríki listanna um það, fyrir hvern stjórnmálaflokk þeir hafi verið í kjöri, þau er fylgdu framboðum þeirra.

Landskjörstjórn lætur yfirkjörstjórnnum í té eyðublöð undir þessar skýrslur.

128. gr. hljóðar svo:

Nú ferst kosning fyrir í einhverri kjördeild á hinum ákveðna degi sökum óveðurs eða af öðrum óviðráðanlegum orsökum, og kveður þá undirkjörstjórn innan viku til kjörfundar að nýju. Í kaupstöðum og kaптúnunum skal birta fundarboðið á sama hátt og venja er þar að birta opinberar auglýsingar, en í sveitum skal senda það gagnert á hvert heimili.

Farist kosning fyrir, af því að kjörseðlasending kemur eigi til skila, skal undirkjörstjórn tafarlaust tilkynna það yfirkjörstjórn, sem endurnýjar sendinguna svo fljótt sem verða má. Undirkjörstjórn kveður síðan til kjörfundar að nýju á þann hátt, sem fyrir er mælt í 1. málsg. þessarar greinar.

Undirkjörstjórn getur frestað kosningu í kjördeild, eftir að hún er hafin, ef hún telur óviðráðanlegar ástæður eins og óveður hindra það, að kosning geti fram haldið, og allir kjörstjórnarmenn eru sammála um frestunina, enda komi til samþykki yfirkjörstjórnar. Yfirkjörstjórn í Reykjavík tekur ákvörðun um frestun kosninga þar. Hafi kosningu verið frestað, ber að kveðja til kjörfundar að nýju með sama hætti og segir í 1. málsg. þessarar greinar.

Þegar kosningu hefur verið frestað, skal í öllu svo að farið sem fyrir er mælt í 100. gr., eftir því sem við á, að því viðbættu, að kjörskráin og þau eftirrit hennar, sem kjörstjórnin hefur haft til afnota, skulu lögð með öðrum kjörgögnum í poka þann, sem innsiglaður er. Eftir að kjörfundur er settur hinn síðari kjördag, opnar kjörstjórn hinn innsiglaða poka og umslög, sem í honum eru, í viðurvist frambjóðenda eða umboðsmanna þeirra. Sé frambjóðandi eigi mættur eða umboðsmaður hans, kveður hún til valinkunnan mann að vera umboðsmaður frambjóðanda. Sé eigi unnt að fullnægja þessu ákvæði, má þó rjúfa innsigli, opna umslögin og hefja kosningu, þegar klukkustund er liðin frá setningu kjörfundar. Um hinn síðari kjördag gilda ákvæði XII. kafla laganna, eftir því sem við á.

Komi atkvæðasending frá kjördeild ekki til skila til yfirkjörstjórnar, en kosning hefur farið fram, lætur yfirkjörstjórn nýja kosningu fara fram í kjördeildinni, og fer um hana að öllu á sama hátt og fyrr segir.

133. gr. hljóðar svo:

Það er óleyfilegur kosningaáróður og kosningaspjöll:

1. Að safna undirskriftum undir áskoranir um framboð til þingmennsku eða loforð um kjörfylgi svo og að undirskrifa slíkar áskoranir fram yfir það, sem tekið er fram um meðmælendur með framboðslistum í 27. gr. Þó er stjórnmalafélagi, sem gert hefur ályktun um áskorun um framboð til þingmennsku innan héraðs, heimilt að koma ályktuninni á framfæri.
2. Að safna undirskriftum um stuðning eða andstöðu við ákveðin málefni, sem heyra eða heyrir geta undir valdsvið Alþingis, eftir að almennar alþingiskosningar hafa verið ákveðnar.
3. Að bera á mann fé eða friðindi til að hafa áhrif á, hvort hann greiðir atkvæði eða hvernig hann greiðir atkvæði, að svipta mann eða ógna manni með sviptingu atvinnu eða hlunninda í sama skyni, að heita á mann fé eða friðindum, ef kosning fari svo eða svo, að torvela hjúi sínu eða öðrum, sem menn hafa yfir að segja, sókn á kjörfund eða til utankjörfundarkjörstaðar svo og að beita þvingunarráðstöfunum í sambandi við kosningar.
4. Að reyna að hafa áhrif á atkvæðagreiðslu, hvort heldur er með ræðuhöldum, prentuðum eða skriflegum ávörpum eða auglýsingum, með því að bera eða hafa uppí flokksmerki, merki lista eða önnur slík auðkenni á sjálfum kjörstaðnum, þ. e. í kjörfundarstofu, kjörklefa eða annars staðar í eða á þeim húsakynnum, þar sem kosning fer fram, svo og í næsta nágrenni.
5. Að hafa flokksmerki, merki lista eða önnur slík auðkenni á bifreiðum, meðan kjörfundur stendur yfir, svo og að nota gjallarhorn til áróðurs á sama tíma.
6. Að gefa ónákvæmar eða villandi upplýsingar um sig eða aðra, svo sem um nafn, aldur, búsetu í landinu, heimilisfang eða annað, sem leiðir eða leitt getur til þess, að maður verði settur á kjörskrá, sem ekki á rétt á að vera þar, eða maður ekki settur á kjörskrá eða tekinn út af kjörskrá, sem á rétt á að vera þar, eða maður verði látinn greiða atkvæði í stað annars manns, er stendur á kjörskrá, eða fyrr en manni ber samkvæmt kjörskránni.

Hér undir heyrir sérstaklega, ef maður telur sig til málamynda heimilisfastan í kjördæmi, aðeins til þess að verða settur þar á kjörskrá.

7. Að gefa út villandi kosningaleiðbeiningar.
8. Að rangfæra atkvæðagreiðslu, hvort heldur er með því að eyðileggja eða breyta atkvæði, sem greitt hefur verið, eða á annan hátt.

140. gr. hljóðar svo:

Það varðar sektum frá 1000—20000 kr., ef ekki liggur þyngri refsing við eftir öðrum ákvæðum þessara laga eða eftir öðrum lögum, ef hreppsnefnd, bæjarstjórn, kjörstjórn, utankjörfundarkjörstjóri eða embættismaður haga fyrirskipaðri framkvæmd laga þessara vísitandi á ólöglegan hátt eða vanrækja hana.

141. gr. hljóðar svo:

Það varðar sektum frá 400—4000 kr.:

1. Ef maður býður sig fram til þingmennsku, vitandi að hann er ekki kjörgengur.
2. Ef maður býður sig fram á fleiri listum en einum eða fyrir fleiri en einn stjórnmalaflokk eða fyrir stjórnmalaflokk og jafnframt sem utanflokkamaður.
3. Ef maður safnar undirskriftum um áskoranir um framboð til þingmennsku eða loforð um kjörfylgi fram yfir það, sem heimilað er í lögum þessum. Sömu refsingu sætir sá, sem undirskrifar slíkar áskoranir eða loforð, vitandi að lögleyfðri hámarkstölu er náð.
4. Ef kjósandi ónýtir af ásettu ráði atkvæðaseðil sinn við kosningu á kjörfundi eða við kosningu hjá utankjörfundarkjörstjóra (sbr. 69. og 91. gr.).
5. Ef kjósandi sýnir af ásettu ráði, hvernig hann kýs eða hefur kosið (sbr. þó 88. gr.).

6. Ef maður njósna um, hvernig kjósandi kys eða hefur kosið.
7. Ef kjósandi gerir sér upp sjónleysi eða önnur forföll til að fá aðstoð við kosningu.
8. Ef maður aðstoðar kjósanda við atkvæðagreiðslu utan kjörfundar eða ef kjósandi þiggur slíka aðstoð.
9. Ef kjósandi, sem greitt hefur atkvæði utan kjörfundar og komið atkvæðinu til undirkjörstjórnar, er staddur innan þess kaupstaðar, þar sem atkvæðagreiðslan fer fram, eða í sveitum innan kjördeildarinnar á þeim tíma, sem atkvæðagreiðslan fer fram, vanrækir að tilkynna undirkjörstjórn nærveru sína (sbr. 92. gr.).
10. Ef maður vanrækir af ásettu ráði að koma til skila atkvæðabréfi, sem honum hefur verið trúað fyrir, eða tefur visvitandi fyrir sendingu atkvæða og kjörgagna.
11. Ef maður sendir frá sér tvo eða fleiri kjörseðla með atkvæðum greiddum utan kjörfundar við hinar sömu alþingiskosningar (sbr. þó 64. gr.).
12. Ef maður gefur ónákvæmar eða villandi upplýsingar um sig eða aðra á þann hátt, sem greint er í 133. gr. 6. tölulið, ef ekki liggur þyngri refsing við eftir öðrum ákvæðum þessara laga eða eftir öðrum lögum.
13. Ef maður gefur út villandi kosningaleiðbeiningar.

Ákvæði til bráðabirgða.

Í kosningum þeim, sem fram fara næst eftir gildistöku þessara laga, skulu vera tveir kjördagar, þó ekki í þeim kjördeildum, sem eru að öllu leyti innan takmarka kaupstaðar eða kaupþúns.

Ef öll kjörstjórnin er sammála og allir frambjóðendur eða umboðsmenn þeirra, sem mættir eru, samþykkja, má kjörstjórn, þegar kosningu er lokið hinn fyrri kjördag, ákveða, að eigi skuli vera fleiri kjördagar í kjördeildinni, enda sé kjörbókin undirrituð af frambjóðendum og umboðsmönnum, sem samþykkt hafa. Hafi 80% eða fleiri af kjósendum í kjördeildinni kosið eða fengið vottorð samkv. 82. gr., nægir einróma samþykki kjörstjórnar til slíkrar ákvörðunar.

Er kosningu er lokið hinn fyrri kjördag, skal um meðferð kjörgagna fara eftir ákvæðum 4. málsg. 128. gr.

Hinn fyrri kjördag skal setja kjörfund kl. 10 árdegis og hinn síðari kjördag kl. 12 á hádegis.

Nd.

45. Lög

[3. mál]

um kosningar til Alþingis.

(Afgreidd frá Nd. 14. ágúst.)

Samhljóða þskj. 44, sbr. 20.

Ed.

46. Lög

[13. mál]

um samkomudag reglulegs Alþingis 1959.

(Afgreidd frá Ed. 14. ágúst.)

Samhljóða þskj. 36.

Ed.

47. Nefndarálit

[4. mál]

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 24 29. marz 1956, um almannatryggingar.

Frá meiri hl. heilbrigðis- og félagsmálanefndar.

Nefndin hefur rætt málið og ekki orðið sammála um afgreiðslu þess.

Undirritaðir mæla með samþykkt frv., en minni hl. (Einar Ingimundarson og Sig. Ó. Ólafsson) telur sig óviðbúinn að taka afstöðu til málsins á þessu stigi.

Alþingi, 14. ágúst 1959.

Björn Jónsson,
form., frsm.

Karl Kristjánsson.

Páll Zóphóníasson.

Fastanefndir Sp.: Fjárveitinga-, allsherjar-, utanrikismála- og kjörbréfanefndir.

Sp.

48. Nefndaskipun.

(79. löggjafarþing.)

I.

Fastanefndir.

A.

Í sameinuðu þingi.

1. Fjárveitinganefnd:

Magnús Jónsson, fundaskrifari,
Halldór Ásgrímsson,
Kjartan J. Jóhannsson,
Sigurður Ó. Ólafsson,
Karl Kristjánsson,
Matthías Á. Mathiesen,
Karl Guðjónsson, formaður,
Halldór E. Sigurðsson,
Steindór Steindórsson.

Þingsályktunartillaga, er til nefndarinnar var vísað:
Verðtrygging sparifjár (12).
Nefndarálit kom ekki.

2. Allsherjarnefnd:

Björn Ólafsson,
Ásgeir Bjarnason,
Guðlaugur Gíslason,
Gunnar Gíslason, fundaskrifari,
Skúli Guðmundsson,
Eggert G. Þorsteinsson, formaður,
Hannibal Valdimarsson.

Þingsályktunartillaga, er til nefndarinnar var vísað:
Byggingarsjóður ríkisins (2).
Nefndarálit kom ekki.

3. Utanrikismálanefnd:

Ólafur Thors,
Hermann Jónasson,
Bjarni Benediktsson, formaður,
Björn Ólafsson,
Þórarinn Þórarinnsson,
Finnbogi R. Valdimarsson,
Emil Jónsson, fundaskrifari.

Varamenn:

Gunnar Thoroddsen,
Gísli Guðmundsson,
Jóhann Hafstein,
Sigurður Bjarnason,
Eysteinn Jónsson,
Einar Olgeirsson,
Gylfi Þ. Gíslason.

4. Kjörbréfanefnd:

Þorvaldur Garðar Kristjánsson, formaður,
Gísli Guðmundsson,
Steindór Steindórsson, fundaskrifari,
Gunnar Jóhannsson,
Ólafur Jóhannesson.

Nefndin rannsakaði kjörbréf Tómasar Árnasonar, 2. (vara)þm. N-M., Geirs Gunnarssonar, 7. landsk. (vara)þm., Stefáns B. Björnssonar, 2. (vara)þm. S-M., og Ólafs Björnssonar, 4. (vara)þm. Reykv., og lét uppi munnleg álit um þau.

5. Þingfararkauþsnefnd:

Kjartan J. Jóhannsson, formaður,
Bernharð Stefánsson,
Eggert G. Þorsteinsson,
Gunnar Jóhannsson, fundaskrifari,
Björgvin Jónsson.

B.

Í efri deild.

1. Fjárhagsnefnd:

Gunnar Thoroddsen, formaður,
Bernharð Stefánsson,
Gísli Jónsson,
Eggert G. Þorsteinsson, fundaskrifari,
Hermann Jónasson.

2. Samgöngumálanefnd:

Sigurður Bjarnason, formaður,
Björgvin Jónsson,
Guðlaugur Gíslason,
Björn Jónsson, fundaskrifari,
Bernharð Stefánsson.

3. Landbúnaðarnefnd:

Sigurður Ó. Ólafsson, fundaskrifari,
Páll Zóphóníasson, formaður,
Gunnar Gíslason,
Finnbogi R. Valdimarsson,
Vilhjálmur Hjálmarsson.

4. Sjávarútvegsnefnd:

Gísli Jónsson, formaður,
Björgvin Jónsson,
Guðlaugur Gíslason,
Eggert G. Þorsteinsson, fundaskrifari,
Vilhjálmur Hjálmarsson.

5. Iðnaðarnefnd:

Gunnar Thoroddsen,
Björgvin Jónsson,
Guðlaugur Gíslason,
Eggert G. Þorsteinsson, formaður,
Páll Zóphóníasson, fundaskrifari.

6. Heilbrigðis- og félagsmálanefnd:

Sigurður Ó. Ólafsson, fundaskrifari,
Karl Kristjánsson,
Einar Ingimundarson,
Björn Jónsson, formaður,
Páll Zóphóníasson.

Lagafrumvarp, er til nefndarinnar var vísað:

Almannatryggingar (42, n. 47 (meiri hl.)).

Frsm. meiri hl.: Björn Jónsson.

Nefndarálit kom ekki frá minni hl.

7. Menntamálanefnd:

Gunnar Thoroddsen, formaður,
Bernharð Stefánsson,
Gunnar Gíslason,
Finnbogi R. Valdimarsson,
Vilhjálmur Hjálmarsson, fundaskrifari.

8. Allsherjarnefnd:

Sigurður Bjarnason,
Hermann Jónasson,
Einar Ingimundarson,
Björn Jónsson,
Páll Zóphóníasson.

C.

Í neðri deild.

1. Fjárhagsnefnd:

Jóhann Hafstein,
Skúli Guðmundsson, fundaskrifari,
Matthías Á. Mathiesen, formaður,
Lúðvík Jósefsson,
Björn Pálsson.

Lagafrumvarp, er til nefndarinnar var vísað:

Endurlán eftirstöðva af erlendu láni (6).

Nefndarálit kom ekki.

2. Samgöngumálanefnd:

Sigurður Ágústsson, formaður,
Óskar Jónsson,
Þorvaldur Garðar Kristjánsson,
Steindór Steindórsson, fundaskrifari,
Björn Fr. Björnsson.

3. Landbúnaðarnefnd:

Ingólfur Jónsson, formaður,
Ásgeir Bjarnason,
Jón Árnason,
Gunnar Jóhannsson,
Ágúst Þorvaldsson, fundaskrifari.

4. Sjávarútvegsnefnd:

Sigurður Ágústsson, formaður,
Gísli Guðmundsson, fundaskrifari,
Jón Árnason,
Lúðvík Jósefsson,
Björn Pálsson.

5. Iðnaðarnefnd:

Jónas G. Rafnar, formaður,
Ágúst Þorvaldsson,
Ingólfur Jónsson,
Hannibal Valdimarsson, fundaskrifari,
Þórarinn Þórarinnsson.

6. Heilbrigðis- og félagsmálanefnd:

Ragnhildur Helgadóttir,
Þórarinn Þórarinsson,
Kjartan J. Jóhannsson, fundaskrifari,
Hannibal Valdimarsson, formaður,
Óskar Jónsson.

Lagafrumvarp, er til nefndarinnar var vísað:

Almannatryggingar (4, n. 33 (meiri hl.)).

Frsm. meiri hl.: Hannibal Valdimarsson.

Nefndarálit kom ekki frá minni hl.

7. Menntamálanefnd:

Ragnhildur Helgadóttir,
Páll Þorsteinsson,
Kjartan J. Jóhannsson, formaður,
Steindór Steindórsson, fundaskrifari,
Ólafur Jóhannesson.

8. Allsherjarnefnd:

Björn Ólafsson,
Ólafur Jóhannesson,
Jónas G. Rafnar,
Steindór Steindórsson,
Björn Fr. Björnsson.

II.

Lausanefndir.

A.

Í efri deild.

Stjórnarskrárnefnd:

Gunnar Thoroddsen,
Karl Kristjánsson,
Sigurður Bjarnason,
Gísli Jónsson, formaður,
Hermann Jónasson,
Eggert G. Þorsteinsson,
Björn Jónsson, fundaskrifari.

Lagafrumvörp, er nefndin var kosin til að íhuga:

1. Stjórnarskrárbreyting (1, n. 22 (meiri hl.), n. 24 (minni hl.)).

Frsm. meiri hl.: Gunnar Thoroddsen.

Frsm. minni hl.: Karl Kristjánsson.

2. Kosningar til Alþingis (34 (sbr. 20), n. 37).

Frsm.: Gísli Jónsson.

B.

Í neðri deild.

Stjórnarskrárnefnd:

Jóhann Hafstein, formaður,
Gísli Guðmundsson,
Magnús Jónsson,
Þorvaldur Garðar Kristjánsson,
Páll Þorsteinsson,
Einar Olgeirsson, fundaskrifari,
Steindór Steindórsson.

Lausanefndir Nd.: Stjórnarskrárnefnd.

Lagafrumvörp, er nefndin var kosin til að íhuga:

1. Stjórnarskrárbreyting (1, n. 7 (meiri hl.), n. 10 (minni hl.)).
Frsm. meiri hl.: Jóhann Hafstein.
Frsm. minni hl.: Gísli Guðmundsson.
2. Kosningar til Alþingis (3, n. 15 (meiri hl.), n. 17 (minni hl.)).
Frsm. meiri hl.: Jóhann Hafstein.
Frsm. minni hl.: Páll Þorsteinsson.

Sp.

49. Erindaskrá.

— Raðað eftir stafrófsröð. —

Alheimsping. Utanrrn. sendir endurrit af bréfi frá samtökum til stofnunar alheimspings, þar sem boðað er til ráðstefnu 24.—29. sept. n. k. — Bréf 22. júlí. (Db. 37).

Alþingistiðindi. Forstjóri ríkisskjaladeildar British Museum þakkar móttöku Alþingistiðinda 1939—1951. — Bréf 9. júlí. (Db. 11).

Aukafundur Alþingis. Ráðuneytisstjóri forsrn. tilkynnir, að forseti Íslands hafi kvatt Alþingi til aukafundar 21. júlí. — Bréf 11. júlí. (Db. 9).

Ásmundur Guðmundsson, sjá Laun Ásmundar Guðmundssonar.

Carlo Schmid, varaforseti þýzka þingsins, þakkar móttökur og gestrisni veitta honum í heimsókn hans til Íslands. — Bréf 26. júlí. (Db. 26).

Dómsmálaráðuneytið, sjá: Kosningar til Alþingis 1—2, Laun Ásmundar Guðmundssonar.

Drengskaparheit nýrra þingmanna um að halda stjórnarskrá landsins, þeirra BP, GuðlG, JÁ, MÁM, ÓskJ, ÞK og ÞÞ. — (Db. 15).

E. Bernauer, Freiburg, biður um upplýsingar varðandi banka- og efnahagsmál á Íslandi. — Bréf 8. ágúst. (Db. 41).

Fiskveiðasjóður Íslands. Stjórn Fiskveiðasjóðs Íslands sendir ársreikning sjóðsins fyrir árið 1958. — Bréflaust. (Db. 6—8).

Forsætisráðuneytið, sjá Aukafundur Alþingis.

Geir Gunnarsson, sjá Varþingmenn 1—3.

Gunnar Jóhannsson biður um, að honum verði útvegað hótélherbergi. — Símskeyti 13. júlí. (Db. 10).

Hans Ziegler biður um rithandarsýnishorn forseta Sp. — Bréf 31. júlí. (Db. 25).

Kjörbréf alþingismanna. — (Db. 16).

Kosningalög. Eiríkur Þorsteinsson, fyrrv. alpm., biður um, að honum verði send kosningalög. — Símskeyti 12. ágúst. (Db. 39).

Kosningar til Alþingis.

1. Dómsmrn. sendir endurrit úr umboðsdómarabók af rannsókn, sem fram hefur farið vegna meints misferlis við framkvæmd kosninga til Alþingis 28. júní. — Bréf 20. júlí. (Db. 13).
2. Dómsmrn. sendir eftirrit af gerðabókum yfirkjörstjórna Barðastrandarsýslu, Skagafjarðarsýslu og Eyjafjarðarsýslu ásamt ágreiningsatkvæðum svo og eftirrit af gerðabók landskjörstjórnar um landslista og úthlutun uppbótarsæta við alþingiskosningar, er fram fóru 28. júní. — Bréf 21. júlí. (Db. 14).

Landhelgismál.

1. Sýslumaður Ísafjarðarsýslu sendir álykun sýslunefndar Norður-Ísafjarðarsýslu frá 10. júní varðandi landhelgismál. — Bréf 13. júní. (Db. 1).
2. Sýslumaður Barðastrandarsýslu sendir ályktun sýslunefndar Austur-Barðastrandarsýslu frá 27. og 28. maí varðandi landhelgismál. — Bréf 3. júní. (Db. 4).

3. Stjórn Ungmennasambands Skagafjarðar sendir ályktun 40. ársþings sambandsins frá 2. og 3. maí varðandi landhelgismál. — Bréf 11. maí. (Db. 5).
4. Sýslumaður Þingeyjarsýslu sendir ályktun sýslufundar Norður-Þingeyjarsýslu frá 18. júlí varðandi landhelgismál. — Bréf 21. júlí. (Db. 18).

Laun Ásmundar Guðmundssonar. Dóms- og kirkjumrn. fer fram á, að Ásmundi Guðmundssyni, fyrrv. biskupi, verði greidd full laun til loka þessa árs. — Bréf 27. júlí. (Db. 24).

Mæðiveikivarnir. Sýslumaður Barðastrandarsýslu sendir ályktun aðalfundar sýslunefndar Austur-Barðastrandarsýslu frá 27. og 28. maí, þar sem farið er fram á, að allt verði gert, sem unnt sé, til að hefta útbreiðslu mæðiveiki þeirrar, sem komin sé upp á Reykjanesi. — Bréf 3. júní. (Db. 3).

Ólafur Björnsson, sjá Varðingmenn 4—6.

Stefán B. Björnsson, sjá Varðingmenn 7—10.

Stéttarfélög og vinnudeilur. Vinnuveitendasamband Íslands sendir ályktun aðalfundar sambandsins frá 28.—30. maí, þar sem skorað er á Alþingi að endurskoða lög nr. 80 frá 11. júní 1938, um stéttarfélög og vinnudeilur. — Bréf 8. júní. (Db. 2).

Stjórnarskrá.

1. Silvio Furlani, þingmaður í ítalska þinginu, biður um, að honum verði send stjórnarskrá Íslands og kosningalög. — Bréf 25. maí. (Db. 20).
2. Silvio Furlani þakkar móttöku laga um breytingu á stjórnarskrá Íslands. — Bréf 6. ágúst. (Db. 40).

Stjórnarskrárbreyting. Jóhann Skaftason, sýslumaður Þingeyjarsýslu, sendir ályktun sýslufundar Norður-Þingeyjarsýslu frá 18. júlí, þar sem skorað er á Alþingi að fella fram komið frv. um breytingu á kjördæmaskipun landsins. — Bréf 21. júlí. (Db. 19).

Sýslunefnd Austur-Barðastrandarsýslu, sjá: Landhelgismál 2, Mæðiveikivarnir.

Sýslunefnd Norður-Ísafjarðarsýslu, sjá Landhelgismál 1.

Sýslunefnd Norður-Þingeyjarsýslu, sjá: Landhelgismál 4, Stjórnarskrárbreyting.

Tómas Árnason, sjá Varðingmenn 11—13.

Umsóknir um störf hjá Alþingi. — (Db. 42).

Ungmennasamband Skagafjarðar, sjá Landhelgismál 3.

Utanríkisráðuneytið, sjá: Alheimsping, Þingmannaheimsókn frá Sovétríkjunum.

Varðingmenn.

1. Geir Gunnarsson. Formaður þingflokks Alþýðubandalagsins tilkynnir samkvæmt beiðni Karls Guðjónssonar, 7. landsk. þm., að þar sem Karl þurfi að fara utan og verði fjarverandi næstu 2—3 vikur, óski hann eftir, að varamaður, Geir Gunnarsson, taki sæti hans á Alþingi. — Bréf 10. ágúst. (Db. 27).
2. Forseti Nd. tilkynnir, að honum hafi borizt bréf frá formanni þingflokks Alþýðubandalagsins, þar sem farið sé fram á, að Geir Gunnarsson skrifstofustjóri taki sæti Karls Guðjónssonar, 7. landsk. þm., þar sem hann hafi farið utan. — Bréf 10. ágúst. (Db. 28).
3. Geir Gunnarsson sendir kjörbréf sitt. — Bréflaust. (Db. 29).
4. Ólafur Björnsson. Magnús Jónsson, 2. þm. Eyf., tilkynnir forseta Nd., að Jóhann Hafstein, 4. þm. Reykv., þurfi að hverfa úr bænum um hríð og óski því eftir, að varamaður taki sæti hans í forföllum hans. — Bréf 13. ágúst. (Db. 34).

5. Forseti Nd. tilkynnir, að honum hafi borizt bréf frá Magnúsi Jónssyni, 2. þm. Eyf., þar sem hann tilkynnir, að Jóhann Hafstein, 4. þm. Reykv., hafi þurft að hverfa úr bænum um hrið og óski því eftir, að varamaður, Ólafur Björnsson prófessor, taki sæti hans á Alþingi í forföllum hans. — Bréf 13. ágúst. (Db. 35).
 6. Ólafur Björnsson sendir kjörbréf sitt. — Bréflaust. (Db. 36).
 7. Stefán B. Björnsson. Vilhjálmur Hjálmarsson, 2. þm. S-M., skýrir frá því, að hann þurfi að hverfa af þingi vegna veikinda heima fyrir og óski hann því eftir, að varamaður, Stefán B. Björnsson, Berunesi, taki sæti á Alþingi í fjarveru hans. — Bréf 11. ágúst. (Db. 30).
 8. Forseti Ed. tilkynnir, að honum hafi borizt bréf frá Vilhjálmi Hjálmarssyni, 2. þm. S-M., þar sem hann kveðst þurfa að hverfa af þingi vegna veikinda heima fyrir, og óski hann því eftir, að varamaður, Stefán B. Björnsson, taki sæti hans á Alþingi í forföllum hans. — Bréf 11. ágúst. (Db. 31).
 9. Stefán B. Björnsson sendir kjörbréf sitt. — Bréflaust. (Db. 32).
 10. Drengskaparheit Stefáns B. Björnssonar um að halda stjórnarskrá landsins. — (Db. 33).
 11. Tómas Árnason. Halldór Ásgrímsson, 2. þm. N-M., tilkynnir forseta Nd., að þar sem hann liggi rúmfastur á sjúkrahúsi, óski hann eftir, að varamaður, Tómas Árnason, taki sæti hans á Alþingi í veikindaforföllum hans. — Bréf 27. júlí. (Db. 21).
 12. Forseti Nd. tilkynnir, að honum hafi borizt bréf frá Halldóri Ásgrímssyni, 2. þm. N-M., þar sem hann óskar eftir, að varamaður, Tómas Árnason deildarstjóri, taki sæti hans á Alþingi vegna veikindaforfalla hans. — Bréf 27. júlí. (Db. 22).
 13. Tómas Árnason sendir kjörbréf sitt. — Bréflaust. (Db. 23).
- Vinnuveitendasamband Íslands, sjá Stéttarfélög og vinnudeilur.

Þingmannaheimsókn frá Sovétríkjunum. Utanrrn. sendir endurrit af bréfi sendiherra Íslands í Moskvu varðandi þingmannaheimsókn frá Sovétríkjunum. — Bréf 14. ágúst. (Db. 38).

Sp.

50. Þingmannaskrá

Skammstafanir: a. = allsherjarnefnd, fjh. = fjárhagsnefnd, fjv. = fjárveitinganefnd, hf. = heilbrigðis- og félagsmálanefnd, sjávarútvegsnefnd, u. = utanríkismálanefnd, þ. = þingfararkaupnefnd, A =

Tala	Nöfn þingmanna og staða	Kjördæmi	Fæðingardagur og ár
1	Ágúst Þorvaldsson, bóndi	Árnessýsla, 1. þm.	1/8 '07
2	Ásgeir Bjarnason, bóndi	Dalasysla	6/9 '14
3	Bernharð Stefánsson, útibússtjóri	Eyjafjarðarsýsla, 1. þm.	8/1 '89
4	Bjarni Benediktsson, ritstjóri, forseti sameinaðs þings	Reykjavík, 1. þm.	30/4 '08
5	Björgvin Jónsson, kaupfélagsstjóri	Seyðisfjarðarkaupstaður	15/11 '25
6	Björn Fr. Björnsson, sýslumaður	Rangárvallasýsla, 2. þm.	18/9 '09
7	Björn Jónsson, verkamaður, 2. varaforseti Ed.	8. landskjörinn þm.	3/6 '16
8	Björn Ólafsson, stórkaupmaður	Reykjavík, 2. þm.	28/11 '95
9	Björn Pálsson, kaupfélagsstjóri	Austur-Húnavatnssýsla	25/1 '05
10	Eggert G. Þorsteinsson, múrari, forseti efri deildar	2. landskjörinn þm.	6/7 '25
11	Einar Ingimundarson, bæjarfógeti, skrifari í Sp.	Siglufjarðarkaupstaður	29/5 '17
12	Einar Olgeirsson, ritstjóri, forseti neðri deildar	Reykjavík, 3. þm.	14/8 '02
13	Emil Jónsson, forsætisráðherra	4. landskjörinn þm.	27/10 '02
14	Eysteinn Jónsson	Suður-Múlasýsla, 1. þm.	13/11 '06
15	Finnbogi R. Valdimarsson, bankastjóri	5. landskjörinn þm.	28/9 '07
16	Friðjón Skarphéðinsson, dómsmálaráðherra	11. landskjörinn þm.	18/6 '09
17	Gísli Guðmundsson	Norður-Þingeyjarsýsla	2/12 '03
18	Gísli Jónsson, forstjóri	Barðastrandarsýsla	17/8 '89
19	Guðlaugur Gíslason, bæjarstjóri	Vestmannaeyjar	1/6 '08
20	Guðmundur Í. Guðmundsson, utanríkis- og fjármálaráðherra	6. landskjörinn þm.	17/7 '09
21	Gunnar Gíslason, sóknarprestur	Skagafjarðarsýsla, 2. þm.	5/4 '14
22	Gunnar Jóhannsson, verkamaður, 1. varaforseti Sp.	3. landskjörinn þm.	29/9 '95
23	Gunnar Thoroddsen, borgarstjóri	Reykjavík, 6. þm.	29/12 '10
24	Gylfi Þ. Gíslason, menntamálaráðherra	Reykjavík, 5. þm.	7/2 '17
25	Halldór Ásgrímsson, kaupfélagsstjóri	Norður-Múlasýsla, 2. þm.	17/4 '96
	Í fjarveru HÁ tók sæti hans 27/7 til þingloka:		
	Tómas Árnason, deildarstjóri		21/7 '23
26	Halldór E. Sigurðsson, sveitarstjóri	Mýrasýsla	9/9 '15
27	Hannibal Valdimarsson	1. landskjörinn þm.	13/1 '03
28	Hermann Jónasson, hæstaréttarlögmaður	Strandasýsla	25/12 '96
29	Ingólfur Jónsson, kaupfélagsstjóri	Rangárvallasýsla, 1. þm.	15/6 '09
30	Jóhann Hafstein, bankastjóri	Reykjavík, 4. þm.	19/9 '15
	Í fjarveru JóhH tók sæti hans 13/8 til þingloka:		
	Ólafur Björnsson, prófessor		2/2 '12
31	Jón Árnason, útgerðarmaður	Borgarfjarðarsýsla	15/1 '09
32	Jónas G. Rafnar, lögfræðingur, 1. varaforseti Nd.	Akureyri	26/8 '20
33	Karl Guðjónsson, kennari	7. landskjörinn þm.	1/11 '17
	Í fjarveru KGúðj tók sæti hans 11/8 til þingloka:		
	Geir Gunnarsson, skrifstofustjóri		12/4 '30
34	Karl Kristjánsson, sparisjóðsstjóri, skrifari í Ed.	Suður-Þingeyjarsýsla	10/5 '95
35	Kjartan J. Jóhannsson, lækni	Ísafjarðarkaupstaður	19/4 '07
36	Lúðvík Jósefsson	10. landskjörinn þm.	18/6 '14
37	Magnús Jónsson, lögfræðingur, skrifari í Nd.	Eyjafjarðarsýsla, 2. þm.	7/9 '19
38	Matthías Á. Mathiesen, sparisjóðsstjóri	Hafnarfjarðarkaupstaður	6/6 '31
39	Ólafur Jóhannesson, prófessor	Skagafjarðarsýsla, 1. þm.	1/8 '13
40	Ólafur Thors	Gullbringu- og Kjósarsýsla	19/1 '92
41	Óskar Jónsson, bókari	Vestur-Skaftafellssýsla	2/9 '99
42	Páll Zóphóníasson	Norður-Múlasýsla, 1. þm.	18/11 '86
43	Páll Þorsteinsson, kennari, skrifari í Nd.	Austur-Skaftafellssýsla	22/10 '09
44	Ragnhildur Helgadóttir, húsfrið, 2. varaforseti Sp.	Reykjavík, 8. þm.	26/5 '30
45	Sigurður Ágústsson, útgerðarmaður	Snæfellsnes- og Hnappadalssýsla	25/8 '97
46	Sigurður Bjarnason, ritstjóri, 1. varaforseti Ed.	Norður-Ísafjarðarsýsla	18/12 '15
47	Sigurður Ó. Ólafsson, kaupmaður, skrifari í Ed.	Árnessýsla, 2. þm.	7/10 '96
48	Skúli Guðmundsson, skrifari í Sp.	Vestur-Húnavatnssýsla	10/10 '00
49	Steindór Steindórsson, menntaskólakennari, 2. varaforseti Nd.	9. landskjörinn þm.	12/8 '02
50	Vilhjálmur Hjálmarsson, bóndi	Suður-Múlasýsla, 2. þm.	20/9 '14
	Í fjarveru VH tók sæti hans 12/8 til þingloka:		
	Stefán B. Björnsson, bóndi		15/6 '06
51	Þorvaldur Garðar Kristjánsson, lögfræðingur	Vestur-Ísafjarðarsýsla	10/10 '19
52	Þórarinn Þórarinnsson, ritstjóri	Reykjavík, 7. þm.	19/9 '14

með bústöðum o. fl.

l. = iðnaðarnefnd, k. = kjörbréfanefnd, l. = landbúnaðarnefnd, m. = menntamálanefnd, sa. = samgöngumálanefnd, sj. = Alþýðuflokkur, Ab = Alþýðubandalag, F = Framsóknarflokkur, S = Sjálfstæðisflokkur.

Heimili	Dvalarstaður um þingtímann (og sími)	Í hverjum fasta- nefndum	Tala áður setinna þinga	Stjórn- mála- flokkur	Þing- deild	Tala
Brúnastaðir í Hraungerðishr.	Laugarnesvegur 104, 35049	l, i.	3	F	Nd.	1
Ásgarður í Dalasýslu	Hótel Garður, 15918	l, aSp.	10	F	Nd.	2
Akureyri	Suðurgata 18, 13106	fjh, sa, m, þ.	43	F	Ed.	3
Reykjavík	Háahlíð 14, 12261, 22480	u.	19	S	Nd.	4
Seyðisfjörður	City hótel, 18650	sa, sj, i, þ.	3	F	Ed.	5
Hvolsvöllur	Hótel Borg, 11440	sa, a.	3	F	Nd.	6
Akureyri	Langahlíð 13, 11156	sa, hf, a.	3	Ab	Ed.	7
Reykjavík	Hringbraut 10, 13901	a, u, aSp.	11	S	Nd.	8
Ytri-Langamýri, Svínvatnshr.	Hótel Vík, 11733	fjh, sj.	6	F	Nd.	9
Reykjavík	Bústaðavegur 71, 32743	fjh, sj, i, aSp, þ.	6	A	Ed.	10
Siglufjörður	Smáragata 10 16149, 14695	hf, a.	3	S	Ed.	11
Reykjavík	Hrefnugata 2, 11489	u.	27	Ab	Nd.	12
Hafnarfjörður	Hafnarfjörður, 50181, 16740	u.	31	A	Nd.	13
Reykjavík	Ásvallagata 67, 13277	u.	32	F	Nd.	14
Marbakk í Kópavogi	Marbakk, 14904	l, m, u.	10	Ab	Ed.	15
Akureyri	Lynghagi 17, 19567, 16740	u.	3	A	Ed.	16
Reykjavík	Hringbraut 91, 12435	sj, k.	26	F	Nd.	17
Reykjavík	Ægisgata 10, 11746, 11740	fjh, sj.	16	S	Ed.	18
Vestmannaeyjar	Snorrabraut 52, 10219	sa, sj, i, aSp.	18	S	Ed.	19
Hafnarfjörður	Hafnarfjörður, 50817, 16740	u.	18	A	Nd.	20
Glaumbær í Skagafirði	Ásvallagata 29, 16615	l, m, aSp.	2	S	Ed.	21
Siglufjörður	Kleppsvegur 46, 32530	l, þ, k.	6	Ab	Nd.	22
Reykjavík	Oddagata 8, 12822, 18800	fjh, i, m.	22	S	Ed.	23
Reykjavík	Aragata 11, 15804, 16740	u.	14	A	Nd.	24
Vopnafjörður	Stigahlíð 2, 11141	fjv.	14	F	Nd.	25
Kópavogur	u.	u.	2	u.	u.	u.
Borgarnes	Ásvallagata 26, 15682	fjv.	3	F	Nd.	26
Reykjavík	Laugarnesvegur 100, 36171	i, hf, aSp.	14	Ab	Nd.	27
Reykjavík	Tjarnargata 42, 14718	fjh, a, u.	31	F	Ed.	28
Hella á Rangárvöllum	Drafnarstígur 2, 19642	l, i.	19	S	Nd.	29
Reykjavík	Háahlíð 16, 15433	fjh.	14	S	Nd.	30
Reykjavík	u.	u.	5	u.	u.	u.
Akranes	Austurstræti 14, 18775	l, sj.	8	S	Nd.	31
Akureyri	Hótel Borg, 11440	i, a.	8	S	Nd.	32
Vestmannaeyjar	Hraunteigur 13, 34306	fjv.	6	Ab	Nd.	33
Hafnarfjörður	u.	u.	1	u.	u.	u.
Húsavík	Hótel Borg, 11440	hf, fjv.	10	F	Ed.	34
Ísafjörður	Skólavörðustígur 17 B, 12639	hf, m, fjv, þ.	7	S	Nd.	35
Neskaupstaður	Miklabraut 80, 19520	fjh, sj.	18	Ab	Nd.	36
Reykjavík	Langholtsvegur 54, 32708, 17100	fjv.	8	S	Nd.	37
Hafnarfjörður	Hafnarfjörður, 50276, 50269	fjh, fjv.	1	S	Nd.	38
Reykjavík	Aragata 13, 16701	m, a, k.	1	F	Nd.	39
Reykjavík	Garðastræti 41, 13551	u.	41	S	Nd.	40
Vík í Mýrdal	Hótel Skjaldbreið, 24153	sa, hf.	31	F	Nd.	41
Reykjavík	Sóleyjargata 7, 12278, 15717	l, i, hf, a.	19	F	Ed.	42
Hnappavellir í Örfum	Hótel Skjaldbreið, 24153	m.	3	F	Nd.	43
Reykjavík	Álfheimar 42, 35330	hf, m.	10	S	Nd.	44
Stykkishólmur	Víðimelur 41, 16281	sa, sj.	19	S	Nd.	45
Reykjavík	Öldugata 4, 17610, 22480	sa, a.	10	S	Ed.	46
Selfoss	Laufásvegur 26, 11815	l, hf, fjv.	27	S	Ed.	47
Laugarbakk í Miðfirði	Amtmannsstígur 1, 16256	fjh, aSp.	1	F	Nd.	48
Akureyri	Hótel Borg, 11440	sa, m, a, fjv, k.	7	A	Nd.	49
Brekka í Mjóafirði	Sundlaugavegur 24, 34281	l, sj, m.	7	F	Ed.	50
Berunes við Reyðarfjörð	u.	u.	u.	u.	u.	u.
Reykjavík	Útnes, Skerjafirði, 18988	sa, k.	u.	S	Nd.	51
Reykjavík	Hofsvallagata 57, 12186	i, hf, u.	u.	F	Nd.	52

